
¹ In accordance with Article 32 (1) of the Basic Regulation, the Agency provides for translations of its Opinions. These translations may be revised and updated from time to time, depending on the quality process of the Translation Centre for the bodies of the EU and on feedback received from national authorities on their linguistic accuracy. The previous translation has been taken off the Official Publication and archived by EASA.

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel,
C

Eelnõu

KOMISJONI MÄÄRUS (EÜ) nr .../...

[kuupäev],

personalinõuete kohta

(EMPs kohaldatav tekst)

Eelnõu

KOMISJONI MÄÄRUS (EÜ) nr .../...

[kuupäev],

personalinõuete kohta

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. veebruari 2008. aasta määrust (EÜ) nr 216/2008, mis käsitleb tsiviillennunduse valdkonna ühiseeskirju ja millega luuakse Euroopa Lennundusohutusamet ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 91/670/EMÜ, määrus (EÜ) nr 1592/2002 ning direktiiv 2004/36/EÜ,² ning mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 1108/2009,³ (edaspidi „algmäärus”) ja eriti selle artiklit 7,

ning arvestades järgmist:

- (1) Algmäärusega kehtestatakse ühised olulised nõuded tsiviillennundusohutuse ja keskkonnakaitse ühtse kõrge taseme tagamiseks; selles nõutakse, et komisjon võtaks nende ühetaolise kohaldamise tagamiseks vastu vajalikud rakenduseeskirjad; määrusega luuakse Euroopa Lennundusohutusamet (edaspidi „amet”), mis aitab komisjonil kõnealuseid rakenduseeskirju välja töötada.
- (2) Tuleb vastu võtta ühised tehnilised nõuded ja haldusmenetlused algmääruse kohaldamisalasse kuuluvate piloodilubade andmiseks; nendes nõuetes ja menetlustes tuleks täpsustada asjakohaste lubade ja tunnistuste väljastamise, pikendamise, muutmise, peatamise või kehtetuks tunnistamise tingimused.
- (3) Piloodilubade andmise ühiste oluliste nõuete rakendamiseks meetmete võtmisel peab komisjon hoolt kandma, et meetmed kajastaksid piloodikoolituse tehnika taset, sealhulgas parimaid tavasid ning teaduse ja tehnika arengut.
- (4) Vajadus tagada piloodilubade andmise ühiste nõuete ühtne rakendamine nõuab liikmesriikide pädevatelt asutustelt ühiste menetluste järgimist ning asjakohasel juhul ameti hinnangut nendele nõuetele vastamisele;; nõutava ühetaolise kohaldamise hõlbustamiseks peaks amet välja töötama nõuete täitmise vastuvõetavad viisid ja suunised.
- (5) Tuleb võimaldada sujuv üleminek ameti uuele reguleerivale raamistikule ja tagada seejuures kõrge ja üldise ohutustaseme säilimine ühenduse tsiviillennunduses; lennundustööstusele ja liikmesriikide haldusasutustele tuleb anda piisavalt aega uue raamistikuga kohanemiseks ja enne käesoleva määruse jõustumist välja antud lubade ja tunnistuste kehtivuse jätkumise tunnustamiseks kooskõlas algmääruse artikliga 69.

² ELT L 79, 19.3.2008, lk 1.

³ ELT L 309, 24.11.2009, lk 51.

- (6) Käesolevas määruses sätestatud meetmed põhinevad ameti arvamusel, mis esitati kooskõlas algmääruse artikli 17 lõike 2 punktiga b ja artikli 19 lõikega 1.
- (7) Käesolevas määruses sätestatud meetmed on kooskõlas algmääruse artikli 54 lõike 3 alusel moodustatud Euroopa Lennundusohutusameti komitee arvamusel,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Eesmärk ja kohaldamisala

Käesoleva määrusega kehtestatakse ühised tehnilised nõuded:

1. algmääruse artikli 4 lõike 1 punktides b ja c nimetatud õhusõidukeid käitavatele pilootidele lubade väljaandmiseks, pilootide koolitamiseks ja testimiseks;
2. lennukoolituse ja lennutreeningu ning piloodi oskuste hindamise eest vastutavate isikute sertifitseerimiseks;
3. ärilises lennutranspordis kasutatavate algmääruse II lisa punkti a alapunktis ii ning punktides d ja h nimetatud õhusõidukite pilootidele lubade väljaandmiseks, pilootide koolitamiseks ja testimiseks.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1. „ICAO 1. lisa” – Chicagos 7. detsembril 1944 allkirjastatud rahvusvahelise tsiviillennunduse konventsiooni 1. lisa;
2. „JAA” – Ühinenud Lennuametid;
3. „kergeõhusõiduki piloodiluba (LAPL)” – algmääruse artiklis 7 sätestatud harrastuspiloodi luba;
4. „21. osa” – komisjoni 24. septembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 1702/2003 (millega nähakse ette õhusõidukite ja nendega seotud toodete, osade ja seadmete lennukõlblikkuse ja keskkonnaohutuse sertifitseerimise ning projekteerimis- ja tootjaorganisatsioonide sertifitseerimise rakenduseeskirjad) lisa;
5. „AR-osa” – algmääruse rakenduseeskirjad, millega kehtestatakse pädevate asutuste nõuded;
6. „OR-osa” – algmääruse rakenduseeskirjad, millega kehtestatakse organisatsioonide nõuded.

Artikkel 3

Pilootidele lubade väljaandmine

Artiklis 1 nimetatud isikud kvalifitseeritakse vastavalt käesoleva määruse I lisa (edaspidi „FCL-osa”) sätetele.

*Artikkel 4***Riiklikud piloodiload**

1. Riiklikud piloodiload, sealhulgas mis tahes seonduvaid pädevused, tunnistused, load ja/või kvalifikatsioonid, mille liikmesriik on andnud välja või mida liikmesriik on tunnustanud kooskõlas Ühinenud Lennuametite nõuete ja menetlustega enne käesoleva määruse jõustumist, loetakse välja antuks kooskõlaskäesoleva määrusega.
2. FCL-osa asjakohaste sätete kohaldamise kuupäevaks vastavalt artiklile 10 muudab liikmesriigi pädev asutus tema poolt välja antud riiklikud piloodiload, sealhulgas mis tahes seonduvad pädevused, tunnistused, load ja/või kvalifikatsioonid FCL-osa kohasteks lubadeks ning seonduvateks pädevusteks ja tunnistusteks.
3. Riiklikud piloodiload, sealhulgas mis tahes seonduvad pädevused, tunnistused, load ja/või kvalifikatsioonid muudetakse järgmiselt:
 - a) lennuki- ja kopteripilootide load muudetakse FCL-osa kohasteks lubadeks koos seonduvate pädevuste ja tunnistustega vastavalt käesoleva määruse II lisa sätetele;
 - b) muude õhusõiduki liikide load muudetakse FCL-osa kohasteks lubadeks koos seonduvate pädevuste ja tunnistustega vastavalt muutmisaruannde põhimõtetele.
4. Lõike 3 punktis b nimetatud muutmisaruanne:
 - a) koostatakse liikmesriigi pädevas asutuses, mis andis välja riikliku piloodiluba, sealhulgas mis tahes seonduvad pädevused, tunnistused, load ja/või kvalifikatsioonid, ning kinnitatakse ametis;
 - b) kirjeldab riiklikke eeskirju, mille alusel anti välja riiklik piloodiluba;
 - c) kirjeldab pilootidele antud õiguste ulatust;
 - d) kirjeldab, millised FCL-osa nõuded loetakse sellega täidetuks;
 - e) kirjeldab mis tahes piiranguid, mida võib olla vaja määrata FCL-osakohaste lubade ning seonduvate pädevuste ja tunnistuste kohta, ning nõudeid, mida piloot peab nimetatud piirangutest vabanemiseks täitma;
 - f) sisaldab koopiaid kõikidest eespool nimetatud tõendamiseks vajalikest dokumentidest, sealhulgas asjaomaste riiklike nõuete ja menetluste koopiaid.
5. Pilootidele, kelle riiklik piloodiluba, sealhulgas mis tahes seonduvad pädevused, tunnistused, load ja/või kvalifikatsioonid, muudetakse FCL-osa kohaseks loaks koos seonduvate pädevuste ja tunnistustega, tuleb anda õigused vähemalt sellises ulatuses, mis hõlmab nende ametitegevuse käesoleva määruse jõustumiskuupäeva seisuga, juhul kui see ei kahjusta ohutustaset.
6. Ilma et see piiraks lõike 1 ja lõike 3 punkti a kohaldamist, tuleb instruktori või kontrollpiloodi klassipädevuse tunnistuste omanikel, kelle õigused hõlmavad kõrgtehnilisi keerukaid ühepiloodilennukeid, muuta need õigused ühepiloodilennukite instruktori või kontrollpiloodi tüübipädevuse tunnistusteks.

*Artikkel 5***Katselendurid**

1. Ilma et see piiraks artikli 4 kohaldamist, muudab riikliku katselendurikvalifikatsiooni välja andnud liikmesriigi pädev asutus käesoleva määruse jõustumiskuupäeva

seisuga 21. osas määratletud 1. ja 2. kategooria katselende tegevate või katselennuinstruktoritena tegutsevate pilootide riiklikud katselendurikvalifikatsioonid FCL-osa kohasteks katselennu pädevusteks ning vajaduse korral katselennuinstruktori tunnistusteks.

2. Muutmine toimub kooskõlas artikli 4 lõigete 4 ja 5 nõudeid järgiva muutmisaruande põhimõtetega FCL-osa asjaomaste sätete kohaldamise kuupäevaks vastavalt artiklile 10.

Artikkel 6

Pardainsenerid

1. ICAO 1. lisa kohaselt välja antud riiklike pardainsenerilubade, sealhulgas mis tahes seonduvate pädevuste, tunnistuste, lubade ja/või kvalifikatsioonide omanikud, kes soovivad oma riiklikud pardainseneriload muuta FCL-osa kohasteks piloodilubadeks koos seonduvate pädevuste ja tunnistustega, esitavad taotluse riikliku pardainseneriload välja andnud liikmesriigi pädevale asutusele.
2. Riiklikud pardainseneriload, sealhulgas mis tahes seonduvad pädevused, tunnistused, load ja/või kvalifikatsioonid, võib muuta FCL-osa kohasteks piloodilubadeks koos seonduvate pädevuste ja tunnistustega, vastavalt artikli 4 lõigete 4 ja 5 nõudeid järgivale muutmisaruandele ja vastavalt FCL-osa FCL.510.A punkti c alapunkti 2 hindamissätetele, kui taotleja soovib saada lennuki juhtimiseks liinipiloodi luba.

Artikkel 7

Kolmandate riikide load

1. Ilma et see piiraks artikli 1 kohaldamist, võivad liikmesriigid tunnustada kolmandate riikide lube, sealhulgas mis tahes seonduvaid pädevusi, tunnistusi, lube ja/või kvalifikatsioone ning kolmandate riikide poolt või nimel välja antud tervisetõendeid, mis on kooskõlas käesoleva määruse III lisa sätetega.
2. FCL-osa kohaste lubade ja seonduvate pädevuste või tunnistuste taotlejad, kellel juba on vähemalt samaväärne ICAO 1. lisa kohaselt välja antud kolmanda riigi luba, peavad vastama kõikidele FCL-osa nõuetele, välja arvatud väljaõppe kestus, õppetundide arv ning eriväljaõppe tundide arv, mida võib vähendada.

Liikmesriigi pädev asutus, kellele piloot esitab taotluse, otsustab sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni soovitusel, kas taotleja vastab nõuetele.

3. Kolmanda riigi poolt või nimel ICAO 1. lisa kohaselt välja antud liinipiloodi loa omanikel, kes on täitnud vastava õhusõidukikategooria liinipiloodi loa väljaandmiseks FCL-osa F-alajaos ette nähtud kogemuse nõuded, võib enne teooriaeksamit ja oskuste eksamit lugeda koolituse läbimise nõude täielikult täidetuks, kui kolmanda riigi luba hõlmab liinipiloodi loa oskuste eksamil kasutatava õhusõiduki kohta kehtivat tüübipädevust.
4. Lennuki ja kopteri tüübipädevused võib anda FCL-osa kohaste lubade ning seonduvate pädevuste ja tunnistuste omanikele, kes vastavad kolmandas riigis neile pädevustele kehtestatud nõuetele.

Nimetatud pädevused kehtivad üksnes selles kolmandas riigis registreeritud õhusõidukitele.

Piirangu võib tühistada, kui piloot täidab käesoleva määruse III lisa punkti C.1 nõuded.

Artikkel 8

Koolituse arvestamine

1. Enne käesoleva määruse jõustumist alustatud JAA nõuetele ja menetlustele vastavat koolitust arvestatakse FCL-osa kohaste lubade ja seonduvate pädevuste ja tunnistuste väljaandmisel täies ulatuses, kui koolitus on lõpetatud ja testid tehtud enne (*4 aastat alates käesoleva määruse jõustumise kuupäevast*).
2. Enne käesoleva määruse jõustumist alustatud ICAO 1. lisale vastavat koolitust võib FCL-osa kohaste lubade ja seonduvate pädevuste ja tunnistuste väljaandmisel arvesse võtta vastavalt arvestusaruandele, mille töötab välja pädev asutus ja kinnitab amet.

Arvestusaruandes kirjeldatakse koolituse ulatust, märgitakse, millised FCL-osa nõuded loetakse täidetuks, ning vajaduse korral nõuded, mida taotleja peab täitma FCL-osa kohase loa ja seonduvate pädevuste ja tunnistuste saamiseks.

Aruanne sisaldab koopiaid kõikidest dokumentidest, mis tõendavad koolituse ulatust ning koolituse alustamise aluseks olnud riiklike eeskirju ja menetlusi.

Artikkel 9

Sõjaväeteenistuse arvestamine

1. Sõjaväe õhusõidukite meeskonnaliikmed, kes soovivad FCL-osa kohaseid lube ning seonduvaid pädevusi ja tunnistusi, esitavad taotluse selle liikmesriigi pädevale asutusele, kus nad läbisid sõjaväeteenistuse.
2. Sõjaväeteenistuses omandatud teadmisi, kogemusi ja oskusi arvestatakse FCL-osa asjaomaste nõuetele vastavalt pädeva asutuse välja töötatud ja ameti kinnitatud arvestusaruande põhimõtetele.

Arvestusaruanne:

- a) kirjeldab sõjaväeteenistuses lubade, pädevuste, tunnistuste, õiguste ja/või kvalifikatsiooni andmise aluseks olnud riiklike eeskirju;
- b) kirjeldab pilootidele omistatud õiguste ulatust;
- c) kirjeldab, millised FCL-osa nõuded loetakse täidetuks;
- d) kirjeldab mis tahes piiranguid, mida võib olla vaja FCL-osa kohaste lubade ning seonduvate pädevuste ja tunnistuste kohta määrata, ning nõudeid, mida piloodid peavad nimetatud piirangutest vabanemiseks täitma;
- f) sisaldab koopiaid kõikidest eespool nimetatud tõendamiseks vajalikest dokumentidest, sealhulgas asjaomaste riiklike nõuete ja menetluste koopiaid.

Artikkel 10

Jõustumine ja kohaldatavus

1. Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas ja seda kohaldatakse alates 8. aprillist 2012.
2. Erandina lõikest 1 võivad liikmesriigid otsustada ajavahemikul kuni (*3 aastat pärast käesoleva määruse jõustumist*) mitte kohaldada FCL-osa järgmisi sätteid:
 - a) vertikaalstardiga õhusõiduki, õhulaeva, õhupalli ja purilennuki piloodilube ning seonduvaid pädevusi ja tunnistusi käsitlevad sätteid;

- b) B-alajao (*kerghusõiduki piloodiluba*) ning J-alajao 2. jaotise (*kerghusõiduki lennuinstruktor*), 8. jaotise (*lennumeeskonna koostööinstruktor*) ja kopterite korral 10. jaotise (*mäelennuinstruktor*) ja 11. jaotise (*katselennuinstruktor*) sätteid;
 - c) punktide FCL.800 (*vigurlennupädevus*), FCL.805 (*purilennuki ja plakati pukseerimise pädevus*), FCL.815 (*mäelennupädevus*) ja FCL.820 (*katselennupädevus*) sätteid.
3. Erandina artikli 4 lõikest 2 võivad liikmesriigid otsustada kuni (2 aastat pärast käesoleva määruse jõustumist) riiklikke lennuki ja kopteri piloodilube mitte muuta.

Käesolev määrus jõustub [...] päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, [...]

Komisjoni nimel

[...]

komisjoni liige

RAKENDUSMÄÄRUSE
I LISA
FCL-OSA
A-ALAJAGU
ÜLDNÕUDED

FCL.001 Pädev asutus

Käesoleva osa tähenduses on pädev asutus see asutus, mille nimetab liikmesriik ja mille käest taotletakse piloodilube või seonduvaid pädevusi ja tunnistusi.

FCL.005 Ulatus

Käesoleva osaga nähakse ette piloodilubade ja seonduvate pädevuste ja tunnistuste väljaandmise nõuded ning nende kehtivuse ja kasutamise tingimused.

FCL.010 Mõisted

Käesolevas osas kasutatakse järgmisi mõisteid:

„vigurlend” – õhusõidukiga ettekavatsetult sooritatav manööver, millega kaasneb lennuasendi äkkmuutus, lendamine ebatavalises asendis või kiiruse ebatavaline muutus, mida ei ole vaja tavalenuks ega lennuinstruktorile muuks kui vigurlennuloa või vigurlennupädevusega seotud tööks;

„lennuk” – mootori jõul liikuv fikseeritud tiibadega õhust raskem õhusõiduk, mida lennu ajal hoiab üleval tiibadel tekkiv aerodünaamilise vastumõju;

„teise piloodiga käitav lennuk” – lennuk, mille käitamiseks on nõutav teise piloodi olemasolu vastavalt lennukäsiraamatu või lennuettevõtja sertifikaadi nõuetele;

„õhusõiduk” – seade, mis püsib atmosfääris õhu vastumõjul, välja arvatud maa- või veepinnalt põrkunud õhu vastumõjul;

„lennumeisterlikkus” – pädevate otsuste ning põhjalike teadmiste, oskuste ja hoiakute sihikindel kasutamine lennueesmärkide saavutamiseks;

„õhulaev” – mootori jõul liikuv õhust kergem õhusõiduk, välja arvatud kuumaõhu-õhulaev, mis käesoleva osa tähenduses kuulub õhupalli määratluse alla;

„õhupall” – mootorita liikuv õhust kergem õhusõiduk, mis püsib õhus gaasi või pardal oleva õhusoojendi abil. Käesoleva osa kohaldamisel loetakse õhupalliks ka kuumaõhu-õhulaev, ehkki sellel on jõuseade;

„instrumentaallennu esmaimitaator” – maapealne treeningseade, mis imiteerib teatud klassi õhusõidukite piloodiõpilase töökohta. Võidakse kasutada digipaneele ja vedrukoormustega juhiseid, mis annavad ettekujutuse vähemalt instrumentaallennu protseduurilistest aspektidest;

„õhusõiduki liik” – kindlaksmääratud põhiomadustega õhusõidukite liigitus, näiteks lennuk, vertikaalstardiga õhusõiduk, kopter, õhulaev, purilennuk, vabalennuõhupall;

„lennukiklass” – ühe piloodiga lendamiseks sertifitseeritud lennukid, mille korral tüübipädevust ei nõuta;

„õhupalliklass” – õhupallide liigitus, mille aluseks on õhuspüsimiseks kasutatav tõstemeetod;

„äriline lennutransport” – reisijate-, kauba- või postivedu õhusvedu tasu või hüvitise eest;

„kompetentsus” – oskused, teadmised ja hoiakud, mis on vajalikud ülesande täitmiseks ettenähtud tasemel;

„kompetentsuse hindamise element” – kindlat ülesannet sisaldav tegevus, millel on algatav ja lõpetav sündmus, millega määratakse selgelt tegevuse piirid ja täheldatav lõpptulemus;

„kompetentsuse hindamise moodul” – mitmest kompetentsuse hindamise elemendist koosnev piiritletud toiming;

„teine piloot” – piloot, kes täidab kahe või enama piloodi olemasolu nõudega õhusõidukis kõiki piloodi ülesandeid peale õhusõiduki kapteni ülesannete, välja arvatud piloot, kelle õhusõiduki pardaloleku ainueesmärk on piloodiloo või pädevuse jaoks lennuõppe saamine;

„arvestamine” – varasema kogemuse või kvalifikatsiooni tunnustamine;

„marsruutlend” – lend lähtepunktist sihtpunkti mööda planeeritud marsruuti standardseid navigatsiooniprotseduure kasutades;

„teise piloodi vahetuspiloot” – piloot, kes mitmepiloodilennul ülalpool lennutasandit 200 vahetab reisilennu etapi ajal juhiste juures välja teise piloodi;

„instruktoriga lennuõppeaeg” – lennuaeg või maapealne instrumentaalaeg, mille jooksul isik saab lennuõpet asjakohase loaga instruktorilt;

„viga” – lennumeeskonna tegevus või tegevusetus, mis viib kõrvalekaldumiseni organisatsioonilistest ja lennueesmärkidest;

„veahaldus” – vigade tuvastamise ja nendele reageerimise protsess koos vastumeetmetega vigade tagajärgede leevendamiseks või vältimiseks ning vigade tekke või õhusõiduki ebasoovitava oleku tõenäosuse vähendamiseks;

„lennu täisimitaator” – õhusõiduki tüübi, mudeli või seeria piloodikabiini täismõõtmetes makett, mis hõlmab kõiki seadmeid ja arvutiprogramme, mis on vajalikud õhusõiduki jäljendamiseks maa peal ja lennutegevuses, piloodikabiinist väljavaadet imiteerivat visuaalsüsteemi ja koormusi tekitavat liikursüsteemi;

„lennuaeg” –

lennukite, fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite ja vertikaalstardiga õhusõidukite korral ajavahemik õhusõiduki stardiks liikuma hakkamise algusest kuni lõpliku peatumiseni pärast lennu lõppemist;

kopterite korral ajavahemik kopteri tiivikulabade pöörlema hakkamisest kuni kopteri lõpliku peatumise ja tiivikulabade seiskumiseni pärast lennu lõppemist;

õhulaevade korral ajavahemik õhulaeva masti küljest õhikutõusu eesmärgil vabastamisest kuni õhulaeva lõpliku peatumise ja masti külge kinnitamiseni pärast lennu lõppemist;

purilennukite korral ajavahemik purilennuki maapealsest õhikutõusu eesmärgil liikuma hakkamisest kuni purilennuki lõpliku peatumiseni pärast lennu lõppemist;

õhupallide korral ajavahemik korvi maapinnast eemaldumisest õhikutõusu eesmärgil kuni korvi lõpliku peatumiseni pärast lennu lõppemist;

„instrumentaallennureeglite kohane lennuaeg” – kogu lennuaeg, mille kestel lend toimub instrumentaallennureeglite järgi;

„lennuelementide imitaator” – teatud tüüpi õhusõiduki instrumentide, seadmete, paneelide ja juhiste täismõõtmetes makett kas katmata või kaetud piloodikabiinis, kaasa arvatud seadmed ja arvuti tarkvaraprogrammid, mida on vaja õhusõiduki jäljendamiseks maa peal ja õhus seadmele paigaldatud süsteemide ulatuses. Koormusi tekitav liikursüsteem ei ole nõutav, välja arvatud kopteri 2./3. taseme lennuelementide imitaatoril, millel on nõutav visuaalsüsteemi olemasolu;

„lennuimitaator” – treeningseade, mis imiteerib piloodikabiini keskkonda ja sisaldab seadmeid ja arvutiprogramme, mis on vajalikud õhusõiduki tüübi või klassi jälgendamiseks lennutegevuses sellisel määral, et süsteemid näiksid funktsioneerivat nagu reaalsel õhusõidukil;

„õhupalligrupp” – õhupallide liigitus, mille aluseks on pallikesta suurus või maht;

„kopter” – õhust raskem õhusõiduk, mille tõstejõud moodustub peamiselt õhu vastumõjul kandetiiviku(te)ga, mis pöörleb/pöörlevad jõuseadme abil ümber vertikaalile lähedaste telgedel;

„instrumentaallennuaeg” – aeg, mille kestel piloot juhib õhusõiduki lendu üksnes lennuinstrumentide järgi;

„maapealne instrumentaalaeg” – aeg, mille kestel piloot saab jälgendatud instrumentaallennu õpet lennutreeningseadmetel;

„instrumentaalaeg” – instrumentaallennuaeg ja maapealne instrumentaalaeg;

„mitmepiloodilend” –

lennukite korral lend, kus on nõutav vähemalt kahe piloodi olemasolu, kes teevad mitme- või ühepiloodilennukis lennumeeskonna koostööd;

kopterite korral lend, kus on nõutav vähemalt kahe piloodi olemasolu, kes teevad mitmepiloodikopteris lennumeeskonna koostööd;

„lennumeeskonna koostöö” – lennumeeskonna ühtne tegutsemine õhusõiduki kapteni juhtimisel;

„mitmepiloodiõhusõiduk” –

lennukite korral lennuk, mis on sertifitseeritud käitamiseks vähemalt kahe piloodiga meeskonna poolt;

kopterite, õhulaevade ja vertikaalstartiga õhusõidukite korral õhusõiduki tüüp, mille käitamiseks on nõutav teise piloodi olemasolu vastavalt lennukäsiraamatu, lennuettevõtja sertifikaadi või samaväärse dokumendi nõuetele;

„öö” – aeg hämariku lõpu ja koidu alguse vahel või päikeseloojangu ja päikesetõusu vaheline aeg, nagu vastava ametivõimu poolt ette nähtud ja sätestatud liikmesriigi õigusaktides;

„muud treeningseadmed” – muud koolitusseadmed, mida lennu täisimitaatorite, lennutreeningseadmete ja lennuimitaatorite kõrval kasutatakse õppevahenditena koolitustel, kus ei ole vaja täielikku piloodikabiinivarustust;

„hindamiskriteeriumid” – lihtsad hinnangut sisaldavad väited kompetentsuse hindamise mooduli nõutava tulemuse kohta ja nõutava sooritusasteme hindamiseks kasutatud kriteeriumide kirjeldus;

„õhusõiduki kapten” – lendu juhtima ja lennu ohutuse eest vastutama määratud piloot;

„kaptenistažöör” – teine piloot, kes õhusõiduki kapteni järelevalve all täidab kapteni kohustusi ja ülesandeid;

„vertikaalstartiga õhusõiduk” – õhusõiduk, mis kasutab vertikaalseks õhkutõusuks ning õhus edasiliikumiseks või õhus püsimiseks kere või tiibade külge kinnitatud või nende sees paiknevaid muutuva geomeetriaga tiivikuid või mootoreid/jõuseadmeid;

„mootorpurilennuk” – ühe või mitme mootoriga õhusõiduk, millel on mittetöötavate mootorite korral purilennuki omadused;

„erapiloot” – piloot, kellel tema loa alusel on lubatud õhusõiduki juhtimine ainult lennutegevuses, mille eest ei maksta tasu, välja arvatud käesolevas osas sätestatud töö instruktori või eksamineerijana;

„lennuoskuse tasemekontroll” – pädevuste taastamiseks või pikendamiseks vajalik lennuoskuse tõendamine, sealhulgas suuline teadmiste kontroll vastavalt vajadusele;

„taastamine” (nt pädevuse või tunnistuse korral) – haldustoiming aegunud pädevuse või tunnistuse kehtivuse ennistamiseks, et ettenähtud nõuete täitmise korral anda pädevusest või tunnistusest tulenevad õigused uueks kindlaksmääratud tähtajaks;

„pikendamine” (nt pädevuse või tunnistuse korral) – haldustoiming pädevuse või tunnistuse pikendamiseks selle kehtivusajal, et anda selle omanikule ettenähtud nõuete täitmise korral õigus jätkata pädevusest või tunnistusest tulenevate õiguste kasutamist uue kindlaksmääratud tähtaja jooksul;

„arvestuslik marsruutlend” – lend, mis koosneb järgmistest etappidest: start, väljumine, vähemalt 15-minutiline reisilend, saabumine, lähenemine ja maandumine;

„purilennuk” – õhust raskem õhusõiduk, mille tõstejõud lennu ajal tekib aerodünaamilisest reaktsioonist fikseeritud kandepindadele ning mis ei vaja vabalennuks mootorit;

„ühepiloodiõhusõiduk” – õhusõiduk, mis on sertifitseeritud käitamiseks ühe piloodiga;

„lennueksam” – loa või pädevuse väljaandmiseks nõutud oskuste tõendamine, sealhulgas suuline teadmiste kontroll vastavalt vajadusele;

„soololennuaeg” – lennuaeg, mille jooksul piloodiõpilane viibib õhusõidukis üksi;

„piloodiõpilane kapteni rollis” – piloodiõpilane, kes täidab instruktoriga lennul kapteni kohuseid, nii et instruktor üksnes jälgib piloodiõpilast ning ei suuna ega juhi õhusõiduki lendu;

„oht” – sündmused või vead, mis toimuvad väljaspool õhusõidukit käitava lennumeeskonna mõjusfääri, komplitseerivad lennutegevust ning mida tuleb nõutava ohutusvaru säilitamiseks kontrolli all hoida;

„ohuhaldus” – ohtude tuvastamise ja nendele reageerimise protsess koos vastumeetmetega ohtude tagajärgede leevendamiseks või vältimiseks ning vigade ja õhusõiduki ebasoovitava seisukorra tekke tõenäosuse vähendamiseks;

„fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennuk” – mootorpurilennukite eriklass, millel on püsipaigaldusega mitte-sissetõmmatav mootor ning mitte-sissetõmmatav propeller. Selline lennuk suudab vastavalt lennukäsiraamatule startida ja õhku tõusta omal jõul;

„õhusõiduki tüüp” – õhusõiduki liigitus, mis eeldab 21. osa kohaselt sätestatud kasutamissobivuse andmetes määratletud tüübipädevuse olemasolu ning hõlmab kõiki ühesuguse põhikonstruktsiooniga õhusõidukeid ja nende modifikatsioone, välja arvatud juhtimis- või lennuomadusi oluliselt muutvad modifikatsioonid.

FCL.015 Lubade, pädevuste ja tunnistuste taotlemine ja väljaandmine

- a) Piloodilubade ning seonduvate pädevuste ja tunnistuste väljaandmise, pikendamise või taastamise taotlused esitatakse pädevale asutusele tema määratud vormis ja viisil. Taotlusele tuleb lisada tõendid selle kohta, et taotleja vastab loa või tunnistuse ning seonduvate pädevuste või kinnituste väljaandmise, pikendamise või taastamise tingimustele, mis on sätestatud käesolevas osas ja tervisenõuete osas.
- b) Loa, pädevuse või tunnistusega antavate õiguste piiramise või laiendamise kohta teeb pädev asutus loale või tunnistusele vastava märke.
- c) Isikul ei tohi olla ühe õhusõiduki liigi kohta mitut käesoleva osa kohaselt välja antud luba.
- d) Muu õhusõiduki liigi loa või täiendavate pädevuste või tunnistuste väljaandmise või nimetatud loa või täiendavate pädevuste või tunnistuste muutmise, pikendamise või

taastamise taotlused esitatakse algse piloodiload välja andnud pädevale asutusele, välja arvatud juhul, kui piloot on taotlenud pädeva asutuse vahetamist ning oma loamenetlus- ja tervisetöimikute üleviimist teise asutusse.

FCL.020 Piloodiõpilane

- a) Piloodiõpilane tohib üksi lennata üksnes lennuinstruktori loal ja järelevalve all.
- b) Esimese soololennu ajaks peab piloodiõpilane olema:
 - 1) lennukite, kopterite ja õhulaevade korral: vähemalt 16-aastane;
 - 2) purilennukite ja õhupallide korral: vähemalt 14-aastane.

FCL.025 Lubade väljastamiseks nõutavad teooriaeksamid

- a) *Taotleja kohustused*
 - 1) Taotlejad sooritavad kõik konkreetse loa või pädevuse saamiseks vajalikud eksamid ühe liikmesriigi vastutusalas.
 - 2) Taotlejad sooritavad eksami pärast nende kooolituse eest vastutava sertifitseeritud kooolitusorganisatsiooni sellekohase soovitus saamist, mis antakse pärast teoreetilise õppe kursusel nõutavate elementide rahuldaval tasemel omandamist.
 - 3) Sertifitseeritud kooolitusorganisatsiooni soovitus kehtib 12 kuud. Kui taotleja ei ole selle tähtaja jooksul püüdnud sooritada vähemalt 1 teooriaeksamit, määrab sertifitseeritud kooolitusorganisatsioon talle vajadusel lisakooolituse, lähtudes taotleja vajadustest.
- b) *Eduka soorituse standardid*
 - 1) Eksam loetakse sooritatuks, kui taotleja on konkreetsetes eksamidokumendis kogunud vähemalt 75% võimalikest punktidest. Karistuspunkte ei kasutata.
 - 2) Kui käesolevas osas ei ole sätestatud teisiti, loetakse taotleja vastava piloodiload või pädevuse saamiseks nõutava teooriaeksami edukalt sooritanuks juhul, kui ta on kõik nõutavad eksamidokumendid edukalt täitnud 18 kuu jooksul alates taotleja esimesel eksamil osalemise kalendrikuu lõpust.
 - 3) Kui taotleja ei ole suutnud 1 eksamidokumenti 4 korral edukalt täita või ei ole kõiki eksamidokumente edukalt täitnud 6 korraga või lõikes 2 nimetatud tähtaja jooksul, peab ta kõik eksamidokumendid uuesti täitma.
Enne eksami uuesti sooritamist peab taotleja läbima sertifitseeritud kooolitusorganisatsioonis lisakooolituse. Vajaliku lisakooolituse mahu ja ulatuse määrab kindlaks kooolitusorganisatsioon vastavalt taotleja vajadustele.
- c) *Kehtivusaeg*
 - 1) Edukalt sooritatud teooriaeksamite tulemused kehtivad:
 - i) kerglennuki, erapiloodi, purilennuki ja õhupalli piloodiload väljaandmisel 24 kuud;
 - ii) ametipiloodi loa või instrumentaallennupädevuse väljaandmisel 36 kuud;
 - iii) punktides i ja ii nimetatud tähtaegu arvestatakse päevast, mil piloot on punkti b alapunkti 2 kohaselt sooritanud edukalt teooriaeksami.
 - 2) Liinipiloodi loa teooriaeksamite tulemused kehtivad liinipiloodi loa väljastamisel 7 aastat:

- i) alates kuupäevast, mil lõpeb loal oleva instrumentaallennupädevuse märke kehtivus, või
- ii) kopterite korral alates kuupäevast, mil lõpeb loal oleva kopteri tüübipädevuse märke kehtivus.

FCL.030 Praktiline lennueksam

- a) Enne loa, pädevuse või tunnistuse väljastamiseks nõutava lennueksami sooritamist peab taotleja olema edukalt sooritanud nõutava teooriaeksami, välja arvatud juhul, kui taotleja osaleb integreeritud lennukoolitusel.

Igal juhul peab olema enne lennueksamite sooritamist alati läbitud teooriakursus.

- b) Välja arvatud liinipiloodi loa väljastamise korral, peab lennueksami sooritada soovival isikul olema koolituse eest vastutava organisatsiooni/isiku soovitus, mis antakse pärast koolituse lõpetamist. Koolitusdokumendid tehakse eksamineerijale kättesaadavaks.

FCL.035 Lennuaja ja teoreetiliste teadmiste arvestamine

a) Lennuaja arvestamine

- 1) Kui käesolevas osas ei ole sätestatud teisiti, peab loa, pädevuse või tunnistuse väljaandmisel arvestatav lennuaeg olema kogutud samas õhusõiduki liigis, mille luba või pädevust taotletakse.
- 2) Lennuaeg kapteni kohustes või koos instruktoriga
 - i) Loa, pädevuse või tunnistuse taotlejal arvestatakse loa, pädevuse või tunnistuse saamiseks nõutava lennuajana täismahus nii soololennuaega, instruktoriga lennuõppeaega kui ka lennuaga kapteni kohustes.
 - ii) Liinipiloodi (ATP) integreeritud koolituskursuse lõpetanutele arvestatakse liinipiloodi loa, ametipiloodi loa ja mitme mootoriga tüübipädevuse või klassipädevuse korral nõutava kapteni kohustes lennuajana kuni 50 tundi instrumentaalaega piloodiõpilasena kapteni kohustes.
 - iii) Ametipiloodi instrumentaallennu integreeritud koolituskursuse (CPL/IR) lõpetanutele arvestatakse ametipiloodi loa ja mitme mootoriga tüübipädevuse või klassipädevuse korral nõutava kapteni kohustes lennuajana kuni 50 tundi instrumentaalaega piloodiõpilasena kapteni kohustes.
- 3) Lennuaeg teise piloodina. Kui käesoleva osaga ei ole ette nähtud teisiti, tuleb piloodiloo omaniku kogu teise piloodina või teise piloodina stažeerides lennatud aeg arvestada kõrgema astme piloodilooaks nõutava lennuajana.

b) Teoreetiliste teadmiste arvestamine

- 1) Liinipiloodi loa saamiseks nõutava teooriaeksami edukalt sooritanud taotlejal loetakse sama õhusõiduki liigi kergõhusõiduki piloodiloo, erapiloodiloo, ametipiloodi loa ja, kui tegu ei ole kopteritega, instrumentaallennupädevuse teoreetiliste teadmiste nõue täidetuks.
- 2) Ametipiloodi loa saamiseks nõutava teooriaeksami edukalt sooritanud taotlejal loetakse täidetuks sama õhusõiduki liigi kergõhusõiduki piloodiloo ja erapiloodiloo teoreetiliste teadmiste nõuded.
- 3) Instrumentaallennupädevuse omanikul või taotlejal, kes on edukalt sooritanud ühe õhusõiduki liigi kohta instrumentaallennu teooriaeksami, arvestatakse seda täismahus

ka muude õhusõiduki liikide instrumentaallennu teooriaõppe ja teooriaeksami nõuetena.

- 4) Piloodil omanikul loetakse muude õhusõiduki liikide lubade kohta täidetuks teooriaõppe ja teooriaeksami nõuded vastavalt käesoleva osa 1. liitele.

Sarnaselt arvestatakse nõuete täitmist piloodiloo taotlejatel, kes on varem edukalt sooritanud teooriaeksamid sama loa saamiseks muus õhusõiduki liigis, juhul kui see mahub FCL.025 punktis c märgitud kehtivusaja piiresse.

FCL.040 Lubadest tulenevate õiguste kasutamine

Loaga antud õiguste kasutamine sõltub loa pädevuse kannete (kui need on kohaldatavad) ja tervisetõendi kehtivusest.

FCL.045 Dokumentide kaasaskandmise ja esitamise kohustus

- a) Piloodil peab alati kaasas olema kehtiv luba ja tervisetõend, kui ta kasutab loaga kaasnevaid õigusi.
- b) Samuti peab piloodil kaasas olema isikut tõendav fotoga dokument.
- c) Piloot või piloodiõpilane peab viivitamata esitama kontrollimiseks oma lennupäeviku, kui pädeva asutuse volitatud esindaja seda nõuab.
- d) Piloodiõpilasel peab kõikidel soololennuna toimuvatel marsruutlendudel kaasas olema tõend FCL.020 punktis a sätestatud loa olemasolu kohta.

FCL.050 Lennuaja registreerimine

Piloot registreerib pädeva asutuse määratud vormis ja viisil kõikide oma lendude täpsed andmed.

FCL.055 Keeleoskus

- a) Üldist. Lennuki-, kopteri-, vertikaalstardiga õhusõiduki ja õhulaevapiloodid, kellelt nõutakse raadioside kasutamist, tohivad oma lubadest ja pädevustest tulenevaid õigusi kasutada üksnes juhul, kui nende lubadel on kinnitus inglise keele või konkreetsel lennul raadiosides kasutatava keele oskuse kohta. Kinnitus peab sisaldama keele nimetust, oskustaset ja kehtivusaega.
- b) Keeleoskuse kinnituse taotleja peab käesoleva osa 2. liite kohaselt tõendama nii väljendite kui ka tavakeele kasutamise oskust vähemalt töötasemel. Selleks peab taotleja tõendama, et ta on võimeline:
 - 1) tulemuslikult suhtlema ainult kõne abil ja vahetus suhtlusolukorras;
 - 2) suhtlema täpselt ja selgelt üldistel ja tööga seotud teemadel;
 - 3) kasutama üldistes või tööga seotud olukordades teadete vahetamiseks ning arusaamatuste vältimiseks ja lahendamiseks asjakohaseid suhtlusstrateegiaid;
 - 4) suutma keeleliselt oskuslikult väljenduda sündmuste keeruliseks või ootamatuks muutumisel tavatöö või muul moel tuttava suhtlusülesande käigus ja
 - 5) kasutama lennundusringkonnas arusaadavat keelevarianti või aktsenti.
- c) Välja arvatud pilootide korral, kes vastavalt käesoleva osa 2. liitele on tõendanud keeleoskust kõrgtasemel, korraldatakse keeleoskuse märke kontrollhindamine:
 - 1) iga 4 aasta järel, kui on tõendatud töötaseme keeleoskus või
 - 2) iga 6 aasta järel, kui on tõendatud kesktaseme keeleoskus.

- d) Instrumentaallennupädevusega isikute erinõuded. Ilma et see piiraks eelmiste punktide kohaldamist, peavad instrumentaallennupädevusega isikud tõendama inglise keele kasutamise oskust tasemel, mis võimaldab neil:
- 1) aru saada kogu teabest, mis on seotud kõikide lennuetappidega, sealhulgas lennuks ettevalmistumisega;
 - 2) kasutada kõikidel lennuetappidel, sealhulgas hädaolukordades raadiosidet;
 - 3) suhelda kõikidel lennuetappidel, sealhulgas lennuks ettevalmistumisel teiste meeskonnaliikmetega.
- e) Keeleoskuse ning instrumentaallennupädevusega isikute inglise keele kasutamise oskuse tõendamiseks kasutatakse pädeva asutuse kehtestatud hindamismetoodikat.

FCL.060 Hiljutine kogemus

- a) Õhupallid. Piloodil on lubatud ärilises lennutranspordis või reisijateveoks kasutatavat õhupalli juhtida üksnes juhul, kui ta on eelnenud 180 päeva jooksul teinud:
- 1) vähemalt 3 lendu õhupallipiloodina, sealhulgas vähemalt 1 lennu vastava klassi ja kategooria õhupalliga või
 - 2) vähemalt 1 lennu vastava klassi ja kategooria õhupalliga J-alajao kohaselt kvalifitseeritud instruktori järelevalve all.
- b) Lennukid, kopterid, vertikaalstartiga õhusõidukid, õhulaevad ja purilennukid. Piloodil on lubatud ärilises lennutranspordis või reisijateveoks kasutatavat õhusõidukit juhtida:
- 1) kapteni või teise piloodina üksnes juhul, kui ta on eelnenud 90 päeva jooksul teinud sama tüüpi või sama klassi õhusõidukiga või selle tüübi või klassi lennu täisimitaatoriga vähemalt 3 starti, lähenemist ja maandumist. Nimetatud 3 starti ja maandumist peavad olema tehtud mitme- või ühepiloodilendudel, olenevalt piloodi õigustest ja
 - 2) kaptenina öösel üksnes juhul, kui ta:
 - i) on eelnenud 90 päeva jooksul teinud piloodina vähemalt 1 öise stardi, lähenemise ja maandumise sama tüüpi või sama klassi õhusõidukis või seda tüüpi või klassi kujutavas lennu täisimitaatoris või
 - ii) omab instrumentaallennupädevust;
 - 3) teise piloodi vahetuspiloodina üksnes juhul, kui ta:
 - i) on täitnud punkti b alapunktis 1 märgitud nõude või
 - ii) on eelnenud 90 päeva jooksul osalenud vähemalt 3 sama tüüpi või sama klassi õhusõiduki marsruutlennul teise piloodi vahetuspiloodina või
 - iii) on viimase 90 päeva jooksul läbinud lennuoskuste värskendus- ja täiendusõppe lennu täisimitaatoris. Täiendusõppe võib ühendada OR.OPS-osas ette nähtud käitaja täiendusõppega.
 - 4) Kui piloodil on õigus juhtida mitut sarnase juhitavuse ja toimivusega mittekeerukat kopteritüüpi, nagu on määratletud 21. osas, võivad punktis 1 ette nähtud 3 starti, lähenemist ja maandumist olla sooritatud üksnes ühega neist tüüpidest, tingimusel et piloot on eelnenud 6 kuu jooksul teinud iga nimetatud kopteritüübiga vähemalt 2 lennutundi.
- c) Ärilise lennutranspordi erinõuded

- 1) Ärilises lennutranspordis võib punkti b alapunktides 1 ja 2 sätestatud 90-päevast tähtaega pikendada kuni 120 päevani, juhul kui piloot sooritab selle aja jooksul marsruutlende tüübipädevuse instruktori või kontrollpiloodi järelevalve all.
- 2) Kui piloot punkti 1 nõuet ei täida, peab ta õiguste kasutamise eeltingimusena sooritama vähemalt punkti b alapunktides 1 ja 2 kirjeldatud nõuetele vastava õppelennu kasutatavat tüüpi õhusõidukiga või seda kujutava lennu täisimitaatoris.

FCL.065 60-aastaste ja vanemate loaomanike õiguste piirangud ärilises lennutranspordis

- a) Vanus 60–64 aastat. Lennukid ja kopterid. 60-aastane või vanem piloodiloo omanik ei tohi tegutseda ärilises lennutranspordis kasutatava õhusõiduki piloodina, välja arvatud:
 - 1) mitme piloodiga lennumeeskonna liikmena ja
 - 2) juhul kui nimetatud loaomanik on lennumeeskonnas ainus 60-aastane või vanem piloot.
- b) Vanus 65 aastat. 65-aastane või vanem piloodiloo omanik ei tohi tegutseda ärilises lennutranspordis kasutatava õhusõiduki piloodina.

FCL.070 Lubade, pädevuste ja tunnistuste tühistamine, peatamine ja piiramine

- a) Käesoleva osa kohaselt välja antud lube, pädevusi ja tunnistusi võib pädev asutus piirata, peatada või tühistada, kui piloot ei täida käesoleva osa ja tervisenõuete osa tingimusi või kehtivaid toimimisinõudeid vastavalt AR-osas ette nähtud tingimustele ja menetlustele.
- b) Piloodiloo peatamise või tühistamise korral peab ta loa või tunnistuse viivitamata tagastama pädevale asutusele.

B-ALAJAGU
KERGÕHUSÕIDUKI PILOODILUBA – LAPL

1. JAOTIS

Üldnõuded

FCL.100 Kergõhusõiduki piloodiluba — Vanuse alammäär

Kergõhusõiduki piloodiluba taotleja peab olema:

- a) lennukite ja kopterite korral vähemalt 17-aastane;
- b) purilennukite ja õhupallide korral vähemalt 16-aastane.

FCL.105 Kergõhusõiduki piloodiluba — Õigused ja tingimused

- a) Üldist. Kergõhusõiduki piloodiluba omanikul on õigus tegutseda selle eest tasu saamata vastava kategooria õhusõiduki kaptenina mitteärilistel lendudel.
- b) Tingimused. Kergõhusõiduki piloodiluba taotlejad peavad olema täitnud vastava õhusõiduki liigi nõuded ning, kui vaja, lennueksamil kasutatava õhusõidukiklassi või -tüübi nõuded.

FCL.110 Kergõhusõiduki piloodiluba — Sama õhusõiduki liigi arvestamine

- a) Kergõhusõiduki piloodiluba taotlejatel, kellel on olnud mõni muu sama õhusõiduki liigi luba, loetakse selle õhusõiduki liigi kergõhusõiduki piloodiluba nõuded täielikult täidetuks.
- b) Ilma et see piiraks eelmise punkti kohaldamist, peab taotleja, kelle luba on aegunud, sooritama vastava õhusõiduki liigi kergõhusõiduki piloodiluba saamiseks lennueksami vastavalt FCL.125 sätetele.

FCL.115 Kergõhusõiduki piloodiluba — Koolituskursus

Kergõhusõiduki piloodiluba taotlejad peavad läbima koolituskursuse sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis. Kursus peab hõlmama teooriat ja lennuõpet vastavalt antavatele õigustele.

FCL.120 Kergõhusõiduki piloodiluba — Teooriaeksam

Kergõhusõiduki piloodiluba taotlejad peavad tõendama antavatele õigustele vastavat teoreetiliste teadmiste taset, läbides selleks järgmiste valdkondade eksamid:

- a) üldteemad:
 - lennundusõigus,
 - inimvõimed,
 - meteoroloogia ja
 - side;
- b) erinevate õhusõiduki liikidega seotud eriteemad:
 - aerodünaamika alused,
 - käitamisprotseduurid,
 - õhusõiduki tehnilised võimalused ja lennu planeerimine,
 - üldteadmised õhusõidukitest ja

— navigeerimine.

FCL.125 Kergõhusõiduki piloodiluba — Lennueksam

- a) Kergõhusõiduki piloodiloo taotleja peab sooritama lennueksami, et tõendada oskust sooritada vastava kategooria õhusõiduki kaptenina protseduure ja manöövreid antavatele õigustele vastava kompetentsusega.
- b) Lennueksami sooritamiseks peab taotleja olema läbinud lennueksamil kasutatava sama õhusõidukiklassi või –tüübi kohta lennuõppe. Antavad õigused kehtivad üksnes lennueksamil kasutatava klassi või tüübi kohta, kuni kooskõlas käesoleva alajaoga laiendatakse loa kehtivusala.
- c) Nõuded sooritusele
 - 1) Lennueksam jagatakse 4 osaks, mis esindavad lendamiseks kasutatava õhusõiduki tüübi lennu kõiki eri etappe.
 - 2) Osa mis tahes punkti ebarahuldav soorituse korral loetakse kogu osa ebarahuldavalt sooritatuks. Kui taotleja sooritab ebarahuldavalt üksnes 1 osa, sooritab ta selle osa uuesti. Mitme osa ebarahuldav sooritus tähendab kogu eksami ebarahuldavat tulemust.
 - 3) Kui punktist 2 tuleneval korduseksamil on mis tahes osa, sealhulgas eelmisel eksamil edukalt sooritatud osa tulemus ebarahuldav, loetakse kogu eksam ebarahuldavalt sooritatuks.
 - 4) Kui 2 katsega ei õnnestu eksami kõiki osi edukalt sooritada, tuleb jätkata praktilist õpet.

2. JAOTIS

Kergõhusõiduki piloodi põhiloa erinõuded — Lennuk

FCL.105.BLAPL Kergõhusõiduki piloodi põhiluba — Õigused

Kergõhusõiduki piloodi põhiloa omanikul on õigus kaptenina piloteerida ühe kolbmootoriga maismaastardiga lennukeid ja fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukeid lubatud suurima stardimassiga kuni 2000 kg kohalikel lendudel lähtelennuväljast kuni 30 km (15 meremiili) raadiuses ilma vahemaandumisteta ning tingimusel, et piloodil on lennuvõimalusi arvestades alati võimalik naasta lähtelennuväljale.

Kergõhusõiduki piloodi põhiluba ei anna reisijateveo õigust.

FCL.110.BLAPL Kergõhusõiduki piloodi põhiluba – Kogemuste nõuded ja arvestamine

- a) Kerglennukipiloodi põhiloa taotlejad peavad olema saanud vähemalt 20 tundi lennuõpet lennueksamil kasutatava lennukiklassiga, sealhulgas:
 - 1) 10 tundi instruktoriga lennuõpet,
 - 2) 4 tundi soololendu instruktori järelevalve all,
 - 3) 3 tundi instruktoriga marsruutlendu.
- b) Arvestamine. Taotlejate eelnevat õhusõiduki kaptenina piloteerimise kogemust võib arvestada punkti a nõuete täitmisena.

Sertifitseeritud koolitusorganisatsioon, mille koolituskursusel piloot osaleb, otsustab sisseastumisel sooritatud lennukitse põhjal arvestamise ulatuse ülesertifitseeritud koolitus, kuid see ei või:

- 1) ületada kogu lennuaega õhusõiduki kaptenina;
- 2) ületada 50% punktis a sätestatud lennutundidest ega
- 3) hõlmata punkti a alapunkti 2 ja punkti a alapunkti 3 nõudeid.

FCL.135.BLAPL Kergõhusõiduki piloodi põhiluba – Õiguste laiendamine muule klassile või variandile

- a) Kergõhusõiduki piloodi põhiloa õigused piirduvad lennueksamil kasutatud klassiga. Selle piirangu võib tühistada, kui piloot on mõne muu klassi kohta läbinud:
 - 1) 3 tundi lennuõpet, sealhulgas:
 - i) 10 starti ja maandumist koos instruktoriga ja
 - ii) 10 soolostarti ja -maandumist instruktori järelevalve all;
 - 2) lennueksami, et tõendada praktiliste oskuste piisavust uue klassi jaoks. Lennueksami käigus peab taotleja kontrollpiloodile tõendama ka muu klassiga seotud piisavaid teoreetilisi teadmisi järgmistes valdkondades:
 - käitamisprotseduurid,
 - õhusõiduki tehnilised võimalused ja lennu planeerimine,
 - üldteadmised õhusõidukitest.
- b) Enne kui kergõhusõiduki piloodi põhiloa omanik tohib kasutada loast tulenevaid õigusi lennueksamil kasutatust erineva lennukivariandiga, peab ta läbima erinevus- või tutvumiskoolituse. Erinevuskoolituse kohta tehakse instruktori allkirjaga märges piloodi päevikusse või samaväärsesse dokumenti.

FCL.140.BLAPL Kergõhusõiduki piloodi põhiluba – Hiljutise lennukogemuse nõuded

Kergõhusõiduki piloodi põhiloa omanikud võivad loast tulenevaid õigusi kasutada tingimusel, et nad täidavad FCL.140.A hiljutise lennukogemuse nõudeid.

3. JAOTIS

Kerglennuki piloodiluba erinõuded – LAPL(A)

FCL.105.A Kerglennuki piloodiluba – Õigused

Kerglennuki piloodiluba omanikul on õigus kaptenina piloteerida ühe kolbmootoriga maismaastardiga lennukeid ja fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukeid lubatud suurima stardimassiga kuni 2000 kg ning võtta pardale kuni 3 reisijat, mis tähendab, et õhusõiduki pardal ei tohi kunagi olla üle 4 inimese.

FCL.110.A Kerglennuki piloodiluba – Kogemuste nõuded ja arvestamine

- a) Kerglennuki piloodiluba taotlejad peavad olema saanud vähemalt 30 tundi lennuõpet lennukitel või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel, sealhulgas vähemalt:
 - 1) 15 tundi instruktoriga lennuõpet lennueksamil kasutatavas lennukiklassis;

- 2) 6 tundi soololennuaega instruktori järelevalve all, sealhulgas vähemalt 3 tundi soololennuna toimuvaid marsruutlende ning vähemalt 1 marsruutlend vähemalt 150 km (80 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse 1 täieliku peatumisega maandumine muul lennuväljal kui lähtelennuväljal.
- b) Erinõuded taotlejatele, kellel on kerglennukipiloodi põhiluba. Kerglennuki piloodiloo taotlejad, kellel on kerglennukipiloodi põhiluba, peavad olema saanud 10 tundi lennuõpet, sealhulgas vähemalt:
 - 1) 5 tundi instruktoriga lennuõpet;
 - 2) 4 tundi soololennuaega instruktori järelevalve all, sealhulgas vähemalt 3 tundi soololennuna toimuvaid marsruutlende ning vähemalt 1 marsruutlend vähemalt 150 km (80 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse 1 täieliku peatumisega maandumine muul lennuväljal kui lähtelennuväljal.
- c) Erinõuded purilennukipiloodi põhiloo ja fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennuki lisaloo omanikele. Kerglennuki piloodiloo taotlejad, kellel on purilennukipiloodi põhiluba koos fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennuki lisaloaga, peavad olema alates fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennuki lisaloo saamisest lennanud vähemalt 21 tundi fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukiga ning täitnud lennukitega seotud FCL.135.BLAPL punkti a nõuded.
- d) Arvestamine. Taotlejate eelnevat õhusõiduki kaptenina piloteerimise kogemust võib arvestada punkti a nõuete täitmisena.

Sertifitseeritud koolitusorganisatsioon, mille koolituskursusel piloot osaleb, otsustab sisseastumisel sooritatud lennukitse põhjal arvestamise ulatuse üle, kuid see ei või:

 - 1) ületada kogu lennuaja õhusõiduki kaptenina;
 - 2) ületada 50% punktis a sätestatud lennutundidest;
 - 3) hõlmata punkti a alapunkti 2 nõudeid.

FCL.135.A Kerglennuki piloodiluba — Õiguste laiendamine muule lennukiklassile või -variandile

Kerglennuki piloodiloo õigused piirduvad lennueksamil kasutatud lennuki või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennuki klassi ja variandiga. Selle piirangu võib tühistada, kui piloot täidab FCL.135.BLAPL nõuded.

FCL.140.A Kerglennuki piloodiluba — Hiljutise lennukogemuse nõuded

- a) Kerglennuki piloodiloo omanikud võivad loast tulenevaid õigusi kasutada tingimusel, et nad on eelnenud 24 kuu jooksul lennuki või fikseeritud jõuallikaga purilennuki piloodina:
 - 1) teinud kaptenina vähemalt 12 lennutundi, sealhulgas 12 starti ja maandumist ja
 - 2) läbinud täiendusõppe, mille sisuks on vähemalt 1 lennutund koos instruktoriga.
- b) Punkti a nõuetele mittevastavad kerglennuki piloodiloo omanikud peavad:
 - 1) enne loast tulenevate õiguste kasutamise jätkamist sooritama lennuoskuste tasemekontrolli kontrollpiloodi osavõtul või
 - 2) tegema punkti a nõuete täitmiseks üksi, koos instruktoriga või soololennul instruktori järelevalve all täiendavaid lennutunde või starte ja maandumisi.

4. JAOTIS**Kergkopteri piloodiloo erinõuded — LAPL(H)****FCL.105.H Kergkopteri piloodiluba — Õigused**

Kergkopteri piloodiloo omanikul on õigus kaptenina piloteerida ühe mootoriga koptereid lubatud suurima stardimassiga kuni 2000 kg ning võtta pardale kuni 3 reisijat, mis tähendab, et õhusõiduki pardal ei tohi kunagi olla üle 4 inimese.

FCL.110.H Kergkopteri piloodiluba — Kogemuste nõuded ja arvestamine

- a) Kergkopteri piloodiloo taotlejad peavad olema saanud 40 tundi lennuõpet kopteril. Sellest vähemalt 35 tundi peab olema lennatud lennueksamil kasutatava kopteritüübiga. Lennuõpe peab sisaldama vähemalt:

- 1) 20 tundi instruktoriga lennuõpet ja
- 2) 10 tundi soololennuaega instruktori järelevalve all, sealhulgas vähemalt 5 tundi soololennuna toimuvaid marsruutlende ning vähemalt 1 marsruutlend vähemalt 150 km (80 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse üks täieliku peatumisega maandumine muul lennuväljal kui lähtelennuväljal.

- b) Arvestamine. Taotlejate eelnevat õhusõiduki kaptenina piloteerimise kogemust võib arvestada punkti a nõuete täitmisena.

Sertifitseeritud koolitusorganisatsioon, mille koolituskursusel piloot osaleb, otsustab sisseastumisel sooritatud lennukatsel põhjal arvestamise ulatuse üle, kuid see ei või:

- 1) ületada kogu lennuaega õhusõiduki kaptenina;
- 2) ületada 50% punktis a sätestatud lennutundidest;
- 3) hõlmata punkti a alapunkti 2 nõudeid.

FCL.135.H Kergkopteri piloodiluba – Õiguste laiendamine muule kopteriklassile või -variandile

- a) Kergkopteri piloodiloo õigused piirduvad lennueksamil kasutatud kopteritüübi ja -variandiga. Selle piirangu võib tühistada, kui piloot on teinud:

- 1) 5 tundi lennuõpet, sealhulgas:
 - i) 15 starti, lähenemist ja maandumist koos instruktoriga;
 - ii) 15 starti, lähenemist ja maandumist soololennul instruktori järelevalve all;
 - iii) lennueksami, et tõendada praktiliste oskuste piisavust uue tüübi jaoks. Lennueksami käigus peab taotleja kontrollpiloodile tõendama ka muu tüübiga seotud piisavaid teoreetilisi teadmisi järgmistes valdkondades:
 - käitamisprotseduurid,
 - õhusõiduki tehnilised võimalused ja lennu planeerimine,
 - üldteadmised õhusõidukitest.

- b) Enne kui kergkopteri piloodiloo omanik tohib kasutada loast tulenevaid õigusi lennueksamil kasutatust erineva kopterivariandiga, peab ta läbima erinevus- või tutvumiskoolituse vastavalt 21. osas ette nähtud kasutamissobivuse andmetele.

Erinevuskoolituse kohta tehakse instruktori allkirjaga märges piloodi päevikusse või samaväärsesse dokumenti.

FCL.140.H Kergkopteri piloodiluba – Hiljutise lennukogemuse nõuded

- a) Kergkopteri piloodiluba omanikud kasutavad loa õigusi konkreetsel kopteritüübil üksnes tingimusel, et nad on eelnenud 12 kuu jooksul sama tüüpi kopteritel läbinud:
 - 1) vähemalt 6 lennutundi kaptenina, sealhulgas 6 starti, lähenemist ja maandumist ja
 - 2) läbinud täiendusõppe, mille sisuks on vähemalt 1 lennutund koos instruktoriga.
- b) Punkti a nõuetele mittevastavad kergkopteri piloodiluba omanikud peavad:
 - 1) enne loa õiguste kasutamise jätkamist konkreetsel kopteritüübil sooritama lennuoskuste tasemekontrolli kontrollpiloodi osavõtul või
 - 2) tegema punkti a nõuete täitmiseks koos instruktoriga või soololennul instruktori järelevalve all täiendavaid lennutunde või starte ja maandumisi.

5. JAOTIS

Purilennuki piloodiloo erinõuded – LAPL(S)

FCL.105.S Purilennuki piloodiluba – Õigused ja tingimused

- a) Purilennuki piloodiloo omanikul on õigus kaptenina piloteerida purilennukeid ja mootorpurilennukeid. Nende õiguste kasutamiseks fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel peab loaomanik täitma FCL.135.S nõuded.
- b) Purilennuki piloodiloo omanikud võivad reisijaid vedada üksnes juhul, kui nad pärast loa väljaandmist on läbinud 10 lennutundi või teinud 30 starti purilennuki või mootorpurilennuki kaptenina.

FCL.110.S Purilennuki piloodiluba – Kogemuste nõuded ja arvestamine

- a) Purilennuki piloodiloo taotlejad peavad olema saanud vähemalt 15 tundi lennuõpet purilennukitel või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel, sealhulgas vähemalt:
 - 1) 10 tundi instruktoriga lennuõpet;
 - 2) 2 tundi soololendu instruktori järelevalve all;
 - 3) 45 starti ja maandumist;
 - 4) 1 soololennuna toimuv marsruutlend vähemalt 50 km (27 meremiili) kaugusele või 1 instruktoriga marsruutlend vähemalt 100 km (55 meremiili) kaugusele.
- b) Punktis a ette nähtud 15 tunnist kuni 7 tundi võib läbida fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukil.
- c) Arvestamine. Taotlejate eelnevat õhusõiduki kaptenina piloteerimise kogemust võib arvestada punkti a nõuete täitmisenä.

Sertifitseeritud koolitusorganisatsioon, mille koolituskursusel piloot osaleb, otsustab sisseastumisel sooritatud lennukitse põhjal arvestamise ulatuse ülesertifitseeritud koolitus, kuid see ei või:

- 1) ületada kogu lennuaega õhusõiduki kaptenina;
- 2) ületada 50% punktis a sätestatud lennutundidest;
- 3) hõlmata punkti a alapunktide 2–4 nõudeid.

FCL.130.S Purilennuki piloodiluba – Stardimeetodid

- a) Purilennuki piloodiloo õigused piirduvad lennueksamil kasutatud stardimeetodiga. Selle piirangu võib tühistada, kui piloot on teinud:
 - 1) vintsi või autoga õhkuvedamise korral vähemalt 10 starti koos instruktoriga ja 5 soolostarti instruktori järelevalve all;
 - 2) õhkupukseerimise või isestardi korral vähemalt 5 starti koos instruktoriga ja 5 soolostarti instruktori järelevalve all. Isestardi korral võib instruktoriga lennuõppe läbida fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukil;
 - 3) kõiega stardi korral vähemalt 3 starti koos instruktoriga või soololennul instruktori järelevalve all.
- b) Täiendavate õppestartide kohta tehakse päevikusse instruktori allkirjaga märge.

- c) Iga stardimeetodi õiguste säilitamiseks peavad piloodid olema viimase 24 kuu jooksul teinud vähemalt 5 starti, välja arvatud kõiega stardi korral, kus pilootidelt nõutavate startide arv on 2.
- d) Kui piloot punkti c nõudeid ei täida, peab ta õiguste taastamiseks tegema instruktoriga või instruktori järelevalve all puuduoleva arvu starte.

FCL.135.S Purilennuki piloodiluba – Õiguste laiendamine fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukile

Purilennuki piloodiluba õigusi laiendatakse fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukile, kui piloot on sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis läbinud vähemalt:

- a) 6 tundi lennuõpet fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukil, sealhulgas:
 - 1) 4 tundi instruktoriga lennuõpet;
 - 2) 1 marsruutlend vähemalt 150 km (80 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse 1 täieliku peatumisega maandumine muul lennuväljal kui lähtelennuväljal;
- b) lennueksami, et tõendada praktiliste oskuste piisavust fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennuki jaoks. Lennueksami käigus peab taotleja kontrollpiloodile tõendama ka fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukiga seotud piisavaid teoreetilisi teadmisi järgmistes valdkondades:
 - aerodünaamika alused,
 - käitamisprotseduurid,
 - õhusõiduki tehnilised võimalused ja lennu planeerimine,
 - üldteadmised õhusõidukitest,
 - navigeerimine.

FCL.140.S Purilennuki piloodiluba – Hiljutise lennukogemuse nõuded

- a) Purilennukid ja mootorpurilennukid. Purilennuki piloodiluba omanikud võivad loast tulenevaid õigusi purilennukitel või mootorpurilennukitel kasutada tingimusel, et nad on eelnenud 24 kuu jooksul purilennukitel või mootorpurilennukitel, v.a fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel:
 - 1) teinud kaptenina vähemalt 5 lennutundi, sealhulgas 15 starti;
 - 2) teinud 2 instruktoriga õppelendu.
- b) Fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukid. Purilennuki piloodiluba omanikud võivad loast tulenevaid õigusi kasutada fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel tingimusel, et nad on:
 - 1) eelnenud 24 kuu jooksul:
 - i) teinud kaptenina vähemalt 12 lennutundi, sealhulgas 12 starti ja maandumist ja
 - ii) läbinud täiendusõppe, mille sisuks on vähemalt 1 lennutund koos instruktoriga.
 - 2) Kui purilennuki piloodiluba omanikul on ka lennukijuhtimise õigus, võib punkti 1 nõuded täita lennukil.

- c) Punktide a või b nõuetele mittevastavad purilennuki piloodiloo omanikud peavad enne õiguste kasutamise jätkamist:
- 1) sooritama vastavalt vajadusele kas purilennuki või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukiga lennuoskuste tasemekontrolli kontrollpiloodi osavõtul või
 - 2) tegema punktide a või b nõuete täitmiseks koos instruktoriga või soololennul instruktori järelevalve all täiendavaid lennutunde või starte ja maandumisi.

6. JAOTIS

Õhupalli piloodiloo erinõuded – LAPL(B)

FCL.105.B Õhupalli piloodiluba – Õigused

Õhupalli piloodiloo omanikul on õigus kaptenina piloteerida kuumaõhupalle või kuumaõhu-õhulaevu kesta mahuga kuni 3400 m³ ja gaasiõhupalle kesta mahuga kuni 3400 m³ ning võtta pardale kuni 3 reisijat, mis tähendab, et õhusõiduki pardal ei tohi kunagi olla üle 4 inimese.

FCL.110.B Õhupalli piloodiluba – Hiljutise lennukogemuse nõuded

- a) Õhupalli piloodiloo taotlejad peavad olema saanud vähemalt 16 tundi lennuõpet vastava klassi õhupallidel, sealhulgas vähemalt:
- 1) 12 tundi instruktoriga lennuõpet;
 - 2) 10 täitmist ning 20 starti ja maandumist ja
 - 3) 1 vähemalt 30-minutiline soololend instruktori järelevalve all.
- b) Arvestamine. Taotlejate eelnevat õhupalli kaptenina piloteerimise kogemust võib arvestada punkti a nõuete täitmisena.
- Arvestamise ulatuse üle otsustab sertifitseeritud koolitusorganisatsioon, kus piloot koolituskursusel osaleb, lähtudes sisseastumisel sooritatud lennukatselt, kuid see ei või:
- 1) ületada kogu lennuaega kaptenina õhupallidel;
 - 2) ületada 50% punktis a sätestatud lennutundidest;
 - 3) hõlmata punkti a alapunkti 2 ja punkti a alapunkti 3 nõudeid.

FCL.130.B Õhupalli piloodiluba – Õiguste laiendamine trossiga kinnitatud lendudele

- a) Õhupalli piloodiloo õigused piirduvad vabalendudega. Selle piirangu võib tühistada, kui piloot on sooritanud vähemalt 3 trossiga kinnitatud lendu.
- b) Täienduskoolituse läbimise kohta tehakse päevikusse instruktori allkirjaga märge.
- c) Nimetatud õiguse säilitamiseks peavad piloodid olema eelnenud 24 kuu jooksul sooritanud vähemalt 2 trossiga kinnitatud lendu.
- d) Kui piloot punkti c nõudeid ei täida, peab ta õiguste taastamiseks tegema instruktoriga või soololennul instruktori järelevalve all puuduoleva arvu trossiga kinnitatud lende.

FCL.135.B Õhupalli piloodiluba – Õiguste laiendamine muule õhupalliklassile

Õhupalli piloodiloo õigused piirduvad lennueksamil kasutatud õhupalliklassiga. Selle piirangu võib tühistada, kui piloot on sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis läbinud muu klassi kohta vähemalt:

- a) 5 instruktoriga õppelendu või
- b) kuumaõhupalli piloodiloo korral, mille õigusi soovitakse laiendada kuumaõhu-õhulaevadele, 5 instruktoriga lennuõppetundi ja
- c) lennueksami, mille käigus nad tõendavad kontrollpiloodile muu klassi kohta piisavaid teoreetilisi teadmisi järgmistes valdkondades:
 - aerodünaamika alused,
 - käitamisprotseduurid,
 - õhusõiduki tehnilised võimalused ja lennu planeerimine,
 - üldteadmised õhusõidukitest.

FCL.140.B Õhupalli piloodiluba – Hiljutise lennukogemuse nõuded

- a) Õhupalli piloodiloo omanikud võivad loast tulenevaid õigusi kasutada tingimusel, et nad on eelnenud 24 kuu jooksul ühes õhupalliklassis teinud vähemalt:
 - 1) 6 lennutundi kaptenina, sealhulgas 10 starti ja maandumist ja
 - 2) 1 instruktoriga õppelennu;
 - 3) juhul kui piloodi kvalifikatsioon võimaldab mitme õhupalliklassi piloteerimist, peab ta lisaks olema eelnenud 24 kuu jooksul teinud selles klassis vähemalt 3 lennutundi, sealhulgas 3 starti ja maandumist.
- b) Punktide a või b nõuetele mittevastavad õhupalli piloodiloo omanikud peavad enne oma õiguste kasutamise jätkamist:
 - 1) sooritama vastavas klassis lennuoskuste tasemekontrolli kontrollpiloodi osavõtul või
 - 2) tegema punkti a nõuete täitmiseks üksi, koos instruktoriga või soololennul instruktori järelevalve all täiendavaid lennutunde või starte ja maandumisi.

C-ALAJAGU

ERAPILOODILUBA (PPL), PURILENNUKI ERAPILOODILUBA (SPL) JA ÕHUPALLI PILOODILUBA (BPL)

1. JAOTIS

Üldnõuded

FCL.200 Vanuse alammäär

- a) Erapiloodiloo taotleja peab olema vähemalt 17-aastane.
- b) Purilennuki või õhupalli piloodiloo taotleja peab olema vähemalt 18-aastane.

FCL.205 Tingimused

Erapiloodiloo taotlejad peavad olema täitnud lennueksamil kasutatava õhusõiduki klassi- või tüübipädevuse nõuded vastavalt H-alajaole.

FCL.210 Koolituskursus

Õhupalli piloodiloo, purilennuki piloodiloo või erapiloodiloo taotlejad peavad läbima koolituskursuse sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis. Kursus peab hõlmama teooriat ja lennuõpet vastavalt antavatele õigustele.

FCL.215 Teooriaeksam

Õhupalli piloodiloo, purilennuki piloodiloo või erapiloodiloo taotlejad peavad tõendama antavatele õigustele vastavat teoreetiliste teadmiste taset, sooritades selleks järgmiste valdkondade eksamid:

- a) üldteemad:
 - lennundusõigus,
 - inimvõimed,
 - meteoroloogia ja
 - side;
- b) erinevate õhusõiduki liikidega seotud eriteemad:
 - aerodünaamika alused,
 - käitamisprotseduurid,
 - õhusõiduki tehnilised võimalused ja lennu planeerimine,
 - üldteadmised õhusõidukitest ja
 - navigeerimine.

FCL.235 Lennueksam

- a) Õhupalli piloodiloo, purilennuki piloodiloo või erapiloodiloo taotleja peab sooritama lennueksami, et tõendada oskust sooritada vastava kategooria õhusõiduki kaptenina protseduure ja manöövreid antavatele õigustele vastava kompetentsusega.
- b) Lennueksami sooritamiseks peab taotleja olema läbinud lennuõppe sama õhusõidukiklassi või -tüübi või õhupalligrupi kohta, mida kasutatakse lennueksamil.
- c) Nõuded sooritusele

- 1) Lennueksam jagatakse 4 osaks, mis esindavad lendamiseks kasutatava õhusõiduki tüübi lennu kõiki eri etappe.
- 2) Osa mis tahes punkti ebarahuldav soorituse korral loetakse kogu osa ebarahuldavalt sooritatuks. Mitme osa ebarahuldav sooritus tähendab kogu eksami ebarahuldavat tulemust. Kui taotleja sooritab ebarahuldavalt üksnes ühe osa, sooritab ta selle osa uuesti.
- 3) Kui punktist 2 tuleneval korduseksamil on mis tahes osa, sealhulgas eelmisel eksamil edukalt sooritatud osa tulemus ebarahuldav, loetakse kogu eksam ebarahuldavalt sooritatuks.
- 4) Kui 2 katsega ei õnnestu eksami kõiki osi edukalt sooritada, tuleb õpet jätkata.

2. JAOTIS

Lennuki erapiloodiloo erinõuded – PPL(A)

FCL.205.A Lennuki erapiloodiluba – Õigused

- a) Lennuki erapiloodiloo omanikul on õigus selle eest tasu saamata tegutseda vastava kategooria lennukite või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite kapteni või teise piloodina mitteärilistel lendudel.
- b) Ilma et see piiraks eelmise punkti kohaldamist, võib instruktori või kontrollpiloodi õigusi omav lennuki erapiloodiloo omanik saada tasu:
 - 1) kerglennuki piloodiloo või lennuki erapiloodiloo taotlejate lennuõpetajana;
 - 2) nimetatud lubade taotlejate lennueksamite ja lennuoskuste tasemekontrolli läbiviijana;
 - 3) nimetatud lubadele lisatavate pädevuste ja tunnistuste eest.

FCL.210.A Lennuki erapiloodiluba – Kogemuste nõuded ja arvestamine

- a) Lennuki erapiloodiloo taotlejad peavad olema saanud vähemalt 45 tundi lennuõpet lennukitel, millest viis tundi võib olla saadud lennutreeningseadmega, sealhulgas vähemalt:
 - 1) 25 tundi instruktoriga lennuõpet ja
 - 2) 10 tundi soololennuaega instruktori järelevalve all, sealhulgas vähemalt 5 tundi soololennuna toimuvaid marsruutlende ning vähemalt 1 marsruutlend vähemalt 270 km (150 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse täieliku peatumisega maandumised 2 muul lennuväljal kui lähtelennuväljal.
- b) Erinõuded taotlejatele, kellel on kerglennuki piloodiluba. Lennuki erapiloodiloo taotlejad, kellel on kerglennuki piloodiluba, peavad olema alates kerglennuki piloodiloo väljaandmisest kogunud vähemalt 15 lennutundi lennukitel, sealhulgas vähemalt 10 tundi lennuõpet sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis läbitud koolituskursusel. Koolituskursuses peab sisalduma vähemalt 4 tundi soololennuaega instruktori järelevalve all, sealhulgas vähemalt 2 tundi soololennuna toimuvaid marsruutlende ning vähemalt 1 marsruutlend vähemalt 270 km (150 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse täieliku peatumisega maandumised 2 muul lennuväljal kui lähtelennuväljal.
- c) Erinõuded purilennukipiloodi põhiloo ja fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennuki lisaloo omanikele. Lennuki erapiloodiloo taotlejad, kellel on purilennukipiloodi

põhiluba koos fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennuki lisaloaga, peavad olema kogunud:

- 1) pärast fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennuki lisaloa kinnitamist vähemalt 24 lennutundi fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukil ja
 - 2) 15 tundi lennukitel lennuõpet sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis läbitud koolituskursuse raames, kusjuures täidetud peavad olema vähemalt punkti a alapunkti 2 nõuded.
- d) Arvestamine. Mõne muu õhusõiduki liigi (välja arvatud õhupallid) piloodiluba omavatel taotlejatel arvestatakse 10% kogu lennuajast (kuid mitte üle 10 tunni) nimetatud õhusõidukite kaptenina. Arvestamine ei tohi ühelgi juhul hõlmata punkti a alapunkti 2 nõudeid.

3. JAOTIS

Kopteri erapiloodiloo erinõuded – PPL(H)

FCL.205.H Kopteri erapiloodiluba – Õigused

- a) Kopteri erapiloodiloo omanikul on õigus selle eest tasu saamata tegutseda vastava kategooria kopteri kapteni või teise piloodina mitteärilistel lendudel.
- b) Ilma et see piiraks eelmise punkti kohaldamist, võib instruktori või kontrollpiloodi õigusi omav kopteri erapiloodiloo omanik saada tasu:
 - 1) kergkopteri piloodiloo või kopteri erapiloodiloo taotlejate lennuõpetajana;
 - 2) nimetatud lubade taotlejate lennueksamite ja lennuoskuste tasemekontrolli läbiviijana;
 - 3) nimetatud lubadele lisatavate pädevuste ja tunnistuste eest.

FCL.210.H Kopteri erapiloodiluba – Kogemuste nõuded ja arvestamine

- a) Kopteri erapiloodiloo taotlejad peavad olema saanud vähemalt 45 tundi lennuõpet kopteritel, millest 5 tundi võib olla saadud lennuimitaatoris või lennu täisimitaatoris, sealhulgas vähemalt:
 - 1) 25 tundi instruktoriga lennuõpet ja
 - 2) 10 tundi soololennuga instruktori järelevalve all, sealhulgas vähemalt 5 tundi soololennuna toimuvaid marsruutlende ning vähemalt 1 marsruutlend vähemalt 185 km (100 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse täieliku peatumisega maandumised 2 muul lennuväljal kui lähtelennuväljal;
 - 3) 45 lennuõppetunnist 35 peab olema kogutud lennueksamil kasutatavat tüüpi kopteriga.
- b) Erinõuded taotlejatele, kellel on kergkopteri piloodiluba. Kergkopteri piloodiluba omavad kopteri erapiloodi taotlejad peavad läbima koolituskursuse sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis. Koolituskursus peab sisaldama vähemalt 5 tundi instruktoriga lennuõpet ning vähemalt 1 marsruutlendu vähemalt 185 km (100 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse täieliku peatumisega maandumised 2 muul lennuväljal kui lähtelennuväljal.
- c) Mõne muu õhusõiduki liigi (välja arvatud õhupallid) piloodiluba omavatel taotlejatel arvestatakse 10% kogu lennuajast (kuid mitte üle 6 tunni) nimetatud õhusõidukite kaptenina. Arvestamine ei tohi ühelgi juhul hõlmata punkti a alapunkti 2 nõudeid.

4. JAOTIS

Vertikaalstardiga õhusõiduki erapiloodiloo erinõuded – PPL(PL)

Reserveeritud

5. JAOTIS

Õhulaeva erapiloodiloo erinõuded – PPL(As)

FCL.205.As Õhulaeva erapiloodiluba – Õigused

- a) Õhulaeva erapiloodiloo omanikul on õigus selle eest tasu saamata tegutseda vastava kategooria õhulaevade kapteni või teise piloodina mitteärilistel lendudel.
- b) Ilma et see piiraks eelmise punkti kohaldamist, võib instruktori või kontrollpiloodi õigusi omav õhulaeva erapiloodiloo omanik saada tasu:
 - 1) õhulaeva erapiloodiloo taotlejate lennuõpetajana;
 - 2) nimetatud loa taotlejate lennueksamite ja lennuoskuste tasemekontrolli läbiviijana;
 - 3) nimetatud loale lisatavate pädevuste ja tunnistuste eest.

FCL.210.As Õhulaeva erapiloodiluba – Kogemustele nõuded ja arvestamine

- a) Õhulaeva erapiloodiloo taotlejad peavad olema kogunud vähemalt 35 tundi lennuõpet õhulaevadel, millest 5 tundi võib olla saadud lennutreeningseadmega, sealhulgas vähemalt:
 - 1) 25 tundi instruktoriga lennuõpet, sealhulgas:
 - i) 3 tundi marsruutlennuõpet, sealhulgas 1 marsruutlend vähemalt 65 km (35 meremiili) kaugusele;
 - ii) 3 tundi instrumentaallennuõpet;
 - 2) 8 starti ja maandumist lennuväljal koos mastile kinnitamise ja mastist vabastamise protseduuridega;
 - 3) 8 tundi soololendu instruktori järelevalve all.
- b) Õhupalli piloodiluba omavatel kuumaõhu-õhulaevade piloteerimiseks kvalifitseeritud taotlejatel arvestatakse 10% kogu lennuajast (kuid mitte üle 5 tunni) nimetatud õhulaevade kaptenina.

6. JAOTIS

Purilennuki erapiloodiloo erinõuded (SPL)

FCL.205.S Purilennuki erapiloodiluba – Õigused ja tingimused

- a) Purilennuki erapiloodiloo omanikul on õigus kaptenina piloteerida purilennukeid ja mootorpurilennukeid. Nende õiguste kasutamiseks fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel peab loaomanik täitma FCL.135.S nõuded.
- b) Purilennuki erapiloodiloo omanikud:
 - 1) võivad reisijaid vedada üksnes juhul, kui nad pärast loa väljaandmist on kogunud vähemalt 10 lennutundi või teinud 30 starti purilennuki või mootorpurilennuki kaptenina;
 - 2) tohivad harrastada üksnes tasuta mitteärilist lennutegevust, kuni nad:

- i) on saanud 18-aastaseks;
 - ii) on pärast loa väljaandmist kogunud vähemalt 75 lennutundi või teinud 200 starti purilennuki või mootorpurilennuki kaptenina;
 - iii) on kontrollpiloodile sooritanud lennuoskuste tasemekontrolli.
- c) Ilma et see piiraks punkti b alapunkti 2 kohaldamist, võib instruktori või kontrollpiloodi õigusi omav purilennuki erapiloodiloo omanik saada tasu:
- 1) purilennuki piloodiloo või purilennuki erapiloodiloo taotlejate lennuõpetajana;
 - 2) nimetatud lubade taotlejate lennuksamite ja lennuoskuste tasemekontrolli läbiviijana;
 - 3) nimetatud lubadele lisatavate pädevuste ja tunnistuste eest.

FCL.210.S Purilennuki erapiloodiluba – Kogemustele nõuded ja arvestamine

- a) Purilennuki erapiloodiloo taotlejad peavad olema saanud vähemalt 15 tundi lennuõpet purilennukitel või mootorpurilennukitel ning täitnud seejuures vähemalt FCL.110.S nõuded.
- b) Purilennuki erapiloodiloo taotlejatel, kellel on purilennuki piloodiluba, loetakse purilennuki erapiloodiloo nõuded täies ulatuses täidetuks.
- Purilennuki erapiloodiloo taotlejatel, kellel purilennuki piloodiluba on lõppenud varem kui 2 aastat enne taotluse esitamist, loetakse täidetuks kõik purilennuki erapiloodiloo teoreetiliste teadmiste nõuded.
- c) *Arvestamine.* Mõne muu õhusõiduki liigi (välja arvatud õhupallid) piloodiluba omavatel taotlejatel arvestatakse 10% kogu lennuajast (kuid mitte üle 7 tunni) nimetatud õhusõidukite kaptenina. Arvestamine ei tohi ühelgi juhul hõlmata FCL.110.S punkti a alapunktide 2–4 nõudeid.

FCL.220.S Purilennuki erapiloodiluba – Stardimeetodid

Purilennuki erapiloodiloo õigused piirduvad lennuksamil kasutatud stardimeetodiga. Selle piirangu võib tühistada ning saada täiendavad õigused, kui piloot täidab FCL.135.S nõuded.

FCL.230.S Purilennuki erapiloodiluba – Hiljutise lennukogemuse nõuded

Purilennuki erapiloodiloo omanikud võivad loast tulenevaid õigusi kasutada tingimusel, et nad täidavad FCL.140.S hiljutise lennukogemuse nõudeid.

7. JAOTIS

Õhupalli erapiloodiloo erinõuded (BPL)

FCL.205.B Õhupalli erapiloodiluba – Õigused ja tingimused

- a) Õhupalli erapiloodiloo omanikul on õigus kaptenina piloteerida õhupalle ja kuumaõhu-õhulaevu.
- b) Õhupalli erapiloodiloo omanikud tohivad harrastada üksnes tasuta mitteärilist lennutegevust, kuni nad:
- 1) on saanud 18-aastaseks;
 - 2) on kogunud õhupallikaptenina 50 lennutundi, sealhulgas 50 starti ja maandumist;

- 3) on kontrollpiloodile sooritanud lennuoskuste tasemekontrolli vastavas õhupalliklassis.
- c) Ilma et see piiraks punkti b kohaldamist, võib instruktori või kontrollpiloodi õigusi omav õhupalli erapiloodiloo omanik saada tasu:
 - 1) õhupalli piloodiloo või õhupalli erapiloodiloo taotlejate lennuõpetajana;
 - 2) nimetatud lubade taotlejate lennuksamite ja lennuoskuste tasemekontrolli läbiviijana;
 - 3) nimetatud lubadele lisatavate pädevuste ja tunnistuste eest.

FCL.210.B Õhupalli erapiloodiluba – Nõuded kogemustele ja kogemuste arvestamine

- a) Õhupalli erapiloodiloo taotlejad peavad olema saanud vähemalt 16 tundi lennuõpet vastava klassi ja kategooria õhupallidel, sealhulgas vähemalt:
 - 1) 12 tundi instruktoriga lennuõpet;
 - 2) 10 täitmist ning 20 starti ja maandumist ja
 - 3) 1 vähemalt 30-minutiline soololend instruktori järelevalve all.
- b) Õhupalli erapiloodiloo taotlejatel, kellel on õhupalli piloodiluba, loetakse õhupalli erapiloodiloo nõuded täies ulatuses täidetuks.
Õhupalli erapiloodiloo taotlejatel, kelle õhupalli piloodiluba on lõppenud varem kui 2 aastat enne taotluse esitamist, loetakse täidetuks kõik õhupalli erapiloodiloo teoreetiliste teadmiste ja lennuõppe nõuded.

FCL.220.B Õhupalli erapiloodiluba – Õiguste laiendamine trossiga kinnitatud lendudele

Õhupalli erapiloodiloo õigused piirduvad vabalendudega. Selle piirangu võib tühistada, kui piloot täidab FCL.135.B nõuded.

FCL.225.B Õhupalli erapiloodiluba – Õiguste laiendamine muule õhupalliklassile või -kategooriale

Õhupalli erapiloodiloo õigused piirduvad lennuksamil kasutatud õhupalliklassi ja -kategooriaga. Selle piirangu võib tühistada, kui piloot on:

- a) täitnud FCL.135.B nõuded, juhul kui tegu on sama kategooria piires muule klassile laiendamisega;
- b) kui tegu on sama õhupalliklassi piires muule kategooriale laiendamisega, teinud vähemalt:
 - 1) 2 instruktoriga lendu vastava kategooria õhupallil ja
 - 2) kaptenina õhupallidel lennutunde järgmiselt:
 - i) õhupallidel kesta mahuga 3401 m³ kuni 6000 m³ vähemalt 100 tundi;
 - ii) õhupallidel kesta mahuga 6001 m³ kuni 10 500 m³ vähemalt 200 tundi;
 - iii) õhupallidel kesta mahuga üle 10 500 m³ vähemalt 300 tundi;
 - iv) gaasiõhupallidel kesta mahuga üle 1260 m³ vähemalt 50 tundi.

FCL.230.B Õhupalli erapiloodiluba – Hiljutise lennukogemuse nõuded

- a) Õhupalli erapiloodiloo omanikud võivad loast tulenevaid õigusi kasutada tingimusel, et nad on eelnenud 24 kuu jooksul ühes õhupalliklassis teinud vähemalt:
- 1) 6 lennutundi kaptenina, sealhulgas 10 starti ja maandumist ja
 - 2) 1 instruktoriga õppelennu vastava klassi õhupalliga, mille maht võrdub neile lubatud maksimumiga;
 - 3) kui pilootide kvalifikatsioon võimaldab mitme õhupalliklassi piloteerimist, peavad nad lisaks olema eelnenud 24 kuu jooksul teinud selles klassis vähemalt 3 lennutundi, sealhulgas kolm starti ja maandumist.
- b) Punkti a nõuetele mittevastavad õhupalli erapiloodiloo omanikud peavad enne oma õiguste kasutamise jätkamist:
- 1) sooritama kontrollpiloodile lennuoskuste tasemekontrolli vastavas klassis õhupalliga, mille maht võrdub nende loale märgitud maksimummahuga või
 - 2) tegema punkti a nõuete täitmiseks koos instruktoriga või soololennul instruktori järelevalve all täiendavat täiendavaid lennutunde või starte ja maandumisi.

D-ALAJAGU
Ametipiloodi luba – CPL

1. JAOTIS

Üldnõuded

FCL.300 Ametipiloodi luba – Vanuse alammäär

Ametipiloodi loa taotleja peab olema vähemalt 18-aastane.

FCL.305 Ametipiloodi luba – Õigused ja tingimused

- a) Õigused. Ametipiloodi loa omanikul on õigus vastavas õhusõiduki liigis:
- 1) kasutada kõiki kergõhusõiduki piloodiloa ja erapiloodiloa õigusi;
 - 2) tegutseda kõikide muuks kui äriliseks lennutranspordiks kasutatavate õhusõidukite kapteni või teise piloodina;
 - 3) tegutseda ärilises lennutranspordis kõikide ühepiloodiõhusõidukite kaptenina, arvestades FCL.060 ja käesoleva alajao piiranguid;
 - 4) tegutseda ärilises lennutranspordis teise piloodina, arvestades punkti FCL.060 piiranguid.
- b) Tingimused. Ametipiloodi loa taotleja peab olema täitnud lennueksamil kasutatava õhusõiduki klassi- või tüübipädevuse nõuded.

FCL.310 Ametipiloodi luba – Teooriaeksam

Ametipiloodi loa taotlejad peavad tõendama antavatele õigustele vastavat teadmiste taset järgmistes valdkondades:

- lennundusõigus,
- üldteadmised õhusõidukitest – tarindid/süsteemid/jõuseade,
- üldteadmised õhusõidukitest – lennuinstrumendid,
- mass ja tasakaal,
- lennutehnilised näitajad,
- lennu planeerimine ja lennu kulgemise jälgimine,
- inimvõimed,
- meteoroloogia,
- üldnavigatsioon,
- raadionavigatsioon,
- käitamisprotseduurid,
- aerodünaamika alused,
- visuaallennureeglite kohane (VFR) side.

FCL.315 Ametipiloodi luba – Koolituskursus

Ametipiloodi loa taotleja peab olema läbinud teooriakoolituse ja lennukoolituse sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis vastavalt käesoleva osa 3. liitele.

FCL.320 Ametipiloodi luba – Lennueksam

Ametipiloodi loa taotleja peab vastavalt käesoleva osa 4. liitele sooritama lennueksami, et tõendada oskust sooritada vastava kategooria õhusõiduki kaptenina protseduure ja manöövreid antavatele õigustele vastava kompetentsusega.

2. JAOTIS

Lennukite erinõuded – CPL(A)

FCL.325.A Lennuki ametipiloodi luba – Erinõuded teise piloodi loa omanikele

Enne lennuki ametipiloodi loast tulenevate õiguste kasutamist peab teise piloodi loa omanik olema lennukitel läbinud:

- a) 70 lennutundi:
 - 1) kaptenina või
 - 2) vähemalt 10 tundi kaptenina ning ülejäänud aja kaptenistažöörina.
Nimetatud 70 tunnist 20 peavad olema kogutud kaptenina visuaallennureeglite kohastel marsruutlendudel, või vähemalt 10 lennutundi marsruutlendudel kaptenina ja 10 tundi kaptenistažöörina. See peab hõlmama visuaallennureeglite kohast marsruutlendu vähemalt 540 km (300 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse kaptenina täieliku peatumisega maandumine kahel eri lennuväljal;
- b) lennuki ametipiloodi loa moodulkursuse elemendid vastavalt käesoleva osa 3. liite E-jao punkti 10 alapunktile a ja punktile 11 ning
- c) FCL.320 kohase lennuki ametipiloodi loa lennueksami.

E-ALAJAGU

TEISE PILOODI LUBA – MPL

FCL.400.A Teise piloodi luba – Vanuse alammäär

Teise piloodi loa taotleja peab olema vähemalt 18-aastane.

FCL.405.A Teise piloodi luba – Õigused

- a) Teise piloodi loa omanikul on õigus tegutseda teise piloodiga käitatava lennuki teise piloodina.
- b) Teise piloodi loa omanik võib lisaks omandada:
 - 1) lennuki erapiloodiloo omaniku õigused, juhul kui ta täidab C-alajaos sätestatud lennuki erapiloodiloo nõuded;
 - 2) lennuki ametipiloodi loa omaniku õigused, juhul kui ta täidab FCL.325.A nõuded.
- c) Teise piloodi loa omaniku lennuki instrumentaallennupädevus piirdub teise piloodiga käitatavate lennukitega. Lennuki instrumentaallennupädevusest tulenevaid õigusi võib laiendada ühepiloodilennukite piloteerimisele, kui loaomanik on läbinud ühe piloodiga instrumentaallendude kaptenile vajaliku koolituse ja sooritanud ainupiloodina lennuki instrumentaallennupädevuse lennueksami.

FCL.410.A Teise piloodi luba – Koolituskursus ja teooriaeksam

- a) Kursus. Teise piloodi loa taotleja peab olema läbinud teooriakoolituse ja lennukikoolituse sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis vastavalt käesoleva osa 5. liitele.
- b) Eksam. Teise piloodi loa taotleja peab tõendama teadmiste taset, mida nõutakse vastavalt punktile FCL.515 lennuki liinipiloodi loa omanikult, ning mitmepiloodi tüübipädevust.

FCL.415.A Teise piloodi luba – Praktilised oskused

- a) Teise piloodi loa taotleja peab pideva hindamise käigus tõendama käesoleva osa 5. liites sätestatud kompetentsi hindamise moodulite täitmiseks vajalike oskuste olemasolu nii piloteeriva kui ka jälgiva piloodina mitme piloodiga mitme turbiinmootoriga lennukiga visuaallennureeglite ja instrumentaallennureeglite kohaselt lennates.
- b) Pärast koolituskursuse läbimist peab taotleja vastavalt käesoleva osa 9. liitele sooritama lennueksami, et tõendada oskust sooritada vajalikke protseduure ja manöövreid antavatele õigustele vastava kompetentsusega. Lennueksam tuleb teha sama tüüpi lennukiga, mida kasutati teise piloodi loa integreeritud koolituskursuse edasijõudnute faasis, või seda tüüpi kujutava lennu täisimitaatoris.

F-ALAJAGU
LIINIPILOODI LUBA – ATPL

1. JAOTIS

Üldnõuded

FCL.500 Liinipiloodi luba – Vanuse alammäär

Liinipiloodi loa taotleja peab olema vähemalt 21-aastane.

FCL.505 Liinipiloodi luba – Õigused

- a) Liinipiloodi loa omanikul on õigus vastavas õhusõiduki liigis:
- 1) kasutada kõiki kergõhusõiduki piloodiloo, erapiloodiloo ja ametipiloodi loa õigusi;
 - 2) tegutseda õhusõiduki kaptenina ärilises lennutranspordis.
- b) Liinipiloodi loa taotleja peab olema täitnud lennueksamil kasutatava õhusõiduki tüübipädevuse nõuded.

FCL.515 Liinipiloodi luba – Koolituskursus ja teooriaeksam

- a) Kursus. Liinipiloodi loa taotlejad peavad olema läbinud koolituskursuse sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis. Kursus peab olema käesoleva osa 3. liite kohane integreeritud koolituskursus või moodulkursus.
- b) Eksam. Liinipiloodi loa taotlejad peavad tõendama antavatele õigustele vastavat teadmiste taset järgmistes valdkondades:
- lennundusõigus,
 - üldteadmised õhusõidukitest – tarindid/süsteemid/jõuseade,
 - üldteadmised õhusõidukitest – lennuinstrumendid,
 - mass ja tasakaal,
 - lennutehnilised näitajad,
 - lennu planeerimine ja lennu kulgemise jälgimine,
 - inimvõimed,
 - meteoroloogia,
 - üldnavigatsioon,
 - raadionavigatsioon,
 - käitamisprotseduurid,
 - aerodünaamika alused,
 - visuaallennureeglite kohane (VFR) side,
 - instrumentaallennureeglite kohane (IFR) side.

2. JAOTIS

Lennukite erinõuded – ATPL(A)

FCL.505.A Liinilennuki piloodiluba – Õiguste piirangud teise piloodi loa omanikele

Kui liinilennuki piloodiloo omanikul on varem olnud üksnes teise piloodi luba, piirduvad tema õigused mitmepiloodilennuga, kui loa omanik ei ole täitnud FCL.405.A punkti b alapunkti 2 ja punkti c ühepiloodilennu nõudeid.

FCL.510.A Liinilennuki piloodiluba – Eeltingimused, kogemused ja nende arvestamine

- a) Eeltingimused. Liinilennuki piloodiloo taotlejal peab olema:
- 1) teise piloodi luba või
 - 2) lennuki ametipiloodi luba ja mitme mootoriga lennuki instrumentaallennupädevus. Sel juhul peab taotleja olema läbinud ka lennumeeskonna koostöökoolituse.
- b) Kogemused. Liinilennuki piloodiloo taotlejad peavad olema kogunud lennukitel vähemalt 1500 lennutundi, sealhulgas vähemalt:
- 1) 500 tundi mitmepiloodilennuki lendudel;
 - 2) i) 500 tundi kaptenistažöörina;
ii) 250 tundi kaptenina või
iii) 250 tundi, sealhulgas vähemalt 70 tundi kaptenina ning ülejäänud aja kaptenistažöörina;
 - 3) 200 tundi marsruutlennuaega, sealhulgas vähemalt 100 tundi kapteni või kaptenistažöörina;
 - 4) 75 tundi instrumentaalaega, millest kuni 30 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg ja
 - 5) 100 öölennutundi kapteni või teise piloodina.
1500 lennutunnist kuni 100 võib olla kogutud lennu täisimitaatori või lennuimitaatoriga. Nimetatud 100 tunnist kuni 25 võib olla kogutud lennuimitaatoriga.
- c) Arvestamine.
- 1) Muude õhusõiduki liikide piloodilubade omanikel arvestatakse lennuaega järgmiselt:
 - i) fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite või purilennukite korral kuni 30 lennutundi kaptenina;
 - ii) kopterite korral kuni 50% kogu punktis b sätestatud lennuajast.
 - 2) Kehtivate riiklike normide kohaselt välja antud pardainseneri loa omanikel arvestatakse juurde kuni 50% pardainseneri ajast, kuid mitte üle 250 tunni. Need 250 tundi võib arvestada punktis a sätestatud 1500 tunni nõudena ja punkti b alapunktis 1 sätestatud 500 tunni nõudena, tingimusel et kogu arvestatav aeg ei ületaks kummagi punkti korral 250 tundi.
- d) Punktis b nõutav kogemus peab olema omandatud enne lennuki liinipiloodi eksami sooritamist.

FCL.520.A Liinilennuki piloodiluba – Lennueksam

Liinilennuki piloodiloo taotleja peab vastavalt käesoleva osa 9. liitele sooritama lennueksami, et tõendada oskust sooritada mitmepiloodilennuki kaptenina instrumentaallennureeglite kohases lennutegevuses protseduure ja manöövreid antavatele õigustele vastava kompetentsusega.

Lennueksam tehakse lennuki või vastavat lennukitüüpi nõuetekohaselt esindava lennu täisimitaatoriga.

3. JAOTIS

Kopterite erinõuded – ATPL(H)

FCL.510.H Liinikopteri piloodiluba – Eeltingimused, kogemused ja nende arvestamine

Liinikopteri piloodiloo taotlejal peab olema:

- a) kopteri ametipiloodi luba ja mitmepiloodikopteri tüübipädevus ja läbitud lennumeeskonna koostöökoolitus;
- b) kogutud kopteripiloodina vähemalt 1000 lennutundi, sealhulgas vähemalt:
 - 1) 350 tundi mitmepiloodikopteritel;
 - 2) i) 250 tundi kaptenina või
ii) 100 tundi kapteni ja 150 tundi kaptenistažöörina või
iii) 250 tundi kaptenistažöörina mitmepiloodikopteritel. Sel juhul piirduvad liinikopteri piloodiloo õigused mitmepiloodilennu õigusega, kuni loaomanikul on täitunud 100 lennutundi kaptenina;
 - 3) 200 tundi marsruutlennuaega, sealhulgas vähemalt 100 tundi kapteni või kaptenistažöörina;
 - 4) 30 tundi instrumentaalaega, millest kuni 10 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg ja
 - 5) 100 öölennutundi kapteni või teise piloodina.Nimetatud 1000 lennutunnist kuni 100 võib olla kogutud lennutreeningseadmega, sealhulgas kuni 25 tundi lennuimitaatoriga.
- c) Lennuaega lennukitega võib arvestada kuni 50% ulatuses punkti b lennuaja nõuetest.
- d) Punktis b nõutav kogemus peab olema omandatud enne liinikopteripiloodi eksami sooritamist.

FCL.520.H Liinikopteri piloodiluba – Lennueksam

Liinikopteri piloodiloo taotleja peab vastavalt käesoleva osa 9. liitele sooritama lennueksami, et tõendada oskust sooritada mitmepiloodikopteri kaptenina protseduure ja manöövreid antavatele õigustele vastava kompetentsusega.

Lennueksam tehakse kopteri või vastavat kopteritüüpi nõuetekohaselt esindava lennu täisimitaatoriga.

G-ALAJAGU

INSTRUMENTAALLENNUPÄDEVUS – IR

1. JAOTIS

Üldnõuded

FCL.600 Instrumentaallennupädevus – Üldist

Instrumentaallennureeglite järgne lennutegevus lennuki, kopteri, õhulaeva või vertikaalstartiga õhusõidukiga on lubatud üksnes erapiloodiloo, ametipiloodi loa, teise piloodi loa ja liinipiloodi loa omanikele, kellel on vastava kategooria õhusõidukite instrumentaallennupädevus või kes sooritavad lennueksamit või saavad lennuõpet koos instruktoriga.

FCL.605 Instrumentaallennupädevus – Õigused

- a) Instrumentaallennupädevuse omanikul on õigus piloteerida õhusõidukeid instrumentaallennureeglite kohaselt otsusekõrgusel alates 200 jalast (60 m).
- b) Mitme mootoriga instrumentaallennupädevuse korral laieneb nimetatud õigus ka otsusekõrgusele alla 200 jala (60 meetrit), kui taotleja on läbinud sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis erikoolituse ja sooritanud mitmepiloodiõhusõidukil käesoleva osa 9. liites kirjeldatud lennueksami 6. jao.
- c) Instrumentaallennupädevuse omanikud kasutavad oma õigusi vastavalt käesoleva osa 8. liites sätestatud tingimustele.
- d) Üksnes kopteri korral. Mitmepiloodikopteritel instrumentaallennureeglite kohases lennutegevuses kaptenina tegutsemiseks peab kopteri instrumentaallennupädevuse omanik olema kogunud vähemalt 70 tundi instrumentaalaega, millest 30 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg.

FCL.610 Instrumentaallennupädevus – Eeltingimused ja arvestamine

Instrumentaallennupädevuse taotleja peab:

- a) omama:
 - 1) vähemalt vastava õhusõiduki liigi erapiloodiluba;
 - i) FCL.810 I kohast öölennuõigust või
 - ii) mõne muu õhusõiduki liigi liinipiloodi luba või
 - 2) vastava õhusõiduki liigi ametipiloodi luba.
- b) olema kogunud kaptenina vähemalt 50 tundi marsruutlennuaega lennukitel, kopteritel või õhulaevadel, sealhulgas vähemalt 10, kuid õhulaevade korral vähemalt 20 tundi vastava liigi õhusõidukitel.
- c) Üksnes kopteri korral. Liinikopteripiloodi (instrumentaallennupädevusega), liinikopteripiloodi, kopteri ametipiloodi (instrumentaallennupädevusega) või kopteri ametipiloodi integreeritud koolituskursuse läbinud taotlejad on punkti b nõudest vabastatud.

FCL.615 Instrumentaallennupädevus – Teoreetilised teadmised ja lennuõpe

- a) Kursus. Instrumentaallennupädevuse taotlejad peavad olema läbinud teoreetiliste teadmiste ja lennuõppe kursuse sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis. Nimetatud kursus peab olema:
 - 1) käesoleva osa 3. liite kohane integreeritud koolituskursus, mis sisaldab instrumentaallennuõpet või
 - 2) käesoleva osa 6. liite kohane moodulkursus.

- b) Eksam. Taotlejad peavad tõendama antavatele õigustele vastavat teadmiste taset järgmistes valdkondades:
- lennundusõigus,
 - üldteadmised õhusõidukitest – lennuinstrumendid,
 - õhusõiduki tehnilised võimalused ja lennu kulgemise jälgimine,
 - inimvõimed,
 - meteoroloogia,
 - raadionavigatsioon,
 - instrumentaallennureeglite kohane (IFR) side.

FCL.620 Instrumentaallennupädevus – Lennueksam

- a) Instrumentaallennupädevuse taotleja peab vastavalt käesoleva osa 7. liitele sooritama lennueksami, et tõendada oskust sooritada vajalikke protseduure ja manöövreid antavatele õigustele vastava kompetentsusega.
- b) Mitme mootoriga õhusõiduki instrumentaallennupädevuse korral tehakse eksam mitme mootoriga õhusõidukiga. Ühe mootoriga õhusõiduki instrumentaallennupädevuse korral tehakse eksam ühe mootoriga õhusõidukiga. Kere keskjoonel oleva mitme mootoriga lennuk loetakse käesoleva punkti kohaldamisel ühe mootoriga lennukiks.

FCL.625 Instrumentaallennupädevus – Kehtivus, pikendamine ja taastamine

- a) Kehtivus. Instrumentaallennupädevus kehtib 1 aasta.
- b) Pikendamine.
- 1) Instrumentaallennupädevust pikendatakse pädevuse lõppemisele vahetult eelneva 3 kuu jooksul.
 - 2) Taotlejad, kes ei ole enne instrumentaallennupädevuse lõppkuupäeva instrumentaallennuoskuste tasemekontrolli edukalt sooritanud, ei tohi kuni instrumentaallennuoskuste tasemekontrolli eduka sooritamiseni instrumentaallennuõigust kasutada.
- c) Taastamine. Taotlejad, kelle instrumentaallennupädevus on lõppenud, peavad oma õiguste taastamiseks:
- 1) läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis täienduskoolituse, et saavutada lennueksami instrumentaallennuelemendi edukaks sooritamiseks vajalik oskuste tase ja
 - 2) sooritama käesoleva osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli vastava kategooria õhusõidukil.
- d) Kui instrumentaallennupädevust ei ole eelnenud seitsme aasta jooksul pikendatud või taastatud, peab selle omanik sooritama uuesti instrumentaallennupädevuse teooria- ja lennueksami.

2. JAOTIS

Lennukiliigi erinõuded

FCL.625.A Lennuki instrumentaallennupädevus – Pikendamine

- a) *Pikendamine.* Lennuki instrumentaallennupädevuse pikendamise taotlejad:
- 1) sooritavad käesoleva osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli, juhul kui taotlus on ühendatud klassi- või tüübipädevuse pikendamisega;
 - 2) kui taotlus ei ole ühendatud klassi- või tüübipädevuse pikendamisega:
 - i) sooritavad ühepiloodilennukite kohta käesoleva osa 9. liite jaotise 3b ja jaotise 1 need osad, mis on asjaomaseks lennutegevuseks vajalikud ja
 - ii) sooritavad mitme mootoriga lennukite kohta üksnes käesoleva osa 9. liite kohase ühepiloodilennukite lennuoskuste tasemekontrolli 6. jaotise instrumentide osa.
 - 3) Punkti 2 korral võib kasutada vastavat lennukiklassi või -tüüpi esindavat II taseme lennuimitaatorit või lennu täisimitaatorit, kuid sel juhul tuleb vähemalt iga teine lennuki instrumentaallennupädevuse pikendamiseks nõutav lennuoskuste tasemekontroll sooritada lennukil.
- b) Ristarvestamine toimub käesoleva osa 8. liite kohaselt.

3. JAOTIS

Kopterite erinõuded

FCL.625.H Kopteri instrumentaallennupädevus – Pikendamine

- a) Kopteri instrumentaallennupädevuse pikendamise taotlejad:
- 1) sooritavad käesoleva osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli vastavat tüüpi kopteri jaoks, juhul kui taotlus on ühendatud tüübipädevuse pikendamisega;
 - 2) kui taotlus ei ole ühendatud tüübipädevuse pikendamisega, sooritavad üksnes käesoleva osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli 5. jaotise ja 1. jaotise asjaomased osad vastavat tüüpi kopteri jaoks. Punkti 2 korral võib kasutada vastavat kopteritüüpi esindavat 2./3. taseme lennuelementide imitaatorit või lennu täisimitaatorit, kuid sel juhul tuleb vähemalt iga teine lennuki instrumentaallennupädevuse pikendamiseks nõutav lennuoskuste tasemekontroll sooritada kopteril.
- b) Ristarvestamine toimub käesoleva osa 8. liite kohaselt.

FCL.630.H Kopteri instrumentaallennupädevus – Õiguste laiendamine ühe mootoriga kopteritelt mitme mootoriga kopteritele

Ühe mootoriga kopteri instrumentaallennupädevuse esmakordsel laiendamisel mitme mootoriga kopteritele peavad taotlejad:

- a) läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis koolituskursuse, mis sisaldab vähemalt 5 tundi instruktoriga instrumentaalaega, millest 3 tundi võib olla aeg lennu täisimitaatoris või 2./3. taseme lennuelementide imitaatoris või II/III taseme lennuimitaatoris ja
- b) sooritama käesoleva osa 9. liite kohase lennueksami 5. jaotise mitme mootoriga kopteritel.

4. JAOTIS

Vertikaalstardiga õhusõidukite erinõuded

Reserveeritud

5. JAOTIS

Õhulaevade erinõuded

FCL.625.A Õhulaeva instrumentaallennupädevus – Pikendamine

Õhulaeva instrumentaallennupädevuse pikendamise taotlejad:

- a) sooritavad käesoleva osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli vastavat tüüpi õhulaeva jaoks, juhul kui taotlus on ühendatud tüübipädevuse pikendamisega;
- b) kui taotlus ei ole ühendatud tüübipädevuse pikendamisega, sooritavad käesoleva osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli 5. jaotise ja asjaomaseks lennutegevuseks vajalikud 1. jaotise osad õhulaevade kohta. Sel juhul võib kasutada vastavat tüüpi esindavat II/III taseme lennuelementide imitaatorit või lennu täisimitaatorit, kuid vähemalt iga teine lennuki instrumentaallennupädevuse pikendamiseks nõutav lennuoskuste tasemekontroll tuleb sooritada õhulaevaga.

H-ALAJAGU

KLASSI- JA TÜÜBIPÄDEVUSED

1. JAOTIS

Üldnõuded

FCL.700 Klassi- või tüübipädevuste nõutavus

- a) Piloodiloo (v. a kergõhusõiduki, purilennuki ja õhupalli piloodiloo) omanikud ei tohi tegutseda õhusõiduki piloodina ilma kehtiva ja sellele õhusõidukile vastava klassi- või tüübipädevuseta, välja arvatud lennueksami sooritamisel, lennuoskuste tasemekontrollil klassi- või tüübipädevuse taastamiseks või õppelennul.
- b) Olenemata punktist a võib pilootidel õhusõiduki tüüpide kasutuselevõtu või ümberehitustega seotud lendude jaoks olla pädeva asutuse antud eriluba, millega neil lubatakse nimetatud lende sooritada. Loa kehtivus piirdub kõnealuste konkreetsete lendudega.
- c) Ilma et see mõjutaks punktide a ja b kohaldamist, võib projekteerimis- või tootjaorganisatsioonide õiguste raames korraldatavate õhusõiduki tüübi kasutuselevõtu või ümberehitustega seotud lendude ning katselennupädevuse väljaandmisega seotud õppelendude korral pilootidel olla FCL.820 kohane katselennupädevus, juhul kui käesoleva alajao nõudeid ei saa täita.

FCL.705 Klassi- või tüübipädevuse omaniku õigused

Klassi- või tüübipädevuse omanikul on õigus tegutseda selle pädevusega ette nähtud klassi või tüübi piloodina.

FCL.710 Klassi- ja tüübipädevused – variandid

- a) Oma õiguste laiendamiseks sama klassi- või tüübipädevusega alla kuuluvale teisele õhusõidukivariandile peab piloot läbima erinevus- või tutvumiskoolituse. Sama tüübipädevuse alla kuuluvate variantide korral hõlmab erinevus- või tutvumiskoolitus 21. osa kohaselt sätestatud kasutamissobivuse andmetes määratletud vajalikke elemente.
- b) Kui variandiga ei ole lennatud 2 aasta jooksul alates erinevuskoolitusest, tuleb selle variandi õiguste säilitamiseks sooritada täiendav erinevuskoolitus või lennuoskuste tasemekontroll, välja arvatud ühe kolbmootoriga õhusõidukite ja fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite pädevuse tüüpide või variantide korral.
- c) Erinevuskoolituse kohta tehakse vastavalt vajadusele instruktori allkirjaga märke piloodi päevikusse või samaväärsesse dokumenti.

FCL.725 Klassi- ja tüübipädevuste väljaandmise nõuded

- a) *Koolituskursus.* Klassi- või tüübipädevuse taotleja peab läbima koolituskursuse sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis. Tüübipädevuse koolituskursus peab hõlmama vastava tüübi kohustuslikke koolituselemente, mis on määratletud 21. osa kohaselt kindlaks määratud kasutamissobivuse andmetes.
- b) *Teooriaeksam.* Klassi- või tüübipädevuse taotleja peab sooritama sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni korraldatava teooriaeksami, et tõendada vastava õhusõidukiklassi või -tüübi ohutuks käitamiseks vajalikku teoreetiliste teadmiste taset.

- 1) Mitmepiloodiõhusõidukite teooriaksam on kirjalik ja koosneb vähemalt 100 valikvastustega küsimusest, mis jagunevad vastavalt vajadusele õppekava põhiteemade vahel.
 - 2) Mitme mootoriga ühepiloodiõhusõidukite teooriaksam on kirjalik ja valikvastustega küsimuste arv oleneb õhusõiduki keerukusest.
 - 3) Ühe mootoriga õhusõidukite teooriaeksami korraldab eksamineerija suuliselt lennueksami käigus, et kindlaks teha, kas piisav teadmiste tase on saavutatud või mitte.
 - 4) Kõrgtehnilistena klassifitseeritud ühepiloodilennukite teooriaksam on kirjalik ja koosneb vähemalt 60 valikvastustega küsimusest, mis jagunevad vastavalt vajadusele õppekava põhiteemade vahel.
- c) *Lennueksam.* Klassi- või tüübipädevuse taotleja peab sooritama käesoleva osa 9. liite kohase lennueksami, et tõendada vastava õhusõidukiklassi või -tüübi ohutuks käitamiseks vajalike oskuste olemasolu.
- Taotleja peab lennueksami sooritama 6 kuu jooksul alates klassi- või tüübipädevuse koolituskursuse algusest ning kuuekuulise ajavahemiku jooksul enne klassi- või tüübipädevuse taotluse esitamist.
- d) Taotlejal, kellel juba on mõne õhusõiduki tüübi tüübipädevus koos ühe- või mitmepiloodilennu õigusega, loetakse sama õhusõiduki tüübi muu nimetatud kasutusviisi taotlemisel teoreetiliste teadmiste nõue juba täidetuks.
- e) Ilma et see piiraks eelmiste punktide kohaldamist, on FCL.820 kohase katselennupädevusega pilootidel, kes osalesid õhusõiduki tüübi arendamise, sertifitseerimise või tootmisega seotud katselendudel ja on nimetatud tüübi katselendudega kogunud kokku 50 lennutundi või 10 lennutundi kaptenina, õigus taotleda vastava tüübipädevuse väljaandmist, juhul kui nad täidavad selle õhusõiduki liigi tüübi pädevuse kogemuste nõudeid ja eeltingimusi, mis on ette nähtud käesolevas alajaos.

FCL.740 Klassi- ja tüübipädevuste kehtivus ja taastamine

- a) Klassi- ja tüübipädevused kehtivad ühe aasta, välja arvatud ühe mootoriga ühepiloodiõhusõiduki klassipädevused, mille kehtivusaeg on kaks aastat, kui 21. osa kohaselt kindlaks määratud kasutamissobivuse andmetes ei ole ette nähtud teisiti.
- b) *Taastamine.* Klassi- või tüübipädevuse kehtivuse lõppedes peab taotleja:
 - 1) läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis täienduskoolituse, kui see on vajalik asjaomase õhusõidukiklassi või -tüübi ohutuks käitamiseks vajaliku lennuoskuste taseme saavutamiseks ja
 - 2) sooritama käesoleva osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli.

2. JAOTIS

Lennukiliigi erinõuded

FCL.720.A Kogemuste nõuded ja eeltingimused klassi- ja tüübipädevuste väljaandmisel – lennukid

Kui 21. osa kohaselt kindlaks määratud kasutamissobivuse andmetes ei ole ette nähtud teisiti, peab klassi- või tüübipädevuse taotleja vastava pädevuse saamiseks täitma järgmised kogemuste nõuded ja eeltingimused:

- a) *Mitme mootoriga ühepiloodilennukid.* Mitme mootoriga ühepiloodilennukite esmase klassi- või tüübipädevuse taotleja peab olema kogunud lennukitel kaptenina vähemalt 70 lennutundi.
- b) *Kõrgtehnilised mittekeerukad ühepiloodilennukid.* Enne lennukoolituse alustamist peab kõrgtehnilise ühepiloodilennuki esmase klassi- või tüübipädevuse taotleja:
 - 1) omama kokku vähemalt 200 tundi lennukogemust, sealhulgas 70 tundi kaptenina lennukitel ja
 - 2) i) omama tõendit sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis täiendava teooriakursuse eduka läbimise kohta või
 - ii) olema edukalt sooritanud käesoleva osa kohased liinilennuki piloodiloo teooriaeksamid või
 - iii) lisaks käesoleva osa kohaselt välja antud loale omama ICAO 1. lisa kohast liinilennuki piloodiluba või lennuki ametipiloodi luba koos instrumentaallennupädevusega ning liinilennuki piloodiloo teoreetiliste teadmiste taset;
 - 3) lisaks peavad piloodid, kes taotlevad õigust kasutada lennukit mitmepiloodilennul, täitma punkti d alapunkti 4 nõuded.
- c) *Kõrgtehnilised keerukad ühepiloodilennukid.* Kõrgtehnilise keeruka ühepiloodilennuki esmase tüübipädevuse taotlejatel peab olema lisaks punkti b nõuete täitmisele mitme mootoriga lennuki instrumentaallennupädevus.
- d) *Mitmepiloodilennukid.* Mitmepiloodilennuki esimese tüübipädevuse kursuse taotleja peab olema teise piloodi loa koolituskursusel osalev piloodiõpilane või vastama järgmistele nõuetele:
 - 1) omama vähemalt 70 tundi lennukogemust kaptenina lennukitel;
 - 2) omama mitme mootoriga lennuki instrumentaallennupädevust;
 - 3) olema edukalt sooritanud käesoleva osa kohased liinilennuki piloodiloo teooriaeksamid ja
 - 4) kui tüübipädevuse kursus ei ole ühendatud lennumeeskonna koostöökursusega:
 - i) omama tunnistust lennukite lennumeeskonna koostöökursuse eduka läbimise kohta või
 - ii) omama tunnistust kopteri lennumeeskonna koostöökursuse eduka läbimise kohta ja vähemalt 100 tundi lennukogemust piloodina mitmepiloodikopteritel või
 - iii) teinud vähemalt 500 lennutundi piloodina mitmepiloodikopteritel või
 - iv) teinud vähemalt 500 piloodilennutundi mitmepiloodilennul ühe piloodiga mitme mootoriga lennukitel ärilises lennutranspordis vastavalt kehtivatele lennundustegevuse nõuetele.
- e) *ja Kõrgtehniliste keerukate mitmepiloodi- ja ühepiloodilennukite täiendavad tüübipädevused.* Kõrgtehniliste keerukate mitmepiloodi- ja ühepiloodilennukite

täiendavate tüübipädevuste taotlejal peab olema mitme mootoriga lennuki instrumentaallennupädevus.

- f) Kui 21. osa kohaselt kindlaks määratud kasutamissobivuse andmetes on nii ette nähtud, võivad tüübipädevuse õigused algul piirduda instruktori järelevalve all lendamisega. Järelevalve all kogutud lennutundide kohta tehakse instruktori allkirjaga märges piloodi päevikusse või samaväärsesse dokumenti. Piirang kaotatakse, kui piloot tõendab, et ta on kogunud kasutamissobivuse andmetega ette nähtud arvu järelevalve all lennutunde.

FCL.725.A Teoreetilised teadmised ja lennuõpe klassi- ja tüübipädevuste väljaandmisel – lennukid

Kui 21. osa kohaselt kindlaks määratud kasutamissobivuse andmetega ei ole ette nähtud teisiti, kohaldatakse järgmist.

- a) Mitme mootoriga ühepiloodilennukid.
- 1) Mitme mootoriga ühepiloodilennukite klassipädevuse teooriakursus peab sisaldama vähemalt 7 tundi mitme mootoriga lennukite käitamise õpet.
 - 2) Mitme mootoriga ühepiloodilennukite klassi- või tüübipädevuse lennuõpe peab sisaldama vähemalt 2 tundi ja 30 minutit instruktoriga lennuõpet mitme mootoriga lennukite normaaloludes käitamise alal ning vähemalt 3 tundi ja 30 minutit instruktoriga lennuõpet mootoririkke protseduuride ning asümmeetrilise lennu võtete alal.
- b) *Ühepiloodilennukid – vesilennupädevus.* Ühepiloodilennukite vesilennupädevuse koolituskursus peab sisaldama teooria- ja lennuõpet. Ühepiloodilennukite klassi või tüübi merepädevuse koolituskursus peab sisaldama vähemalt 8 tundi instruktoriga lennuõpet, juhul kui taotlejal on vastava klassi- või tüübipädevuse maismaaversioon, või 10 tundi, kui taotlejal nimetatud pädevust ei ole.

FCL.730.A Lennuajata tüübipädevuse (ZFTT) kursusel osalevatele pilootidele erinõuded – lennukid

- a) Lennuajata tüübipädevuse kursusel õppimiseks peab piloot olema sertifikaadiga CS-25 või samaväärsete lennukõlblikkustingimuste kohaselt sertifitseeritud mitme piloodiga turboreaktiivlennukil või mitme piloodiga turbopropellerlennukil, mille suurim lubatud stardimass on vähemalt 10 tonni ning sertifitseeritud reisijakohtade arv üle 19, kogunud vähemalt:
- 1) 1500 lennutundi või 250 arvestuslikku marsruutlendu, kui kursusel kasutatakse CG-, C- või piirangutega C-taseme kvalifikatsiooniga lennu täisimitaatorit;
 - 2) 500 lennutundi või 100 arvestuslikku marsruutlendu, kui kursusel kasutatakse DG- või D-taseme kvalifikatsiooniga lennu täisimitaatorit.
- b) Kui piloot suundub turbopropellerlennukilt turboreaktiivlennukile või vastupidi, võidakse nõuda lisakoolitust imitaatoril.

FCL.735.A Lennumeeskonna koostöö koolituskursus – lennukid

- a) Lennumeeskonna koostöö koolituskursus peab hõlmama vähemalt järgmist:
- 1) 25 tundi teooriaõpet ja harjutusi ning

- 2) 20 tundi lennumeeskonna koostöö praktilist koolitust, või liinipiloodi integreeritud kursusel osalevate piloodiõpilaste korral 15 tundi.

Kasutada tuleb lennumeeskonna koostöö II taseme lennuimitaatorit või lennu täisimitaatorit. Kui lennumeeskonna koostöökoolitus on ühendatud algse tüübipädevuse koolitusega, võib lennumeeskonna koostöökoolitust vähendada minimaalselt 10 tunnini, juhul kui nii lennumeeskonna koostöö kui ka tüübipädevuse koolituseks kasutatakse sama lennu täisimitaatorit.

- b) Lennumeeskonna koostöökursus tuleb sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis läbida 6 kuu jooksul.
- c) Kui lennumeeskonna koostöökursus ei ole ühendatud tüübipädevuse kursusega, tuleb taotlejale pärast lennumeeskonna koostöökursuse lõpetamist anda tunnistus kursuse läbimise kohta.
- d) Taotleja, kes on läbinud mõne mis tahes muu õhusõiduki liigi lennumeeskonna koostöökursuse, vabastatakse punkti a alapunkti 1 nõude täitmisest.

FCL.740.A Klassi- ja tüübipädevuste pikendamine – lennukid

- a) *Mitme mootoriga õhusõiduki klassi- ja tüübipädevuste pikendamine* Mitme mootoriga õhusõiduki klassi- ja tüübipädevuste pikendamiseks peab taotleja:

- 1) sooritama pädevuse kehtivuse lõppemisele vahetult eelneva 3 kuu jooksul käesoleva osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli vastavat klassi või tüüpi lennukil või seda klassi või tüüpi esindaval lennutreeningseadmel ja
- 2) sooritama pädevuse kehtivusajal vähemalt:
 - i) 10 arvestuslikku marsruutlendu vastavat klassi või tüüpi lennuki piloodina või
 - ii) 1 arvestusliku marsruutlennu vastavat klassi või tüüpi lennuki piloodina või lennu täisimitaatoris kontrollpiloodi osavõtul. Nimetatud arvestusliku marsruutlennu võib sooritada lennuoskuste tasemekontrolli käigus.
- 3) Kehtivate lennutegevusnõuete kohase tegevusloaga ärilise lennutranspordi ettevõtja juures töötav piloot, kes on sooritanud käitaja lennuoskuste tasemekontrolli koos klassi- või tüübipädevuse pikendamiseks nõutava lennuoskuste tasemekontrolliga, vabastatakse punkti 2 nõude täitmisest.
- 4) Kui taotlejal on lennuki instrumentaallennupädevus, võib selle pikendamise ühendada klassi- või tüübipädevuse pikendamiseks nõutava lennuoskuste tasemekontrolliga.

- b) Ühe mootoriga ühepiloodiõhusõiduki klassipädevuste pikendamine.

- 1) *Ühe kolbmootoriga lennukite klassipädevused ja fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite pädevused.* Ühe kolbmootoriga lennukite klassipädevuste või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite pädevuste pikendamiseks peab taotleja:
 - i) pädevuse lõppkuupäevale eelneva 3 kuu jooksul sooritama vastavas klassis käesoleva osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli kontrollpiloodi osavõtul või

- ii) pädevuse lõppkuupäevale eelneva 3 kuu jooksul olema lennanud vastavas klassis 12 lennutundi, sealhulgas
 - 6 tundi kaptenina;
 - 12 starti ja 12 maandumist ja
 - vähemalt 1-tunnise õppelennu lennuinstruktoriga või klassipädevuse instruktoriga. Taotlejad vabastatakse selle lennu sooritamise nõudest, kui nad on sooritanud tüübipädevuse lennuoskuste tasemekontrolli või lennueksami mõnel muud klassi või tüüpi lennukil.
- 2) Taotlejatel, kellel on nii ühe kolbmootoriga lennukite klassi maismaapädevus kui ka fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite pädevus, võib pikendada mõlemat pädevust, kui nad täidavad punkti 1 nõuded ühes neist klassidest.
- 3) *Ühe piloodiga ühe mootoriga turbopropellerlennukid.* Ühe mootoriga turbopropellerlennukite klassipädevuse pikendamiseks peavad taotlejad pädevuse lõppkuupäevale eelneva 3 kuu jooksul sooritama kontrollpiloodile vastavas klassis käesoleva osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli.
- c) Taotlejad, kes ei ole enne klassi- või tüübipädevuse lõppkuupäeva lennuoskuste tasemekontrolli kõiki osi edukalt sooritanud, ei tohi kuni lennuoskuste tasemekontrolli eduka sooritamiseni sellest pädevusest tulenevaid õigusi kasutada.

3. JAOTIS

Kopterite liigi erinõuded

FCL.720.H Kogemuste nõuded ja eeltingimused tüübipädevuste väljaandmisel – kopterid

Kui 21. osa kohaselt kindlaks määratud kasutamissobivuse andmetega ei ole ette nähtud teisiti, peab kopteri esmase tüübipädevuse taotleja vastava pädevuse saamiseks täitma järgmised kogemuste nõuded ja eeltingimused:

- a) *Mitmepiloodikopterid.* Mitmepiloodikopterite esmase tüübipädevuse kursuse taotleja peab:
 - 1) olema lennanud kopteril kaptenina vähemalt 70 lennutundi;
 - 2) juhul, kui tüübipädevuse kursus ei ole ühendatud lennumeeskonna koostöökursusega:
 - i) omama tunnistust kopterite lennumeeskonna koostöökursuse eduka läbimise kohta või
 - ii) olema lennanud vähemalt 500 lennutundi mitmepiloodilennukitel piloodina või
 - iii) olema lennanud vähemalt 500 lennutundi piloodina mitmepiloodilendudel mitme mootoriga kopteritel;
 - 3) olema sooritanud kopteri liinipiloodiloo teooriaeksami.
- b) Mitmepiloodikopteri tüübi esmase tüübipädevuse kursuse taotlejale, kes on lõpetanud kopteri liinipiloodi (instrumentaallennupädevusega), kopteri liinipiloodi, kopteri ametipiloodi (instrumentaallennupädevusega) või kopteri ametipiloodi integreeritud kursuse ning ei vasta punkti a alapunkti 1 nõuetele, antakse piiratud

tüübipädevus tegutsemiseks üksnes teise piloodina. Selle piirangu võib tühistada, kui piloot on:

- 1) lennanud kopteritel kaptenina või kaptenistažöörina 70 lennutundi;
 - 2) sooritanud kaptenina vastaval kopteritüübil mitmepiloodi lennu eksami.
- c) *Mitme mootoriga ühepiloodikopterid.* Mitme mootoriga ühepiloodikopterite esmase tüübipädevuse taotleja peab:
- 1) enne lennuõppe alustamist:
 - i) olema sooritanud kopteri liinipiloodiloo teooriaeksami või
 - ii) omama tunnistust sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis ettevalmistuskursuse läbimise kohta. Kursus peab hõlmama järgmisi kopteri liinipiloodiloo teoriakursuse teemasid:
 - üldteadmised õhusõidukitest: tarindid/süsteemid/jõuseade ja lennuinstrumendid/elektronika,
 - õhusõiduki tehnilised võimalused ja lennu planeerimine: mass ja tasakaal, lennutehnilised parameetrid;
 - 2) juhul, kui ta ei ole kopteri liinipiloodi (instrumentaallennupädevusega), kopteri liinipiloodi või kopteri ametipiloodi (instrumentaallennupädevusega) integreeritud koolituskursust läbinud, olema teinud kopteritel kaptenina vähemalt 70 lennutundi.

FCL.735.H Lennumeeskonna koostöö koolituskursus – kopterid

- a) Lennumeeskonna koostöö koolituskursus peab hõlmama vähemalt järgmist:
- 1) lennumeeskonna koostöö instrumentaallennupädevuse saamiseks:
 - i) 25 tundi teooriaõpet ja harjutusi ja
 - ii) 20 tundi lennumeeskonna koostöö praktilist koolitust, või kopteri instrumentaallennupädevusega liinipiloodi integreeritud kursusel osalevate piloodiõpilaste korral 15 tundi. Kui lennumeeskonna koostöökoolitus on ühendatud mitmepiloodikopteri algse tüübipädevuse koolitusega, võib lennumeeskonna koostöö praktilist õpet vähendada minimaalselt 10 tunnini, juhul kui nii lennumeeskonna koostöö kui ka tüübipädevuse koolituseks kasutatakse sama lennutreeningseadet;
 - 2) lennumeeskonna koostöö visuaallennureeglite tingimustes
 - i) 25 tundi teooriaõpet ja harjutusi ja
 - ii) 15 tundi lennumeeskonna koostöö praktilist koolitust, või kopteri instrumentaallennupädevusega liinipiloodi integreeritud kursusel osalevate piloodiõpilaste korral 10 tundi. Kui lennumeeskonna koostöökoolitus on ühendatud mitmepiloodikopteri algse tüübipädevuse koolitusega, võib lennumeeskonna koostöö praktilist õpet vähendada minimaalselt 7 tunnini, juhul kui nii lennumeeskonna koostöö kui ka tüübipädevuse koolituseks kasutatakse sama lennutreeningseadet;
- b) Lennumeeskonna koostöökursus tuleb sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis läbida 6 kuu jooksul.

Kasutada tuleb lennumeeskonna koostööks ette nähtud II või III taseme lennutreeningseadet, 2./3. taseme lennuelementide imitaatorit või lennu täisimitaatorit.

- c) Kui lennumeeskonna koostöökursus ei ole ühendatud mitmepiloodi tüübipädevuse kursusega, tuleb taotlejale lennumeeskonna koostöökursuse lõppedes anda tunnistus kursuse läbimise kohta.
- d) Taotleja, kes on läbinud mõne teise õhusõiduki liigi lennumeeskonna koostöökursuse, vabastatakse vastavalt vajadusele punkti a alapunkti 1 punkti i või punkti a alapunkti 2 punkti i nõude täitmisest.
- e) Taotleja, kes on läbinud mõne muu õhusõiduki liigi lennumeeskonna instrumentaallennureeglitega või visuaallennureeglitega koostöökursuse, vabastatakse punkti a alapunkti 1 punkti i nõude täitmisest ning peab läbima viis tundi lennumeeskonna instrumentaallennureeglitega koostöö praktilist koolitust.

FCL.740.H Tüübipädevuste pikendamine – kopterid

- a) *Pikendamine.* Kopterite tüübipädevuste pikendamiseks peab taotleja:
 - 1) sooritama pädevuse kehtivuse lõppemisele vahetult eelneva 3 kuu jooksul käesoleva osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli vastaval kopteritüübil või seda tüüpi esindaval lennutreeningseadmel ja
 - 2) tegema pädevuse kehtivusajal vastava kopteritüübi piloodina vähemalt 2 lennutundi. Nimetatud 2 tunni hulka võib arvestada lennuoskuste tasemekontrolli kestuse.
 - 3) Taotlejatel, kellel on mitu ühe kolbmootoriga kopterite tüübipädevust, võib kõiki vastavaid tüübipädevusi pikendada, kui nad sooritavad lennuoskuste tasemekontrolli üksnes ühe vastava tüübi kohta, juhul kui nad on kehtivusaja jooksul teinud kaptenina muudel tüüpidel vähemalt kaks lennutundi.
Lennuoskuste tasemekontroll tuleb iga kord sooritada erineval tüübil.
 - 4) Taotlejatel, kellel on mitu ühe turbiinmootori ja kuni 3715 kg suurima sertifitseeritud stardimassiga kopteri tüübipädevust, võib kõiki vastavaid tüübipädevusi pikendada, kui nad sooritavad üksnes 1 vastava tüübi lennuoskuste tasemekontrolli, juhul kui nad on teinud:
 - i) kaptenina kopteritel 300 lennutundi;
 - ii) 15 tundi igale tüübipädevusele vastaval tüübil ja
 - iii) igal muul tüübil selle pädevuse kehtivusajal vähemalt 2 lennutundi kaptenina.
 Lennuoskuste tasemekontroll tuleb iga kord sooritada erineval tüübil.
 - 5) Täiendava tüübipädevuse saamiseks edukalt lennueksami sooritanud piloodil pikendatakse vastavaid tüübipädevusi kategooriate kaupa vastavalt punktidele 3 ja 4.
 - 6) Kui taotlejal on kopteri instrumentaallennupädevus, võib selle pikendamise ühendada tüübipädevuse pikendamiseks nõutava lennuoskuste tasemekontrolliga.

- b) Taotleja, kes ei ole enne tüübipädevuse lõppkuupäeva lennuoskuste tasemekontrolli kõiki osi edukalt sooritanud, ei tohi kuni lennuoskuste tasemekontrolli eduka sooritamiseni sellest pädevusest tulenevaid õigusi kasutada. Punkti a alapunktide 3 ja 4 kohaldamisel ei tohi taotleja kasutada õigusi ühelgi nimetatud tüübil.

4. JAOTIS

Vertikaalstardiga õhusõidukite liigi erinõuded

FCL.720.PL Kogemuste nõuded ja eeltingimused tüübipädevuste väljaandmisel – vertikaalstardiga õhusõidukid

Kui 21. osa kohaselt kindlaks määratud kasutamissobivuse andmetega ei ole ette nähtud teisiti, peab vertikaalstardiga õhusõidukite esmase tüübipädevuse taotleja vastava pädevuse saamiseks täitma järgmised kogemuste nõuded ja eeltingimused:

- a) lennukipiloodid peavad:
- 1) omama lennuki ametipiloodi instrumentaallennupädevusega luba ja liinipiloodi teoreetilisi teadmisi või lennuki liinipiloodiluba;
 - 2) omama tunnistust lennumeeskonna koostöökursuse läbimise kohta;
 - 3) olema teinud vähemalt 100 lennutundi piloodina mitmepiloodilennukitel;
 - 4) olema läbinud 40 tundi lennuõpet kopteritel;
- b) kopteripiloodid peavad:
- 1) omama kopteri ametipiloodi instrumentaallennupädevusega luba ja liinipiloodi teoreetilisi teadmisi või kopteri liinipiloodi instrumentaallennupädevusega luba;
 - 2) omama tunnistust lennumeeskonna koostöökursuse läbimise kohta;
 - 3) olema teinud vähemalt 100 lennutundi piloodina mitmepiloodikopteritel;
 - 4) olema läbinud 40 tundi lennuõpet lennukitel;
- c) nii lennukite kui ka kopterite piloteerimise kvalifikatsiooniga piloodid peavad:
- 1) omama vähemalt kopteri ametipiloodi luba;
 - 2) omama instrumentaallennupädevust ja liinipiloodi teoreetilisi teadmisi või lennuki või kopteri liinipiloodi luba;
 - 3) omama tunnistust kopteri või lennuki lennumeeskonna koostöökursuse eduka läbimise kohta;
 - 4) olema teinud vähemalt 100 lennutundi piloodina mitmepiloodikopteritel või -lennukitel;
 - 5) olema läbinud 40 tundi lennuõpet vastavalt vajadusele kas lennukitel või kopteritel, juhul kui piloodil puudub liinipiloodi või mitmepiloodiõhusõiduki kogemus.

FCL.725.PL Lennuõpe tüübipädevuste väljaandmisel – vertikaalstardiga õhusõidukid

Vertikaalstardiga õhusõidukite tüübipädevuse koolituskursuse lennuõppe osa võib läbida nii õhusõidukil kui ka õhusõidukit kujutaval nõuetekohase kvalifikatsiooniga lennutreeningseadmel.

FCL.740.PL Tüübipädevuste pikendamine – vertikaalstardiga õhusõidukid

- a) *Pikendamine.* Vertikaalstardiga õhusõidukite tüübipädevuste pikendamiseks peab taotleja:
- 1) sooritama pädevuse kehtivuse lõppemisele vahetult eelneva 3 kuu jooksul käesoleva osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli vastaval vertikaalstardiga õhusõiduki tüübil;
 - 2) sooritama pädevuse kehtivusajal vähemalt:
 - i) 10 arvestuslikku marsruutlendu vastava vertikaalstardiga õhusõiduki tüübi piloodina või
 - ii) ühe arvestusliku marsruutlennu vastava vertikaalstardiga õhusõiduki piloodina või lennu täisimitaatoris kontrollpiloodi osavõtul. Nimetatud arvestusliku marsruutlennu võib sooritada lennuoskuste tasemekontrolli käigus.
 - 3) Kehtivate lennutegevusnõuete kohase tegevusloaga ärilise lennutranspordi ettevõtja juures töötav piloot, kes on sooritanud käitaja lennuoskuste tasemekontrolli koos tüübipädevuse pikendamiseks nõutava lennuoskuste tasemekontrolliga, vabastatakse punkti 2 nõude täitmisest.
- b) Taotleja, kes ei ole enne tüübipädevuse lõppkuupäeva lennuoskuste tasemekontrolli kõiki osi edukalt sooritanud, ei tohi kuni lennuoskuste tasemekontrolli eduka sooritamiseni sellest pädevusest tulenevaid õigusi kasutada.

5. JAOTIS

Õhulaevade liigi erinõuded

FCL.720.As Tüübipädevuste väljaandmise eeltingimused – õhulaevad

Kui 21. osa kohaselt kindlaks määratud kasutamissobivuse andmetega ei ole ette nähtud teisiti, peab õhulaevade esmase tüübipädevuse taotleja vastava pädevuse saamiseks täitma järgmised kogemuste nõuded ja eeltingimused:

- a) mitmepiloodiõhulaevade korral:
- 1) olema kogunud 70 lennutundi kaptenina õhulaevadel;
 - 2) omama tunnistust õhulaevade lennumeeskonna koostöökursuse eduka läbimise kohta.
 - 3) Punkti 2 nõudele mittevastavale taotlejale antakse piiratud tüübipädevus üksnes teise piloodina tegutsemiseks. Piirang tühistatakse, kui piloot on kogunud 100 lennutundi õhulaeva kapteni või kaptenistažöörina.

FCL.735.As Lennumeeskonna koostöö koolituskursus – õhulaevad

- a) Lennumeeskonna koostöö koolituskursus peab hõlmama vähemalt järgmist:
- 1) 12 tundi teooriaõpet ja harjutusi ja
 - 2) viis tundi lennumeeskonna koostöö praktilist koolitust.
 - 3) Kasutada tuleb lennumeeskonna koostööks ette nähtud II või III taseme lennutreeningseadet, 2./3. taseme lennuelementide imitaatorit või lennu täisimitaatorit.

- b) Lennumeeskonna koostöökursus tuleb sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis läbida 6 kuu jooksul.
- c) Kui lennumeeskonna koostöökursus ei ole ühendatud mitmepiloodi tüübipädevuse kursusega, tuleb taotlejale lennumeeskonna koostöökursuse lõppedes anda tunnistus kursuse läbimise kohta.
- d) Taotleja, kes on läbinud mõne mis tahes muu õhusõiduki liigi lennumeeskonna koostöökursuse, vabastatakse punkti a nõude täitmisest.

FCL.740.As Tüübipädevuste pikendamine – õhulaevad

- a) *Pikendamine.* Õhulaevade tüübipädevuste pikendamiseks peab taotleja:
 - 1) sooritama pädevuse kehtivuse lõppemisele vahetult eelneva 3 kuu jooksul käesoleva osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli vastaval õhulaevatüübil ja
 - 2) tegema pädevuse kehtivusajal vastava õhulaevatüübi piloodina vähemalt 2 lennutundi. Nimetatud 2 tunni hulka võib arvestada lennuoskuste tasemekontrolli kestuse.
 - 3) Kui taotlejal on õhulaeva instrumentaallennupädevus, võib selle pikendamise ühendada klassi- või tüübipädevuse pikendamiseks nõutava lennuoskuste tasemekontrolliga.
- b) Taotleja, kes ei ole enne tüübipädevuse lõppkuupäeva lennuoskuste tasemekontrolli kõiki osi edukalt sooritanud, ei tohi kuni lennuoskuste tasemekontrolli eduka sooritamiseni sellest pädevusest tulenevaid õigusi kasutada.

I-ALAJAGU

LISAPÄDEVUSED

FCL.800 Vigurlennupädevus

- a) Lennuki, fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennuki või purilennuki piloodiloo omanikud võivad vigurlende sooritada üksnes vastava pädevuse olemasolul.
- b) Vigurlennupädevuse taotlejad peavad olema:
 - 1) teinud pärast loa väljaandmist vähemalt 40 lennutundi või purilennukite korral 120 starti vastava kategooria õhusõiduki kaptenina;
 - 2) läbinud sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis koolituskursuse, mis sisaldab:
 - i) vastava pädevuse jaoks vajalikku teooriaõpet;
 - ii) vähemalt 5 tundi või 20 lendu vigurlennuõpet asjakohast liiki õhusõidukil.
- c) Vigurlennupädevuse õigused piirduvad selle õhusõiduki liigiga, millel lennuõpe läbiti. Õigusi võib laiendada muudele õhusõiduki liikidele, kui piloodil on nende õhusõiduki liikide piloodiluba ning ta on nendel õhusõiduki liikidel teinud vähemalt 3 instruktoriga õppelendu ning nende käigus läbinud antud õhusõiduki liigi vigurlennukoolituse kogu kava.

FCL.805 Purilennuki ja plakati pukseerimise pädevused

- a) Lennukipiloodi või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennuki piloodiloo omanikud võivad purilennukit või plakati pukseerida üksnes vastava purilennuki või plakati pukseerimise pädevuse olemasolul.
- b) Purilennukite pukseerimise pädevuse taotlejad peavad olema:
 - 1) teinud pärast loa väljaandmist kaptenina vähemalt 30 lennutundi ja 60 starti ja maandumist lennukitel, juhul kui tegevust kavandatakse lennukitega, või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel, juhul kui tegevust kavandatakse fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel;
 - 2) läbinud sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis koolituskursuse, mis sisaldab:
 - i) pukseerimistoimingute ja -protseduuride teooriaõpet;
 - ii) vähemalt 10 õppelendu purilennuki pukseerimisega, sealhulgas vähemalt 5 instruktoriga õppelendu;
 - iii) 5 tutvumislendu lennukiga õhku pukseeritava purilennukil, välja arvatud purilennuki piloodiloo või purilennuki erapiloodiloo omanikud.
- c) Plakati pukseerimise pädevuse taotlejad peavad olema:
 - 1) teinud pärast loa väljaandmist kaptenina lennukitel või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel vähemalt 100 lennutundi ning 200 starti ja maandumist. Sellest vähemalt 30 tundi peab olema lennukitel, juhul kui tegevust kavandatakse lennukitega, või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel, juhul kui tegevust kavandatakse fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitega;
 - 2) läbinud sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis koolituskursuse, mis sisaldab:

- i) pukseerimistoimingute ja -protseduuride teooriaõpet;
 - ii) vähemalt 10 õppelendu plakati pukseerimisega, sealhulgas vähemalt 5 instruktoriga lendu.
- d) Purilennuki ja plakati pukseerimise pädevuste õigused piirduvad selle õhusõiduki liigiga, millel lennuõpe läbiti. Õigusi võib laiendada, kui piloodil on lennuki või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennuki piloodiluba ja ta on vastavatel õhusõidukitel teinud vähemalt 3 instruktoriga õppelendu ning nende käigus läbinud pukseerimiskoolituse kogu kava.
- e) Purilennuki või plakati pukseerimise pädevustest tulenevate õiguste kasutamiseks peab pädevuse omanik olema eelnend 24 kuu jooksul sooritanud vähemalt 5 pukseerimist.
- f) Kui piloot punkti e nõudeid ei täida, peab ta enne õiguste kasutamise jätkamist tegema instruktoriga või instruktori järelevalve all puuduva arvu pukseerimisi.

FCL.810 Öölennupädevus

- a) Lennukid, fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukid, õhulaevad.
 - 1) Kui lennuki, fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennuki või õhulaeva kergõhusõiduki piloodilooast või erapiloodilooast tulenevaid õigusi soovitakse kasutada visuaallennureeglite tingimustes öösel, peavad taotlejad olema läbinud koolituskursuse sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis. Nimetatud kursus peab sisaldama:
 - i) teooriaõpet;
 - ii) vähemalt 5 tundi öist lennuaega vastavas õhusõiduki liigis, sealhulgas vähemalt 3 tundi instruktoriga lennuõpet, milles peab sisalduma vähemalt üks tund marsruutlennul navigeerimist ning vähemalt 1 instruktoriga marsruutlend vähemalt 50 km kaugusele ning 5 soolostarti ja 5 täieliku peatumisega soolomaandumist.
 - 2) Enne öökoolituse läbimist peavad kergõhusõiduki piloodiloo omanikud olema läbinud erapiloodiloo väljaandmiseks nõutava instrumentaallennu algkoolituse.
 - 3) Taotlejad, kellel on nii ühe kolbmootoriga lennukite klassi maismaapädevus kui ka fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite pädevus, võivad punkti 1 nõuded täita ühes või mõlemas nimetatud klassis.
- b) *Kopterid.* Kui kopteri erapiloodiloo õigusi soovitakse kasutada visuaallennureeglite tingimustes öösel, peab taotleja olema:
 - 1) teinud pärast loa väljaandmist vähemalt 100 lennutundi kopteripiloodina, sealhulgas kaptenina kopteritel vähemalt 60 tundi ning marsruutlendudel 20 tundi;
 - 2) läbinud sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis koolituskursuse. Kursus tuleb läbida 6 kuu jooksul ning peab sisaldama:
 - i) viis tundi teooriaõpet;
 - ii) 10 tundi instruktoriga instrumentaallennuõpet kopteritel ja
 - iii) 5 tundi öölennuaega, sealhulgas vähemalt 3 tundi instruktoriga lennuaega, mis sisaldab vähemalt 1 tunni navigeerimist marsruutlennul,

ja 5 öist arvestuslendu soololennuna. Iga arvestuslend peab hõlmama starti ja maandumist.

- 3) Taotlejal, kellel on või on olnud lennuki või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennuki instrumentaallennupädevus, arvestatakse punkti 2 alapunkti ii nõue 5 tunni ulatuses täidetuks.
- c) *Õhupallid.* Kui õhupallipiloodi või õhupalli erapiloodiloast tulenevaid õigusi soovitakse kasutada visuaallennureeglite tingimustes öösel, peavad taotlejad olema sooritanud vähemalt 2 vähemalt 1-tunnise kestusega õppelendu.

FCL.815 Mäelennupädevus

- a) *Õigused.* Mäelennupädevuse omanikul on õigus sooritada lennukite või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitega lende pindadelt või pindadele, mille korral liikmesriikide määratud asjaomased asutused nõuavad nimetatud pädevuse olemasolu.

Esmase mäelennupädevuse võib omandada:

- 1) ratastelikuga, mis annab õiguse lennata asjaomastele pindadele ja pindadelt, kui need ei ole lumega kaetud või
 - 2) suuskelikuga, mis annab õiguse lennata asjaomastele pindadele ja pindadelt, kui need on lumega kaetud.
 - 3) Esmasest pädevusest tulenevaid õigusi võib laiendada vastavalt ratastelikuga või suuskelikuga mäelennu pädevusele, kui piloot on läbinud nõutava sissejuhatava lisakursuse, mis hõlmab teooriaõpet ja lennuõpet mäelennuinstruktoriga.
- b) *Koolituskursus.* Mäelennupädevuse taotlejad peavad olema eelnenud 24 kuu jooksul läbinud teoreetiliste teadmiste ja lennuõppe kursuse sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis. Kursuse sisu peab vastama taotletavatele õigustele.
- c) *Lennueksam.* Pärast koolituse läbimist peab taotleja sooritama vastava kvalifikatsiooniga eksamineerijale lennueksami. Lennueksam sisaldab järgmist:
- 1) suuline teoreetiliste teadmiste eksam;
 - 2) 6 maandumist vähemalt 2 muule pinnale kui lähtepinnale, mille korral on nõutav mäelennupädevus.
- d) *Kehtivus.* Mäelennupädevus kehtib 24 kuud.
- e) *Pikendamine.* Mäelennupädevuse pikendamiseks peab taotleja:
- 1) olema eelnenud 24 kuu jooksul sooritanud vähemalt kuus mäemaandumist või
 - 2) sooritama lennuoskuste tasemekontrolli. Lennuoskuste tasemekontroll peab vastama punkti c nõuetele.
- f) *Taastamine.* Pädevuse aegumise korral peab taotleja täitma punkti e alapunkti 2 nõude.

FCL.820 Katselennupädevus

- a) Lennuki või kopteri piloodiloo omanikud võivad 21. osas määratletud 1. või 2. kategooria katselendudel kaptenina tegutseda üksnes juhul, kui neil on katselennupädevus.

- b) Punktis a sätestatud katselennupädevuse nõue kehtib üksnes katselendudele, mis tehakse:
- 1) kopteritel, mis on sertifitseeritud või mida soovitakse sertifitseerida vastavalt CS-27 või CS-29 standarditele või samaväärsetele lennukõlblikkusnõuetele või
 - 2) lennukitel, mis on sertifitseeritud või mida soovitakse sertifitseerida vastavalt:
 - i) CS-29 standarditele või samaväärsetele lennukõlblikkusnõuetele või
 - ii) CS-29 standarditele või samaväärsetele lennukõlblikkusnõuetele, välja arvatud lennukid, mille suurima lubatud stardimass on kuni 2000 kg.
- c) Katselennupädevuse omanikul on õigus vastavas õhusõiduki liigis:
- 1) 1. kategooria katselennupädevuse korral sooritada kõikide 21. osas määratletud kategooriate katselende kapteni või teise piloodina;
 - 2) 2. kategooria katselennupädevuse korral:
 - i) sooritada 21. osas määratletud 1. kategooria katselende:
 - teise piloodina või
 - kaptenina punkti b alapunkti 2 punktis ii märgitud lennukitel, välja arvatud lähiliinilennukid või lennukid, mille projekteeritud pikeerimiskiirus (V_d) on üle 0,6-kordse helikiiruse või suurim lennukõrgus üle 25 000 jala;
 - ii) sooritada kõikide muude 21. osas määratletud kategooriate katselende kapteni või teise piloodina;
 - 3) lisaks 1. ja 2. kategooriale sooritada oma õiguste piires katselende, mis on seotud projekteerimis- ja tootjaorganisatsioonide spetsiifilise tegevusega, mille korral H-alajao nõudeid ei ole võimalik täita.
- d) Esmase katselennupädevuse taotlejad peavad:
- 1) omama vähemalt vastava õhusõiduki liigi instrumentaallennupädevusega ametipiloodi luba;
 - 2) olema teinud vastavas õhusõiduki liigis vähemalt 1000 lennutundi, sealhulgas vähemalt 400 tundi kaptenina;
 - 3) olema läbinud kavandatavate õhusõidukite ja lennukategooriate koolituskursuse sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis. Koolitus peab hõlmama vähemalt järgmisi valdkondi:
 - õhusõiduki tehnilised võimalused;
 - stabiilsus ja juhtimisomadused;
 - süsteemid;
 - katsete läbiviimine;
 - riski-/ohutuse haldus.
- e) Katselennupädevuse omanike õigusi võib sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis täiendava koolituskursuse läbimisel laiendada ka muudele katselennukategooriatele ja õhusõiduki liikidele.

J-ALAJAGU

Instruktorid

1. JAOTIS

Üldnõuded

FCL.900 Instruktoritunnistused

a) Üldist. Isik tohib olla:

- 1) õhusõidukite lennuinstruktor üksnes juhul, kui tal on:
 - i) käesoleva määruse kohaselt välja antud või tunnustatud piloodiluba;
 - ii) instruktoritööle vastav käesoleva alajao kohaselt välja antud instruktoritunnistus;
- 2) jälgendatud lennuõppe või meeskonnatöö instruktor üksnes juhul, kui tal on instruktoritööle vastav käesoleva alajao kohaselt välja antud instruktoritunnistus.

b) *Eritingimused*

- 1) Kui liikmesriigis võetakse kasutusele või lennuettevõtja õhusõidukiparki lisandub uusi õhusõidukeid, mille korral ei ole käesoleva alajao nõuete täitmine võimalik, võib pädev asutus lennuinstruktori õiguste andmiseks välja anda eriloa. Nimetatud luba piirdub uue õhusõiduki tüübi kasutuselevõtuks vajalike õppelendudega ning selle kehtivus ei tohi ühelgi juhul ületada 1 aastat.
- 2) Punkti b alapunkti 1 kohaselt välja antud eriloa omanikud, kes soovivad taotleda instruktoritunnistust, peavad täitma vastava kategooria instruktorile ette nähtud eellingimused ja pikendamisnõuded.

c) Instruktoritugevus väljaspool liikmesriikide territooriumi

- 1) Olenemata punktist a võib pädev asutus väljaspool liikmesriikide territooriumi asuvas sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis instruktorina tegutsemiseks anda ICAO 1. lisa kohaselt välja kolmanda riigi piloodiluba omavale taotlejale instruktoritunnistuse, juhul kui taotleja:
 - i) omab vähemalt vastava õhusõiduki liigi ametipiloodi luba;
 - ii) täidab käesolevas alajaos vastava instruktoritunnistuse väljaandmiseks kehtestatud nõuded;
 - iii) tõendab pädevale asutusele Euroopa tsiviillennunduse ohutusreeglite tundmist käesoleva osa kohaselt instruktori õigustes tegutsemiseks piisaval tasemel.
- 2) Tunnistuse kehtivus piirdub lennuõppega, mida antakse:
 - i) väljaspool liikmesriikide territooriumi asuvates sertifitseeritud koolitusorganisatsioonides;
 - ii) piloodiõpilastele, kes oskavad piisavalt keelt, milles lennuõpet antakse.

FCL.915 Üldised eellingimused ja üldnõuded instruktoritele

a) Üldist. Instruktoritunnistuse taotleja peab olema vähemalt 18-aastane.

- b) *Lisanõuded instruktoritele, kes annavad lennuõpet õhusõidukitel. Õhusõidukitel lennuõppe andmise õigusega instruktoritunnistuse omanik või taotleja peab:*
- 1) omama vähemalt piloodiluba ja vajaduse korral pädevust, mille omandamiseks lennuõpet antakse;
 - 2) kui tegu ei ole katselennuinstruktoriga, olema:
 - i) teinud –seda klassi või tüüpi õhusõidukil, millega lennuõpet anda kavatsetakse, vähemalt 15 lennutundi, sealhulgas kuni 7 tundi vastavat õhusõidukiklassi või -tüüpi kujutaval lennutreeningseadmél, kui see on võimalik, või
 - ii) sooritanud seda klassi või tüüpi õhusõiduki kohta asjakohase instruktorikategooria atesteerimise ;
 - 3) omama lennuõppeks kasutatava õhusõiduki kaptenina piloteerimise õigust.
- c) Arvestamine lisapädevuste andmise ja pikendamise korral
- 1) Instruktori lisatunnistuste taotlejatel võib arvestada õpetamis- ja õppimisoskusi, mida on olemasoleva instruktoritunnistuse saamiseks juba tõendatud.
 - 2) Eksamineerijana lennueksamil või lennuoskuste tasemekontrollides kogutud lennuaeg võetakse kõikide instruktoritunnistuste pikendamisnõuetes täies ulatuses arvesse.

FCL.920 Instruktori oskused ja hindamine

Kõik instruktorid peavad läbima koolituse järgmiste valdkondade oskuste omandamiseks:

- vahendite ettevalmistamine,
- õppimist soodustava kliima kujundamine,
- teadmiste edastamine,
- ohu- ja veahalduse integreerimine ning meeskonnaressursi juhtimine,
- ajahaldus koolituse eesmärkide saavutamiseks,
- õppimise edendamine,
- õpilase tegevuse hindamine,
- edasijõudmise jälgimine ja hindamine,
- koolitusperioodide hindamine,
- tulemuste aruandlus.

FCL.925 Lisanõuded teise piloodi loa instruktoritele

- a) Teise piloodi loa koolituse instruktorid peavad:
- 1) olema edukalt läbinud teise piloodi loa koolituse instruktori kursuse sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis ja
 - 2) teise piloodi loa integreeritud koolituskursusel alg-, kesk- ja kõrgtaseme õppe andmiseks olema lisaks:
 - i) mitmepiloodilennu kogemusega ja

- ii) läbinud meeskonnaressursi juhtimise koolituse kehtivate lennutegevusnõuete kohase tegevusloaga ärilise lennutranspordi ettevõtja juures.
- b) Teise piloodi loa instruktorite koolituskursus
 - 1) Teise piloodi loa instruktorite koolituskursus peab sisaldama vähemalt 14 tundi koolitust.
 - 2) Koolituskursuse lõppemisel peab taotleja hindama instruktori oskusi ja kompetentsusepõhise õppemeetodi tundmist.
Hindamine koosneb koolituskursuse vastava etapi lennuõppe praktilisest katsest. Hindamise viib läbi K-alajao kohase kvalifikatsiooniga kontrollpiloot.
 - 3) Teise piloodi loa koolituskursuse edukal lõpetamisel annab sertifitseeritud koolitusorganisatsioon taotlejale teise piloodi loa koolituse kvalifikatsioonitunnistuse.
- c) Õiguste säilitamiseks peab instruktor eelnenu 12 kuu jooksul olema teise piloodi loa koolituskursuse raames sooritanud:
 - 1) 1 vähemalt 3-tunnise imitaatoriseansi või
 - 2) 1 vähemalt 1-tunnise lennuharjutuse, mis sisaldab vähemalt 2 starti ja maandumist.
- d) Kui instruktor ei ole punkti c nõudeid täitnud, peab ta enne teise piloodi loa lennuõppe õiguse kasutamist:
 - 1) läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis täiendusõppe, et saavutada instruktori oskuste edukaks hindamiseks vajalik kompetentsus ja
 - 2) sooritama edukalt instruktori oskuste hindamise vastavalt punkti b alapunktile 2.

FCL.930 Koolituskursus

Instruktoritunnistuse taotlejad peavad olema läbinud teoreetiliste teadmiste ja lennuõppe kursuse sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis. Lisaks käesoleva osaga igale instruktorikategooriatele ette nähtud erielementidele peab kursus sisaldama FCL.920 kohaselt nõutavaid elemente.

FCL.935 Atesteerimine

- a) Instruktoritunnistuse taotleja, välja arvatud lennumeeskonna koostööinstruktoriga, lennutreeningseadme instruktoriga, mäelennupädevuse instruktoriga ja katselennuinstruktoriga tunnistuse taotleja, peab vastavas õhusõiduki liigis läbima atesteerimise, et tõendada K-alajao kohase kvalifikatsiooniga eksamineerijale oma suutlikkust anda piloodiõpilasele vastava loa, pädevuse või tunnistuse väljaandmiseks nõutaval tasemel õpet.
- b) Nimetatud atesteerimine hõlmab:
 - 1) lennueelse ja lennuaegse õppe ning teooriaõppe FCL.920 kohaste oskuste tõendamist;
 - 2) maapealset suulist teooriaeksamit, briifingut ja lennuanalüüsi ning lennueksamil lennuoskuse tõendamist vastavas õhusõidukiklassis, -tüübil või lennutreeningseadmel;

- 3) instruktori oskuste hindamiseks sobivaid harjutusi.
- c) Atesteerimine tehakse lennuõppes kasutatavas õhusõidukiklassis või -tüübil või lennutreeningseadmel.
- d) Kui instruktoritunnistuse kehtivuse pikendamiseks on nõutav atesteerimine, ei tohi taotleja, kes instruktoritunnistuse kehtivuse lõppkuupäevaks ei ole atesteerimist edukalt läbinud, kasutada tunnistusest tulenevaid õigusi kuni atesteerimise eduka läbimiseni.

FCL.940 Instruktoritunnistuste kehtivus

Instruktoritunnistused, välja arvatud mäelennuinstruktori tunnistus, kehtivad kolm aastat, ilma et see piiraks FCL.900 punkti b alapunkti 1 kohaldamist.

2. JAOTIS

Kergõhusõiduki lennuinstruktori erinõuded – LAFI

FCL.905.LAFI Kergõhusõiduki lennuinstruktor – Õigused ja tingimused

Kergõhusõiduki lennuinstruktoril on õigus anda nõutavat lennuõpet järgmiste dokumentide väljaandmiseks, pikendamiseks või taastamiseks:

- a) kergõhusõiduki piloodi põhiluba lennukite korral;
- b) vastava õhusõiduki liigi kergõhusõiduki piloodiluba;
- c) vastava õhusõiduki liigi kergõhusõiduki piloodiloale märgitavad klassi- või tüübipädevused;
- d) vastava õhusõiduki liigi öölennu-, vigurlennu- ja pukseerimispädevused, juhul kui instruktoril on asjaomane pädevus ning ta on punkti e kohase kvalifikatsiooniga instruktorile tõendanud oskust anda selle pädevuse saamiseks vajalikku õpet;
- e) kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistus, tingimusel et instruktor:
 - 1) on instruktorite eksamineerijale FCL.935 kohasel atesteerimisel tõendanud oskust anda vastava õhusõiduki liigi kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistuse saamiseks vajalikku õpet ja
 - 2) on kogunud vähemalt 50 tundi ja 150 starti purilennukite lennuinstruktorina, juhul kui taotletakse kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistust purilennukitele;
 - 3) on kogunud vähemalt 50 tundi ja 50 starti õhupallide lennuinstruktorina, juhul kui taotletakse kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistust õhupallidele;
 - 4) muude õhusõiduki liikide korral on kogunud asjaomases õhusõiduki liigis vähemalt 150 tundi lennuinstruktorina.

FCL.910.LAFI Kergõhusõiduki lennuinstruktor – Piiratud õigused

- a) Kergõhusõiduki lennuinstruktori õigused ei laiene esmastele soololendudele ja esmastele soolonavigeerimisega lendudele ning tal on lubatud anda üksnes kergõhusõiduki piloodiloa väljaandmiseks nõutavat lennuõpet sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni määratava sama õhusõiduki liigi kergõhusõiduki lennuinstruktori või lennuinstruktori järelevalve all.
- b) Punkti a piirangud kustutatakse kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistuselt pärast seda, kui kergõhusõiduki lennuinstruktor on:

- 1) kogunud vähemalt 50 tundi lennuinstruktorina ühe kolbmootoriga lennukil või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukil ning olnud järelevalvajaks vähemalt 25 õppelennul, kui tegu on lennukite kergõhusõiduki lennuinstruktoriga;
- 2) kogunud vähemalt 50 tundi lennuinstruktorina kopteritel ning olnud järelevalvajaks vähemalt 25 õppelennul, kui tegu on kopterite kergõhusõiduki lennuinstruktoriga;
- 3) kogunud vähemalt 15 tundi või 50 starti lennuinstruktorina, täites seejuures kogu purilennuki piloodiloo väljaandmiseks nõutava koolituskava, kui tegu on purilennukite kergõhusõiduki lennuinstruktoriga;
- 4) kogunud vähemalt 15 tundi või 50 starti lennuinstruktorina, täites seejuures kogu õhupallide kergõhusõiduki piloodiloo väljaandmiseks nõutava koolituskava, kui tegu on õhupallide kergõhusõiduki lennuinstruktoriga.

FCL.915.LAFI Kergõhusõiduki lennuinstruktor – Eeltingimused

Kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistuse taotleja peab olema:

- a) lennukite kergõhusõiduki lennuinstruktori korral :
 - 1) kogunud vähemalt 20 lennutundi marsruutlendudel ühe kolbmootoriga lennukite või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite kaptenina;
 - 2) kogunud vähemalt 200 lennutundi, sealhulgas 50 tundi lennukite või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite kaptenina;
 - 3) kogunud vähemalt 30 lennutundi ühe kolbmootoriga lennuki kaptenina, juhul kui taotleja kavatseb anda lennuõpet ühe kolbmootoriga lennukitel;
 - 4) kogunud vähemalt 30 lennutundi fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennuki kaptenina, juhul kui taotleja kavatseb anda lennuõpet fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel;
- b) kopterite kergõhusõiduki lennuinstruktori korral:
 - 1) saanud vähemalt 10 tundi instrumentaallennuõpet ühe kolbmootoriga kopteril, millest kuni 5 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg lennutreeningseadmega;
 - 2) kogunud vähemalt 20 lennutundi marsruutlendudel kopterite kaptenina;
 - 3) kogunud kopteritel vähemalt 250 lennutundi, sealhulgas 200 tundi kaptenina;
 - 4) kogunud vähemalt 15 lennutundi sellel kopteritüübil, mida kavatsetakse kasutada lennuõppe andmiseks;
- c) purilennukite kergõhusõiduki lennuinstruktori korral kogunud kaptenina vähemalt 100 lennutundi ja 200 starti purilennukite ja mootorpurilennukitega, välja arvatud fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukid. Kui taotleja soovib anda lennuõpet fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitega, peab ta lisaks koguma kaptenina 30 lennutundi fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel ning sooritama FCL.905.LAFI punkti e kohase kvalifikatsiooniga kergõhusõiduki lennuinstruktori FCL.935 kohase täiendava atesteerimise fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukil;

- d) õhupallide kergõhusõiduki lennuinstruktori korral kogunud kaptenina vähemalt 75 lennutundi õhupallidel, sealhulgas vähemalt 15 tundi selles klassis, millega kavatsetakse lennuõpet anda.

FCL.930.LAFI Kergõhusõiduki lennuinstruktor – Koolituskursus

- a) Kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistuse taotlejad peavad olema sooritanud sisseastumiseelse lennueksami, millega hinnatakse nende koolituskursuse läbimise suutlikkust.

Sisseastumiseelne lennueksam tehakse FCL.905.LAFI punkti e kohaselt kvalifitseeritud kergõhusõiduki lennuinstruktorile või FCL.905.LAFI punkti i kohaselt kvalifitseeritud lennuinstruktorile vastavas õhusõiduki liigis.

- b) Kergõhusõiduki lennuinstruktori koolituskursus peab sisaldama vähemalt järgmist:

- 1) lennukite, fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite või kopterite kergõhusõiduki lennuinstruktorid:

- i) 25 tundi õpetamist ja õppimist;
- ii) 50 tundi teooriaõpet koos vahetestidega;
- iii) A) lennukite või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite kergõhusõiduki lennuinstruktorid: vähemalt 12 tundi instruktoriga lennuõpet, sealhulgas 1 tund lennuõpet üksnes lennuinstrumentide kasutamisega. Nimetatud 12 tunnist 1 tunni võib teha lennutreeningseadmega;
- B) kopterite kergõhusõiduki lennuinstruktor: vähemalt 25 tundi instruktoriga lennuõpet, millest 5 tundi võib teha lennutreeningseadmega.
- iv) Pilootidel, kellel on lennukite või kopterite kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistus või lennukite, kopterite või õhulaevade lennuinstruktori tunnistus, loetakse sellega täidetuks 30 tundi punkti b alapunkti 1 punktis ii nõutavast 50 tunnist.
- v) Pilootidel, kellel on purilennukite või õhupallide kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistus või purilennukite või õhupallide lennuinstruktori tunnistus, loetakse sellega täidetuks 18 tundi punktis b alapunktis 1 punktis ii) nõutavast 50 tunnist.
- vi) Pilootidel, kellel on kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistus või purilennukite lennuinstruktori tunnistus, mis laieneb fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitele, loetakse täidetuks 6 tundi punkti b alapunkti 1 punktis ii nõutavast 50 tunnist;

- 2) purilennukite või õhupallide kergõhusõiduki lennuinstruktor:

- i) 25 tundi õpetamist ja õppimist;
- ii) 30 tundi teooriaõpet koos vahetestidega;
- iii) A) purilennukite kergõhusõiduki lennuinstruktoritel vähemalt 6 tundi instruktoriga lennuõpet või vähemalt 20 starti;
- B) purilennukite kergõhusõiduki lennuinstruktoritel, kes annavad lennuõpet fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel, vähemalt 6

tundi instruktoriga lennuõpet fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel;

- C) õhupallide kergõhusõiduki lennuinstruktoritel vähemalt 3 tundi instruktoriga lennuõpet, sealhulgas vähemalt 3 starti;
 - D) pilootidel, kellel on mis tahes õhusõiduki liigi kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistus või lennuinstruktori tunnistus, loetakse sellega täidetuks 18 tundi punktis b alapunkti 2 punktis ii nõutavast.
- c) Pilootidel, kellel on olnud sama õhusõiduki liigi lennuinstruktori tunnistus, loetakse täidetuks kõik punktide a ja b nõuded.

FCL.940.LAFI Kergõhusõiduki lennuinstruktor – Pikendamine ja taastamine

- a) Kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistuse pikendamiseks peab selle omanik täitma kaks järgmisest kolmest tingimusest:
- 1) ta peab tegema:
 - i) lennukite või kopterite kergõhusõiduki lennuinstruktori korral tunnistuse kehtivusajal vähemalt 45 tundi või 120 starti vastava õhusõiduki liigi kergõhusõiduki lennuinstruktori, lennuinstruktori, tüübipädevuse instruktori, klassipädevuse instruktori, instrumentaallennupädevuse instruktori või mäelennuinstruktori või kontrollpiloodina;
 - ii) purilennukite kergõhusõiduki lennuinstruktori korral tunnistuse kehtivusajal vähemalt 30 tundi või 60 starti purilennukite, mootorpurilennukite või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite kergõhusõiduki lennuinstruktori, lennuinstruktori või kontrollpiloodina;
 - iii) õhupallide kergõhusõiduki lennuinstruktori korral tunnistuse kehtivusajal vähemalt 6 tundi õhupallide kergõhusõiduki lennuinstruktori, lennuinstruktori või kontrollpiloodina;
 - 2) osalema tunnistuse kehtivusajal instruktorite täiendusseminaril;
 - 3) läbima kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistuse lõppkuupäevale eelneva 12 kuu jooksul FCL.935 kohase atesteerimise.
- b) Taastamine. Kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistuse aegumise korral peab taotleja taastamisele eelneva 12 kuu jooksul:
- 1) osalema instruktorite täiendusseminaril;
 - 2) läbima FCL.935 kohase atesteerimise.

3. JAOTIS

Lennuinstruktorile erinõuded – FI

FCL.905.FI Lennuinstruktor – Õigused ja tingimused

Lennuinstruktoril on õigus anda järgmiste dokumentide väljaandmiseks, pikendamiseks või taastamiseks nõutavat lennuõpet:

- a) vastava õhusõiduki liigi erapiloodiluba, purilennuki erapiloodiluba, õhupalli erapiloodiluba ja kergõhusõiduki piloodiluba;

- b) ühe mootoriga ühepiloodiõhusõidukite klassi- ja tüübipädevused, välja arvatud kõrgtehnilised keerukad ühepiloodilennukid; õhupallide klassi- ja kategoorialaiendused ja purilennukite klassilaiendused;
- c) ühe- või mitmepiloodiõhulaevade tüübipädevused;
- d) vastava õhusõiduki liigi ametipiloodi luba, juhul kui lennuinstruktor on teinud õhusõiduki liigi piloodina vähemalt 500 lennutundi, sealhulgas 200 tundi lennuõpet;
- e) öölennupädevus, juhul kui lennuinstruktor:
 - 1) omab vastava õhusõiduki liigi öölennukvalifikatsiooni;
 - 2) on punkti i kohase kvalifikatsiooniga lennuinstruktorile tõendanud suutlikkust anda ööõpet ja
 - 3) vastab FCL.060 punkti b alapunkti 2 öökogemuse nõudele;
- f) pukseerimis- või vigurlennupädevus, juhul kui lennuinstruktoril on vastavad õigused ning ta on punkti i kohase kvalifikatsiooniga lennuinstruktorile tõendanud suutlikkust anda selle pädevuse jaoks nõutavat õpet;
- g) vastava õhusõiduki liigi instrumentaallennupädevus, juhul kui lennuinstruktor on:
 - 1) teinud vähemalt 200 instrumentaallennureeglite kohast lennutundi, millest kuni 50 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg lennu täisimitaatoril, 2./3. taseme lennuelementide imitaatoril või II taseme lennutreeningseadmel;
 - 2) läbinud piloodiõpilasena instrumentaallennupädevuse instruktori koolituskursuse ning sooritanud instrumentaallennupädevuse instruktori tunnistuse saamiseks nõutava lennueksami ja
 - 3) lisaks sellele:
 - i) mitme mootoriga lennukite korral täitnud klassipädevuse instruktori tunnistuse saamise nõuded;
 - ii) mitme mootoriga kopterite korral täitnud tüübipädevuse instruktori tunnistuse saamise nõuded.
- h) mitme mootoriga ühepiloodiõhusõidukite klassi- ja tüübipädevused, välja arvatud kõrgtehnilised keerukad ühepiloodilennukid, juhul kui lennuinstruktor täidab:
 - 1) lennukite korral FCL.915.CRI punktis a ning FCL.930.CRI ja FCL.935 klassipädevuse instruktori koolituskursuse eeltingimused;
 - 2) kopterite korral FCL.910.TRI punkti c alapunktis 1 sätestatud eeltingimused ning FCL.915.TRI punkti b alapunktis 2 sätestatud kopterite tüübipädevuse instruktori koolituskursuse eeltingimused;
 - i) lennuinstruktori, instrumentaallennupädevuse instruktori, klassipädevuse instruktori, lennutreeningseadme algõppe instruktori, mäelennuinstruktori või kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistus, juhul kui lennuinstruktor on:
 - 1) teinud vähemalt:
 - i) purilennukite lennuinstruktori korral 50 lennutundi või 150 starti purilennukite lennuinstruktorina;

- ii) õhupallide lennuinstruktori korral 50 lennutundi või 50 starti õhupallide lennuinstruktorina;
 - iii) lennukite või kopterite lennuinstruktori korral, kes õpetab lennukite või kopterite kergõhusõiduki lennuinstruktorit, 150 tundi lennuinstruktorina vastavas õhusõiduki liigis;
 - iv) kõikidel muudel juhtudel 500 tundi vastava õhusõiduki liigi lennuinstruktorina;
- 2) on lennuinstruktori kontrollpiloodile FCL.935 kohasel atesteerimisel vastavas õhusõiduki liigis tõendanud oskust anda lennuinstruktori tunnistuse saamiseks vajalikku õpet;
- j) teise piloodi luba, juhul kui lennuinstruktor:
- 1) on koolituse põhilennuetapi jaoks teinud piloodina lennukitel vähemalt 500 lennutundi, sealhulgas 200 tundi lennuinstruktorina;
 - 2) koolituse algtaseme jaoks:
 - i) omab mitme mootoriga lennuki instrumentaallennupädevust ja instrumentaallennupädevuse instruktori õigusi ja
 - ii) on teinud vähemalt 1500 lennutundi meeskonnalendudel;
 - 3) lennuinstruktoril, kellel juba on lennuki liinipilootide või lennuki instrumentaallennupädevusega ametipilootide integreeritud koolituskursustel õpetamise kvalifikatsioon, võib punkti 2 alapunkti ii nõude asendada struktuurse koolituskursuse läbimisega, mis sisaldab:
 - i) lennumeeskonna koostöö kvalifikatsiooni;
 - ii) teise piloodi loa kursuse 3. etapi lennuõppe 5 seansi vaatlust;
 - iii) teise piloodi loa kursuse 4. etapi lennuõppe 5 seansi vaatlust;
 - iv) käitaja liinilennu jätkukoolituse 5 seansi vaatlust;
 - v) lennumeeskonna koostööinstruktori kursuse sisu.

Sel juhul peab lennuinstruktor tegema esimesed 5 seansi instruktorina teise piloodi õpetamise kvalifikatsiooniga lennukite tüübipädevuse instruktori, lennukite lennumeeskonna koostööinstruktori või lennukite lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori järelevalve all.

FCL.910.FI Lennuinstruktor – Piiratud õigused

- a) Lennuinstruktori õigused piirduvad lennuõppe andmisega sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni määratava sama õhusõiduki liigi kergõhusõiduki lennuinstruktori järelevalve all, kui õpet antakse:
- 1) erapiloodiloo, purilennuki erapiloodiloo, õhupalli erapiloodiloo ja kergõhusõiduki piloodiloo saamiseks;
 - 2) lennukite ja kopterite korral kõikide erapiloodi taseme integreeritud kursuste raames;
 - 3) ühe piloodiga ühe mootoriga õhusõidukite klassi- ja tüübipädevuste korral õhupallide klassi- ja kategoorialaienduste ning purilennukite klassilaienduste saamiseks;

- 4) öölennu-, pukseerimis- või vigurlennupädevuste saamiseks.
- b) Punkti a kohaselt järelevalve all õpetades ei ole lennuinstruktoril õigust anda piloodiõpilastele esimese soololennu ja esimese soololennuna toimuva marsruutlennu luba.
- c) Punktide a ja b piirangud kustutatakse lennuinstruktori tunnistuselt pärast seda, kui lennuinstruktor on teinud vähemalt:
 - 1) lennukite lennuinstruktori korral 100 tundi lennuinstruktorina lennukitel või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel ning olnud vähemalt 25 õpilassoololennu järelevalvajaks;
 - 2) kopterite lennuinstruktori korral 100 tundi lennuinstruktorina kopteritel ning olnud vähemalt 25 õpilassoololennuharjutuse järelevalvajaks;
 - 3) õhulaevade, purilennukite ja õhupallide lennuinstruktori korral 15 tundi või 50 starti lennuinstruktorina, täites seejuures kogu vastava õhusõiduki liigi õhulaeva, purilennuki või õhupalli erapiloodiloo väljaandmisel kehtiva õppekava.

FCL.915.FI Lennuinstruktor – Eeltingimused

Lennuinstruktori tunnistuse taotleja peab:

- a) lennukite ja kopterite lennuinstruktori korral:
 - 1) olema saanud vähemalt 10 tundi instrumentaallennuõpet vastavas õhusõiduki liigis, millest kuni viis tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg lennutreeningseadmega;
 - 2) olema teinud vastavas õhusõiduki liigis kaptenina marsruutlendudel vähemalt 20 lennutundi ja
- b) lennukite lennuinstruktori korral lisaks:
 - 1) omama vähemalt lennuki ametipiloodi luba või
 - 2) omama vähemalt lennuki erapiloodiluba ning:
 - i) olema täitnud ametipiloodi loa teorianõuded ja
 - ii) teinud vähemalt 200 lennutundi lennukitel või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel, sealhulgas 150 tundi kaptenina;
 - 3) olema teinud vähemalt 30 lennutundi ühe kolbmootoriga lennukitel, sealhulgas vähemalt 5 tundi FCL.930.FI punktis a sätestatud sisseastumiseelsele lennueksamile eelnenud 6 kuu jooksul;
 - 4) olema teinud kaptenina visuaallennureeglite kohase marsruutlennu vähemalt 540 km (300 meremiili) kaugusele, mille käigus tehti täieliku peatumisega maandumine kahel eri lennuväljal;
- c) kopterite lennuinstruktori korral olema lisaks teinud 250 lennutundi kopteripiloodina, sealhulgas:
 - 1) vähemalt 100 tundi kaptenina, kui taotlejal on vähemalt kopteri ametipiloodi luba või
 - 2) vähemalt 200 tundi kaptenina, kui taotlejal on vähemalt kopteri erapiloodiluba ja ta on täitnud ametipiloodi teorianõuded;

- d) õhulaevade lennuinstruktori korral olema teinud kaptenina õhulaevadel vähemalt 500 lennutundi, sealhulgas 400 tundi kaptenina pärast õhulaeva ametipiloodi loa saamist;
- e) purilennukite lennuinstruktori korral olema teinud kaptenina purilennukitel 100 lennutundi ja 200 starti. Kui taotleja soovib anda lennuõpet fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite kohta, peab ta lisaks tegema kaptenina 30 lennutundi fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel ning sooritama FCL.905.LAFI punkti j kohase kvalifikatsiooniga lennuinstruktorile FCL.935 kohase täiendava atesteerimise fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukil;
- f) õhupallide lennuinstruktori korral olema teinud kaptenina vähemalt 75 lennutundi õhupallidel, sealhulgas vähemalt 15 tundi selles klassis, mille kohta kavatakse lennuõpet anda.

FCL.930.FI Lennuinstruktor – Koolituskursus

- a) Lennuinstruktori tunnistuse taotlejad peavad olema 6 kuu jooksul enne kursuse algust sooritanud FCL.905.FI punkti i kohase kvalifikatsiooniga lennuinstruktorile spetsiaalse sisseastumiseelse lennueksami, kus hinnatakse nende kursusel osalemise suutlikkust. Sisseastumiseelne lennueksam põhineb käesoleva osa 9. liites sätestatud klassi- ja tüübipädevuste lennuoskuste tasemekontrollil.
- b) Lennuinstruktori kursus peab sisaldama:
 - 1) 25 tundi õpetamist ja õppimist;
 - 2) i) lennukite, kopterite ja õhulaevade lennuinstruktorite korral 50 tundi teooriaõpet koos vahetestidega;
ii) õhupallide ja purilennukite lennuinstruktorite korral 30 tundi teooriaõpet koos vahetestidega;
 - 3) i) lennukite ja kopterite lennuinstruktorite korral vähemalt 30 tundi lennuõpet, millest 25 tundi peab olema instruktoriga lennuõpe, millest 5 tundi võib teha lennu täisimitaatori või I/II taseme lennuimitaatori või 2./3. taseme lennuelementide imitaatoriga;
ii) õhulaevade lennuinstruktorite korral vähemalt 20 tundi lennuõpet, millest 5 tundi peab olema instruktoriga lennuõpe;
iii) purilennukite lennuinstruktori korral 6 lennutundi või 20 starti lennuinstruktorina;
iv) fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite lennuinstruktorite korral vähemalt 6 tundi instruktoriga lennuõpet fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel;
v) õhupallide lennuinstruktori korral 3 tundi lennuõpet, sealhulgas 3 starti.
- c) Pilootidel, kellel on või on olnud õhupallide või purilennukite kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistus, loetakse sama õhusõiduki liigi lennuinstruktori tunnistuse väljaandmisel täidetuks kõik punktide a ja b nõuded.
- d) Pilootidel, kellel on või on olnud lennukite või kopterite kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistus, loetakse sama õhusõiduki liigi lennuinstruktori tunnistuse väljaandmisel punkti b alapunkti 2 punkti i nõuded täidetuks 50 tunni ulatuses ja punkti b alapunkti 3 punkti i nõue 12 tunni ulatuses.

- e) Muu õhusõiduki liigi lennuinstruktori tunnistuse taotlemisel loetakse pilootidel, kellel on või on olnud:
- 1) lennukite, kopterite või õhulaevade lennuinstruktori tunnistus, punkti b alapunkti 2 punkti i nõue täidetuks 55 tunni ulatuses või punkti b alapunkti 2 punkti ii nõuded 18 tunni ulatuses;
 - 2) lennukite või kopterite kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistus, punkti b alapunkti 2 punkti i nõue täidetuks 40 tunni ulatuses või punkti b alapunkti 2 punkti ii nõuded 18 tunni ulatuses;
 - 3) õhupallide või purilennukite kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistus või õhupallide või purilennukite lennuinstruktori tunnistus, punkti b alapunkti 2 nõuded täidetuks 18 tunni ulatuses.

FCL.940.FI Lennuinstruktor – Pikendamine ja taastamine

- a) Lennuinstruktori tunnistuse pikendamiseks peab selle omanik täitma kaks järgmisest kolmest tingimusest:
- 1) ta peab:
 - i) lennukite või kopterite lennuinstruktori korral andma tunnistuse kehtivusajal vähemalt 50 tundi lennuõpet vastava õhusõiduki liigi kergõhusõiduki lennuinstruktori, lennuinstruktori, tüübipädevuse instruktori, klassipädevuse instruktori, instrumentaallennupädevuse instruktori või mäelennuinstruktorina või kontrollpiloodina. Instrumentaallennupädevuse instruktori õiguste pikendamise korral peab neist tundidest 10 olema instrumentaallennupädevuse lennuõpe, mis peab olema antud lennuinstruktori tunnistuse kehtivuse lõppkuupäevale eelnenud 12 kuu jooksul;
 - ii) õhulaevade lennuinstruktori korral andma tunnistuse kehtivusajal vähemalt 20 tundi lennuõpet õhulaevade lennuinstruktori, instrumentaallennupädevuse instruktori või kontrollpiloodina. Instrumentaallennupädevuse instruktori õiguste pikendamise korral peab neist tundidest 10 olema instrumentaallennupädevuse lennuõpe, mis peab olema antud lennuinstruktori tunnistuse kehtivuse lõppkuupäevale eelnenud 12 kuu jooksul;
 - iii) purilennukite lennuinstruktori korral andma tunnistuse kehtivusajal vähemalt 30 tundi lennuõpet või tegema 60 starti purilennukite, mootorpurilennukite või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite kergõhusõiduki lennuinstruktori, lennuinstruktori või eksamineerijana;
 - iv) õhupallide lennuinstruktori korral andma tunnistuse kehtivusajal vähemalt 6 tundi lennuõpet õhupallide kergõhusõiduki lennuinstruktori, lennuinstruktori või eksamineerijana;
 - 2) osalema lennuinstruktori tunnistuse kehtivusajal instruktorite täiendusseminaril;
 - 3) läbima lennuinstruktori tunnistuse lõppkuupäevale eelneva 12 kuu jooksul FCL.935 kohase atesteerimise.

- b) Lennukite või kopterite lennuinstruktori korral vähemalt iga teise ning õhulaevade, purilennukite ja õhupallide lennuinstruktori korral vähemalt iga kolmanda pikendamise jaoks peab tunnistuse omanik läbima FCL.935 kohase atesteerimise.
- c) *Taastamine*. Lennuinstruktori tunnistuse aegumise korral peab taotleja taastamisele eelneva 12 kuu jooksul:
 - 1) osalema instruktorite täiendusseminaril;
 - 2) läbima FCL.935 kohase atesteerimise.

4. JAOTIS

Tüübipädevuse instruktori erinõuded – TRI

FCL.905.TRI Tüübipädevuse instruktor – Õigused ja tingimused

Tüübipädevuse instruktoril on õigus anda õpet:

- a) instrumentaallennupädevuse pikendamiseks ja taastamiseks, juhul kui tüübipädevuse instruktoril on kehtiv instrumentaallennupädevus;
- b) tüübipädevuse instruktori või lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistuse väljaandmiseks, juhul kui tal on vähemalt kolmeaastane tüübipädevuse instruktori kogemus ja
- c) ühepiloodilennukite tüübipädevuse instruktori korral:
 - 1) kõrgtehniliste keerukate ühepiloodilennukite tüübipädevuste väljaandmiseks, pikendamiseks ja taastamiseks, juhul kui taotleja soovib ühepiloodilennu õigusi.
Ühepiloodilennukite tüübipädevuse instruktori (TRI(SPA)) õigusi võib laiendada kõrgtehniliste keerukate ühepiloodilennukite tüübipädevustele mitmepiloodilennu korral, kui tüübipädevusinstruktoril:
 - i) on lennumeeskonna koostööinstruktori tunnistus või
 - ii) on või on olnud mitmepiloodilennukite tüübipädevuse instruktori tunnistus;
 - 2) teise piloodi loa koolituse algtasemel, kui tema õigusi on laiendatud mitmepiloodilennule ning tal on või on olnud lennukite lennuinstruktori või lennuki instrumentaallennupädevuse instruktori tunnistus;
- d) mitmepiloodilennukite tüübipädevusinstruktori korral:
 - 1) klassi- ja tüübipädevuste väljaandmiseks, pikendamiseks ja taastamiseks;
 - i) mitmepiloodilennukite korral;
 - ii) kõrgtehniliste keerukate ühepiloodilennukite korral, juhul kui taotleja soovib mitmepiloodilennu õigusi;
 - 2) lennumeeskonna koostöökoolitusel;
 - 3) teise piloodi loa kursuse alg-, kesk- ja kõrgtaseme korral, kui tal on või on olnud algtaseme jaoks lennukite lennuinstruktori või lennuki instrumentaallennupädevuse instruktori tunnistus;
- e) kopterite tüübipädevuse instruktori korral:

- 1) kopterite tüübipädevuste väljaandmiseks, pikendamiseks ja taastamiseks;
 - 2) meeskonnatöö koolitusel, kui tal on mitmepiloodikopteri tüübipädevus;
 - 3) ühe mootoriga kopteri instrumentaallennupädevuse laiendamiseks mitme mootoriga kopteri instrumentaallennupädevusele;
- f) vertikaalstardiga õhusõidukite tüübipädevuse instruktori korral:
- 1) vertikaalstardiga õhusõidukite tüübipädevuste väljaandmiseks, pikendamiseks ja taastamiseks;
 - 2) lennumeeskonna koostöökoolitusel.

FCL.910.TRI Tüübipädevuse instruktor – Piiratud õigused

- a) *Üldist.* Kui tüübipädevuskoolitus toimub üksnes lennu täisimitaatoris, piirduvad tüübipädevuse instruktori õigused koolitusega lennu täisimitaatoris.
- Sel juhul võib tüübipädevuse instruktor teha järelevalve all marsruutlende, juhul kui tema tüübipädevuse instruktori koolituskursus sisaldas sellekohast lisakoolitust.
- b) *Lennukite ja vertikaalstardiga õhusõidukite tüübipädevuse instruktor – TRI(A) ja TRI(PL).* Tüübipädevuse instruktori õigused piirduvad selle lennukitüübi või vertikaalstardiga õhusõiduki tüübiga, mida kasutati koolitusel ja millega sooritati lennueksam. Tüübipädevuse instruktori õigusi laiendatakse muudele tüüpidele, kui tüübipädevuse instruktor on:
- 1) taotlusele eelnenud 12 kuu jooksul teinud vastaval õhusõiduki tüübil vähemalt 15 stardi ja maandumisega arvestuslikku marsruutlendu, millest 7 võib teha lennu täisimitaatoris;
 - 2) läbinud vastava tüübipädevuse instruktori kursuse tehnilise koolituse ja lennuõppe osad;
 - 3) sooritanud FCL.935 kohase atesteerimise vastavad osad, et tõendada K-alajao kohase kvalifikatsiooniga lennuinstruktori kontrollpiloodile või tüübipädevuse kontrollpiloodile suutlikkust anda piloodile vastava tüübipädevuse väljaandmiseks nõutaval tasemel õpet, sealhulgas lennueelse ja lennujärgset õpet ning teooriaõpet.
- c) *Kopterite tüübipädevuse instruktor – TRI(H).*
- 1) Kopterite tüübipädevuse instruktori loa õigused piirduvad tüübipädevuse instruktori tunnistuse saamiseks tehtud lennueksamil kasutatud kopteritüübiga. Tüübipädevuse instruktori õigusi laiendatakse muudele tüüpidele, kui tüübipädevuse instruktor on:
 - i) läbinud tüübipädevuse instruktori kursuse vastava tüübi tehnilise osa asjakohasel kopteritüübil või seda tüüpi esindaval lennutreeningseadmel;
 - ii) andnud asjakohasel kopteritüübil vähemalt 2 tundi lennuõpet nõuetekohase kvalifikatsiooniga kopterite tüübipädevuse instruktori järelevalve all ja
 - iii) sooritanud FCL.935 kohase atesteerimise vastavad osad, et tõendada K-alajao kohase kvalifikatsiooniga lennuinstruktori kontrollpiloodile või tüübipädevuse kontrollpiloodile suutlikkust anda piloodile vastava

tüübipädevuse väljaandmiseks nõutaval tasemel õpet, sealhulgas lennueelset ja lennujärgset õpet ning teooriaõpet.

- 2) Enne kopterite tüübipädevuse instruktori ühepiloodilennu õiguste laiendamist sama kopteritüübi mitmepiloodilennu õigustele peab tunnistuse omanik olema kogunud vastava tüübi mitmepiloodilennul vähemalt 100 lennutundi.
- d) Olenemata eelmistest punktidest võib tüübipädevuse instruktori tunnistuse omanikel, kellele on välja antud tüübipädevus FCL.725 punkti e alusel, laiendada tüübipädevuse instruktori õigusi kõnealusele uuele õhusõiduki tüübile.

FCL.915.TRI Tüübipädevuse instruktor – Eeltingimused

Tüübipädevuse instruktori tunnistuse taotleja peab:

- a) omama asjakohase õhusõiduki liigi ametipiloodi, teise piloodi või liinipiloodi luba;
- b) mitmepiloodilennukite tüübipädevuse instruktori (TRI(MPA)) tunnistuse korral:
 - 1) olema teinud vähemalt 1500 lennutundi piloodina mitmepiloodilennukitel ja
 - 2) olema taotlusele eelnenud 12 kuu jooksul teinud vastaval lennukitüübil kapteni või teise piloodina vähemalt 30 stardi ja maandumisega arvestuslikku marsruutlendu, millest 15 võib teha seda tüüpi esindava lennu täisimitaatoris;
- c) ühepiloodilennukite tüübipädevuse instruktori (TRI(SPA)) tunnistuse korral:
 - 1) olema taotlusele eelnenud 12 kuu jooksul teinud vastaval lennukitüübil kapteni või teise piloodina vähemalt 30 stardi ja maandumisega arvestuslikku marsruutlendu, millest 15 võib teha seda tüüpi esindava lennu täisimitaatoris ja
 - 2) i) olema teinud lennukitel piloodina 500 lennutundi, sealhulgas 30 tundi vastava lennukitüübi kaptenina või
ii) omama või olema omanud mitme mootoriga lennuki instrumentaallennupädevusega lennuinstruktori õigusi;
- d) kopterite tüübipädevuse instruktori (TRI(H)) korral:
 - 1) ühe mootoriga ühepiloodikopterite tüübipädevuse instruktori tunnistuse jaoks olema teinud piloodina kopteritel 250 lennutundi;
 - 2) mitme mootoriga ühepiloodikopterite tüübipädevuse instruktori tunnistuse jaoks olema teinud piloodina kopteritel 500 lennutundi, sealhulgas 100 lennutundi kaptenina mitme mootoriga mitmepiloodikopteritel;
 - 3) mitmepiloodikopterite tüübipädevuse instruktori tunnistuse jaoks olema teinud piloodina kopteritel 1000 lennutundi, sealhulgas:
 - i) vähemalt 350 lennutundi piloodina mitmepiloodikopteritel või
 - ii) teinud piloodina vastava tüübi kopteritel mitmepiloodilendudel 100 lennutundi, kui taotlejal juba on ühe mootoriga ühepiloodikopterite tüübipädevuse instruktori tunnistus.
 - 4) Kopterite lennuinstruktori tunnistuse omanikel loetakse punktide 1 ja 2 nõuded vastava ühepiloodikopteriga täies ulatuses täidetuks;
- e) vertikaalstartiga õhusõidukite tüübipädevuse instruktori (TRI(PL)) korral:

- 1) olema teinud vähemalt 1500 lennutundi piloodina mitmepiloodilennukitel, vertikaalstardiga õhusõidukitel või mitmepiloodikopteritel ja
- 2) olema taotlusele eelnenud 12 kuu jooksul teinud vastava vertikaalstardiga õhusõiduki tüübiga kapteni või teise piloodina vähemalt 30 stardi ja maandumisega arvestuslikku marsruutlendu, millest 15 võib teha seda tüüpi esindava lennu täisimitaatoris.

FCL.930.TRI Tüübipädevuse instruktor – Koolituskursus

- a) Tüübipädevuse instruktori koolituskursus peab sisaldama vähemalt järgmist:
 - 1) 25 tundi õpetamist ja õppimist;
 - 2) 10 tundi tehnilist koolitust, sealhulgas tehniliste teadmiste kordamist, tunnikavade koostamist ning klassiruumiõppe oskuste arendamist;
 - 3) ühe mootoriga õhusõidukite korral 5 tundi lennuõpet vastaval õhusõidukil või seda esindavas imitaatoris ning mitmepiloodiõhusõiduki korral 10 tundi õhusõidukil või seda esindavas imitaatoris.
- b) Taotlejatel, kellel on või on olnud instruktoritunnistus, loetakse punkti a alapunkti 1 nõue täies ulatuses täidetuks.
- c) Tüübipädevuse instruktori tunnistuse taotlejal, kellel on vastava tüübi lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistus, loetakse täies ulatuses täidetuks käesoleva punkti nõuded imitaatorites toimuva lennuõppega piiratud tüübipädevuse instruktori tunnistuse väljaandmiseks.

FCL.935.TRI Tüübipädevuse instruktor – Atesteerimine

Kui tüübipädevuskoolitus toimub lennu täisimitaatoris, piirduvad tüübipädevuse instruktori õigused lennuõppega lennu täisimitaatoris.

Piirang tühistatakse, kui tüübipädevuse instruktor on läbinud atesteerimise õhusõidukil.

FCL.940.TRI Tüübipädevuse instruktor – Pikendamine ja taastamine

- a) Pikendamine. Tüübipädevuse instruktori tunnistuse pikendamiseks peab taotleja tunnistuse kehtivusajal täitma kaks järgmisest kolmest tingimusest:
 - 1) andma 50 tundi lennuõpet igal õhusõiduki tüübil, mille kohta tal on instruktori õigused, või neid tüüpe esindaval lennutreeningseadmel, sealhulgas vähemalt 15 tundi tüübipädevuse instruktori tunnistuse lõppkuupäevale eelneva 12 kuu jooksul.

Lennukite ja vertikaalstardiga õhusõidukite tüübipädevuse instruktor peab nimetatud lennuõppetunnid tegema tüübipädevuse instruktori või tüübipädevuse kontrollpiloodina (TRE) või lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori või lennuimitaatori kontrollpiloodina (SFE). Kopterite tüübipädevuse instruktoritel arvestatakse selle hulka ka lennuinstruktorina, instrumentaallennupädevuse instruktorina (IRI), lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktorina (STI) või mis tahes valdkonna kontrollpiloodina kogutud lennuaeg;
 - 2) läbima tüübipädevuse instruktorina sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis instruktori täienduskoolituse;
 - 3) läbima FCL.935 kohase atesteerimise.

- b) Vähemalt igal teisel tüübipädevuse instruktori tunnistuse pikendamisel tuleb täita punkti a alapunkti 3 nõue.
- c) Kui isikul on mitme sama liigi õhusõiduki tüübi tüübipädevuse instruktori tunnistus, piisab ühe tüübi kohta tehtavast punkti a alapunktis 3 nimetatud atesteerimisest ka muude sama liigi õhusõiduki tüüpide tüübipädevuse instruktori tunnistuste pikendamiseks.
- d) *Kopterite tüübipädevuse instruktori tunnistuse pikendamise erinõuded.* Kopterite tüübipädevuse instruktoril, kellel on vastava kopteritüübi lennuinstruktori tunnistus, arvestatakse punkti a nõuded täies ulatuses täidetuks. Sel juhul kehtib kopterite tüübipädevuse instruktori tunnistus kopterite lennuinstruktori tunnistuse lõppkuupäevani.
- e) *Taastamine.* Tüübipädevuse instruktori tunnistuse aegumise korral peab taotleja taastamisele eelneva 12 kuu jooksul:
 - 1) läbima tüübipädevuse instruktorina sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis instruktori täienduskoolituse, mis peab hõlmama asjakohaseid tüübipädevuse instruktori koolituskursuse elemente ja
 - 2) läbima FCL.935 kohase atesteerimise kõikidel õhusõiduki tüüpidel, mille kohta instruktori õiguste uuendamist taotletakse.

5. JAOTIS

Klassipädevuse instruktori erinõuded – CRI

FCL.905.CRI Klassipädevuse instruktor – Õigused ja tingimused

- a) Klassipädevuse instruktoril on õigus anda õpet:
 - 1) mitte-kõrgtehniliste mittekeerukate ühepiloodilennukite klassipädevuste väljaandmiseks, pikendamiseks ja taastamiseks, juhul kui taotleja soovib ühepiloodilennu õigusi;
 - 2) lennukite pukseerimis- või vigurlennupädevuses, juhul kui klassipädevuse instruktoril on vastav pädevus ja ta on FCL.905.FI punkti i kohase kvalifikatsiooniga lennuinstruktorile tõendanud suutlikkust anda selle pädevuse jaoks nõutavat õpet.

Klassipädevuse instruktori õigused piirduvad selle lennukiklassi või -tüübiga, millel instruktor läbis atesteerimise. Klassipädevuse instruktori õigusi laiendatakse muudele klassidele või tüüpidele, kui klassipädevuse instruktor on eelnend 12 kuu jooksul teinud:

- 1) 15 lennutundi asjakohase klassi või tüübi lennukite kaptenina;
- 2) 1 õppelennu parempoolsel istmel, kus teisel piloodiistmel teeb järelevalvet vastava klassi või tüübi kvalifikatsiooniga klassipädevuse instruktor või lennuinstruktor.

FCL.915.CRI Klassipädevuse instruktor – Eeltingimused

Klassipädevuse instruktori tunnistuse taotleja peab olema teinud vähemalt:

- a) mitme mootoriga lennukite korral:
 - 1) 500 lennutundi lennukipiloodina;

- 2) 30 lennutundi kaptenina asjakohase klassi või tüübi lennukitel;
- b) ühe mootoriga lennukite korral:
 - 1) 300 lennutundi lennukipiloodina;
 - 2) 30 lennutundi kaptenina asjakohase klassi või tüübi lennukitel.

FCL.930.CRI Klassipädevuse instruktor – Koolituskursus

- a) Klassipädevuse instruktori koolituskursus peab sisaldama vähemalt järgmist:
 - 1) 25 tundi õpetamis- ja õppimisteemalist õpet;
 - 2) 10 tundi tehnilist koolitust, sealhulgas tehniliste teadmiste kordamist, tunnikavade koostamist ning klassiruumiõppe oskuste arendamist;
 - 3) 5 tundi lennuõpet mitme mootoriga lennukitel või 3 tundi lennuõpet ühe mootoriga lennukitel FCL.905.FI punkti i kohase kvalifikatsiooniga lennukite lennuinstruktoriga.
- b) Taotlejatel, kel on või on olnud instruktoritunnistus, loetakse punkti a alapunkti 1 nõue täies ulatuses täidetuks.

FCL.940.CRI Klassipädevuse instruktor – Pikendamine ja taastamine

- a) Klassipädevuse instruktori tunnistuse pikendamiseks peab taotleja tunnistuse lõppkuupäevale eelneva 12 kuu jooksul:
 - 1) tegema klassipädevuse instruktorina vähemalt 10 lennutundi meeskonnalendudel. Kui taotlejal on nii ühe kui mitme mootoriga lennukite klassipädevuse instruktori õigused, jagatakse 10 tundi lennuõpet võrdselt ühe ja mitme mootoriga lennukite vahel; või
 - 2) läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis klassipädevuse instruktori täienduskoolituse; või
 - 3) läbima vastavalt vajadusele kas mitme või ühe mootoriga lennukite kohta FCL.935 kohase atesteerimise.
- b) Vähemalt igal teisel tüübipädevuse instruktori tunnistuse pikendamisel peab tunnistuse omanik täitma punkti a alapunkti 3 nõude.
- c) *Taastamine.* Klassipädevuse instruktori tunnistuse aegumise korral peab taotleja taastamisele eelneva 12 kuu jooksul:
 - 1) läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis klassipädevuse instruktori täienduskoolituse;
 - 2) läbima FCL.935 kohase atesteerimise.

6. JAOTIS

instrumentaallennupädevuse instruktori erinõuded – IRI

FCL.905.IRI Instrumentaallennupädevuse instruktor – Õigused ja tingimused

- a) Instrumentaallennupädevuse instruktoril on õigus anda vastava õhusõiduki liigi instrumentaallennupädevuse väljaandmiseks, pikendamiseks ja taastamiseks vajalikku õpet.

- b) *Teise piloodi kursuse erinõuded.* Teise piloodi kursuse algtasemel õpetamiseks peab lennuki instrumentaallennupädevuse instruktoril:
- 1) olema mitme mootoriga lennuki instrumentaallennupädevus ja
 - 2) olema tehtud vähemalt 1500 lennutundi meeskonnalendudel.
 - 3) Instrumentaallennupädevuse instruktoril, kellel juba on lennuki liinipilootide või lennuki instrumentaallennupädevusega ametipilootide integreeritud koolituskursustel õpetamise kvalifikatsioon, võib punkti b alapunkti 2 nõude asendada FCL.905.FI punkti j alapunktis 3 sätestatud koolituskursuse läbimisega.

FCL.915.IRI Instrumentaallennupädevuse instruktor – Eeltingimused

Instrumentaallennupädevuse instruktori tunnistuse taotleja peab:

- a) lennuki instrumentaallennupädevuse instruktori korral:
- 1) olema teinud vähemalt 800 lennutundi instrumentaallennureeglite kohastel lendudel, sealhulgas vähemalt 400 tundi lennukitel ja
 - 2) mitme mootoriga lennuki instrumentaallennupädevuse instruktori tunnistuse taotlemisel täitma FCL.915.CRI punkti a nõuded;
- b) kopterite instrumentaallennupädevuse instruktori korral:
- 1) olema teinud vähemalt 500 lennutundi instrumentaallennureeglite kohastel lendudel, sealhulgas vähemalt 250 tundi instrumentaalaega kopteritel ja
 - 2) mitme mootoriga kopterite instrumentaallennupädevuse instruktori tunnistuse taotlemisel täitma FCL.905.FI punkti g alapunkti 3 punkti ii nõuded;
- c) õhulaeva instrumentaallennupädevuse instruktori korral olema teinud vähemalt 300 lennutundi instrumentaallennureeglite kohastel lendudel, millest vähemalt 100 tundi on instrumentaallennuaeg õhulaevadel.

FCL.930.IRI Instrumentaallennupädevuse instruktor – Koolituskursus

- a) Instrumentaallennupädevuse instruktori koolituskursus peab sisaldama vähemalt järgmist:
- 1) 25 tundi õpetamis- ja õppimisteemalist õpet;
 - 2) 10 tundi tehnilist koolitust, sealhulgas lennuinstrumentide teoreetiliste teadmiste kordamist, tunnikavade koostamist ning klassiruumiõppe oskuste arendamist;
 - 3) i) lennuki instrumentaallennupädevuse instruktori korral vähemalt 10 tundi lennuõpet lennukil, lennu täisimitaatoris, 2./3. taseme lennuelementide imitaatoris või II taseme lennuimitaatoris. Taotlejatel, kellel on lennukite lennuinstruktori tunnistus, vähendatakse seda tundide arvu 5-ni;
ii) kopterite instrumentaallennupädevuse instruktori korral vähemalt 10 tundi lennuõpet kopteril, lennu täisimitaatoris, 2./3. taseme lennuelementide imitaatoris või II/III taseme lennuimitaatoris;
iii) õhulaeva instrumentaallennupädevuse instruktori korral vähemalt 10 tundi lennuõpet õhulaeval, lennu täisimitaatoris, 2./3. taseme lennuelementide imitaatoris või II taseme lennuimitaatoris.

- b) Lennuinstruktoriks peab olema FCL.905.FI punkti i kohase kvalifikatsiooniga lennuinstruktor.
- c) Taotlejatel, kel on või on olnud instruktoritunnistus, loetakse punkti a alapunkti 1 nõue täies ulatuses täidetuks.

FCL.940.IRI Instrumentaallennupädevuse instruktor – Pikendamine ja taastamine

Instrumentaallennupädevuse instruktori tunnistuse pikendamiseks ja taastamiseks peab selle omanik täitma FCL.940.FI kohased lennuinstruktori tunnistuse pikendamise ja taastamise tingimused.

7. JAOTIS

Lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori erinõuded – SFI

FCL.905.SFI Lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktor – Õigused ja tingimused

Lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktoril on õigus anda vastavas õhusõiduki liigis jälgendatud lennuõpet:

- a) instrumentaallennupädevuse väljaandmiseks, pikendamiseks ja taastamiseks, juhul kui tal on või on olnud vastava õhusõiduki liigi instrumentaallennupädevus ja ta on läbinud instrumentaallennupädevuse instruktori koolituskursuse; ja
- b) ühepiloodilennukite lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori korral:
 - 1) kõrgtehniliste keerukate ühepiloodilennukite tüübipädevuste väljaandmiseks, pikendamiseks ja taastamiseks, juhul kui taotleja soovib ühepiloodilennu õigusi.
Ühepiloodilennukite lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori (SFI(SPA)) õigusi võib laiendada kõrgtehniliste keerukate ühepiloodilennukite mitmepiloodilennu tüübipädevustele, kui lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktoril:
 - i) on lennumeeskonna koostööinstruktori tunnistus või
 - ii) on või on olnud mitmepiloodilennukite tüübipädevuse instruktori tunnistus; ja
 - 2) kui ühepiloodilennukite lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori õigusi on punkti 1 kohaselt laiendatud mitmepiloodilennule:
 - i) lennumeeskonna koostöökoolitusel;
 - ii) teise piloodi loa kursuse algetapil;
- c) mitmepiloodilennukite lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori korral:
 - 1) klassi- ja tüübipädevuste väljaandmiseks, pikendamiseks ja taastamiseks:
 - i) mitmepiloodilennukite korral;
 - ii) kõrgtehniliste keerukate ühepiloodilennukite korral, juhul kui taotleja soovib mitmepiloodilennu õigusi;
 - 2) lennumeeskonna koostöökoolitusel;

- 3) teise piloodi loa kursuse alg-, kesk- ja kõrgtasemel, kui tal on või on olnud algtaseme jaoks lennukite lennuinstruktori või lennuki instrumentaallennupädevuse instruktori tunnistus;
- d) kopterite lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori korral:
 - 1) kopterite tüübipädevuste väljaandmiseks, pikendamiseks ja taastamiseks;
 - 2) lennumeeskonna koostöökoolitusel, kui lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktoril on õigus anda mitmepiloodikopterite õpet.

FCL.910.SFI Lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktor – Piiratud õigused

Lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori õigused piirduvad selle õhusõiduki tüübi II/III taseme lennuelementide imitaatori või lennu täisimitaatoriga, millel läbiti lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori koolituskursus.

Õigusi võib laiendada sama õhusõiduki liigi muid tüüpe esindavatele lennutreeningseadmetele, kui tunnistuse omanik on:

- a) edukalt sooritanud vastava tüübipädevuskursuse imitaatoriosad ja
- b) andnud täismahus tüübipädevuskursusel vähemalt 3 tundi lennuõpet vastava tüübi lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktorina sellekohase kvalifikatsiooniga tüübipädevuse kontrollpiloodi järelevalve all, kes peab kinnitama soorituse sobivust.

FCL.915.SFI Lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktor – Eeltingimused

Lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistuse taotleja peab:

- a) omama või olema omanud vähemalt vastava õhusõiduki liigi ametipiloodi, teise piloodi või liinipiloodi luba;
- b) olema 12 kuu jooksul enne taotluse esitamist sooritanud õhusõiduki tüübipädevuse väljaandmiseks nõutava lennuoskuste tasemekontrolli asjakohast tüüpi esindavas lennu täisimitaatoris; ja
- c) mitmepiloodilennukite lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori või vertikaalstardiga õhusõidukite lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori korral olema lisaks:
 - 1) teinud vähemalt 1500 lennutundi piloodina vastavalt kas mitmepiloodilennukitel või vertikaalstardiga õhusõidukitel;
 - 2) teinud taotlusele eelnenud 12 kuu jooksul piloodi või vaatelejana vähemalt:
 - i) 3 arvestuslikku marsruutlendu asjakohase õhusõiduki tüübi piloodikabiinis või
 - ii) 2 liinilennu imitaatorkoolituse seanssi asjakohase tüübi piloodikabiinis koos kvalifitseeritud lennumeeskonnaga. Imitaatoriseansid peavad sisaldama vähemalt 2 vähemalt 2-tunnist lendu 2 eri lennuvälja vahel koos seonduva lennueelse planeerimise ja lennuanalüüsiga;
- d) kõrgtehniliste keerukate ühepiloodilennukite lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori korral lisaks:
 - 1) olema teinud vähemalt 500 lennutundi ühepiloodilennukite kaptenina;
 - 2) omama või olema omanud mitme mootoriga lennuki instrumentaallennupädevust ja

- 3) olema täitnud punkti c alapunkti 2 nõuded;
- e) kopterite lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori korral lisaks:
 - 1) olema taotlusele eelnenud 12 kuu jooksul vaatlejana teinud vähemalt ühe lennutunni asjakohase tüübi piloodikabiinis ja
 - 2) mitmepiloodikopterite korral omama vähemalt 1000 tundi lennukogemust kopteripiloodina, sealhulgas vähemalt 350 tundi mitmepiloodikopteri piloodina;
 - 3) mitme mootoriga ühepiloodikopterite korral olema teinud piloodina kopteritel 500 lennutundi, sealhulgas 100 lennutundi kaptenina mitme mootoriga ühepiloodikopteritel;
 - 4) ühe mootoriga ühepiloodikopterite korral olema teinud piloodina kopteritel 250 lennutundi.

FCL.930.SFI Lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktor – Koolituskursus

- a) Lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori koolituskursus peab sisaldama vähemalt järgmist:
 - 1) vastava tüübipädevuskursuse lennu täisimitaatoriga seotud osad;
 - 2) tüübipädevuse instruktori koolituskursuse sisu.
- b) Lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistuse taotlejal, kellel on vastava tüübi tüübipädevuse instruktori tunnistus, arvestatakse käesoleva punkti nõuded täies ulatuses täidetuks.

FCL.940.SFI Lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktor – Pikendamine ja taastamine

- a) Pikendamine. Lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistuse pikendamiseks peab taotleja lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistuse kehtivusajal täitma kaks järgmisest kolmest tingimusest:
 - 1) andma 50 tundi lennutreeningseadmetel instruktori või kontrollpiloodina, sealhulgas vähemalt 15 tundi lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistuse lõppkuupäevale eelneva 12 kuu jooksul;
 - 2) läbima lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktorina sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis instruktori täienduskoolituse;
 - 3) läbima FCL.935 kohase atesteerimise vastavad osad.
- b) Lisaks peab taotleja olema sooritanud lennu täisimitaatoris konkreetse õhusõiduki tüübi tüübipädevuste väljaandmiseks nõutavad lennuoskuste tasemekontrollid tüüpide kohta, mille õigused tal on.
- c) Vähemalt igal teisel lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistuse pikendamisel peab tunnistuse omanik täitma punkti a alapunkti 3 nõude.
- d) *Taastamine.* Lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistuse aegumise korral peab taotleja taotlusele eelneva 12 kuu jooksul:
 - 1) läbima lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori koolituskursuse imitaatorite osa;

- 2) täitma punkti a alapunkti 2, punkti a alapunkti 3 ja punkti c nõuded.

8. JAOTIS

Lennumeeskonna koostöoinstruktori erinõuded – MCCI

FCL.905.MCCI Lennumeeskonna koostöoinstruktor – Õigused ja tingimused

- a) Lennumeeskonna koostöoinstruktoril on õigus anda lennuõpet:
- 1) lennumeeskonna koostöökursuste praktilises osas, kui kursus ei ole ühendatud tüübipädevuskursusega ja
 - 2) lennuki lennumeeskonna koostöoinstruktori korral teise piloodi loa integreeritud koolituskursuse algtasemel, kui tal on või on olnud lennuki lennuinstruktori või lennuki instrumentaallennupädevuse instruktori tunnistus.

FCL.910.MCCI Lennumeeskonna koostöoinstruktor – Piiratud õigused

Lennumeeskonna koostöoinstruktori õigused piirduvad lennumeeskonna koostöö II/III taseme lennutreeningseadme, 2./3. taseme lennuelementide imitaatori või lennu täisimitaatoriga, milles lennumeeskonna koostöoinstruktori kursus läbiti.

Õigusi võib laiendada muid õhusõiduki tüüpe esindavatele muudele lennutreeningseadmetele, kui tunnistuse omanik on läbinud vastava tüübi kohta lennumeeskonna koostöö II/III taseme lennutreeningseadmes, 2./3. taseme lennuelementide imitaatoris või lennu täisimitaatoris lennumeeskonna koostöoinstruktori kursuse praktilise koolituse osa.

FCL.915.MCCI Lennumeeskonna koostöoinstruktor – Eeltingimused

Lennumeeskonna koostöoinstruktori tunnistuse taotleja peab:

- a) omama või olema omanud vähemalt vastava õhusõiduki liigi ametipiloodi, teise piloodi või liinipiloodi luba;
- b) omama vähemalt:
- 1) lennukite, õhulaevade ja vertikaalstardiga õhusõidukite korral 1500 tundi lennukogemust piloodina mitmepiloodilendudel;
 - 2) kopterite korral 1500 tundi lennukogemust piloodina meeskonnalendudel, sealhulgas vähemalt 350 tundi mitmepiloodikopteritel.

FCL.930.MCCI Lennumeeskonna koostöoinstruktor – Koolituskursus

- a) Lennumeeskonna koostöoinstruktori koolituskursus peab sisaldama vähemalt järgmist:
- 1) 25 tundi õpetamis- ja õppimisteemalist õpet;
 - 2) tehnilist koolitust sellel lennutreeningseadme tüübil, millel taotleja soovib õpet anda;
 - 3) kolm tundi praktilist koolitust, mis võib olla lennuõpe või lennumeeskonna koostöö õpe vastavas lennumeeskonna koostöö II/III taseme lennutreeningseadmes, 2./3. taseme lennuelementide imitaatoris või lennu täisimitaatoris sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni poolt selleks määratud tüübipädevuse instruktori, lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori või lennumeeskonna koostöoinstruktori järelevalve all. Järelevalvealuse lennuõppeaja hulka arvestatakse ka taotleja FCL.920 kohane atesteerimine.

- b) Taotlejatel, kellel on või on olnud lennuinstruktori, tüübipädevuse instruktori, klassipädevuse instruktori, instrumentaallennupädevuse instruktori või lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistus, loetakse punkti a alapunkti 1 nõue täies ulatuses täidetuks.

FCL.940.MCCI Lennumeeskonna koostööinstruktor – Pikendamine ja taastamine

- a) Lennumeeskonna koostööinstruktori tunnistuse pikendamiseks peab taotleja olema 12 kuu jooksul enne lennumeeskonna koostööinstruktori tunnistuse kehtivusaja lõppu täitnud FCL.930.MCCI punkti a alapunkti 3 nõuded vastava tüübi II/III taseme lennuimitaatoris, 2./3. taseme lennuelementide imitaatoris või lennu täisimitaatoris.
- b) *Taastamine.* Lennumeeskonna koostööinstruktori tunnistuse aegumise korral peab taotleja täitma FCL.930.MCCI punkti a alapunkti 2 ja punkti a alapunkti 3 nõuded vastava tüübi lennumeeskonna koostöö II/III taseme lennuimitaatoris, 2./3. taseme lennuelementide imitaatoris või lennu täisimitaatoris.

9. JAOTIS

Lennutreeningseadme algõppe instruktori erinõuded – STI

FCL.905.STI Lennutreeningseadme algõppe instruktor – Õigused ja tingimused

- a) Lennutreeningseadme instruktoril on õigus anda vastavas õhusõiduki liigis lennutreeninguõpet:
- 1) loa väljaandmiseks;
 - 2) ühepiloodiõhusõidukite instrumentaallennupädevuse ning klassi- ja tüübipädevuste väljaandmiseks, pikendamiseks või taastamiseks, välja arvatud kõrgtehnilised keerukad ühepiloodilennukid.
- b) *Lennukite lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori lisaõigused (STI(A)).* Lennukite lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori õigused piirduvad lennutreeninguõppega teise piloodi loa integreeritud koolituskursuse algtaseme lennuõppe raames.

FCL.910.STI Lennutreeningseadme algõppe instruktor – Piiratud õigused

Lennutreeningseadme algõppe instruktori õigused II/III taseme lennuimitaatori, 2./3. taseme lennuelementide imitaatori või lennu täisimitaatoriga, milles lennutreeningseadme algõppe instruktori kursus läbiti.

Õigusi võib laiendada muid õhusõiduki tüüpe esindavatele muudele lennuimitaatoritele, kui tunnistuse omanik on:

- a) läbinud asjakohase tüübi tüübipädevuskursuse lennu täisimitaatoriga seotud osad;
- b) 12 kuu jooksul enne taotlust sooritanud asjakohast tüüpi esindavas lennu täisimitaatoris vastava õhusõiduki tüübipädevuse väljaandmiseks nõutava lennuoskuste tasemekontrolli;
- c) juhendanud asjakohase õhusõiduki tüübi tüübipädevuskursusel lennutreeningseadme algõppe instruktorina üht vähemalt 3-tunnist lennutreeningseadme seanssi lennuinstruktori kontrollpiloodi (FIE) järelevalve all.

FCL.915.STI Lennutreeningseadme algõppe instruktor – Eeltingimused

Lennutreeningseadme algõppe instruktori tunnistuse taotleja peab:

- a) omama või olema taotlusele eelnenud kolme aasta jooksul omanud piloodiluba ja neile kursustele vastavaid instruktoriõigusi, kus ta õpetada soovib;
- b) olema taotlusele eelneva 12 kuu jooksul sooritanud lennuimitaatoris vastava klassi- või tüübipädevuse lennuoskuste tasemekontrolli.

Lennukite lennutreeningseadme algõppe instruktori tunnistuse taotleja, kes soovib anda üksnes instrumentaallennu esmaimitaatori õpet, peab sooritama vaid lennuki erapiloodiloo väljaandmiseks nõutava lennueksami harjutused;

- c) kopterite lennutreeningseadme algõppe instruktori korral olema taotlusele eelnenud 12 kuu jooksul vaatlejana teinud vähemalt 1 lennutunni asjakohase kopteritüübi piloodikabiinis.

FCL.930.STI Lennutreeningseadme algõppe instruktor – Koolituskursus

- a) Lennutreeningseadme algõppe instruktori koolituskursus peab sisaldama vähemalt 3 tundi lennutreeningseadme algõppe instruktori ülesannetega seotud lennuõpet lennu täisimitaatoris, 2./3. taseme lennuelementide imitaatoris või II/III taseme lennuimitaatoris lennuinstruktori kontrollpiloodi järelevalve all. Järelevalve aluse lennuõppeaja hulka arvestatakse ka taotleja FCL.920 kohane atesteerimine.

Lennukite lennutreeningseadme algõppe instruktori tunnistuse taotlejad, kes soovivad anda üksnes instrumentaallennu esmaimitaatori õpet, peavad läbima lennuõppe instrumentaallennu esmaimitaatoris.

- b) Lennukite lennutreeningseadme algõppe instruktori tunnistuse taotlejatel peab kursus sisaldama ka asjakohase tüübipädevuse instruktori kursuse sisu.

FCL.940.STI Lennutreeningseadme algõppe instruktori tunnistuse pikendamine ja taastamine

- a) **Pikendamine.** Lennutreeningseadme algõppe instruktori tunnistuse pikendamiseks peab taotleja tunnistuse kehtivusaja viimase 12 kuu jooksul olema:

- 1) andnud vähemalt 3 tundi lennuõpet lennu täisimitaatoris või II/III taseme lennuimitaatoris ametipiloodi loa, instrumentaallennupädevuse, erapiloodiloo või klassi- või tüübipädevuse tervikkursuse raames ja
- 2) läbinud igapäevaselt lennuõppeks kasutatavas lennu täisimitaatoris, 2./3. taseme lennuelementide imitaatoris või II/III taseme lennuimitaatoris käesoleva osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli asjakohased osad vastava õhusõidukiklassi- või tüübi jaoks.

Lennukite lennutreeningseadme algõppe instruktori korral, kes annab üksnes instrumentaallennu esmaimitaatori õpet, hõlmab lennuoskuste tasemekontroll üksnes lennuki erapiloodiloo väljaandmiseks nõutava lennueksami asjakohaseid harjutusi.

- b) **Taastamine.** Lennutreeningseadme algõppe instruktori tunnistuse aegumise korral peab taotleja:

- 1) läbima lennutreeningseadme algõppe instruktorina täienduskoolituse sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis;
- 2) läbima igapäevaselt lennuõppeks kasutatavas lennu täisimitaatoris, 2./3. taseme lennuelementide imitaatoris või II/III taseme lennuimitaatoris

käesoleva osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli asjakohased osad vastava õhusõidukiklassi- või tüübi jaoks.

Lennukite lennutreeningseadme algõppe instruktori korral, kes annab üksnes instrumentaallennu esmaimmitaatori õpet, hõlmab lennuoskuste tasemekontrolli üksnes lennuki erapiloodiloo väljaandmiseks nõutava lennueksami asjakohaseid harjutusi;

- 3) andma ametipiloodi loa, instrumentaallennupädevuse, erapiloodiloo või klassi- või tüübipädevuse tervikkursuse raames vähemalt 3 tundi lennuõpet sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni poolt selleks määratud lennuinstruktori, lennukite klassipädevuse instruktori, instrumentaallennupädevuse instruktori või kopterite tüübipädevuse instruktori järelevalve all. Vähemalt 1 tund lennuõpet tuleb anda lennukite lennuinstruktori kontrollpiloodi (FIE(A)) järelevalve all.

10. JAOTIS

Mäelennuinstruktor – MI

FCL.905.MI Mäelennuinstruktor – Õigused ja tingimused

Mäelennuinstruktoril on õigus anda mäelennupädevuse väljaandmiseks vajalikku lennuõpet.

FCL.915.MI Mäelennuinstruktor – Eeltingimused

Mäelennuinstruktori tunnistuse taotlejal peab:

- a) olema või olema olnud kergõhusõiduki lennuinstruktori, lennuinstruktori, klassipädevuse instruktori või tüübipädevuse instruktori tunnistus ühepiloodilennukite kohta;
- b) olema mäelennupädevus.

FCL.930.MI Mäelennuinstruktor – Koolituskursus

- a) Mäelennuinstruktori koolituskursus peab hõlmama taotleja FCL.920 kohast atesteerimist.
- b) Enne kursusele minekut peavad taotlejad olema sooritanud lennuinstruktori tunnistusega mäelennuinstruktorile sisseastumiseelse lennueksami, millega hinnatakse nende kogemusi ja koolituskursuse läbimise suutlikkust.

FCL.940.MI Mäelennuinstruktori tunnistuse kehtivus

Mäelennuinstruktori tunnistus kehtib seni, kui kehtib kergõhusõiduki lennuinstruktori, lennuinstruktori, tüübipädevuse instruktori või klassipädevuse instruktori tunnistus.

11. JAOTIS

Katselennuinstruktori erinõuded – FTI

FCL.905.FTI Katselennuinstruktor – Õigused ja tingimused

- a) Katselennuinstruktoril (FTI) on õigus anda vastavas õhusõiduki liigis õpet:
 - 1) 1. ja 2. kategooria katselennupädevuste väljaandmiseks, kui tal on vastava kategooria katselennupädevus;

- 2) katselennuinstruktori tunnistuse väljaandmiseks vastava kategooria katselennupädevuses, kui instruktoril on katselennupädevuste väljaandmises vähemalt kaheaastane instruktorina töötamise kogemus.
- b) 1. kategooria katselennupädevusega katselennuinstruktoril on õigus anda ka 2. kategooria katselennupädevuse lennuõpet.

FCL.915.FTI Katselennuinstruktor – Eeltingimused

Katselennuinstruktori tunnistuse taotleja peab:

- a) omama FCL.820 kohaselt välja antud katselennupädevust;
- b) olema teinud vähemalt 200 lennutundi 1. ja 2. kategooria katselendudel.

FCL.930.FTI Katselennuinstruktor – Koolituskursus

- a) Katselennuinstruktori koolituskursus peab sisaldama vähemalt järgmist:
 - 1) 25 tundi õpetamist ja õppimist;
 - 2) 10 tundi tehnilist koolitust, sealhulgas tehniliste teadmiste kordamist, tunnikavade koostamist ning klassiruumiõppe oskuste arendamist;
 - 3) 5 tundi praktilist lennuõpet FCL.905.FTI punkti b kohase kvalifikatsiooniga katselennuinstruktori järelevalve all. Nimetatud lennuõppeaja hulka arvestatakse ka taotleja FCL.920 kohane atesteerimine.
- b) Arvestamine
 - 1) Taotlejatel, kellel on või on olnud instruktoritunnistus, loetakse punkti a alapunkti 1 nõue täies ulatuses täidetuks.
 - 2) Taotlejatel, kellel on või on olnud vastava õhusõiduki liigi lennuinstruktori või tüübipädevuse instruktori tunnistus, loetakse ka punkti a alapunkti 2 nõue täies ulatuses täidetuks.

FCL.940.FTI Katselennuinstruktor – Pikendamine ja taastamine

- a) *Pikendamine.* Katselennuinstruktori tunnistuse pikendamiseks peab taotleja katselennuinstruktori tunnistuse kehtivusajal täitma ühe järgmistest tingimustest:
 - 1) tegema vähemalt:
 - i) 50 tundi katselende, sealhulgas vähemalt 15 tundi katselennuinstruktori tunnistuse lõppkuupäevale eelneva 12 kuu jooksul ja
 - ii) 5 tundi lennuõpet katselendudel katselennuinstruktori tunnistuse lõppkuupäevale eelneva 12 kuu jooksul
 - või
 - 2) läbima katselennuinstruktorina täienduskoolituse sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis. Täienduskoolituse aluseks on FCL.930.FTI punkti a alapunkti 3 kohase katselennuinstruktori koolituskursuse praktilise lennuõppe element ja see peab sisaldama vähemalt üht õppelendu FCL.905.FTI punkti b kohase kvalifikatsiooniga katselennuinstruktori järelevalve all.
- b) *Taastamine.* Katselennuinstruktori tunnistuse aegumise korral peab taotleja läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis katselennuinstruktorina täienduskoolituse.

REV 13.09.2011

Täienduskoolitus peab vastama vähemalt FCL.930.FTI punkti a alapunkti 3 nõuetele.

K-ALAJAGU

KONTROLLPILOODID

1. JAOTIS

Üldnõuded

FCL.1000 Kontrollpiloodi tunnistus

a) Üldist. Kontrollpiloodi tunnistuse omanikel peab olema:

- 1) samaväärne luba, pädevus või tunnistus, mille jaoks neil on õigus korraldada lennueksameid, lennuoskuste tasemekontrolle või atesteerimisi ning anda vastavat õpet ;
- 2) õhusõidukil tehtava lennueksami, lennuoskuste tasemekontrolli või atesteerimise käigus õhusõiduki kaptenina tegutsemiseks vajalik kvalifikatsioon.

b) Eritingimused

- 1) Kui liikmesriigis võetakse kasutusele või lennuettevõtja õhusõidukiparki lisandub uusi õhusõidukeid, mille korral ei ole käesoleva alajao nõuete täitmine võimalik, võib pädev asutus lennueksamite ja lennuoskuste tasemekontrollide korraldamise õiguste andmiseks anda välja eritunnistuse. Nimetatud tunnistus piirdub uue õhusõiduki tüübi kasutuselevõtuks vajalike lennueksamite ja lennuoskuste tasemekontrollidega ning selle kehtivus ei tohi ühelgi juhul ületada 1 aastat.

Punkti b alapunkti 1 kohaselt välja antud eritunnistuse omanikud, kes soovivad taotleda kontrollpiloodi tunnistust, peavad täitma vastava kategooria kontrollpiloodile ette nähtud eelingimused ja pikendamisnõuded.

FCL.1005 Õiguste piirang isikliku huvi korral

Kontrollpiloodid ei tohi korraldada:

a) lennueksameid ega atesteerimisi lubade, pädevuste või tunnistuste taotlejatele:

- 1) kellele nad on andnud üle 25% selle loa, pädevuse või tunnistuse saamiseks vajalikust lennuõppest, mille kohta lennueksamit või atesteerimist korraldatakse;
- 2) kellele nad ise on FCL.030 punkti b kohaselt andnud lennueksami tegemise soovitusi;

b) lennueksameid, lennuoskuste tasemekontrolle ega atesteerimisi muudel juhtudel, kus nad näevad ohte enese objektiivsusele.

FCL.1010 Kontrollpilootide eelingimused

Kontrollpiloodi tunnistuse taotlejad peavad tõendama, et:

a) neil on kontrollpiloodi õiguste jaoks vajalikud teadmised, taust ja asjakohased kogemused;

- b) nende suhtes ei ole viimase 3 aasta jooksul rakendatud sanktsioone, sealhulgas käesoleva osa kohaselt välja antud lubade, pädevuste või tunnistuste piiranguid algmääruse ja selle rakenduseeskirjade mittetäitmise tõttu.

FCL.1015 Kontrollpilootide standardimine

- a) Kontrollpiloodi tunnistuse taotlejad peavad läbima pädevas asutuses või sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis pädeva asutuse heakskiidul toimuva standardimiskursuse.
- b) Standardimiskursus koosneb teoreetilisest ja praktilisest õppest ning peab sisaldama vähemalt järgmist:
 - 1) 2 lennueksamit, lennuoskuste tasemekontrolli või atesteerimist seoses lubade, pädevuste või tunnistustega, mille kohta taotleja eksamineerimise ja kontrollimise õigust taotleb;
 - 2) käesoleva osa kohaldatavate nõuete ja kehtivate lennundusnõuete ning lennueksamite, lennuoskuste tasemekontrollide ja atesteerimiste korraldamise, dokumenteerimise ja aruandluse tutvustamine;
 - 3) ülevaade riiklikest haldusmenetlustest, isikuandmete kaitse nõuetest, vastutusest, õnnetusjuhtumikindlustusest ja lõivudest.
- c) Kontrollpiloodi tunnistuse omanikud ei tohi korraldada lennueksameid, lennuoskuste tasemekontrolli ega atesteerimisi taotlejatele, kelle korral pädev asutus ei ole sama mis neile eksamineerijatunnistuse välja andnud asutus, välja arvatud juhul, kui:
 - 1) nad on taotleja pädevat asutust teavitanud lennueksami, lennuoskuste tasemekontrolli või atesteerimise korraldamise kavatsusest ning oma kontrollpiloodi õiguste ulatusest;
 - 2) nad on taotleja pädevalt asutuselt saanud ülevaate punkti b alapunktis 3 nimetatud elementidest.

FCL.1020 Kontrollpilootide atesteerimine

Kontrollpiloodi tunnistuse taotlejad peavad pädeva asutuse inspektorile või kontrollpiloodi tunnistuse eest vastutava pädeva asutuse poolt spetsiaalselt selleks volitatud vanemkontrollpiloodile tõendama oma kompetentsust, läbides lennueksami, lennuoskuste tasemekontrolli või atesteerimise selles kontrollpiloodi rollis, mille õigusi taotletakse, sealhulgas eksamineeritava, kontrollitava või atesteeritava isiku lennueelne ettevalmistus, lennueksam, lennuoskuste tasemekontroll või atesteerimine, lennu analüüs ja salvestuste dokumentatsioon.

FCL.1025 Eksamineerijatunnistuste kehtivus, pikendamine ja taastamine

- a) Kehtivus. Eksamineerijatunnistus kehtib 3 aastat.
- b) Pikendamine. Eksamineerijatunnistuse kehtivust pikendatakse, kui selle omanik on tunnistuse kehtivusajal:
 - 1) korraldanud igal aastal vähemalt 2 lennueksamit, lennuoskuste tasemekontrolli või atesteerimist;
 - 2) osalenud viimase kehtivusaasta jooksul pädevas asutuses või sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis pädeva asutuse heakskiidul toimunud eksamineerijate täiendusseminaril.

- 3) Ühte viimasel kehtivusaastal punkti 1 kohaselt korraldatud lennueksamit või lennuoskuste tasemekontrolli peab olema hinnanud pädeva asutuse inspektor või kontrollpiloodi tunnistuse eest vastutava pädeva asutuse poolt spetsiaalselt selleks volitatud vanemkontrollpiloot.
- 4) Kui pikendamist taotleval isikul on mitme kontrollpiloodikategooria õigused, võidakse pikendada kõiki õigusi korraga, kui taotleja täidab kokkuleppel pädeva asutusega punkti b alapunkti 1 ja punkti b alapunkti 2 ning FCL.1020 nõuded ühes kontrollpiloodi tunnistuse kategooriatest.
- c) *Taastamine.* Tunnistuse aegumise korral peavad taotlejad enne õiguste kasutamise jätkamist täitma punkti b alapunkti 2 ja FCL.1020 nõuded.
- d) Kontrollpiloodi tunnistust pikendatakse või uuendatakse üksnes juhul, kui taotleja tõendab jätkuvat vastavust FCL.1010 ja FCL.1030 nõuetele.

FCL.1030 Lennueksamite, lennuoskuste tasemekontrollide ja atesteerimiste korraldamine

- a) Lennueksamite, lennuoskuste tasemekontrollide ja atesteerimiste korraldamisel peavad kontrollpiloodid:
 - 1) veenduma, et taotlejaga on võimalik keelebarjäärita suhelda;
 - 2) kontrollima, et taotleja vastab kõikidele kvalifikatsiooni-, väljaõppe- ja kogemusenõuetele, mis on käesolevas osas lennueksami, lennuoskuste tasemekontrolli või atesteerimise esemeks oleva loa, pädevuse või tunnistuse väljaandmiseks, pikendamiseks või taastamiseks ette nähtud;
 - 3) teavitama taotlejat väljaõppe ja lennukogemuse kohta ebatäielike, ebatäpsete või ebaõigete andmete esitamise tagajärgedest.
- b) Pärast lennueksami või lennuoskuste tasemekontrolli lõppu peab kontrollpiloot:
 - 1) teavitama taotlejat eksami või kontrolli tulemustest. Osalise läbimise või läbikukkumise korral teatab eksamineerija taotlejale, et taotleja ei tohi pädevusest tulenevaid õigusi kasutada kuni täieliku läbimiseni. Eksamineerija peab taotlejale teatama lisakoolituse nõudest, kui see on olemas, ning apellatsiooni esitamise õigusest;
 - 2) pikendamise või taastamisega seotud lennuoskuste tasemekontrolli või atesteerimise läbimise korral märkima taotleja loale või tunnistusele uue kehtivusaja, juhul kui taotleja loa eest vastutav pädev asutus on teda selleks selgesõnaliselt volitanud;
 - 3) andma taotlejale allkirjastatud lennueksami või lennuoskuste tasemekontrolli aruande ning edastama aruande koopiad viivitamata taotleja loa eest vastutavale pädevale asutusele ja eksamineerija tunnistuse välja andnud pädevale asutusele. Aruanne sisaldab:
 - i) kinnitust, et kontrollpiloot on taotlejalt saanud andmed tema kogemuse ja väljaõppe kohta ning peab kogemust ja väljaõpet käesoleva osa nõuetele vastavaks;
 - ii) kinnitust kõikide nõutavate manöövrите ja harjutuste tegemise kohta ning infot suulise teooriaeksami kohta, kui see on ette nähtud. Mõnes punktis

läbikukkumise korral peab eksamineerija ära märkima vastava hinnangu põhjused;

iii) eksami, kontrolli või atesteerimise tulemust.

- c) Kontrollpiloodid peavad kõikide korraldatud lennueksamite, lennuoskuste tasemekontrollide ja atesteerimiste ning nende tulemuste andmeid säilitama 5 aastat.
- d) Kontrollpiloodi tunnistuse või taotleja loa eest vastutava pädeva asutuse taotlusel peavad kontrollpiloodid esitama kõik andmed ja aruanded ning kogu muu info, mida järelevalve tegemiseks vajatakse.

2. JAOTIS

Kontrollpilootide erinõuded – FE

FCL.1005.FE Kontrollpiloot – Õigused ja tingimused

- a) *Lennukite kontrollpiloot (FE(A)).* Lennukite kontrollpiloodil on õigus läbi viia:
 - 1) lennueksameid lennuki erapiloodiloo väljaandmiseks ning lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle seonduvate ühepiloodilennuki klassi- ja tüübipädevuste väljaandmiseks, v.a kõrgtehnilised keerukad ühepiloodilennukid, juhul kui kontrollpiloot on teinud piloodina lennukitel või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel vähemalt 1000 lennutundi, sealhulgas vähemalt 250 tundi lennuinstruktorina;
 - 2) lennueksameid lennuki ametipiloodi loa väljaandmiseks ning lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle seonduvate ühepiloodilennuki klassi- ja tüübipädevuste väljaandmiseks, v.a kõrgtehnilised keerukad ühepiloodilennukid, juhul kui kontrollpiloot on teinud piloodina lennukitel või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel vähemalt 2000 lennutundi, sealhulgas vähemalt 250 tundi lennuinstruktorina;
 - 3) lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle kerglennuki piloodiloo väljaandmiseks, kui kontrollpiloot on teinud piloodina lennukitel või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel vähemalt 500 lennutundi, sealhulgas 100 tundi lennuinstruktorina;
 - 4) lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle mäelennupädevuse väljaandmiseks, kui kontrollpiloot on teinud piloodina lennukitel või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel vähemalt 500 lennutundi, sealhulgas vähemalt 500 starti ja maandumist mäelennupädevuse instruktorina.
- b) *Kopterite kontrollpiloot (FE(H)).* Kopterite kontrollpiloodil on õigus läbi viia:
 - 1) lennueksameid kopteri erapiloodiloo väljaandmiseks ning lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle sellele loale lisatavale ühepiloodikopterite tüübipädevuste väljaandmiseks, kui kontrollpiloot on teinud piloodina kopteritel vähemalt 1000 lennutundi, sealhulgas vähemalt 250 tundi lennuinstruktorina;
 - 2) lennueksameid kopteri erapiloodiloo väljaandmiseks ning lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle sellele loale lisatavale ühepiloodikopterite tüübipädevuste väljaandmiseks, kui kontrollpiloot on teinud piloodina kopteritel vähemalt 2000 lennutundi, sealhulgas vähemalt 250 tundi lennuinstruktorina;

- 3) lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle kopterite era- või ametipiloodilubadele lisatavate mitme mootoriga ühepiloodikopterite tüübipädevuste väljaandmiseks, kui kontrollpiloot on täitnud vastavalt vajadusele kas punkti 1 või punkti 2 nõuded ning tal on kopteri ametipiloodiluba või kergõhusõiduki piloodiluba ning vajaduse korral kopteri instrumentaallennupädevus;
 - 4) lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle kopterite kergõhusõiduki loa väljaandmiseks, kui kontrollpiloot on teinud piloodina kopteritel vähemalt 500 lennutundi, sealhulgas 150 tundi lennuinstruktorina.
- c) *Õhulaevade kontrollpiloot (FE(As)).* Õhulaevade kontrollpiloodil on õigus korraldada lennueksameid õhulaeva erapiloodi ja ametipiloodi loa väljaandmiseks ning lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle seonduvate õhulaevade tüübipädevuste väljaandmiseks, kui kontrollpiloot on teinud piloodina õhulaevadel vähemalt 500 lennutundi, sealhulgas vähemalt 100 tundi lennuinstruktorina.
- d) *Purilennukite kontrollpiloot (FE(S)).* Purilennukite kontrollpiloodil on õigus korraldada:
- 1) lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle purilennuki piloodiloa või purilennuki kergõhusõiduki piloodiloa väljaandmiseks, kui kontrollpiloot on teinud piloodina purilennukitel või motopurilennukitel vähemalt 300 lennutundi, sealhulgas 150 tundi või 300 starti lennuinstruktorina;
 - 2) lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle purilennukipiloodi õiguste laiendamiseks ärilisele lennutegevusele, kui kontrollpiloot on teinud piloodina purilennukitel või mootorpurilennukitel vähemalt 300 lennutundi, sealhulgas 90 tundi lennuinstruktorina;
 - 3) lennueksameid purilennuki piloodiloa või purilennukite kergõhusõidukipiloodi õiguste laiendamiseks fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitele, kui kontrollpiloot on teinud piloodina purilennukitel või motopurilennukitel vähemalt 300 lennutundi, sealhulgas 50 tundi lennuinstruktorina fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel.
- e) *Õhupallide kontrollpiloot (FE(B)).* Õhupallide kontrollpiloodil on õigus korraldada:
- 1) lennueksameid õhupalli piloodiloa ja õhupallide kergõhusõiduki piloodiloa väljaandmiseks ning lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle õiguste laiendamiseks muudele õhupalliklassidele või -tüüpidele, kui kontrollpiloot on teinud piloodina õhupallidel vähemalt 250 lennutundi, sealhulgas vähemalt 50 tundi lennuinstruktorina;
 - 2) lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle õhupallipiloodi õiguste laiendamiseks ärilisele lennutegevusele, kui kontrollpiloot on teinud piloodina õhupallidel vähemalt 300 lennutundi, sealhulgas 50 tundi selle kategooria õhupallidega, mille jaoks õigusi taotletakse. Nimetatud 300 lennutundi peavad sisaldama vähemalt 50 tundi instruktorina.

FCL.1010.FE Kontrollpiloot – Eeltingimused

Kontrollpiloodi tunnistuse taotlejal peab olema:

- a) vastava õhusõiduki liigi kergõhusõidukipiloodi ja kergõhusõiduki lennuinstruktori tunnistus, kui taotleja soovib korraldada üksnes kergõhusõidukite eksameid;

- b) kõikidel muudel juhtudel vastava õhusõiduki liigi lennuinstruktori tunnistus.

3. JAOTIS

Tüübipädevuse kontrollpiloodi erinõuded – TRE

FCL.1005.TRE Tüübipädevuse kontrollpiloot – Õigused ja tingimused

- a) *Lennukite ja vertikaalstardiga õhusõidukite tüübipädevuse kontrollpiloot (TRE(A) ja TRE(PL)).* Lennukite või vertikaalstardiga õhusõidukite tüübipädevuse kontrollpiloodil on õigus korraldada:
- 1) lennueksameid vastavalt vajadusele kas lennukite või vertikaalstardiga õhusõidukite tüübipädevuste esmaseks väljaandmiseks;
 - 2) lennuoskuste tasemekontrolle tüübi- ja instrumentaallennupädevuste pikendamiseks või taastamiseks;
 - 3) lennueksameid liinilennuki piloodiloo väljaandmiseks;
 - 4) lennueksameid teise piloodi loa väljaandmiseks, juhul kui eksamineerija on täitnud FCL.925 nõuded;
 - 5) atesteerimisi vastava õhusõiduki liigi tüübipädevuse instruktori või lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistuse väljaandmiseks, pikendamiseks või taastamiseks, kui eksamineerija on tegutsenud vähemalt kolm aastat tüübipädevuse kontrollpiloodina.
- b) *Kopterite tüübipädevuse kontrollpiloot (TRE(H)).* Tüübipädevuse kontrollpiloodil on õigus korraldada:
- 1) lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle kopterite tüübipädevuste väljaandmiseks, pikendamiseks ja taastamiseks;
 - 2) lennuoskuste tasemekontrolle instrumentaallennupädevuste pikendamiseks või taastamiseks või kopteri instrumentaallennupädevuse laiendamiseks ühe mootoriga kopteritelt mitme mootoriga kopteritele, kui kopterite tüübipädevuse kontrollpiloodil on kehtiv kopteri instrumentaallennupädevus;
 - 3) lennueksameid liinikopteri piloodiloo väljaandmiseks;
 - 4) atesteerimisi kopterite tüübipädevuse instruktori või lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistuse väljaandmiseks, pikendamiseks või taastamiseks, kui eksamineerija on tegutsenud vähemalt kolm aastat tüübipädevuse kontrollpiloodina.

FCL.1010.TRE Tüübipädevuse kontrollpiloot – Eeltingimused

- a) *Lennukite ja vertikaalstardiga õhusõidukite tüübipädevuse kontrollpiloot.* Lennukite ja vertikaalstardiga õhusõidukite tüübipädevuse kontrollpiloodi tunnistuse taotlejad peavad:
- 1) mitmepiloodilennukite või vertikaalstardiga õhusõidukite korral olema teinud 1500 lennutundi vastavalt mitmepiloodilennukite või vertikaalstardiga õhusõidukite piloodina, sealhulgas vähemalt 500 tundi kaptenina;
 - 2) mitme piloodiga kõrgtehniliste keerukate lennukite korral olema teinud 500 lennutundi ühepiloodilennukite piloodina, sealhulgas vähemalt 200 tundi kaptenina;

- 3) omama asjakohase tüübi ametipiloodi või liinipiloodi luba koos tüübipädevuse instruktori tunnistusega;
 - 4) tüübipädevuse kontrollpiloodi tunnistuse esmase väljaandmise korral olema teinud vähemalt 50 lennutundi tüübipädevuse instruktori, lennuinstruktori või lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktorina vastaval tüübil või seda esindaval lennutreeningseadmel.
- b) *Kopterite tüübipädevuse kontrollpiloot.* Kopterite tüübipädevuse kontrollpiloodi tunnistuse taotlejad peavad:
- 1) omama kopterite tüübipädevuse kontrollpiloodi tunnistust või ühe mootoriga ühepiloodikopterite korral kehtivat asjakohase tüübi kopterite lennuinstruktori tunnistust;
 - 2) tüübipädevuse kontrollpiloodi tunnistuse esmaseks väljaandmiseks olema teinud 50 lennutundi tüübipädevuse instruktori, lennuinstruktori või lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktorina asjakohasel tüübil või seda esindaval lennutreeningseadmel;
 - 3) mitmepiloodikopterite korral omama kopteri ametipiloodi või kergõhusõiduki piloodiluba ning olema teinud 1500 lennutundi piloodina mitmepiloodikopteritel, sealhulgas 500 tundi kaptenina;
 - 4) mitme mootoriga ühepiloodikopterite korral:
 - i) olema teinud piloodina kopteritel vähemalt 1000 lennutundi, sealhulgas 500 tundi kaptenina;
 - ii) omama kopteri ametipiloodi või kergõhusõiduki piloodiluba ja vajaduse korral kehtivat kopterite tüübipädevuse instruktori tunnistust;
 - 5) ühe mootoriga mitmepiloodikopterite korral:
 - i) olema teinud piloodina kopteritel vähemalt 750 lennutundi, sealhulgas 500 tundi kaptenina;
 - ii) omama kutselise kopteri piloodiluba.
 - 6) Enne kopterite tüübipädevuse kontrollpiloodi õiguste laiendamist mitme mootoriga kopteri ühepiloodilennult sama tüüpi mitme mootoriga kopteri mitmepiloodilennule peab tunnistuse omanik olema teinud vastaval tüübil mitmepiloodilennul vähemalt 100 lennutundi.
 - 7) Esmase mitmepiloodi mitme mootoriga kopterite tüübipädevuse kontrollpiloodi tunnistuse taotlejatel võib punkti b alapunktis 3 sätestatud 1500 lennutunni nõude lugeda täidetuks, kui nad on teinud 500 lennutundi kaptenina sama tüüpi mitmepiloodikopteritel.

4. JAOTIS

Klassipädevuse kontrollpiloodi erinõuded – CRE

FCL.1005.CRE Klassipädevuse kontrollpiloot – Õigused

Klassipädevuse kontrollpiloodil on õigus ühepiloodilennukite, välja arvatud kõrgtehnilised keerukad ühepiloodilennukid, korraldada:

- a) lennueksameid klassi- ja tüübipädevuste väljaandmiseks;

- b) lennuoskuste tasemekontrolle:
 - 1) klassi- ja tüüüpädevuste pikendamiseks ja taastamiseks;
 - 2) instrumentaallennupädevuste pikendamiseks ja taastamiseks, juhul kui klassipädevuse kontrollpiloot täidab FCL.1010.IRE punkti a nõuded.

FCL.1010.CRE Klassipädevuse kontrollpiloot – Eeltingimused

Klassipädevuse kontrollpiloodi tunnistuse taotlejatel peab:

- a) olema või olema olnud ühepiloodilennuki ametipiloodi luba, teise piloodi luba või liinipiloodi luba või olema või olema olnud lennuki erapiloodiluba;
- b) olema asjakohase klassi või tüübi klassipädevuse instruktori tunnistus;
- c) olema lennukipiloodina tehtud 500 lennutundi.

5. JAOTIS

Instrumentaallennupädevuse kontrollpiloodi erinõuded – IRE

FCL.1005.IRE Instrumentaallennupädevuse kontrollpiloot – Õigused.

Instrumentaallennupädevuse kontrollpiloodil on õigus korraldada lennueksameid instrumentaallennupädevuste väljaandmiseks ning lennuoskuste tasemekontrolle instrumentaallennupädevuste pikendamiseks või taastamiseks.

FCL.1010.IRE Instrumentaallennupädevuse kontrollpiloot – Eeltingimused

- a) *Lennuki instrumentaallennupädevuse kontrollpiloot (IRE(A)).* Lennuki instrumentaallennupädevuse kontrollpiloodi tunnistuse taotlejatel peab olema lennuki instrumentaallennupädevuse instruktori pädevus ning nad peavad olema teinud:
 - 1) 2000 lennutundi lennukipiloodina ja
 - 2) 450 lennutundi instrumentaallennureeglite järgi, sealhulgas 250 tundi instruktorina.
- b) *Kopteri instrumentaallennupädevuse kontrollpiloot (IRE(H)).* Kopterite instrumentaallennupädevuse kontrollpiloodi tunnistuse taotlejatel peab olema kopterite instrumentaallennupädevuse instruktori pädevus ning nad peavad olema teinud:
 - 1) 2000 lennutundi kopteripiloodina ja
 - 2) kopteritel vähemalt 300 tundi instrumentaallende, sealhulgas 200 tundi instruktorina.
- c) *Õhulaeva instrumentaallennupädevuse kontrollpiloot (IRE(As)).* Õhulaeva instrumentaallennupädevuse kontrollpiloodi tunnistuse taotlejatel peab olema õhulaeva instrumentaallennupädevuse instruktori pädevus ning nad peavad olema teinud:
 - 1) 500 lennutundi õhulaevapiloodina ja
 - 2) õhulaevadel vähemalt 100 tundi instrumentaallende, sealhulgas 50 tundi instruktorina.

6. JAOTIS

Lennuimitaatori kontrollpiloodi erinõuded – SFE**FCL.1005.SFE Lennuimitaatori kontrollpiloot – Õigused ja tingimused**

- a) Lennukite ja vertikaalstardiga õhusõidukite lennuimitaatori kontrollpiloot (SFE(A) ja SFE(PL)). Lennukite või vertikaalstardiga õhusõidukite lennuimitaatori kontrollpiloodil on õigus lennu täisimitaatoris korraldada:
- 1) lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle vastavalt vajadusele kas mitmepiloodilennukite või vertikaalstardiga õhusõidukite tüübipädevuste väljaandmiseks, pikendamiseks või taastamiseks;
 - 2) lennuoskuste tasemekontrolle instrumentaallennupädevuste pikendamiseks ja taastamiseks, kui lennuimitaatori kontrollpiloot täidab asjakohase õhusõiduki liigi kohta FCL.1010.IRE nõuded;
 - 3) lennueksameid lennuki kergõhusõiduki piloodilooma väljaandmiseks;
 - 4) lennueksameid teise piloodi loomaks väljaandmiseks, kui kontrollpiloot on täitnud FCL.925 nõuded;
 - 5) atesteerimisi vastava õhusõiduki liigi imitatsioonlennu instruktori tunnistuse väljaandmiseks, pikendamiseks või taastamiseks, kui kontrollpiloot on tegutsenud vähemalt 3 aastat lennuimitaatori kontrollpiloodina.
- b) *Kopterite lennuimitaatori kontrollpiloot (SFE(H)).* Kopterite lennuimitaatori kontrollpiloodil on õigus lennu täisimitaatoris korraldada:
- 1) lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle tüübipädevuste väljaandmiseks, pikendamiseks ja taastamiseks ja
 - 2) lennuoskuste tasemekontrolle instrumentaallennupädevuste pikendamiseks ja taastamiseks, kui lennuimitaatori kontrollpiloot täidab FCL.1010.IRE punkti b nõuded;
 - 3) lennueksameid kopteri liinipiloodi loomaks väljaandmiseks;
 - 4) lennueksameid ja lennuoskuste tasemekontrolle kopterite lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistuse väljaandmiseks, pikendamiseks või taastamiseks, kui ta on tegutsenud vähemalt 3 aastat lennuimitaatori kontrollpiloodina.

FCL.1010.SFE Lennuimitaatori kontrollpiloot – Eeltingimused

- a) *Lennukite lennuimitaatori kontrollpiloot (SFE(A)).* Lennukite lennuimitaatori kontrollpiloodi tunnistuse taotlejatel peab:
- 1) olema lennukite kergõhusõiduki piloodilooma, klassi- või tüübipädevus ja asjakohase lennukitüübi lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistus;
 - 2) olema tehtud vähemalt 1500 lennutundi piloodina mitmepiloodilennukitel;
 - 3) lennuimitaatori kontrollpiloodi tunnistuse esmase väljaandmise korral olema tehtud vähemalt 50 tundi asjakohase tüübi lennukite lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktorina.
- b) *Kopterite lennuimitaatori kontrollpiloot (SFE(H)).* Kopterite lennuimitaatori kontrollpiloodi tunnistuse taotlejatel peab:

- 1) olema kopteri kergõhusõiduki piloodiluba, tüübipädevus ja asjakohase kopteritüübi lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistus;
- 2) olema tehtud vähemalt 1000 lennutundi piloodina mitmepiloodikopteritel;
- 3) lennuimitaatori kontrollpiloodi tunnistuse esmase väljaandmise korral olema tehtud vähemalt 50 tundi asjakohase tüübi kopterite lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktorina.

7. JAOTIS

Lennuinstruktori kontrollpiloodi erinõuded – FIE

FCL.1005.FIE Lennuinstruktori kontrollpiloot – Õigused ja tingimused

- a) *Lennukite lennuinstruktori kontrollpiloot (FIE(A)).* Lennukite lennuinstruktori kontrollpiloodil on õigus korraldada atesteerimisi ühepiloodilennukite kergõhusõiduki lennuinstruktori, lennuinstruktori, klassipädevuse instruktori, instrumentaallennupädevuse instruktori ja tüübipädevuse instruktori tunnistuse väljaandmiseks, pikendamiseks ja taastamiseks, kui tal on vastav instruktoritunnistus.
- b) *Kopterite lennuinstruktori kontrollpiloot (FIE(H)).* Kopterite lennuinstruktori kontrollpiloodil on õigus korraldada atesteerimisi ühepiloodikopterite kergõhusõiduki lennuinstruktori, lennuinstruktori, instrumentaallennupädevuse instruktori ja tüübipädevuse instruktori tunnistuse väljaandmiseks, pikendamiseks ja taastamiseks, kui tal on vastav instruktoritunnistus.
- c) *Õhulaevade, purilennukite või õhupallide lennuinstruktori kontrollpiloot (FIE(As), (H), (B)).* Purilennukite, motopurilennukite, õhupallide ja õhulaevade lennuinstruktori kontrollpiloodil on õigus korraldada atesteerimisi vastava õhusõiduki liigi instruktoritunnistuste väljaandmiseks, pikendamiseks ja taastamiseks, kui tal on vastav instruktoritunnistus.

FCL.1010.FIE Lennuinstruktori kontrollpiloot – Eeltingimused

- a) *Lennukite lennuinstruktori kontrollpiloot.* Lennukite lennuinstruktori kontrollpiloodi tunnistuse taotlejad peavad:
 - 1) juhul, kui taotlejad soovivad korraldada üksnes kerglennukite lennuinstructorite atesteerimisi:
 - i) omama selleks ette nähtud instruktoritunnistust;
 - ii) olema teinud 750 lennutundi kaptenina lennukitel või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel;
 - iii) olema teinud vähemalt 50 lennutundi kerglennukite lennuinstruktori tunnistuse taotlejate instruktorina.
 - 2) kõigil muudel juhtudel:
 - i) omama selleks ette nähtud instruktoritunnistust;
 - ii) olema teinud lennukitel või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel piloodina 2000 lennutundi ja
 - iii) olema teinud vähemalt 100 lennutundi instruktoritunnistuse taotlejate instruktorina.

- b) *Kopterite lennuinstruktori kontrollpiloot.* Kopterite lennuinstruktori kontrollpiloodi tunnistuse taotlejad peavad:
- 1) juhul, kui taotlejad soovivad korraldada üksnes kopterite kergõhusõiduki lennuinstruktorite atesteerimisi:
 - i) omama selleks ette nähtud instruktoritunnistust;
 - ii) olema teinud 750 lennutundi kopteritel;
 - iii) olema teinud vähemalt 50 lennutundi kergõhusõiduki (kopterite) lennuinstruktori tunnistuse taotlejate instruktorina;
 - 2) kõigil muudel juhtudel:
 - i) omama selleks ette nähtud instruktoritunnistust;
 - ii) olema teinud 2000 lennutundi kopteripiloodina;
 - iii) olema teinud vähemalt 100 lennutundi instruktoritunnistuse taotlejate instruktorina.
- c) *Õhulaevade lennuinstruktori kontrollpiloot.* Õhulaevade lennuinstruktori kontrollpiloodi tunnistuse taotlejad peavad:
- 1) olema õhulaevapiloodina teinud 500 lennutundi;
 - 2) olema teinud vähemalt 20 lennutundi õhulaevade lennuinstruktori tunnistuse taotlejate instruktorina;
 - 3) omama selleks ette nähtud instruktoritunnistust.
- d) *Purilennukite lennuinstruktori kontrollpiloot.* Purilennukite lennuinstruktori kontrollpiloodi tunnistuse taotlejad peavad:
- 1) omama selleks ette nähtud instruktoritunnistust;
 - 2) olema teinud lennukitel või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel piloodina 500 lennutundi;
 - 3) olema teinud:
 - i) fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitega atesteerimisi korraldada soovivate taotlejate korral 10 lennutundi või 30 starti fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukite instruktoritunnistuse taotlejate instruktorina;
 - ii) kõigil muudel juhtudel 10 lennutundi või 30 starti instruktoritunnistuse taotlejate instruktorina.
- e) *Õhupallide lennuinstruktori kontrollpiloot.* Õhupallide lennuinstruktori kontrollpiloodi tunnistuse taotlejad peavad:
- 1) omama selleks ette nähtud instruktoritunnistust.
 - 2) olema teinud õhupallipiloodina 350 lennutundi;
 - 3) olema teinud vähemalt 10 lennutundi instruktoritunnistuse taotlejate instruktorina.

1. LIIDE**Teoreetiliste teadmiste arvestamine****A. Teoreetiliste teadmiste arvestamine muu õhusõiduki liigi piloodiloo väljaandmisel – Sidusõpe ja eksaminõuded****1. Kergõhusõiduki, erapiloodi, õhupalli ja purilennuki piloodiluba**

- 1.1. Kergõhusõiduki piloodiloo väljaandmisel loetakse muu õhusõiduki liigi kergõhusõiduki piloodiloo omanikul teoreetiliste teadmiste nõuded FCL.120 punktis a sätestatud üldteemades täielikult täidetuks.
- 1.2. Ilma et see piiraks eelmise punkti sätete kohaldamist, peab muu õhusõiduki liigi loa omanik kergõhusõiduki, erapiloodi, õhupalli või purilennuki piloodiloo väljaandmiseks läbima teooriaõppe ning sooritama vastava taseme teooriaeksami järgmistel teemadel:
 - aerodünaamika alused,
 - käitamisprotseduurid,
 - õhusõiduki tehnilised võimalused ja lennu planeerimine,
 - üldteadmised õhusõidukitest, navigeerimine.
- 1.3. Erapiloodi, õhupallipiloodi või purilennuki piloodiloo väljaandmisel loetakse sama õhusõiduki liigi kergõhusõiduki piloodiloo omanikul täielikult täidetuks nii teooriaõppe nõuded kui ka eksaminõuded.

2. Ametipiloodi luba

- 2.1. Muu õhusõiduki liigi ametipiloodi luba omav ametipiloodiloo taotleja peab olema läbinud ülemineku teooriaõppe tunnustatud kursuse vastavalt erinevate õhusõiduki liikide ametipiloodi loa õppekavade vahelistele erinevustele.
- 2.2. Taotleja peab asjakohase õhusõiduki liigi kohta sooritama käesolevas osas sätestatud teooriaeksamid järgmistes valdkondades:
 - 021 – Üldteadmised õhusõidukitest: tarindid ja süsteemid, elektrisüsteemid, jõuseadmed, avariivarustus;
 - 022 – Üldteadmised õhusõidukitest: lennuinstrumendid;
 - 032/034 – Kõrgtehnilised lennukid või kopterid, vastavalt vajadusele;
 - 070 – Käitamisprotseduurid ja
 - 080 – Aerodünaamika alused.
- 2.3. Ametipiloodiloo taotlejal, kes on samas õhusõiduki liigis sooritanud instrumentaallennupädevuse jaoks nõutavad teooriaeksamid, loetakse järgmiste teemade teoreetiliste teadmiste nõuded täidetuks:
 - inimvõimed,
 - meteoroloogia.

3. Liinipiloodi luba

- 3.1. Muu õhusõiduki liigi liinipiloodi luba omav liinipiloodi loa taotleja peab olema läbinud sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis ülemineku teooriaõppe vastavalt erinevate õhusõiduki liikide liinipiloodi loa õppekavade vahelistele erinevustele.

- 3.2. Taotleja peab asjakohase õhusõiduki liigi kohta sooritama käesolevas osas sätestatud teooriaeksamid järgmistes valdkondades:
- 021 – Üldteadmised õhusõidukitest: tarindid ja süsteemid, elektrisüsteemid, jõuseadmed, avariivarustus;
 - 022 – Üldteadmised õhusõidukitest: lennuinstrumendid;
 - 032 – Lennutehnilised näitajad;
 - 070 – Käitamisprotseduurid ja
 - 080 – Aerodünaamika alused.
- 3.3. Lennuki liinipiloodi loa taotlejal, kes on samas õhusõiduki liigis sooritanud lennuki ametipiloodi loa jaoks nõutava teooriaeksami, loetakse teoreetiliste teadmiste nõuded visuaallennureeglite kohase side kohta täidetuks.
- 3.4. Kopteri liinipiloodi loa taotlejal, kes on samas õhusõiduki liigis sooritanud kopteri ametipiloodi loa jaoks nõutavad teooriaeksamid, loetakse järgmiste teemade teoreetiliste teadmiste nõuded täidetuks:
- lennundusõigus,
 - kopterite aerodünaamika alused,
 - visuaallennureeglite kohane side.
- 3.5. Lennuki liinipiloodi loa taotlejal, kes on samas õhusõiduki liigis sooritanud lennuki instrumentaallennupädevuse jaoks nõutava teooriaeksami, loetakse teoreetiliste teadmiste nõuded instrumentaallennureeglite kohase side kohta täidetuks.
- 3.6. Kopteri liinipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse taotlejal, kes on sooritanud kopteri ametipiloodi loa jaoks nõutavad teooriaeksamid, loetakse järgmiste teemade teoreetiliste teadmiste nõuded täidetuks:
- kopterite aerodünaamika alused,
 - visuaallennureeglite kohane (VFR) side.
- 4. Instrumentaallennupädevus**
- 4.1. Instrumentaallennupädevuse taotlejal, kes on samas õhusõiduki liigis sooritanud ametipiloodi loa jaoks nõutavad teooriaeksamid, loetakse järgmiste teemade teoreetiliste teadmiste nõuded täidetuks:
- inimvõimed,
 - meteoroloogia.
- 4.2. Kopteri instrumentaallennupädevuse taotlejal, kes on samas õhusõiduki liigis sooritanud kopterite kergõhusõiduki piloodiload ja visuaallennupädevuse jaoks nõutavad teooriaeksamid, tuleb sooritada eksam järgmistel teemadel:
- lennundusõigus,
 - lennu planeerimine ja lennu kulgemise jälgimine,
 - raadionavigatsioon,
 - instrumentaallennureeglite kohane (IFR) side.

2. LIIDE

Keeleoskuse tasemete hindamiskaala – Kõrgtase, kesktase ja töötase

TASE	HÄÄLDUS	LAUSEEHITUS	SÕNAVARA	LADUSUS	ARUSAAMINE	SUHTLUS
Kõrgtase (6. tase)	Hääldus, rõhk, rütm ja intonatsioon võivad olla mõjutatud emakeelest või keele piirkondlikust variandist, aga peaaegu mitte kunagi ei takista see arusaamist.	Nii põhilisi kui ka keerukamaid grammatilisi struktuure ja lausemalle vallatakse pidevalt hästi.	Sõnavara ulatus ja täpsus on piisavad tõhusaks suhtluseks mitmesugustel nii hästi tuntud kui ka tundmatutel teemadel. Sõnavara on idiomaatiline, nüansirikas ja registritundlik.	Võimeline rääkima pikka aega loomulikult ja pingutuseta. Kõnevool on vahelduv stilistilise mõju saavutamiseks, nt mõne mõtte rõhutamiseks. Kasutab spontaanselt asjakohaseid diskursusepartikleid ning siduvaid sõnu ja väljendeid.	Arusaamine on peaaegu kõigis kontekstides jätkuvalt täpne ja sisaldab keeleliste ja kultuuriliste peensuste mõistmist.	Suhtleb vabalt pea kõikides olukordades. Tajub sõnalisi ja mittesõnalisi vihjeid ning reageerib neile asjakohaselt.
Kesktase (5. tase)	Hääldus, rõhk, rütm ja intonatsioon võivad olla mõjutatud emakeelest või keele piirkondlikust variandist, aga peaaegu mitte kunagi ei takista see arusaamist.	Nii põhilisi kui ka keerukamaid konstruktsioone ja lausemalle vallatakse pidevalt hästi. Püütakse moodustada keerulisi konstruktsioone, aga mõnikord tähendust	Sõnavara ulatus ja täpsus on piisavad tõhusaks suhtluseks üldistel, konkreetsetel ja tööga seotud teemadel. Parafraseerib sageli ja õigesti. Sõnavara on mõnikord	Võimeline rääkima pikalt suhtelise kergusega hästituntud teemadel, aga võib mitte varieerida kõnevoolu stilistiliste vahenditega. Oskab kasutada asjakohaseid diskursusepartikleid ning siduvaid sõnu	Üldistest, tuntud ja tööalastest teemadest arusaamine on hea ning üldjuhul täpne ka lingvistiliste probleemide ja probleemolukordade või sündmuste ootamatu käigu korral. Suudab mõista mitmesugust tüüpi	Vastused on viivitusega, täpsed ja informatiivsed. Valdab tõhusalt kõneleja/kuulaja suhet.

TASE	HÄÄLDUS	LAUSEEHITUS	SÕNAVARA	LADUSUS	ARUSAAMINE	SUHTLUS
		mõjutavate vigadega.	idiomaatiline.	ja väljendeid.	(dialektid ja/või aktsendid) ning eri registrites kõnet.	
Töötase (4. tase)	Hääldus, rõhk, rütm ja intonatsioon on mõjutatud emakeelest või keele piirkondlikust variandist, kuid ainult mõnikord takistab see arusaamist.	Põhilisi grammatilisi konstruktsioone ja lausemalle kasutatakse loominguiliselt ja vallatakse tavaliselt hästi. Peamiselt ebaharilikes või ootamatutes tingimustes võib ilmned vigu, mis aga harva segavad tähenduse mõistmist.	Sõnavara ulatus ja täpsus on piisavad tõhusaks suhtluseks üldistel, konkreetsetel ja tööga seotud teemadel. Suudab ebatavalises või ootamatus olukorras eriti ja sõnavara puudulikkuse korral väljendid sageli edukalt ümber sõnastada.	Suudab kõnelõike sõnastada piisava kiirusega. Võib esineda juhuslikku ladususe kadu üleminekul harjutatud või vormelitest koosnevalt kõnelt spontaansetele vastastikusele suhtlusele, aga see ei takista tõhusat suhtlust. Oskab kasutada piiratud hulgal diskursusepartikleid või siduvaid sõnu ja väljendeid. Täitesõnad ei ole häirivad.	Arusaamine on enamasti täpne üldistel, konkreetsetel ja tööga seotud teemadel, kus kasutatud aktsent või keelevariant on piisavalt arusaadav keele rahvusvahelisele kasutajate kogukonnale. Kui kõnelejal tekib vajadus lahendada keele- või situatsiooniprobleem või sündmuste ootamatu areng, võib arusaamine olla aeglasem ja nõuda selgitamisstrateegiaid.	Vastused on tavaliselt viivituseeta, täpsed ja informatiivsed. Algatab suhtluse ja säilitab seda isegi sündmuste ootamatu arengu korral. Tegeleb adekvaatselt ilmsete arusaamatustega, teavet kontrollides, kinnitades või selgitades.

Märkus. 2. liite algne tekst on üle viidud nõuete täitmise vastuvõetavatesse viisidesse, vt ka selgitavat märkust.

3. LIIDE

Ametipiloodi loa ja liinipiloodi loa väljaandmise koolituskursused

1. Käesolevas liites kirjeldatakse erinevate koolituskursusetüüpide nõudeid instrumentaallennupädevusega ja instrumentaallennupädevuseta ametipiloodi ja kergõhusõiduki piloodilubade väljaandmiseks.
2. Taotleja, kes soovib koolituskursuse kestel üle minna muusse sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni, peab pädevalt asutuselt tellima nõutava jätkukoolituse ametliku hinnangu.

A. Liinipiloodi integreeritud kursus – Lennukid

ÜLDIST

1. Lennuki liinipiloodi (ATP(A)) integreeritud koolituskursuse eesmärk on õpetada pilootidele oskusi, mis võimaldavad neil tegutseda ärilises lennutranspordis mitmepiloodilennukite teise piloodina ning omandada lennuki ametipiloodi loa koos instrumentaallennupädevusega (CPL(A)/IR).
2. Lennuki liinipiloodi integreeritud koolituskursust läbida sooviv taotleja peab kõik koolitusetapid läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni korraldatava ühe pideva koolituskursuse raames.
3. Taotleja võidakse koolitusele vastu võtta *ab initio* sisseastujana või ICAO 1. lisa kohaselt välja antud lennuki erapiloodiloa või kopteri erapiloodiloa omanikuna. Lennuki erapiloodiloa või kopteri erapiloodiloa omanikust sisseastujal arvestatakse lennukogemusena 50% enne kursust kogutud lennutundidest, kokku kuni 40 tundi või lennukite öölennupädevuse olemasolu korral kuni 45 tundi, millest kuni 20 tundi võib arvestada instruktoriga lennuõppeajana.
4. Kursus peab sisaldama:
 - a) teooriaõpet liinilennuki piloodiloa jaoks nõutaval tasemel;
 - b) visuaal- ja instrumentaallennuõpet ja
 - c) lennumeeskonna koostöökoolitust tööks mitmepiloodilennukites.
5. Taotleja, kes ei suuda või ei saa lennuki liinipiloodi kursust tervikuna läbida, võib pädevalt asutuselt taotleda pääsu madalama taseme loa ning instrumentaallennupädevuse teooria- ja lennueksamile, juhul kui ta täidab vastavad nõuded.

TEOREETILISED TEADMISED

6. Lennuki liinipiloodi teooriakursuse õppemaht peab olema vähemalt 750 tundi.
7. Lennumeeskonna koostöökursuse teooriaõppe ja harjutuste maht peab olema vähemalt 25 tundi.

TEOORIAEKSAM

8. Taotleja peab tõendama liinilennuki piloodiloga antavatele õigustele vastavat teadmiste taset.

LENNUÕPE

9. Lennuõppe, mille hulka ei kuulu tüübipädevusõpe, ja kõikide vahetestide kogumaht peab olema vähemalt 195 tundi, millest kuni 55 tundi kogu kursusest võib olla

maapealne instrumentaalaeg. Nimetatud 195 tunni hulgas peavad taotlejad tegema vähemalt:

- a) 95 tundi instruktoriga lennuõpet, millest kuni 55 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg;
- b) 70 lennutundi kaptenina, mille hulka kuulub visuaallennureeglite ja instrumentaallennureeglite järgne lennuaeg kaptenistažöörina. Instrumentaallennuaega kaptenistažöörina loetakse lennuajaks kaptenina kuni 20 tunni ulatuses;
- c) 50 tundi kaptenina marsruutlendudel, sealhulgas vähemalt ühe visuaallennureeglite kohase marsruutlennu vähemalt 540 km (300 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse täieliku peatumisega maandumised kahel muul lennuväljal kui lähtelennuväljal;
- d) 5 tundi öölende, sealhulgas 3 tundi instruktoriga lennuõpet, mis sisaldab vähemalt 1 tunni marsruutlennul navigeerimist, ning 5 soolostarti ja 5 täieliku peatumisega soolomaandumist ja
- e) 115 tundi instrumentaalaega, sealhulgas vähemalt:
 - 1) 20 tundi kaptenistažöörina;
 - 2) 15 tundi lennumeeskonna koostööd, milleks võib kasutada lennu täisimitaatorit või II taseme lennuimitaatorit;
 - 3) 50 tundi instrumentaallennuõpet, sealhulgas kuni:
 - i) 25 tundi maapealset instrumentaalaega I taseme lennuimitaatoris või
 - ii) 40 tundi maapealset instrumentaalaega II taseme lennuimitaatoris, 2. taseme lennuelementide imitaatoris või lennu täisimitaatoris, sealhulgas kuni 10 tundi I taseme lennuimitaatoris.

Taotlejal, kellel on tunnistus instrumentaallennu põhimooduli kursuse läbimise kohta, arvestatakse nõutava instrumentaallennuõppena kuni 10 tundi. Instrumentaallennu esmaimitaatoris tehtud tunde ei arvestata;
- f) 5 tundi lennukiga, millel on sertifikaadi järgi vähemalt 4 reisijakohta ning muudetava sammuga propeller ja sissetõmmatav telik.

LENNUEKSAM

10. Pärast vastava lennuõppe läbimist teeb taotleja lennuki ametipiloodi loa lennueksami ühe või mitme mootoriga lennukil ning instrumentaallennupädevuse lennueksami mitme mootoriga lennukil.

B. Liinipiloodi moodulkursus – Lennukid

1. Liinilennuki piloodiload taotlejad, kes läbivad teooriaõppe moodulkursuse raames, peavad:
- a) omama vähemalt ICAO 1. lisa kohaselt välja antud lennuki erapiloodiluba ja
 - b) läbima vähemalt järgmises mahus teooriaõpet:
 - 1) lennuki erapiloodiload omanikest taotlejad: 650 tundi;
 - 2) lennuki ametipiloodi loa omanikest taotlejad: 400 tundi;
 - 3) lennuki instrumentaallennupädevuse omanikest taotlejad: 500 tundi;

- 4) lennuki ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse omanikest taotlejad: 250 tundi.

Teoriaõpe peab olema läbitud enne lennuki liinipiloodi eksami sooritamist.

C. Instrumentaallennupädevusega ametipiloodi loa integreeritud kursus – Lennukid

ÜLDIST

1. Lennuki ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse (CPL(A)/IR(A)) integreeritud kursuse eesmärk on õpetada pilootidele oskusi, mis võimaldavad neil tegutseda ärilises lennutranspordis ühe või mitme mootoriga ühepiloodilennuki piloodina ning omandada lennuki ametipiloodi luba koos instrumentaallennupädevusega (CPL(A)/IR).
2. Lennuki ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse integreeritud koolituskursust läbida sooviv taotleja peab kõik koolitusetapid läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni korraldatava ühe pideva koolituskursuse raames.
3. Taotleja võidakse koolitusele vastu võtta *ab initio* sisseastujana või ICAO 1. lisa kohaselt välja antud lennuki erapiloodiloa või kopteri erapiloodiloa omanikuna. Lennuki erapiloodiloa või kopteri erapiloodiloa omanikust sisseastujal arvestatakse lennukogemusena 50% enne kursust kogutud lennutundidest, kokku kuni 40 tundi või lennukite öölen্নupädevuse olemasolu korral kuni 45 tundi, millest kuni 20 tundi võib arvestada instruktoriga lennuõppeajana.
4. Kursus peab sisaldama:
 - a) teooriaõpet lennuki ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse jaoks nõutaval tasemel ja
 - b) visuaal- ja instrumentaallennuõpet.
5. Taotleja, kes ei suuda või ei saa lennuki ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse kursust tervikuna läbida, võib pädevalt asutuselt taotleda pääsu madalama taseme loa ning instrumentaallennupädevuse teooria- ja lennuksamile, juhul kui ta täidab vastavad nõuded.

TEOREETILISED TEADMISED

6. Lennuki ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse teooriakursuse õppemaht peab olema vähemalt 500 tundi.

TEOORIAEKSAM

7. Taotleja peab tõendama lennuki ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevusega antavatele õigustele vastavat teadmiste taset.

LENNUÕPE

8. Lennuõppe, mille hulka ei kuulu tüübipädevusõpe, ja kõikide vahetestide kogumaht peab olema vähemalt 180 tundi, millest kuni 40 tundi kogu kursusest võib olla maapealne instrumentaalaeg. Nimetatud 180 tunni hulgas peavad taotlejad tegema vähemalt:
 - a) 80 tundi instruktoriga lennuõpet, millest kuni 40 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg;
 - b) 70 lennutundi kaptenina, mille hulka kuulub visuaallennureeglite ja instrumentaallennureeglite kohane lennuaeg, sealhulgas lennuaeg

kaptenistažöörina. Instrumentaallennuaega kaptenistažöörina loetakse lennuajaks kaptenina kuni 20 tunni ulatuses;

- c) 50 lennutundi kaptenina marsruutlendudel, sealhulgas ühe visuaallennureeglite kohase marsruutlennu vähemalt 540 km (300 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse täieliku peatumisega maandumised kahel muul lennuväljal kui lähtelennuväljal;
 - d) 5 tundi öölende, sealhulgas 3 tundi instruktoriga lennuõpet, mis sisaldab vähemalt 1 tunni marsruutlennul navigeerimist, ning 5 soolostarti ja 5 täieliku peatumisega soolomaandumist ja
 - e) 100 tundi instrumentaalaega, sealhulgas vähemalt:
 - 1) 20 tundi kaptenistažöörina; ja
 - 2) 50 tundi instrumentaallennuõpet, sealhulgas kuni:
 - i) 25 tundi maapealset instrumentaalaega I taseme lennuimitaatoris või
 - ii) 40 tundi maapealset instrumentaalaega II taseme lennuimitaatoris, 2. taseme lennuelementide imitaatoris või lennu täisimitaatoris, sealhulgas kuni 10 tundi I taseme lennuimitaatoris.
- Taotlejal, kellel on tunnistus instrumentaallennu põhimooduli kursuse läbimise kohta, arvestatakse nõutava instrumentaallennuõppena kuni 10 tundi. Instrumentaallennu esmaimitaatoris tehtud tunde ei arvestata;
- f) 5 tundi lennukiga, millel on sertifikaadi järgi vähemalt 4 reisijakohta ning muudetava sammuga propeller ja sissetõmmatav telik.

LENNUEKSAMID

- 10. Pärast vastava lennuõppe läbimist teeb taotleja lennuki ametipiloodi loa lennueksami ja instrumentaallennupädevuse lennueksami ühe või mitme mootoriga lennukil.

D. Ametipiloodi loa integreeritud kursus – Lennukid

ÜLDIST

- 1. Lennuki ametipiloodi loa integreeritud kursuse eesmärk on õpetada pilootidele oskusi, mis on vajalikud neile lennuki ametipiloodi loa väljaandmiseks.
- 2. Lennuki ametipiloodi loa integreeritud koolituskursust läbida sooviv taotleja peab kõik koolitusetapid läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni korraldatava ühe pideva koolituskursuse raames.
- 3. Taotleja võidakse koolitusele vastu võtta *ab initio* sisseastujana või ICAO 1. lisa kohaselt välja antud lennuki erapiloodiloo või kopteri erapiloodiloo omanikuna. Lennuki erapiloodiloo või kopteri erapiloodiloo omanikust sisseastujal arvestatakse lennukogemusena 50% enne kursust kogutud lennutundidest, kokku kuni 40 tundi või lennukite öölennapädevuse olemasolu korral kuni 45 tundi, millest kuni 20 tundi võib arvestada instruktoriga lennuõppeajana.
- 4. Kursus peab sisaldama:
 - a) teooriaõpet lennuki ametipiloodi loa jaoks nõutaval tasemel ja
 - b) visuaal- ja instrumentaallennuõpet.

5. Taotleja, kes ei suuda või ei saa lennuki ametipiloodi loa kursust tervikuna läbida, võib pädevalt asutuselt taotleda pääsu madalama taseme loa teooria- ja lennueksamile, juhul kui ta täidab vastavad nõuded.

TEOREETILISED TEADMISED

6. Lennuki ametipiloodi loa teooriakursuse õppemaht peab olema vähemalt 350 tundi.

TEOORIAEKSAM

7. Taotleja peab tõendama lennuki ametipiloodi loaga antavatele õigustele vastavat teadmiste taset.

LENNUÕPE

8. Lennuõppe, mille hulka ei kuulu tüübipädevusõpe, ja kõikide vahetestide kogumaht peab olema vähemalt 150 tundi, millest kuni 5 tundi kogu kursusest võib olla maapealne instrumentaalaeg. Nimetatud 150 tunni hulgas peavad taotlejad tegema vähemalt:
- a) 80 tundi instruktoriga lennuõpet, millest kuni 5 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg;
 - b) 70 tundi kaptenina;
 - c) 20 tundi kaptenina marsruutlendudel, sealhulgas ühe visuaallennureeglite kohase marsruutlennu vähemalt 540 km (300 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse täieliku peatumisega maandumised kahel muul lennuväljal kui lähtelennuväljal;
 - d) 5 tundi öölende, sealhulgas 3 tundi instruktoriga lennuõpet, mis sisaldab vähemalt 1 tunni marsruutlennul navigeerimist, ning 5 soolostarti ja 5 täieliku peatumisega soolomaandumist;
 - e) 10 tundi instrumentaallennuõpet, millest kuni 5 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg I taseme lennuimitaatoris, 2. taseme lennuelementide imitaatoris, II taseme lennuimitaatoris või lennu täisimitaatoris. Taotlejal, kellel on tunnistus instrumentaallennu põhimooduli kursuse läbimise kohta, arvestatakse nõutava instrumentaallennuõppena kuni 10 tundi. Instrumentaallennu esmaimitaatoris tehtud tunde ei arvestata;
 - f) 5 tundi lennukiga, millel on sertifikaadi järgi vähemalt neli reisijakohta ning muudetava sammuga propeller ja sissetõmmatav telik.

LENNUEKSAM

9. Pärast lennuõppe läbimist teeb taotleja lennuki ametipiloodi loa lennueksami ühe või mitme mootoriga lennukiga.

E. Ametipiloodi loa moodulkursus – Lennukid

ÜLDIST

1. Lennuki ametipiloodi loa moodulkursuse eesmärk on õpetada lennuki erapiloodiloo omanikele oskusi, mis on vajalikud neile lennuki ametipiloodi loa väljaandmiseks.
2. Lennuki ametipiloodi loa moodulkursusel osalemiseks peab taotlejal olema ICAO 1. lisa kohaselt välja antud lennuki erapiloodiluba.
3. Enne lennuõppe alustamist peab taotleja:
- a) olema teinud 150 lennutundi;

- b) olema täitnud H-alajao kohased mitme mootoriga lennukite klassi- või tüübipädevuse väljaandmise eeltingimused, juhul kui lennueksamil kasutatakse mitme mootoriga lennukit.
- 4. Lennuki ametipiloodi loa moodulkursust läbida sooviv taotleja peab kõik lennuõppe etapid läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni korraldatava ühe pideva koolituskursuse raames. Teooriaõppe võib läbida üksnes teooriaõpet pakkuvas sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis.
- 5. Kursus peab sisaldama:
 - a) teooriaõpet lennuki ametipiloodi loa jaoks nõutaval tasemel ja
 - b) visuaal- ja instrumentaallennuõpet.

TEOREETILISED TEADMISED

- 6. Lennuki ametipiloodi teooriakursuse kinnitatud õppemaht peab olema vähemalt 250 tundi.

TEOORIAEKSAM

- 7. Taotleja peab tõendama lennuki ametipiloodi loaga antavatele õigustele vastavat teadmiste taset.

LENNUÕPE

- 8. Instrumentaallennupädevuseta taotlejatele tuleb anda vähemalt 25 tundi instruktoriga lennuõpet, millest kuni 5 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg instrumentaallennu esmaimitaatoris, I või II taseme lennuimitaatoris, 2. astme lennuelementide imitaatoris või lennu täisimitaatoris.
- 9. Kehtiva lennuki instrumentaallennupädevusega taotlejatel loetakse instruktoriga instrumentaallennuõpet täies ulatuses läbituks. Kehtiva kopteri instrumentaallennupädevusega taotlejatel arvestatakse kuni 5 tundi instruktoriga instrumentaallennuõpet, kusjuures vähemalt 5 tundi instrumentaallennuõpet tuleb teha lennukil. Taotlejal, kellel on instrumentaallennu põhimooduli kursuse läbimise tunnistus, arvestatakse nõutava instrumentaallennuõppena kuni 10 tundi.
- 10.
 - a) Kehtiva instrumentaallennupädevusega taotlejatele tuleb anda vähemalt 15 tundi instruktoriga visuaallennuõpet.
 - b) Lennukite öölennupädevuseta taotlejatele tuleb lisaks anda vähemalt 5 tundi öölennuõpet, sealhulgas 3 tundi instruktoriga lennuõpet, mis sisaldab vähemalt 1 tunni marsruutlennul navigeerimist, ning 5 soolostarti ja 5 täieliku peatumisega soolomaandumist.
- 11. Vähemalt 5 tundi lennuõpet tuleb läbi viia lennukil, millel on sertifikaadi järgi vähemalt 4 reisijakohta ning muudetava sammuga propeller ja sissetõmmatav telik.

KOGEMUSED

- 12. Lennuki ametipiloodi loa taotleja peab olema teinud vähemalt 200 lennutundi, sealhulgas vähemalt:
 - a) 100 tundi kaptenina, mis sisaldab 20 tundi kaptenina marsruutlendudel, sealhulgas ühte visuaallennureeglite kohast marsruutlendu vähemalt 540 km (300 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse täieliku peatumisega maandumised kahel muul lennuväljal kui lähtelennuväljal;

- b) 5 tundi öölennuaega, sealhulgas 3 tundi instruktoriga lennuõpet, mis sisaldab vähemalt 1 tunni marsruutlennul navigeerimist, ning 5 soolostarti ja 5 täieliku peatumisega soolomaandumist ja
- c) 10 tundi instrumentaallennuõpet, millest kuni 5 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg I või II taseme lennuimitaatoris või lennu täisimitaatoris. Taotlejal, kellel on tunnistus instrumentaallennu põhimooduli kursuse läbimise kohta, arvestatakse nõutava instrumentaallennuõppena kuni 10 tundi. Instrumentaallennu esmaimitaatoris tehtud tunde ei arvestata;
- d) 6 lennutundi tuleb teha mitme mootoriga lennukitel.
- e) Muudes õhusõiduki liikides kaptenina tehtud lennutunde võib nimetatud 200 lennutunnina arvestada järgmiselt:
 - i) 30 tundi kopteritega, kui taotlejal on kopteri erapiloodiluba, või
 - ii) 100 tundi kopteritega, kui taotlejal on kopteri ametipiloodi luba, või
 - iii) 30 tundi purilennukite või fikseeritud jõuallikaga purilennukitega või
 - iv) 30 tundi õhulaevadega, kui taotlejal on õhulaeva erapiloodiluba, või
 - v) 60 tundi õhulaevadega, kui taotlejal on õhulaeva ametipiloodi luba.

LENNUEKSAM

13. Pärast lennuõppe läbimist ja asjakohaste kogemusenõuete täitmist teeb taotleja lennuki ametipiloodi loa lennueksami ühe või mitme mootoriga lennukiga.

F. Instrumentaallennupädevusega liinipiloodi integreeritud kursus – Kopterid

ÜLDIST

1. Instrumentaallennupädevusega liinikopteripiloodi (ATP(H)/IR) integreeritud kursuse eesmärk on õpetada pilootidele oskusi, mis võimaldavad neil tegutseda ärilises lennutranspordis mitme mootoriga mitmepiloodikopterite teise piloodina ning omandada kopteri ametipiloodi luba koos instrumentaallennupädevusega (CPL(H)/IR).
2. Instrumentaallennupädevusega liinikopteripiloodi integreeritud kursust läbida sooviv taotleja peab kõik koolitusetapid läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni korraldatava ühe pideva koolituskursuse raames.
3. Taotleja võidakse koolitusele vastu võtta *ab initio* sisseastujana või ICAO 1. lisa kohaselt välja antud kopteri erapiloodiloa omanikuna. Kopteri erapiloodiloa omanikust sisseastuja korral arvestatakse tema vastavaid kogemusi 50% ulatuses, kuid mitte rohkem kui:
 - a) 40 tundi, millest kuni 20 tundi võib olla instruktoriga lennuõppeaeg, või
 - b) 50 tundi, millest kuni 25 tundi võib olla instruktoriga lennuõppeaeg, juhul kui taotlejal on kopterite öölennupädevus.
4. Kursus peab sisaldama:
 - a) teooriaõpet liinikopteri piloodiloa ja instrumentaallennupädevuse jaoks nõutaval tasemel;
 - b) visuaal- ja instrumentaallennuõpet ja
 - c) lennumeeskonna koostöökoolitust tööks mitmepiloodikopterites.

5. Taotleja, kes ei suuda või ei saa instrumentaallennupädevusega liinikopteripiloodi kursust tervikuna läbida, võib pädevalt asutuselt taotleda pääsu madalama taseme loa ning instrumentaallennupädevuse teooria- ja lennueksamile, juhul kui ta täidab vastavad nõuded.

TEOREETILISED TEADMISED

6. Instrumentaallennupädevusega liinikopteripiloodi teooriakursuse õppemaht peab olema vähemalt 750 tundi.
7. Lennumeeskonna koostöökursuse teooriaõppe ja harjutuste maht peab olema vähemalt 25 tundi.

TEOORIAEKSAM

8. Taotleja peab tõendama liinikopteri piloodiload ja instrumentaallennupädevusega antavatele õigustele vastavat teadmiste taset.

LENNUÕPE

9. Lennuõppe ning kõikide vahetestide kogumaht peab olema vähemalt 195 tundi. Nimetatud 195 tunni hulgas peavad taotlejad koguma vähemalt:

- a) 140 tundi instruktoriga lennuõpet, sealhulgas:

- 1) 75 tundi visuaallennuõpet, mis võib sisaldada:

- i) 30 tundi kopterite C-/D-taseme lennu täisimitaatoris või
- ii) 25 tundi 2. või 3. taseme lennuelementide imitaatoris või
- iii) 20 tundi kopterite II või II taseme lennuimitaatoris või
- iv) 20 tundi lennuki või fikseeritud jõuallikaga purilennukiga;

- 2) 50 tundi instrumentaallennuõpet, mis võib sisaldada:

- i) kuni 20 tundi kopterilennu täisimitaatoris, 2. või 3. taseme lennuelementide imitaatoris või II või II taseme lennuimitaatoris, või
- ii) 10 tundi vähemalt kopterite 1. taseme lennuimitaatoris või lennukiga;

- 3) 15 tundi lennumeeskonna koostööd, milleks võib kasutada kopterilennu täisimitaatorit või kopterite 2. või 3. taseme lennuelementide imitaatorit või II/III taseme lennuimitaatorit, millel on lennumeeskonna koostöö funktsioonid.

Kui lennuõppeks kasutatav kopter ei ole sama tüüpi kui visuaallennuõppeks kasutatav kopterilennu täisimitaator, kehtib sama arvestamise piirang, mis kopterite II/III taseme lennuimitaatorite korral;

- b) 55 tundi kaptenina, sealhulgas kuni 40 tundi kaptenistažöörina. See peab sisaldama vähemalt 14 tundi päevast ja 1 tunni öist soololendu;
- c) 50 tundi marsruutlendudel, sealhulgas vähemalt 10 tundi kaptenistažöörina marsruutlendudel, mis peab sisaldama visuaallennureeglite kohast marsruutlendu vähemalt 185 km (100 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse maandumised kahel muul lennuväljal kui lähtelennuväljal;

- d) 5 tundi öölennuaega kopteritel, sealhulgas vähemalt 3 tundi instruktoriga lennuaega, mis sisaldab vähemalt 1 tunni marsruutlennul navigeerimist, ning 5 öist arvestuslendu soololennuna. Iga arvestuslend peab hõlmama starti ja maandumist;
- e) 50 tundi instruktoriga instrumentaalaega, sealhulgas:
 - i) 10 tundi instrumentaallennu algõpet ja
 - ii) 40 tundi instrumentaallennuõpet, sealhulgas vähemalt 10 tundi mitme mootoriga instrumentaallennusertifikaadiga kopteritel.

LENNUEKSAMID

10. Pärast vastava lennuõppe läbimist teeb taotleja kopteri ametipiloodi loa lennueksami mitme mootoriga kopteriga ja instrumentaallennupädevuse lennueksami instrumentaallennusertifikaadiga mitme mootoriga kopteriga ning peab täitma lennumeeskonna koostöö nõuded.

G. Liinipiloodi integreeritud kursus – Kopterid

ÜLDIST

1. Liinikopteripiloodi integreeritud kursuse eesmärk on õpetada pilootidele oskusi, mis võimaldavad neil tegutseda ärilises lennutranspordis mitme mootoriga mitmepiloodikopterite teise piloodina visuaallendudel ning omandada kopteri ametipiloodi luba.
2. Liinikopteripiloodi integreeritud kursust läbida sooviv taotleja peab kõik koolitusetapid läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni korraldatava ühe pideva koolituskursuse raames.
3. Taotleja võidakse koolitusele vastu võtta *ab initio* sisseastujana või ICAO 1. lisa kohaselt välja antud kopteri erapiloodiloo omanikuna. Kopteri erapiloodiloo omanikust sisseastuja korral arvestatakse tema vastavaid kogemusi 50% ulatuses, kuid mitte rohkem kui:
 - a) 40 tundi, millest kuni 20 tundi võib olla instruktoriga lennuõppeaeg, või
 - b) 50 tundi, millest kuni 25 tundi võib olla instruktoriga lennuõppeaeg, juhul kui taotlejal on kopterite öölennupädevus.
4. Kursus peab sisaldama:
 - a) teooriaõpet kopterite kergõhusõiduki piloodiloo jaoks nõutaval tasemel;
 - b) visuaallennuõpet ja instrumentaallennu algõpet ja
 - c) lennumeeskonna koostöökoolitust tööks mitmepiloodikopterites.
5. Taotleja, kes ei suuda või ei saa liinikopteri piloodiloakursust tervikuna läbida, võib pädevalt asutuselt taotleda pääsu madalama taseme loa teooria- ja lennueksamile, juhul kui ta täidab vastavad nõuded.

TEOREETILISED TEADMISED

6. Liinikopteripiloodi teoriakursuse õppemaht peab olema vähemalt 650 tundi.
7. Lennumeeskonna koostöökursuse teooriaõppe ja harjutuste maht peab olema vähemalt 20 tundi.

TEOORIAEKSAM

8. Taotleja peab tõendama liinikopteripiloodile antavatele õigustele vastavat teadmiste taset.

LENNUÕPE

9. Lennuõppe ning kõikide vahetestide kogumaht peab olema vähemalt 150 tundi. Nimetatud 150 tunni hulgas peavad taotlejad koguma vähemalt:

- a) 95 tundi instruktoriga lennuõpet, sealhulgas:
 - i) 75 tundi visuaallennuõpet, mis võib sisaldada:
 - 1) 30 tundi kopterite C-/D-taseme lennu täisimitaatoris või
 - 2) 25 tundi kopterite 2. või 3. taseme lennuelementide imitaatoris või
 - 3) 20 tundi kopterite II või II taseme lennuimitaatoris või
 - 4) 20 tundi lennuki või fikseeritud jõuallikaga purilennukiga;
 - ii) 10 tundi instrumentaallennu algõpet võib sisaldada 5 tundi vähemalt kopterite I taseme lennuimitaatoris või lennukiga;
 - iii) 10 tundi lennumeeskonna koostööd, milleks võib kasutada kopterilennu täisimitaatorit või kopterite 2. või 3. taseme lennuelementide imitaatorit või II/III taseme lennuimitaatorit, millel on lennumeeskonna koostöö funktsioonid.

Kui lennuõppeks kasutatav kopter ei ole sama tüüpi, kui visuaallennuõppeks kasutatav kopterilennu täisimitaator, kehtib sama arvestamise piirang, mis kopterite II/III taseme lennuimitaatorite korral;

- b) 55 tundi kaptenina, sealhulgas kuni 40 tundi kaptenistažöörina. See peab sisaldama vähemalt 14 tundi päevast ja 1 tunni öist soololendu;
- c) 50 tundi marsruutlendudel, sealhulgas vähemalt 10 tundi kaptenistažöörina marsruutlendudel, mis peab sisaldama visuaallennureeglite kohast marsruutlendu vähemalt 185 km (100 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse maandumised kahel muul lennuväljal kui lähtelennuväljal;
- d) 5 tundi öölennuaega kopteritel, sealhulgas vähemalt 3 tundi instruktoriga lennuaga, mis sisaldab vähemalt 1 tunni marsruutlennul navigeerimist, ning 5 öist arvestuslendu soololennuna. Iga arvestuslend peab hõlmama starti ja maandumist.

LENNUEKSAMID

10. Pärast vastava lennuõppe läbimist teeb taotleja kopteri ametipiloodi loa lennueksami mitme mootoriga kopteriga ning peab täitma lennumeeskonna koostöö nõuded.

H. Liinipiloodi moodulkursus – Kopterid

- 1. Kopteri liinipiloodi loa taotlejatel, kes läbivad teooriaõppe moodulkursusel, peab olema vähemalt kopteri erapiloodiluba ning nad peavad läbima 18 kuu jooksul vähemalt järgmises mahus õppe:
 - a) ICAO 1. lisa kohaselt välja antud kopteri erapiloodiluba omanikest taotlejad: 550 tundi;
 - b) kopteri ametipiloodi loa omanikest taotlejad: 300 tundi.

2. Instrumentaallennupädevusega kopteri liinipiloodi loa taotlejatel, kes läbivad teooriaõppe moodulkursusel, peab olema vähemalt kopteri erapiloodiluba ning nad peavad läbima vähemalt järgmises mahus õppe:
 - a) kopteri erapiloodiluba omanikest taotlejad: 650 tundi;
 - b) kopteri ametipiloodi loa omanikest taotlejad: 400 tundi;
 - c) kopteri instrumentaallennupädevuse omanikest taotlejad: 500 tundi;
 - d) kopteri ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse omanikest taotlejad: 250 tundi.

I. Instrumentaallennupädevusega ametipiloodi loa integreeritud kursus – Kopterid

ÜLDIST

1. Kopteri ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse integreeritud kursuse eesmärk on õpetada pilootidele oskusi, mis võimaldavad piloteerida ühe piloodiga mitme mootoriga koptereid ning omandada ametipiloodi loa koos instrumentaallennupädevusega (CPL(H)/IR) mitme mootoriga kopterite jaoks.
2. Kopteri ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse integreeritud kursust läbida sooviv taotleja peab kõik koolitusetapid läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni korraldatava ühe pideva koolituskursuse raames.
3. Taotleja võidakse koolitusele vastu võtta *ab initio* sisseastujana või ICAO 1. lisa kohaselt välja antud kopteri erapiloodiluba omanikuna. Kopteri erapiloodiluba omanikust sisseastuja korral arvestatakse tema vastavaid kogemusi 50% ulatuses, kuid mitte rohkem kui:
 - a) 40 tundi, millest kuni 20 tundi võib olla instruktoriga lennuõppeaeg, või
 - b) 50 tundi, millest kuni 25 tundi võib olla instruktoriga lennuõppeaeg, juhul kui taotlejal on kopterite öölennupädevus.
4. Kursus peab sisaldama:
 - a) teooriaõpet kopteri ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse ning mitme mootoriga kopterite esmase tüübipädevuse jaoks nõutaval tasemel ja
 - b) visuaal- ja instrumentaallennuõpet.
5. Taotleja, kes ei suuda või ei saa kopteri ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse kursust tervikuna läbida, võib pädevalt asutuselt taotleda pääsu madalama taseme loa ning instrumentaallennupädevuse teooria- ja lennueksamile, juhul kui ta täidab vastavad nõuded.

TEOREETILISED TEADMISED

6. Kopteri ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse teooriakursuse õppemaht peab olema vähemalt 500 tundi.

TEOORIAEKSAM

7. Taotleja peab tõendama kopteri ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevusega antavatele õigustele vastavat teadmiste taset.

LENNUÕPE

8. Lennuõppe ning kõikide vahetestide kogumaht peab olema vähemalt 180 tundi. Nimetatud 180 tunni hulgas peavad taotlejad koguma vähemalt:

- a) 125 tundi instruktoriga lennuõpet, sealhulgas:
 - i) 75 tundi visuaallennuõpet, mis võib sisaldada:
 - 1) 30 tundi kopterite C-/D-taseme lennu täisimitaatoris või
 - 2) 25 tundi kopterite 2. või 3. taseme lennuelementide imitaatoris või
 - 3) 20 tundi kopterite II või II taseme lennuimitaatoris või
 - 4) 20 tundi lennuki või fikseeritud jõuallikaga purilennukiga;
 - ii) 50 tundi instrumentaallennuõpet, mis võib sisaldada:
 - 1) kuni 20 tundi kopterilennu täisimitaatoris, 2. või 3. taseme lennuelementide imitaatoris või II või II taseme lennuimitaatoris või
 - 2) 10 tundi vähemalt kopterite I taseme lennuimitaatoris või lennukiga.

Kui lennuõppeks kasutatav kopter ei ole sama tüüpi, kui visuaallennuõppeks kasutatav lennu täisimitaator, kehtib sama arvestamise piirang, mis II/III taseme lennuimitaatorite korral;
- b) 55 tundi kaptenina, sealhulgas kuni 40 tundi kaptenistažöörina. See peab sisaldama vähemalt 14 tundi päevast ja 1 tunni öist soololendu;
- c) 10 tundi instruktoriga marsruutlende;
- d) 10 tundi kaptenina marsruutlendudel, sealhulgas visuaallennureeglite kohast marsruutlendu vähemalt 185 km (100 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse täieliku peatumisega maandumised kahel muul lennuväljal kui lähtelennuväljal;
- e) 5 tundi öölennuaega kopteritel, sealhulgas vähemalt 3 tundi instruktoriga lennuaega, mis sisaldab vähemalt 1 tunni marsruutlennul navigeerimist, ning 5 öist arvestuslendu soololennuna. Iga arvestuslend peab hõlmama starti ja maandumist;
- f) 50 tundi instruktoriga instrumentaalaega, sealhulgas:
 - i) 10 tundi instrumentaallennu algõpet ja
 - ii) 40 tundi instrumentaallennuõpet, sealhulgas vähemalt 10 tundi mitme mootoriga instrumentaallennusertifikaadiga kopteritel.

LENNUEKSAM

- 9. Pärast vastava lennuõppe läbimist teeb taotleja kopteri ametipiloodi loa lennueksami ühe või mitme mootoriga kopteriga ning instrumentaallennupädevuse lennueksami mitme mootoriga instrumentaallennusertifikaadiga kopteriga.

J. Ametipiloodi loa integreeritud kursus – Kopterid

ÜLDIST

- 1. Kopteri ametipiloodi loa integreeritud kursuse eesmärk on õpetada pilootidele oskusi, mis on vajalikud neile kopteri ametipiloodi loa (CPL(H)) väljaandmiseks.

2. Kopteri ametipiloodi loa integreeritud koolituskursust läbida sooviv taotleja peab kõik koolitusetapid läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni korraldatava ühe pideva koolituskursuse raames.
3. Taotleja võidakse koolitusele vastu võtta *ab initio* sisseastujana või ICAO 1. lisa kohaselt välja antud kopteri erapiloodiloa omanikuna. Kopteri erapiloodiloa omanikust sisseastuja korral arvestatakse tema vastavaid kogemusi 50% ulatuses, kuid mitte rohkem kui:
 - a) 40 tundi, millest kuni 20 tundi võib olla instruktoriga lennuõppeaeg, või
 - b) 50 tundi, millest kuni 25 tundi võib olla instruktoriga lennuõppeaeg, juhul kui taotlejal on kopterite öölennupädevus.
4. Kursus peab sisaldama:
 - a) teooriaõpet kopteri ametipiloodi loa jaoks nõutaval tasemel ja
 - b) visuaal- ja instrumentaallennuõpet.
5. Taotleja, kes ei suuda või ei saa kopteri erapiloodiloa kursust tervikuna läbida, võib pädevalt asutuselt taotleda pääsu madalama taseme loa teooria- ja lennueksamile, juhul kui ta täidab vastavad nõuded.

TEOREETILISED TEADMISED

6. Kopteri ametipiloodi teoriakursuse kinnitatud õppemaht peab olema vähemalt 350 tundi ning erapiloodiloa omanikest taotlejatele 200 tundi.

TEOORIAEKSAM

7. Taotleja peab tõendama kopteri ametipiloodi loaga antavatele õigustele vastavat teadmiste taset.

LENNUÕPE

8. Lennuõppe ning kõikide vahetestide kogumaht peab olema vähemalt 135 tundi, millest kuni 5 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg. Nimetatud 135 tunni hulgas peavad taotlejad koguma vähemalt:
 - a) 85 tundi instruktoriga lennuõpet, sealhulgas:
 - i) kuni 75 tundi visuaallennuõpet, mis võib sisaldada:
 - 1) 30 tundi kopterite C-/D-taseme lennu täisimitaatoris või
 - 2) 25 tundi kopterite 2. või 3. taseme lennuelementide imitaatoris või
 - 3) 20 tundi kopterite II või II taseme lennuimitaatoris või
 - 4) 20 tundi lennukil või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukil;
 - ii) kuni 10 tundi instrumentaallennu algõpet, mis võib sisaldada viis tundi vähemalt kopterite I taseme lennuimitaatoris või lennukil.

Kui lennuõppeks kasutatav kopter ei ole sama tüüpi kui visuaallennuõppeks kasutatav lennu täisimitaator, kehtib sama arvestamise piirang, mis II/III taseme lennuimitaatorite korral;
 - b) 50 tundi kaptenina, sealhulgas kuni 35 tundi kaptenistažöörina. See peab sisaldama vähemalt 14 tundi päevast ja 1 tunni öist soololendu;
 - c) 10 tundi instruktoriga marsruutlende;

- d) 10 tundi kaptenina marsruutlendudel, sealhulgas ühe visuaallennureeglite kohase marsruutlennu vähemalt 185 km (100 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse täieliku peatumisega maandumised kahel muul lennuväljal kui lähtelennuväljal;
- e) 5 tundi öölennuaega kopteritel, sealhulgas vähemalt 3 tundi instruktoriga lennuaega, mis sisaldab vähemalt 1 tunni marsruutlennul navigeerimist, ning 5 öist arvestuslendu soololennuna. Iga arvestuslend peab hõlmama starti ja maandumist;
- f) 10 tundi instruktoriga instrumentaalaega, sealhulgas vähemalt 5 tundi kopteritel.

LENNUEKSAM

9. Pärast vastava lennuõppe läbimist teeb taotleja kopteri ametipiloodi loa lennueksami.

K. Ametipiloodi loa moodulkursus – Kopterid

ÜLDIST

1. Kopteri ametipiloodi loa moodulkursuse eesmärk on õpetada kopteri erapiloodiloo omanikele oskusi, mis on vajalikud neile kopteri ametipiloodi loa (CPL(H)) väljaandmiseks.
2. Kopteri ametipiloodi loa moodulkursusel osalemiseks peab taotlejal olema ICAO 1. lisa kohaselt välja antud kopteri erapiloodiluba.
3. Enne lennuõppe alustamist peab taotleja:
 - a) olema kogunud piloodina kopteritel vähemalt 155 lennutundi, sealhulgas 50 tundi kaptenina, millest 10 tundi peab olema kogutud marsruutlendudel;
 - b) olema täitnud FCL.725 ja FCL.720.H nõuded, juhul kui lennueksamiks kasutatakse mitme mootoriga kopterit.
4. Kopteri ametipiloodi loa moodulkursust läbida sooviv taotleja peab kõik lennuõppe etapid läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni korraldatava ühe pideva koolituskursuse raames. Teooriaõppe võib läbida üksnes teooriaõpet pakkuvas sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis.
5. Kursus peab sisaldama:
 - a) teooriaõpet kopteri ametipiloodi loa jaoks nõutaval tasemel ja
 - b) visuaal- ja instrumentaallennuõpet.

TEOREETILISED TEADMISED

6. Kopteri ametipiloodi teoriakursuse kinnitatud õppemaht peab olema vähemalt 250 tundi.

TEOORIAEKSAM

7. Taotleja peab tõendama kopteri ametipiloodi loaga antavatele õigustele vastavat teadmiste taset.

LENNUÕPE

8. Instrumentaallennupädevuseta taotlejatele tuleb anda vähemalt 30 tundi instruktoriga lennuõpet, sealhulgas:

- a) 20 tundi visuaallennuõpet, sealhulgas kuni 5 tundi kopterilennu täisimitaatoris või kopterite 2. või 3. taseme lennuelementide imitaatoris või II/III taseme lennuimitaatoris ja
 - b) 10 tundi instrumentaallennuõpet, sealhulgas kuni 5 tundi vähemalt kopterite I taseme lennuimitaatoris või lennukiga.
9. Kehtiva kopteri instrumentaallennupädevusega taotlejatel loetakse instruktoriga instrumentaallennuõpe täies ulatuses läbituks. Kehtiva lennuki instrumentaallennupädevusega taotlejad peavad läbima vähemalt 5 tundi instruktoriga instrumentaallennuõpet kopteritel.
10. Kopterite õlennupädevuseta taotlejatele tuleb lisaks anda vähemalt 5 tundi õlennuõpet, sealhulgas 3 tundi instruktoriga lennuõpet, mis sisaldab vähemalt 1 tunni marsruutlennul navigeerimist, ning 5 öist arvestuslendu soololennuna. Iga arvestuslend peab hõlmama starti ja maandumist.

KOGEMUSED

11. Kopteri ametipiloodi loa taotleja peab olema teinud vähemalt 185 lennutundi, sealhulgas 50 tundi kaptenina, mis peab sisaldama 10 tundi kaptenina marsruutlendudel, sealhulgas visuaallennureeglite kohast marsruutlendu vähemalt 185 km (50 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse täieliku peatumisega maandumised kahel muul lennuväljal kui lähtelennuväljal.
- Muudes õhusõiduki liikides kaptenina kogutud lennutunde võib nimetatud 185 lennutunnina arvestada järgmiselt:
- a) 20 tundi lennukitega, kui taotlejal on lennuki erapiloodiluba, või
 - b) 50 tundi lennukitega, kui taotlejal on lennuki ametipiloodi luba, või
 - c) 10 tundi purilennukitel või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel või
 - d) 20 tundi õhulaevadel, kui taotlejal on õhulaeva erapiloodiluba, või
 - e) 50 tundi õhulaevadel, kui taotlejal on õhulaeva ametipiloodi luba.

LENNUEKSAM

12. Pärast vastava lennuõppe läbimist ja vajalike kogemuste omandamist teeb taotleja kopteri ametipiloodi loa lennueksami.

L. Instrumentaallennupädevusega ametipiloodi loa integreeritud kursus – Õhulaevad

ÜLDIST

1. Õhulaeva ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse integreeritud kursuse eesmärk on õpetada pilootidele oskusi, mis on vajalikud õhulaevade piloteerimiseks ning instrumentaallennupädevusega ametipiloodi loa (CPL(As)/IR) omandamiseks.
2. Õhulaeva ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse integreeritud kursust läbida sooviv taotleja peab kõik koolitusetapid läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni korraldatava ühe pideva koolituskursuse raames.
3. Taotleja võidakse koolitusele vastu võtta *ab initio* sisseastujana või ICAO 1. lisa kohaselt välja antud õhulaeva, lennuki või kopteri erapiloodiloo omanikuna. Õhulaeva, lennuki või kopteri erapiloodiloo omanikust sisseastuja korral arvestatakse kogemusi kuni järgmises ulatuses:

- a) 10 tundi, millest kuni 5 tundi võib olla instruktoriga lennuõppeaeg, või
 - b) 15 tundi, millest kuni 7 tundi võib olla instruktoriga lennuõppeaeg, juhul kui taotlejal on õhulaevade öölennupädevus.
4. Kursus peab sisaldama:
- a) teooriaõpet õhulaeva ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse ning õhulaevade esmase tüübipädevuse jaoks nõutaval tasemel ja
 - b) visuaal- ja instrumentaallennuõpet.
5. Taotleja, kes ei suuda või ei saa õhulaeva ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse kursust tervikuna läbida, võib pädevalt asutuselt taotleda pääsu madalama taseme loa ning instrumentaallennupädevuse teooria- ja lennueksamile, juhul kui ta täidab vastavad nõuded.

TEOREETILISED TEADMISED

6. Õhulaeva ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevuse teooriakursuse õppemaht peab olema vähemalt 500 tundi.

TEOORIAEKSAM

7. Taotleja peab tõendama õhulaeva ametipiloodi loa ja instrumentaallennupädevusega antavatele õigustele vastavat teadmiste taset.

LENNUÕPE

8. Lennuõppe ning kõikide vahetestide kogumaht peab olema vähemalt 80 tundi. Nimetatud 80 tunni hulgas peavad taotlejad koguma vähemalt:

- a) 60 tundi instruktoriga lennuõpet, sealhulgas:
 - i) 30 tundi visuaallennuõpet, mis võib sisaldada:
 - 1) 12 tundi õhulaevalennu täisimitaatoris või
 - 2) 10 tundi õhulaevade lennuelementide imitaatoris või
 - 3) 8 tundi õhulaevade II või II taseme lennuimitaatoris või
 - 4) 8 tundi lennukil, kopteril või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukil;
 - ii) 30 tundi instrumentaallennuõpet, mis võib sisaldada:
 - 1) kuni 12 tundi õhulaevalennu täisimitaatoris või lennuelementide imitaatoris või II või II taseme lennuimitaatoris või
 - 2) 6 tundi vähemalt õhulaevade 1. taseme lennuelementide imitaatoris või I taseme lennuimitaatoris või lennukil.

Kui lennuõppeks kasutatav õhulaev ei ole sama tüüpi kui visuaallennuõppeks kasutatav lennu täisimitaator, võib õpet sellel arvestada üksnes 8 tundi;

- b) 20 tundi kaptenina, sealhulgas kuni 5 tundi kaptenistažöörina. See peab sisaldama vähemalt 14 tundi päevast ja 1 tunni öist soololendu;
- c) 5 tundi marsruutlende kaptenina, sealhulgas visuaallennureeglite kohast marsruutlendu vähemalt 90 km (50 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse täieliku peatumisega maandumised kahel muul lennuväljal kui lähtelennuväljal;

- d) 5 tundi öölennuaega õhulaevadel, sealhulgas vähemalt 3 tundi instruktoriga lennuaega, mis sisaldab vähemalt 1 tunni marsruutlennul navigeerimist, ning 5 öist arvestuslendu soololennuna. Iga arvestuslend peab hõlmama starti ja maandumist;
- e) 30 tundi instruktoriga instrumentaalaega, sealhulgas:
 - i) 10 tundi instrumentaallennu algõpet ja
 - ii) 20 tundi instrumentaallennuõpet, sealhulgas vähemalt 10 tundi mitme mootoriga instrumentaallennusertifikaadiga õhulaeval.

LENNUEKSAM

9. Pärast vastava lennuõppe läbimist teeb taotleja õhulaeva ametipiloodi loa lennueksami ühe või mitme mootoriga õhulaevaga ning instrumentaallennupädevuse lennueksami mitme mootoriga instrumentaallennusertifikaadiga õhulaeval.

M. Ametipiloodi loa integreeritud kursus – Õhulaevad

ÜLDIST

1. Õhulaeva ametipiloodi loa integreeritud kursuse eesmärk on õpetada pilootidele oskusi, mis on vajalikud õhulaeva ametipiloodi loa (CPL(As)) väljaandmiseks.
2. Õhulaeva ametipiloodi loa integreeritud kursust läbida sooviv taotleja peab kõik koolitusetapid läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni korraldatava ühe pideva koolituskursuse raames.
3. Taotleja võidakse koolitusele vastu võtta *ab initio* sisseastujana või ICAO 1. lisa kohaselt välja antud õhulaeva, lennuki või kopteri erapiloodiloo omanikuna. Õhulaeva, lennuki või kopteri erapiloodiloo omanikust sisseastuja korral arvestatakse kogemusi kuni järgmises ulatuses:
 - a) 10 tundi, millest kuni 5 tundi võib olla instruktoriga lennuõppeaeg, või
 - b) 15 tundi, millest kuni 7 tundi võib olla instruktoriga lennuõppeaeg, juhul kui taotlejal on õhulaevade öölennupädevus.
4. Kursus peab sisaldama:
 - a) teooriaõpet õhulaeva ametipiloodi loa jaoks nõutaval tasemel ja
 - b) visuaal- ja instrumentaallennuõpet.
5. Taotleja, kes ei suuda või ei saa õhulaeva ametipiloodi loa kursust tervikuna läbida, võib pädevalt asutuselt taotleda pääsu madalama taseme loa teooria- ja lennueksamile, juhul kui ta täidab vastavad nõuded.

TEOREETILISED TEADMISED

6. Õhulaeva ametipiloodi teooriakursuse kinnitatud õppemaht peab olema vähemalt 350 tundi ning erapiloodiloo omanikest taotlejatele 200 tundi.

TEOORIAEKSAM

7. Taotleja peab tõendama õhulaeva ametipiloodi loaga antavatele õigustele vastavat teadmiste taset.

LENNUÕPE

8. Lennuõppe ja kõikide vahetestide kogumaht peab olema vähemalt 50 tundi, millest kuni 5 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg. Nimetatud 50 tunni hulgas peavad taotlejad tegema vähemalt:
- a) 30 tundi instruktoriga lennuõpet, millest kuni 5 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg;
 - b) 20 tundi kaptenina;
 - c) 5 tundi instruktoriga marsruutlende;
 - d) 5 tundi marsruutlende kaptenina, sealhulgas visuaallennureeglite kohase marsruutlennu vähemalt 90 km (50 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse täieliku peatumisega maandumised kahel muul lennuväljal kui lähtelennuväljal;
 - e) 5 tundi öölende õhulaevadel, sealhulgas vähemalt 3 tundi instruktoriga lende, mis sisaldab vähemalt 1 tunni marsruutlennul navigeerimist, ning 5 öist arvestuslendu soololennuna. Iga arvestuslend peab hõlmama starti ja maandumist;
 - f) 10 tundi instruktoriga instrumentaallennuõpet, sealhulgas vähemalt 5 tundi õhulaeval.

LENNUEKSAM

9. Pärast vastava lennuõppe läbimist teeb taotleja õhulaeva ametipiloodi loa lennueksami.

N. Ametipiloodi loa moodulkursus – Õhulaevad

ÜLDIST

1. Õhulaeva ametipiloodi loa moodulkursuse eesmärk on õpetada õhulaeva erapiloodilooma omanikele oskusi, mis on vajalikud neile õhulaeva ametipiloodi loa (CPL(As)) väljaandmiseks.
2. Õhulaeva ametipiloodi loa moodulkursusel osalemiseks peab taotleja:
 - a) omama ICAO 1. lisa kohaselt välja antud õhulaeva erapiloodiluba;
 - b) olema kogunud piloodina õhulaevadel vähemalt 200 lennutundi, sealhulgas 100 tundi kaptenina, millest 50 tundi peab olema kogutud marsruutlendudel.
3. Õhulaeva ametipiloodi loa moodulkursust läbida sooviv taotleja peab kõik lennuõppe etapid läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni korraldatava ühe pideva koolituskursuse raames. Teooriaõppe võib läbida üksnes teooriaõpet pakkuvas sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis.
4. Kursus peab sisaldama:
 - a) teooriaõpet õhulaeva ametipiloodi loa jaoks nõutaval tasemel ja
 - b) visuaal- ja instrumentaallennuõpet.

TEOREETILISED TEADMISED

5. Õhulaeva ametipiloodi teooriakursuse kinnitatud õppemaht peab olema vähemalt 250 tundi.

TEOORIAEKSAM

6. Taotleja peab tõendama õhulaeva ametipiloodi loaga antavatele õigustele vastavat teadmiste taset.

LENNUÕPE

7. Instrumentaallennupädevuseta taotlejatele tuleb anda vähemalt 20 tundi instruktoriga lennuõpet, sealhulgas:
- a) 10 tundi visuaallennuõpet, sealhulgas kuni viis tundi õhulaevalennu täisimitaatoris või 2. või 3. taseme lennuelementide imitaatoris või II/III taseme lennuimitaatoris ja
 - b) 10 tundi instrumentaallennuõpet, sealhulgas kuni viis tundi vähemalt õhulaevade 1. taseme lennuelementide imitaatoris või I taseme lennuimitaatoris või lennukiga.
8. Kehtiva õhulaeva instrumentaallennupädevusega taotlejatel loetakse instruktoriga instrumentaallennuõpe täies ulatuses läbituks. Muu õhusõiduki liigi instrumentaallennupädevusega taotlejad peavad läbima vähemalt 5 tundi instruktoriga instrumentaallennuõpet õhulaevadel.
9. Õhulaevade öölennupädevuseta taotlejatele tuleb lisaks anda vähemalt 5 tundi öölennuõpet, sealhulgas 3 tundi instruktoriga lennuõpet, mis sisaldab vähemalt 1 tunni marsruutlennul navigeerimist, ning 5 öist arvestuslendu soololennuna. Iga arvestuslend peab hõlmama starti ja maandumist.

KOGEMUSED

10. Õhulaeva ametipiloodi loa taotleja peab olema teinud õhulaevadel vähemalt 250 lennutundi, sealhulgas 125 tundi kaptenina, mis peab sisaldama 50 tundi kaptenina marsruutlendudel, sealhulgas visuaallennureeglite kohase marsruutlennu vähemalt 90 km (50 meremiili) kaugusele, mille käigus tehakse täieliku peatumisega maandumine sihtlennuväljal.
- Muudes õhusõiduki liikides kaptenina tehtud lennutunde võib nimetatud 185 lennutunnina arvestada järgmiselt:
- a) 30 tundi lennukil või kopteril, kui taotlejal on vastavalt kas lennukite või kopteri erapiloodiluba, või
 - b) 60 tundi lennukil või kopteril, kui taotlejal on vastavalt kas lennukite või kopteri erapiloodiluba, või
 - c) 10 tundi purilennukitel või fikseeritud jõuallikaga mootorpurilennukitel või
 - d) 10 tundi õhupallidel.

LENNUEKSAM

11. Pärast vastava lennuõppe läbimist ja vajalike kogemuste omandamist teeb taotleja õhulaeva ametipiloodi loa lennueksami.

4. LIIDE

Ametipiloodi loa väljaandmiseks nõutav lennueksam

A. Üldist

1. Ametipiloodi loa väljaandmiseks nõutava lennueksami sooritamiseks peab taotleja olema läbinud lennuõppe eksamil kasutatava õhusõidukiklassi või -tüübiga.
2. Taotleja peab läbima lennueksami asjakohased osad. Kui osa mis tahes punkti sooritus ebaõnnestub, loetakse kogu osa sooritus ebaõnnestunuks. Kui enam kui ühe osa sooritus ebaõnnestub, peab taotleja kogu eksami uuesti sooritama. Kui üksnes ühe osa sooritus ebaõnnestub, peab taotleja uuesti sooritama vaid selle osa. Kui korduseksamil mõne osa sooritus ebaõnnestub, sealhulgas need, mille sooritus eelmisel katsel õnnestus, peab taotleja kogu eksami uuesti sooritama. Lennueksami kõik asjakohased osad tuleb läbida 6 kuu jooksul. Kui kahe katsega ei õnnestu eksami kõiki asjakohaseid osi edukalt sooritada, tuleb õpet jätkata.
3. Lennueksamil läbikukkumise korral võidakse nõuda õppe jätkamist. Lennueksamit võib püüda sooritada piiramatul arvul kordi.

EKSAMI LÄBIVIIMINE

4. Kui taotleja otsustab lennueksami katkestada põhjustel, mida kontrollpiloot ei pea piisavateks, peab taotleja kogu lennueksami uuesti sooritama. Kui lennueksam katkestatakse põhjustel, mida kontrollpiloot peab piisavateks, tuleb edaspidi läbida üksnes eksami sooritamata jäänud osad.
5. Kontrollpiloot võib eksami käigus nõuda, et taotleja kordaks mis tahes manöövrit või toimingut. Kontrollpiloot võib eksami millal tahes lõpetada, kui ta leiab, et taotleja lennuoskusi arvestades tuleb tal eksam sooritada tervikuna uuesti.
6. Taotleja peab õhusõidukit piloteerima kohal, kus on võimalik täita kapteni ülesandeid, ning lähtuma eksami sooritamisel eeldusest, et meeskonnas teisi liikmeid ei ole. Vastutus lennu eest määratakse riiklike eeskirjade kohaselt.
7. Taotleja peab kontrollpiloodile osutama, mida ta parajasti kontrollib ja mis ülesandeid täidab, ning esitama raadioseadmete nimetused. Kontrollimised tehakse vastavalt selle õhusõiduki kontroll-lehele, millega eksam sooritatakse. Lennueksami lennueelse ettevalmistuse käigus peab taotleja määrama mootori töörežiimi ja kiiruse seaded. Taotleja peab välja arvutama stardi, lähenemise ja maandumise lennutehnilised andmed vastavalt kasutatava õhusõiduki käsiraamatule või lennukäsiraamatule.
8. Kontrollpiloot ei tohi õhusõiduki piloteerimises osaleda, välja arvatud juhul, kui sekkumine on vajalik ohutuse tagamiseks või muu liikluse ebamõistliku viivitamise vältimiseks.

B. Ametipiloodi loa väljaandmiseks nõutava lennueksami sisu – Lennukid

1. Lennueksamil kasutatav lennuk peab vastama õppelennuki nõuetele ning sellel peab olema sertifikaadi järgi vähemalt 4 reisijakohta ning muudetava sammuga propeller ja sissetõmmatav telik.

2. Lennumarsruudi valib kontrollpiloot ning sihtkohaks peab olema lennujuhtimisega lennuväli. Taotleja vastutab lennu planeerimise eest ning peab tagama pardal lennuks vajaliku varustuse ja dokumentide olemasolu. Lennu kestus peab olema vähemalt 90 minutit.
3. Taotleja peab tõendama oskust:
 - a) piloteerida lennukit selle võimaluste piires;
 - b) sooritada kõiki manöövreid sujuvalt ja täpselt;
 - c) rakendada head otsustusvõimet ja lennumeisterlikkust;
 - d) rakendada aeronautikateadmisi ja
 - e) säilitada kogu aeg lennuki selline juhitavus, et ei tekiks tõsist kahtlust ühegi protseduuri või manöövri edukas lõpuleviimises.

LENNUEKSAMIL LUBATUD HÄLBED

4. Kehtivad järgmised piirhälbed, mida korrigeeritakse vastavalt turbulentsile ning kasutatava lennuki juhitavus- ja lennuomadustele.

Kõrgus

normaallennul ± 100 jalga

imiteeritava mootoririkkega ± 150 jalga

Marsruudi järgimine raadio abil $\pm 5^\circ$

Kursil püsimine

Normaallennul $\pm 10^\circ$

imiteeritava mootoririkkega $\pm 15^\circ$

Kiirus

stardi ja lähenemise ajal ± 5 sõlme

kõigil muudel lennurežiimidel ± 10 sõlme

EKSAMI SISU

5. Jaotise 2 punktis c ja punkti e alapunktis iv ning jaotistes 5 ja 6 nimetatu võib sooritada II taseme lennuimitaatoris või lennu täisimitaatoris.

Lennuki kontroll-lehe kasutamist, lennumeisterlikkust, lennuki juhtimist visuaalse välisvaatluse põhjal, jäätumisvastaseid ja jääemaldusprotseduure ning ohu- ja veahalduse põhimõtteid kohaldatakse kõikides jaotistes.

1. OSA – LENNUEELSESED TOIMINGUD JA VÄLJALEND	
a	Lennueelne tegevus, sealhulgas: lennu planeerimine, dokumentatsioon, massi ja tasakaalu määramine, ilmaandmed, NOTAM-teated
b	Lennuki ülevaatus ja hooldus

c	Ruleerimine ja start
d	Lennutehniliste parameetrite arvestamine ja tasakaalustamine
e	Tegevused ja liikluskord lennuväljal
f	Väljalennuprotseduur, kõrgusmõõtu seadmine, kokkupõrke vältimine (ümbruse jälgimine)
g	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
2. OSA – ÜLDTEGEVUS ÕHUS	
a	Lennuki juhtimine välise visuaalse vaatluse põhjal, sealhulgas horisontaallend kursi säilitamisega, tõus, laskumine, ümbruse jälgimine
b	Lend kriitiliselt väikesel õhkkiirusel, sealhulgas algava ja täieliku varisemise tuvastamine ja sellest väljatulek
c	Pöörangud, sealhulgas pöörangud maandumiskonfiguratsioonis. Sügavad 45° pöörangud
d	Lend kriitiliselt suurel õhkkiirusel, sealhulgas pööraste tuvastamine ja neist väljatulek
e	Lend üksnes instrumendinäitude järgi, sealhulgas: i) horisontaallend, horisontaallennu konfiguratsioon, kursi, kõrguse ja õhkkiiruse määramine ii) 10°–30° kaldega pöörangud tõusul ja laskumisel iii) ebaharilikest asenditest väljatulek iv) piloteerimine piiratud instrumendipaneeli korral
f	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
3. OSA – PROTSEDUURID MARSRUUDIL	
a	Lennuki juhtimine välise visuaalse vaatluse põhjal, sealhulgas horisontaallennu konfiguratsioonis, lennukauguse/kütusevaru hindamine
b	Orienteerimine, kaardi lugemine
c	Kõrguse, kiiruse, kursi hoidmine, ümbruse jälgimine

d	Kõrgusmõõduri seadmine. Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
e	Lennu jälgimine, pardapäeviku täitmine, kütusekulu hindamine, marsruudist kõrvalekaldumise hindamine ja õige marsruudi taastamine
f	Ilmastikuolude jälgimine, suundumuste hindamine, ümbersuunamise planeerimine
g	Marsruudijoone ja asukoha määramine (NDB või VOR), seadmete tuvastamine (instrumentaallennul) Varulennuväljale ümbersuunamine (visuaallennul)
4. OSA – LÄHENEMIS- JA MAANDUMISPROTSEDUURID	
a	Saabumisprotseduurid, kõrgusmõõduri seadmine, kontrollimised, ümbruse jälgimine
b	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
c	Väikeselt kõrguselt kordusringile minek
d	Tavamaandumine, külgtuulega maandumine (sobivate tingimuste korral)
e	Lühikesele väljakule maandumine
f	Lähenemine ja maandumine mootori tühikäigul (üksnes ühe mootoriga lennukitega)
g	Maandumine tagatiibu kasutamata
h	Lennujärgsed toimingud
5. OSA – PROTSEDUURID EBATAVALISES JA HÄDAOLUKORRAS	
Selle osa võib ühendada osadega 1–4.	
a	Stardijärgse mootoririkke imiteerimine (ohutul kõrgusel), tegutsemine tulekahju korral
b	Seadmete rikked, sealhulgas teliku avariiväljalaskmine, elektri- ja pidurisüsteemi rike
c	Sundmaandumine (imateeritud)

d	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
e	Suulised küsimused
6. OSA – LEND IMITEERITAVA ASÜMMEETRILISE VEOJÕUGA NING SEONDUVAD KLASSI- JA TÜÜBIASPEKTID	
Selle osa võib ühendada osadega 1–5.	
a	Stardiaegse mootoririkke imiteerimine (ohutul kõrgusel, juhul kui seda ei sooritata lennu täisimitaatoris)
b	Lähenemine asümmeetrilise veojõuga ja kordusringile minek
c	Lähenemine asümmeetrilise veojõuga ja täieliku peatumisega maandumine
d	Mootori seiskamine ja taaskäivitamine
e	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid, lennumeisterlikkus
f	Kontrollpiloodi äranägemisel – klassi- või tüübipädevuse lennueksami asjakohased küsimused vastavalt vajadusele: i) lennuki süsteemid, sealhulgas autopiloodi kasutamine ii) survestamissüsteemi kasutamine iii) jääemaldus- ja jäätumisvastaste süsteemide kasutamine
g	Suulised küsimused

C. Ametipiloodi loa väljaandmiseks nõutava lennueksami sisu – Kopterid

1. Lennueksamil kasutatav kopter peab vastama õppekopteri nõuetele.
2. Lennuala ja -marsruudi valib kontrollpiloot ning kõik madal- ja ripplennu ülesanded tuleb korraldada sertifitseeritud lennuväljal/väljakul. 3. jaotise marsruudid võivad lõppeda lähtelennuväljal või muul lennuväljal ning üks sihtkohtadest peab olema lennujuhtimisega lennuväli. Lennueksami võib korraldada 2 lennuga. Lennu või lendude kogukestus peab olema vähemalt 90 minutit.
3. Taotleja peab tõendama oskust:
 - a) piloteerida kopterit selle võimaluste piires;
 - b) sooritada kõiki manöövreid sujuvalt ja täpselt;
 - c) rakendada head otsustusvõimet ja lennumeisterlikkust;

- d) rakendada aeronautikateadmisi ja
- e) säilitada kogu aeg kopteri selline juhitavus, et ei tekiks olulist kahtlust ühegi protseduuri või manöövri edukas lõpuleviimises.

LENNUEKSAMIL LUBATUD HÄLBED

4. Kehtivad järgmised piirhälbed, mida korrigeeritakse vastavalt turbulentsile ning kasutatava kopteri juhitavus- ja lennuomadustele.

Kõrgus

- normaallennul ± 100 jalga
- suure rikke imiteerimisel ± 150 jalga

Marsruudi järgimine raadio abil $\pm 10^\circ$

Kursil püsimine

- normaallennul $\pm 10^\circ$
- suure rikke imiteerimisel $\pm 15^\circ$

Kiirus

- mitme mootoriga stardi ja lähenemise ajal ± 5 sõlme
- kõigil muudel lennurežiimidel ± 10 sõlme

Pinnatriiv

- pinnaefektiga rippumisel ± 3 jalga
- maandumisel kül- ja tahaliikumiseta

EKSAMI SISU

5. 4. osa punkte võib korraldada kopterite lennuimitaatoris või lennu täisimitaatoris. Kopterite kontroll-lehtede kasutamise, lennumeisterlikkuse, kopteri visuaalse välisvaatluse põhjal juhtimise, jäätumisvastaste protseduuride ning ohu- ja veahalduse põhimõtetega seonduvat kohaldatakse kõikides jaotistes.

1. OSA — LENNUEELSEDE/LENNUJÄRGSED KONTROLLIMISED JA PROTSEDUURID	
a	Teadmised kopterist (nt tehniline pardapäevik, kütus, mass ja tasakaal, kopteri tehnilised võimalused), lennu planeerimine, dokumenteerimine, NOTAM-teated, ilm
b	Lennueelne ülevaatus/tegevus, osade asukoht ja otstarve
c	Kabiini ülevaatus, käivitusprotseduur
d	Side- ja navigatsiooniseadmete kontroll, sageduste valimine ja seadmine
e	Stardieelsed protseduurid, raadiosideprotseduurid, side lennujuhtimiskeskusega ja korralduste täitmine
f	Parkimine, väljalülitamine ja lennujärgsed protseduurid
2. OSA – Rippumismanöövrid, keerukad juhtimisvõtted ja piiratud alad	

a	Start ja maandumine (õhkutõus ja maandamine)
b	Ruleerimine, ripp-ruleerimine
c	Paigalrippumine vastu-, külg- ja taganttuulega
d	Pöörangud paigal rippudes, 360° vasakule ja paremale (kohtpöörangud)
e	Rippumismanöövrid edasi-, külg- ja tagasisuunas
f	Imiteeritav mootoririke rippumisel
g	Kiired peatumised vastu- ja allatuult
h	Maandumine ja startimine kallakule/kallakult ja ettevalmistamata väljakule / ettevalmistamata väljakult
i	Startimised (erinevad profiilid)
j	Startimine külgtuulega, allatuult (kui võimalik)
k	Startimine maksimaalse stardimassiga (tegelik või imiteeritud)
l	Lähenemised (erinevad profiilid)
m	Startimine ja maandumine piiratud võimsusega
n	Autorotatsioonid (kontrollpiloot valib kaks punkti põhialuste, tegevusraadiuse, väikese kiiruse ja 360° pöörangute osadest)
o	Autorotatsiooniga maandumine
p	Sundmaandumise harjutamine mootori sisselülitamise ja võimsuse taastamisega
q	Mootori kontrollimine, kontrollivõtted, lähenemise ja väljumise tehnikad
3. OSA – NAVIGEERIMINE – PROTSEDUURID MARSRUUDIL	
a	Navigeerimine ja orienteerimine erinevatel kõrgustel merepinnast/maapinnast, kaardi lugemine
b	Kõrguse (merepinnast/maapinnast), kiiruse, kursi hoidmine, õhuruumi vaatlemine, kõrgusemõõtuuri seadmine
c	Lennujälgimine, pardapäeviku täitmine, kütusekulu hindamine, saabumisaja arvutamine, marsruudist kõrvalekaldumise hindamine ja õige marsruudi taastamine, lennuinstrumentide jälgimine
d	Ilmastikuolude jälgimine, ümbersuunamise planeerimine
e	Marsruudijoone ja asukoha määramine (NDB või VOR), raadiomajakate tuvastamine

f	Side lennujuhtimiskeskusega ja eeskirjade täitmine jmt
4. OSA – PROTSEDUURID JA MANÖÖVRID ÜKSNES LENNUINSTRUMENTIDE JÄRGI LENDAMISEL	
a	Horisontaallend, kursi, kõrguse (merepinnast/maapinnast) ja kiiruse hoidmine
b	1. astme pöörangud määratud kurssidele, 180°–360° vasakule ja paremale
c	Tõus ja laskumine, sealhulgas 1. astme pöörangud määratud kurssidele
d	Ebaharilikest asenditest väljatulek
e	30° kaldega pöörangud kuni 90° vasakule ja paremale
5. OSA – PROTSEDUURID EBATAVALISES JA HÄDAOLUKORRAS (VAJADUSEL IMITEERITAVAD)	
Märkus 1. Kui eksam viiakse läbi mitme mootoriga kopteril, peab eksam muu hulgas sisaldama imiteeritava mootoririkke harjutust koos lähenemise ja maandumisega ühe töötava mootoriga.	
Märkus 2. Kontrollpiloot valib neli punkti alljärgnevalt:	
a	Häired mootori töös, sealhulgas kiirusregulaatori rike, karburaatori/mootori jäätumine, õlisüsteemi häired, kui on kohaldatav
b	Kütusesüsteemi häired
c	Elektrisüsteemi häired
d	Hüdraulikasüsteemi häired, sealhulgas lähenemine ja maandumine hüdraulikata, kui on kohaldatav
e	Peatiiviku ja/või pöörlemisvastase süsteemi häire (lennu täisimitaatoris või üksnes selleteemaline vestlus)
f	Tegutsemine tulekahju korral, sealhulgas suitsu leviku piiramine ja suitsueemaldus, kui on kohaldatav

g	Muud ebahariliku või hädaolukorra protseduurid vastavalt lennukäsiraamatutele, ka mitme mootoriga kopteritel: Imiteeritav mootoririke startimisel: stardist loobumine otsusepunktis (TDP) või enne seda või ohutu sundmaandumine stardi kriitilises punktis (DPATO) või enne seda; vahetult pärast otsusepunkti või kriitilist punkti. Maandumine imiteeritava mootoririkkega: maandumine või kordusringile minek enne maandumise otsusepunkti (LDP) või maandumise kriitilist punkti (DPBL); pärast maandumise otsusepunkti (LDP) tekkinud mootoririkkega või ohutu sundmaandumine pärast maandumise kriitilist punkti (DPBL).
---	---

D. Ametipiloodi loa väljaandmiseks nõutava lennueksami sisu – Õhulaevad

1. Lennueksamil kasutatav õhulaev peab vastama õppeõhulaeva nõuetele.
2. Lennuala ja -marsruudi valib kontrollpiloot. 3. jaotise marsruudid võivad lõppeda lähtelennuväljal või muul lennuväljal ning üks sihtkohtadest peab olema lennujuhtimisega lennuväli. Lennueksami võib läbi viia 2 lennuga. Lennu või lendude kogukestus peab olema vähemalt 60 minutit.
3. Taotleja peab tõendama oskust:
 - a) piloteerida õhulaeva selle võimaluste piires;
 - b) sooritada kõiki manöövreid sujuvalt ja täpselt;
 - c) rakendada head otsustusvõimet ja lennumeisterlikkust;
 - d) rakendada aeronautikateadmisi ja
 - e) säilitada kogu aeg õhulaeva selline juhitavus, et ei tekiks olulist kahtlust ühegi protseduuri või manöövri edukas lõpuleviimises.

LENNUEKSAMIL LUBATUD HÄLBED

4. Kehtivad järgmised piirhälbed, mida korrigeeritakse vastavalt turbulentsile ning kasutatava õhulaeva juhitavus- ja lennuomadustele.

Kõrgus

normaallennul ±100 jalga

suure rikke imiteerimisel ±150 jalga

Marsruudi järgimine raadio abil

±10°

Kursil püsimine

normaallennul ±10°

suure rikke imiteerimisel ±15°

EKSAMI SISU

5. 5. ja 6. osa punkte võib läbi viia õhulaevade lennuimitaatoris või lennu täisimitaatoris. Õhulaevade kontroll-lehe kasutamist, lennumeisterlikkust, õhulaeva

visuaalse välisvaatluse põhjal juhtimist, jäätumisvastaseid protseduure ning ohu- ja veahalduse põhimõtteid kohaldatakse kõikides jaotistes.

1. OSA – LENNUEELSE TOIMINGUD JA VÄLJALEND	
a	Lennueelne tegevus, sealhulgas: lennu planeerimine, dokumenteerimine, massi ja tasakaalu määramine, ilmaandmed, NOTAM-teated
b	Õhulaeva ülevaatus ja teenindus
c	Mastist vabastamise protseduur, maapinnal manööverdamine ja startimine
d	Lennutehniliste parameetrite arvestamine ja tasakaalustamine
e	Tegevused ja liikluskord lennuväljal
f	Väljalennuprotseduur, kõrgusmõõduri seadmine, kokkupõrke vältimine (ümbruse jälgimine)
g	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
2. OSA – ÜLDTEGEVUS ÕHUS	
a	Õhulaeva juhtimine välise visuaalse vaatluse põhjal, sealhulgas otse- ja horisontaallennul, tõusul, laskumisel, ümbruse jälgimine
b	Lend rõhukõrgusel
c	Pöörangud
d	Järsud tõusud ja laskumised
e	Lend üksnes lennuinstrumentide näitude järgi, sealhulgas: i) horisontaallend, kursi, kõrguse ja õhkkiiruse hoidmine ii) pöörangud tõusul ja laskumisel iii) ebaharilikest asenditest väljatulek iv) piloteerimine piiratud arvu lennuinstrumentide järgi
f	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid

3. OSA – PROTSEDUURID MARSRUUDIL	
a	Õhulaeva juhtimine välise visuaalse vaatluse põhjal, lennukauguse/kütusevaru hindamine
b	Orienteerimine, kaardi lugemine
c	Kõrguse, kiiruse, kursi hoidmine, ümbruse jälgimine
d	Kõrgusmõõduri seadmine, side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
e	Lennujälgimine, pardapäeviku täitmine, kütusekulu hindamine, marsruudist kõrvalekaldumise hindamine ja õige marsruudi taastamine
f	Ilmastikuolude jälgimine, suundumuste hindamine, ümbersuunamise planeerimine
g	Marsruudijoone ja asukoha määramine (NDB või VOR), raadiomajakate tuvastamine (instrumentaallennul). Varulennuväljale ümbersuunamine (visuaallennul)
4. OSA – LÄHENEMIS- JA MAANDUMISPROTSEDUURID	
a	Saabumisprotseduurid, kõrgusmõõduri seadmine, kontrollimised, ümbruse jälgimine
b	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
c	Väikeselt kõrguselt kordusringile minek
d	Normaalne maandumine
e	Lühikesele väljakule maandumine
f	Lähenemine ja maandumine mootori tühikäigul (üksnes ühe mootoriga õhulaevadega)
g	Maandumine tagatiibu kasutamata
h	Lennujärgsed toimingud
5. OSA – PROTSEDUURID EBATAVALISES JA HÄDAOLUKORRAS	

Selle osa võib ühendada osadega 1–4.	
a	Stardijärgse mootoririkke imiteerimine (ohutul kõrgusel), tegutsemine tulekahju korral
b	Seadmete rikked
c	Sundmaandamine (imateeritud)
d	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
e	Suulised küsimused
6. OSA – SEONDUVAD KLASSI- JA TÜÜBIASPEKTID	
Selle osa võib ühendada osadega 1–5.	
a	Stardiaegse mootoririkke imiteerimine (ohutul kõrgusel, juhul kui seda ei sooritata lennu täisimitaatoris)
b	Lähenemine ja kordusringile minek rikkis mootori(te)ga
c	Lähenemine ja täieliku peatumisega maandumine rikkis mootori(te)ga
d	Kesta rõhusüsteemi rikked
e	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid, lennumeisterlikkus
f	Kontrollpiloodi äranägemisel – klassi- või tüübipädevuse lennueksami asjakohased küsimused vastavalt vajadusele: i) õhulaeva süsteemid ii) kesta rõhusüsteemi kasutamine
g	Suulised küsimused

5. LIIDE

Teise piloodi loa integreeritud koolituskursus

ÜLDIST

1. Teise piloodi loa integreeritud koolituskursuse eesmärk on õpetada pilootidele oskusi, mis võimaldavad neil tegutseda lennutranspordis mitme piloodiga turbiinlennukite visuaal- ja instrumentaallennureeglite kohastel lendudel teise piloodina ning omandada meeskonnaametipiloodi luba.
2. Teise piloodi loa koolituse litsents antakse üksnes sertifitseeritud koolitusorganisatsioonile, mis kuulub MS-osa ja kehtivate lennutegevusnõuete kohase tegevusloaga ärilise lennutranspordi ettevõtja koosseisu või on nimetatud ettevõtjatega sõlminud vastava erikokkuleppe. Litsents piirub konkreetse ettevõtjaga ja kehtib kuni lennuettevõtja üleminekukursuse lõpuleviimiseni.
3. Teise piloodi loa integreeritud kursust läbida sooviv taotleja peab kõik koolitusetapid läbima sertifitseeritud koolitusorganisatsiooni ühe pideva koolituskursuse raames. Koolitus põhineb kompetentsusel ja viiakse läbi lennumeeskonna koostöö keskkonnas.
4. Kursusele võetakse vastu üksnes *ab initio* taotlejaid.
5. Kursus peab sisaldama:
 - a) teooriaõpet lennuki liinipiloodiloo jaoks nõutaval tasemel;
 - b) visuaal- ja instrumentaallennuõpet;
 - c) lennumeeskonna koostöökoolitust tööks mitmepiloodilennukites ja
 - d) tüübipädevuskoolitust.
6. Taotleja, kes ei suuda või ei saa teise piloodi loa kursust tervikuna läbida, võib pädevalt asutuselt taotleda pääsu madalama taseme loa ning instrumentaallennupädevuse teooria- ja lennueksamile, juhul kui ta täidab vastavad nõuded.

TEOREETILISED TEADMISED

7. Teise piloodi loa teooriakursuse kinnitatud õppemaht peab olema vähemalt 750 tundi lennuki liinipiloodiloo tasemel, millele lisandub H-alajao kohaselt vastava tüübipädevuse jaoks ette nähtud teooriaõppe tundide arv.

LENNUÕPE

8. Lennuõppe maht peab olema kokku vähemalt 240 tundi, mis sisaldab tunde piloteeriva ja jälgiva piloodina reaalsetel ja simulatsioonlendudel ning hõlmab 4 järgmist koolitusetappi:
 - a) 1. etapp – Põhilennuoskused
Spetsiifiline üksikpiloodi lennuõpe lennukil.
 - b) 2. etapp – Algtase
Ülevaade lennumeeskonna tegevusest ja instrumentaallendudest.
 - c) 3. etapp – Kesktase
Lennumeeskonna töö 21. osa kohase kõrgtehnilise lennuki sertifikaadiga mitme mootoriga turbiinlennukis.

d) 4. etapp – Kõrgtase

Tüübipädevuskoolitus lennuettevõtjale omases keskkonnas.

Reaalne lennukogemus peab hõlmama kõiki H-alajao kogemuste, häiringute kõrvaldamise koolitust, öölende, lende üksnes lennuinstrumentide näitade järgi ning vastava lennumeisterlikkuse saavutamiseks vajalikke kogemusi.

Lennumeeskonna koostöö nõuded koondatakse eespool nimetatud etappidesse.

Asümmeetrilise veojõuga lennu koolitus läbitakse lennukiga või lennu täisimitaatoris.

9. Iga lennuõppekava koolitusetapp sisaldab nii alusteadmiste õpet kui ka praktilise koolituse elemente.
10. Koolituskursuse käigus tuleb koolituskava ja seda läbivaid õpilasi pidevalt hinnata. Hindamisega tagatakse, et:
 - a) kompetentsus ja selle hindamine vastab mitmepiloodilennuki teise piloodi ülesannetele ja
 - b) õpilased omandavad vajaliku kompetentsuse järk-järgult ja piisaval tasemel.
11. Kompetentsuse tagamiseks peab koolituskursus sisaldama vähemalt 12 starti ja maandumist. Stardid ja maandumised peavad toimuma instruktori järelevalve all ning sama lennukiga, mille kohta tüübipädevus välja antakse.

HINDAMISTASAND

12. Teise piloodi loa taotleja peab kõikide 9 allpool punktis 13 sätestatud kompetentsuse hindamise mooduli kohta tõendama mitme piloodiga turbiinlennuki visuaal- ja instrumentaallendudel teise piloodina tegutsemiseks ja suhtlemiseks nõutavat kõrget kompetentsuse taset. Hindamine peab kinnitama protseduuri või manöövri edukuse tagamiseks vajalikku katkematut kontrolli lennuki või olukorra üle. Taotleja peab jätkuvalt tõendama asjakohase lennukitüübi teise piloodi loa hindamiskriteeriumidele vastavaks ohutuks käitamiseks vajalikke teadmisi, oskusi ja hoiakuidvastavalt .

KOMPETENTSUSE HINDAMISE MOODULID

13. Taotleja peab tõendama kompetentsust järgmises üheksas kompetentsuse hindamise moodulis:
 - 1) inimvõimetele vastavate põhimõtete, sealhulgas ohu- ja veahalduse põhimõtete rakendamine;
 - 2) lennuki maapealsete toimingute sooritamine;
 - 3) stardi sooritamine;
 - 4) tõusu sooritamine;
 - 5) horisontaallennu sooritamine;
 - 6) laskumise sooritamine;
 - 7) lähenemise sooritamine;
 - 8) maandumise sooritamine ja
 - 9) maandumisjärgsete toimingute ja lennuki lennujärgsete toimingute sooritamine.

IMITATSIOONLEND

14. Lennutreeningseadmete miinimumnõuded:

a) 1. etapp – Põhilennuoskused

Pädeva asutuse tunnustusega e-koolituse ja osakoolituse seadmed, millel on järgmised tunnused:

- harilikult lauaarvutite juurde mittekuuluvate lisaseadmete, näiteks juhthoovastiku, külguhtkangi või piloteerimissüsteemi klahvistiku funktsionaalsete koopiate olemasolu ja
- psühhomotoorne funktsionaalsus, mis võimaldab varieerida reaktsiooni tugevust ja kiirust.

b) 2. etapp – Algtase

Tüüpilist mitme mootoriga turbiinlennukit esindav lennumeeskonna koostöö funktsionaalsusega II taseme lennuimitaator.

c) 3. etapp – Kesktase

Teise piloodiga käitatavat mitme mootoriga turbiinlennukit esindav lennutreeningseade, mis vastab B-tasemega samaväärsele standardile ja sisaldab lisaks:

- päeva/hämara/öölennumu visuaalsüsteemiga katkestusteta kollimeeritud kabiinisisest vaateala, kus mõlemale piloodile avaneb 180° horisontaalvaade ja 40° vertikaalvaade ning
- lennujuhtimiskeskonna imitaatorit.

d) 4. etapp – Kõrgtase

D- või C-tasemega samaväärsele standardile vastav lennu täisimitaator, millel on täiustatud päevalennu visuaalsüsteem koos lennujuhtimiskeskonna imitaatoriga.

6. LIIDE

Instrumentaallennupädevuse moodulkoolituskursused

A. Lennuki instrumentaallennupädevus (IR(A)) – Lennukoolituse moodulkursus

ÜLDIST

1. Lennuki instrumentaallennupädevuse lennukoolituse moodulkursuse eesmärk on õpetada pilootidele oskusi, mis on vajalikud lennukite piloteerimiseks vastavalt instrumentaallennureeglitele ja instrumentaallennuilma tingimustes. Kursus koosneb kahest moodulist, mille võib läbida eraldi või koos:

- a) Instrumentaallennu põhimoodul

See sisaldab 10 tundi instruktoriga instrumentaalaega, millest kuni viis tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg instrumentaallennu esmaimitaatoris, I või II taseme lennuimataatoris või lennu täisimataatoris. Instrumentaallennu põhimooduli läbimisel antakse kandidaadile kursuse läbimise tunnistus.

- b) Instrumentaallennuprotseduuride moodul

See sisaldab lennuki instrumentaallennupädevuse koolituskava ülejäänud osi, ühe mootori korral 40 ja mitme mootori korral 45 tundi instruktoriga instrumentaalaega ning lennuki instrumentaallennupädevuse teooriakursust.

2. Lennuki instrumentaallennupädevuse moodulkursusele soovival taotlejal peab olema lennuki erapiloodi või ametipiloodi luba ja öölennapädevus. Instrumentaallennuprotseduuride moodulisse kandideerijal, kellel pole lennuki ametipiloodi luba, peab olema instrumentaallennu põhimooduli kursuse läbimise tunnistus.

Sertifitseeritud koolitusorganisatsioon peab tagama, et mitme mootoriga lennuki instrumentaallennupädevuse kursusele sooviv taotleja, kellel ei ole olnud mitme mootoriga lennuki klassi- või tüübipädevust, oleks enne lennuki instrumentaallennupädevuse kursusel lennuõppe alustamist läbinud H-alajaos sätestatud mitme mootori koolituse.

3. Taotleja, kes soovib läbida lennuki instrumentaallennupädevuse moodulkursuse instrumentaallennuprotseduuride mooduli, peab kõik õppeetapid läbima ühe heakskiidetud pideva koolituskursuse raames. Enne instrumentaallennuprotseduuride mooduli alustamist peab sertifitseeritud koolitusorganisatsioon kontrollima taotleja kompetentsust instrumentaallennu põhioskustes. Vajadusel tuleb anda täienduskoolitust.

4. Teooriakursus tuleb läbida 18 kuu jooksul. Instrumentaallennuprotseduuride moodul tuleb läbida ning lennueksam sooritada teooriaeksami eduka soorituse kehtivusaja jooksul.

5.

Kursus peab sisaldama:

- a) teooriaõpet instrumentaallennupädevuse jaoks nõutaval tasemel;
- b) instrumentaallennuõpet.

TEOREETILISED TEADMISED

6. Lennuki instrumentaallennupädevuse moodulkursuse teooriaõppe kinnitatud maht peab olema vähemalt 150 tundi.

LENNUÕPE

7. Ühe mootoriga lennuki instrumentaallennupädevuse kursus peab sisaldama vähemalt 50 tundi instrumentaalaega, millest kuni 20 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg I taseme lennuimitaatoris või kuni 35 tundi lennu täisimitaatoris või II taseme lennuimitaatoris. Kuni 10 tundi maapealset instrumentaalaega II taseme lennuimitaatoris või lennu täisimitaatoris võib asendada I taseme lennuimitaatoriga.
8. Mitme mootoriga lennuki instrumentaallennupädevuse kursus peab sisaldama vähemalt 55 tundi instrumentaalaega, millest kuni 25 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg I taseme lennuimitaatoris või kuni 40 tundi lennu täisimitaatoris või II taseme lennuimitaatoris. Kuni 10 tundi maapealset instrumentaalaega II taseme lennuimitaatoris või lennu täisimitaatoris võib asendada I taseme lennuimitaatoriga. Ülejäänud instrumentaallennuõppest vähemalt 15 tundi tuleb läbida mitme mootoriga lennukitel.
9. Ühe mootoriga lennuki instrumentaallennupädevuse omanik, kellel on ka mitme mootoriga klassi- või tüübipädevus ning kes soovib omandada esmase lennuki instrumentaallennupädevuse, peab sertifitseeritud koolitusorganisatsioonis läbima kursuse, mis sisaldab vähemalt 5 tundi mitme mootoriga lennuki instrumentaallennuõpet, millest kuni 3 tundi võib olla lennu täisimitaatoris või II taseme lennuimitaatoris.
- 10.1 Lennuki ametipiloodi loa või instrumentaallennu põhimooduli kursuse läbimise tunnistuse omanikul võib punktidega 7 ja 8 ette nähtud õppe kogumahtu 10 tunni võrra vähendada.
- 10.2 Kopteri instrumentaallennupädevuse omanikul võib punktidega 7 ja 8 ette nähtud õppe kogumahtu 10 tunni võrra vähendada.
- 10.3 Lennukil toimuva instrumentaallennuõppe kogumaht peab vastama olenevalt asjaoludest kas punktile 7 või 8.
11. Lennuki instrumentaallennupädevuse lennueksamile eelnevad lennuharjutused peavad sisaldama järgmist:
 - a) Instrumentaallennukoolituse algmoodul: instrumentaallennu põhiprotseduurid ja manöövrid, sealhulgas vähemalt:
 - i) visuaalse välisvaatluseta instrumentaallennu põhioskused:
 - horisontaallend,
 - tõus,
 - laskumine,
 - pöörangud horisontaallennul, tõusul, laskumisel;
 - ii) lennuinstrumentide paigutus;
 - iii) sügavad pöörangud;
 - iv) raadionavigatsioon;
 - v) ebaharilikest asenditest väljatulek;
 - vi) piloteerimine piiratud arvu lennuinstrumentide järgi;
 - vii) algava ja täieliku varisemise tuvastamine ja sellest väljatulek;
 - b) instrumentaallennuprotseduuride moodul:

- i) lennueelsed protseduurid instrumentaallennureeglite kohastel lendudel, sealhulgas lennukäsiraamatu ja asjakohaste lennujuhtimisteenuste dokumentide kasutamine instrumentaallennu plaani koostamiseks;
- ii) protseduurid ja manöövrid instrumentaallennureeglite kohaseks piloteerimiseks tavalistes, ebatavalistes ja hädaolukordades, sealhulgas vähemalt:
 - visuaallennult instrumentaallennule üleminek õhkutõusul,
 - standardsed instrumentaalsaabumised ja -lahkumised,
 - instrumentaallennureeglite kohased protseduurid marsruudil,
 - ooteprotseduurid,
 - instrumentaallähenemine ettenähtud miinimumideni,
 - katkestatud lähenemise protseduurid,
 - instrumentaallähenemisega maandumised, sealhulgas ringlend;
- iii) lennuaegsed manöövrid ja erilised lennuomadused;
- iv) vajadusel mitme mootoriga lennuki piloteerimine eespool nimetatud harjutustes, sealhulgas lennuki piloteerimine üksnes instrumentide järgi ühe mootori imiteeritud rikke ning mootori seiskamise ja taaskäivitamisega (viimane harjutus viia läbi ohutul kõrgusel, juhul kui selleks ei kasutata lennu täisimitaatorit või II taseme lennuimitaatorit.

B. Kopteri instrumentaallennupädevus (IR(H)) – Lennukoolituse moodulkursus

1. Kopteri instrumentaallennupädevuse lennukoolituse moodulkursuse eesmärk on õpetada pilootidele oskusi, mis on vajalikud kopterite piloteerimiseks vastavalt instrumentaallennureeglitele ja instrumentaallennuilmaga tingimustes.
2. Kopteri instrumentaallennupädevuse moodulkursusele soovival taotlejal peab olema kopteri erapiloodiluba koos öölennupädevusega või kopteri ametipiloodi luba või liinikopteri piloodiluba. Kopteri instrumentaallennupädevuse õhusõidukiga õppe etapi alustamiseks peab taotleja olema omandanud kopteri instrumentaallennupädevuse lennueksamil kasutatava kopteri tüübipädevuse või läbinud selle tüübi tunnustatud tüübipädevuskoolituse. Kui lennueksam viiakse läbi mitme piloodiga, peab taotlejal peab olema tunnistus lennumeeskonna koostöökursuse eduka lõpetamise kohta.
3. Kopteri instrumentaallennupädevuse moodulkursust läbida sooviv taotleja peab kõik õppeetapid läbima ühe kinnitatud pideva koolituskursuse raames.
4. Teooriakursus tuleb läbida 18 kuu jooksul. Lennuõpe tuleb läbida ning lennueksam sooritada teooriaeksami eduka soorituse kehtivusaja jooksul.
5. Kursus peab sisaldama:
 - a) teooriaõpet instrumentaallennupädevuse jaoks nõutaval tasemel;
 - b) instrumentaallennuõpet.

TEOREETILISED TEADMISED

6. Kopteri instrumentaallennupädevuse moodulkursuse kinnitatud õppemaht peab olema vähemalt 150 tundi.

LENNUÕPE

7. Ühe mootoriga kopteri instrumentaallennupädevuse kursus peab sisaldama vähemalt 50 tundi instruktoriga instrumentaalaega, millest:

- a) kuni 20 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg kopterite või lennukite I taseme lennuimitaatoris. Need 20 tundi kopterite või lennukite I taseme lennuimitaatoris võib asendada 20 tunni kopteri instrumentaallennupädevuse õppega kursuse jaoks sobivaks tunnistatud lennukil või
- b) kuni 35 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg kopterite 2. või 3. taseme lennuelementide imitaatoris, II või II taseme lennuimitaatoris või lennu täisimitaatoris.

Instrumentaallennuõpe peab sisaldama vähemalt 10 tundi instrumentaallennusertifikaadiga kopteril.

8. Mitme mootoriga kopteri instrumentaallennupädevuse kursus peab sisaldama vähemalt 55 tundi instruktoriga instrumentaalaega, millest:

- a) kuni 20 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg kopterite või lennukite I taseme lennuimitaatoris. Need 20 tundi kopterite või lennukite I taseme lennuimitaatoris võib asendada 20 tunni kopteri instrumentaallennupädevuse õppega kursuse jaoks sobivaks tunnistatud lennukil;
- b) kuni 40 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg kopterite 2. või 3. taseme lennuelementide imitaatoris, II või II taseme lennuimitaatoris või lennu täisimitaatoris.

Instrumentaallennuõpe peab sisaldama vähemalt 10 tundi instrumentaallennusertifikaadiga mitme mootoriga kopteril.

9.1 Kopteri liinipiloodiloo omanikel vähendatakse nõutavat teooriaõppe mahtu 50 tunni võrra.

9.2 Lennuki instrumentaallennupädevuse omanikul võib nõutavat õppemahtu vähendada 10 tunni võrra.

10. Kopteri instrumentaallennupädevuse lennueksamile eelnevad lennuharjutused peavad sisaldama järgmist:

- a) lennueelsed protseduurid instrumentaallennureeglite kohastel lendudel, sealhulgas lennukäsiraamatu ja asjakohaste lennujuhtimisteenuste dokumentide kasutamine instrumentaallennu plaani koostamiseks;
- b) protseduurid ja manöövrid instrumentaallennureeglite kohaseks piloteerimiseks tavalistes, ebatavalistes ja hädaolukordades, sealhulgas vähemalt:
 - i) visuaallennult instrumentaallennule üleminek õhkutõusul,
 - ii) standardsed instrumentaalsaabumised ja -lahkumised,
 - iii) instrumentaallennureeglite kohased protseduurid marsruudil,
 - iv) ooteprotseduurid,
 - v) instrumentaallähenemine ettenähtud miinimumideni,
 - vi) katkestatud lähenemise protseduurid,
 - vii) instrumentaallähenemisega maandumised, sealhulgas ringlend;

- c) lennuaegsed manöövrid ja erilised lennuomadused;
- d) vajadusel mitme mootoriga kopteri piloteerimine eespool nimetatud harjutustes, sealhulgas kopteri piloteerimine üksnes instrumentide järgi ühe mootori imiteeritud rikke ning mootori seiskamise ja taaskäivitamisega (viimane harjutus viia läbi lennu täisimitaatoris või II taseme lennuimitaatoris või 2./3. taseme lennuelementide imitaatoris).

C. Õhulaeva instrumentaallennupädevus (IR(As)) – Lennukoolituse moodulkursus

ÜLDIST

1. Õhulaeva instrumentaallennupädevuse lennukoolituse moodulkursuse eesmärk on õpetada pilootidele oskusi, mis on vajalikud õhulaevade piloteerimiseks vastavalt instrumentaallennureeglitele ja instrumentaallennuilma tingimustes. Kursus koosneb kahest moodulist, mille võib läbida eraldi või koos:
 - a) Instrumentaallennukoolituse algmoodul
See sisaldab 10 tundi instruktoriga instrumentaalaega, millest kuni 5 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg instrumentaallennu esmaimitaatoris, I või II taseme lennuimitaatoris või lennu täisimitaatoris. Instrumentaallennu põhimooduli läbimisel antakse kandidaadile kursuse läbimise tunnistus.
 - b) Instrumentaallennuprotseduuride moodul
See sisaldab õhulaeva instrumentaallennupädevuse koolituskava ülejäänud osi, 25 tundi instrumentaallennuaega instruktoriga ning õhulaeva instrumentaallennupädevuse teooriakursust.
2. Õhulaeva instrumentaallennupädevuse moodulkursusele soovival taotlejal peab olema õhulaeva erapiloodiluba koos öölennupädevusega või õhulaeva ametipiloodi luba. Instrumentaallennuprotseduuride moodulisse kandideerijal, kellel pole õhulaeva ametipiloodi luba, peab olema instrumentaallennu põhimooduli kursuse läbimise tunnistus.
3. Taotleja, kes soovib läbida õhulaeva instrumentaallennupädevuse moodulkursuse instrumentaallennuprotseduuride mooduli, peab kõik õppeetapid läbima ühe kinnitatud pideva koolituskursuse raames. Enne instrumentaallennuprotseduuride mooduli alustamist peab sertifitseeritud koolitusorganisatsioon kontrollima taotleja kompetentsust instrumentaallennu põhioskustes. Vajadusel tuleb anda täienduskoolitust.
4. Teooriakursus tuleb läbida 18 kuu jooksul. Instrumentaallennuprotseduuride moodul tuleb läbida ning lennueksam sooritada teooriaeksami eduka soorituse kehtivusaja jooksul.
5. Kursus peab sisaldama:
 - a) teooriaõpet instrumentaallennupädevuse jaoks nõutaval tasemel;
 - b) instrumentaallennuõpet.

TEOREETILISED TEADMISED

6. Õhulaeva instrumentaallennupädevuse moodulkursuse teooriaõppe kinnitatud maht peab olema vähemalt 150 tundi.

LENNUÕPE

7. Õhulaeva instrumentaallennupädevuse kursus peab sisaldama vähemalt 35 tundi instrumentaalaega, millest kuni 15 tundi võib olla maapealne instrumentaalaeg I taseme lennuimitaatoris või kuni 20 tundi lennu täisimitaatoris või II taseme lennuimitaatoris. Kuni 5 tundi maapealset instrumentaalaega II taseme lennuimitaatoris või lennu täisimitaatoris võib asendada I taseme lennuimitaatoriga.
8. Õhulaeva ametipiloodi loa või instrumentaallennu põhimooduli kursuse läbimise tunnistuse omanikul võib punktis 7 ette nähtud õppe kogumahtu 10 tunni võrra vähendada. Õhulaevaga instrumentaallennuõppe kogumaht peab vastama punktile 7.
9. Kui taotlejal on mõne muu õhusõidukikategooria instrumentaallennupädevus, võib nõutava õhulaevaga lennuõppe mahtu vähendada 10 tunnini.
10. Õhulaeva instrumentaallennupädevuse lennueksamile eelnevad lennuharjutused peavad sisaldama järgmist:
 - a) Instrumentaallennukoolituse algmoodul:

instrumentaallennu põhiprotseduurid ja manöövrid, sealhulgas vähemalt:

 - i) visuaalse välisvaatluseta instrumentaallennu põhioskused:
 - horisontaallend,
 - tõus,
 - laskumine,
 - pöörangud horisontaallennul, tõusul, laskumisel;
 - ii) lennuinstrumentide paigutus;
 - iii) raadionavigatsioon;
 - iv) ebaharilikest asenditest väljatulek;
 - v) piloteerimine piiratud arvu lennuinstrumentide järgi;
 - b) Instrumentaallennuprotseduuride moodul:
 - i) lennueelsed protseduurid instrumentaallennureeglite kohastel lendudel, sealhulgas lennukäsiraamatu ja asjakohaste lennujuhtimisteenuste dokumentide kasutamine instrumentaallennu plaani koostamiseks;
 - ii) protseduurid ja manöövrid instrumentaallennureeglite kohaseks piloteerimiseks tavalistes, ebatavalistes ja hädaolukordades, sealhulgas vähemalt:
 - visuaallennult instrumentaallennule üleminek õhkutõusul,
 - standardsed instrumentaalsaabumised ja -lahkumised,
 - instrumentaallennureeglite kohased protseduurid marsruudil,
 - ooteprotseduurid,
 - instrumentaallähenemine ettenähtud miinimumideni,
 - katkestatud lähenemise protseduurid,
 - instrumentaallähenemisega maandumised, sealhulgas ringlend;
 - iii) lennuaegsed manöövrid ja erilised lennuomadused;

- iv) õhulaeva piloteerimine eespool nimetatud harjutustes, sealhulgas õhulaeva piloteerimine üksnes instrumentide järgi ühe mootori imiteeritud rikke ning mootori seiskamise ja taaskäivitamisega (viimane harjutus viia läbi ohutul kõrgusel, juhul kui selleks ei kasutata lennu täisimitaatorit või II taseme lennuimitaatorit).

7. LIIDE

INSTRUMENTAALLENNUPÄDEVUSE LENNUEKSAM

1. Instrumentaallennupädevuse taotleja peab olema läbinud lennuõppe eksamil kasutatava õhusõidukiklassi või -tüübiga.
2. Taotleja peab läbima lennueksami asjakohased osad. Kui osa mis tahes punkti sooritus ebaõnnestub, loetakse kogu osa sooritus ebaõnnestunuks. Kui enam kui ühe osa sooritus ebaõnnestub, peab taotleja kogu eksami uuesti sooritama. Kui üksnes ühe osa sooritus ebaõnnestub, peab taotleja uuesti sooritama vaid selle osa. Kui korduseksamil mõne osa sooritus ebaõnnestub, sealhulgas need, mille sooritus eelmisel katsel õnnestus, peab taotleja kogu eksami uuesti sooritama. Lennueksami kõik asjakohased osad tuleb läbida 6 kuu jooksul. Kui kahe katsega ei õnnestu eksami kõiki asjakohaseid osi edukalt sooritada, tuleb õpet jätkata.
3. Lennueksamil läbikukkumise korral võidakse nõuda õppe jätkamist. Lennueksamit võib püüda sooritada piiramatu arv kordi.

EKSAMI LÄBIVIIMINE

4. Eksami eesmärk on imiteerida praktilist lendu. Lennumarsruudi valib kontrollpiloot. Üks olulisi elemente on taotleja suutlikkus planeerida ja sooritada lende tavapäraste briifingumaterjalide põhjal. Taotleja vastutab lennu planeerimise eest ning peab tagama pardal lennuks vajaliku varustuse ja dokumentide olemasolu. Lennu kestus peab olema vähemalt 1 tund.
5. Kui taotleja otsustab lennueksami katkestada põhjustel, mida kontrollpiloot ei pea piisavateks, peab taotleja kogu lennueksami uuesti sooritama. Kui lennueksam katkestatakse põhjustel, mida kontrollpiloot peab piisavateks, tuleb edaspidi läbida üksnes eksami sooritamata jäänud osad.
6. Kontrollpiloot võib eksami käigus nõuda, et taotleja kordaks mis tahes manöövrit või toimingut ühe korra. Kontrollpiloot võib eksami millal tahes lõpetada, kui ta leiab, et taotleja lennuoskusi arvestades tuleb tal eksam sooritada tervikuna uuesti.
7. Taotleja peab õhusõidukit piloteerima kohal, kus on võimalik täita kapteni ülesandeid, ning lähtuma eksami sooritamisel eeldusest, et meeskonnas teisi liikmeid ei ole. Kontrollpiloot ei tohi õhusõiduki piloteerimises osaleda, välja arvatud juhul, kui sekkumine on vajalik ohutuse tagamiseks või muu liikluse ebamõistliku viivitamise vältimiseks. Vastutus lennu eest määratakse riiklike eeskirjade kohaselt.
8. Otsusekõrgused / kõrguse merepinnast, suhtelised laskumiskõrgused maapinnast/merepinnast ja lähenemise katkestamise punkti otsustab taotleja ning kontrollpiloot peab need heaks kiitma.
9. Instrumentaallennupädevuse taotleja peab kontrollpiloodile osutama, mida ta parajasti kontrollib ja mis ülesandeid täidab, ning esitama radioseadmete nimetused. Kontrollimised tehakse vastavalt selle õhusõiduki kinnitatud kontroll-lehele, millega eksam sooritatakse. Lennueksami lennueelse ettevalmistuse käigus peab taotleja määrama mootori töörežiimi ja kiiruse seaded. Taotleja peab välja arvutama stardi, lähenemise ja maandumise lennutehnilised andmed vastavalt kasutatava õhusõiduki käsiraamatule või lennukäsiraamatule.

LENNUEKSAMIL LUBATUD HÄLBED

10. Taotleja peab tõendama oskust:

- a) piloteerida õhusõidukit selle võimaluste piires;
- b) sooritada kõiki manöövreid sujuvalt ja täpselt;
- c) rakendada head otsustusvõimet ja lennumeisterlikkust;
- d) rakendada aeronautikateadmisi ja
- e) säilitada kogu aeg õhusõiduki selline juhitavus, et ei tekiks olulist kahtlust ühegi protseduuri või manöövri edukas lõpuleviimises.

11. Kehtivad järgmised piirhälbed, mida korrigeeritakse vastavalt turbulentsile ning kasutatava õhusõiduki juhitavus- ja lennuomadustele.

Kõrgus

Üldjuhul ± 100 jalga

Otsusekõrgusel kordusringile minekul $+50$ jalga/ -0 jalga

Minimaalne suhteline laskumiskõrgus/MAP/kõrgus $+50$ jalga/ -0 jalga

Marsruudi järgimine

raadio abil $\pm 5^\circ$

Täppislähenemine pool skaalat, asimuut ja glissaad

Kursil püsimine

kõikide mootorite töötades $\pm 5^\circ$

imiteeritava mootoririkkega $\pm 10^\circ$

Kiirus

kõikide mootorite töötades ± 5 sõlme

imiteeritava mootoririkkega $+10$ sõlme/ -5 sõlme

EKSAMI SISU

Lennukid

1. OSA – LENNUEELSE TOIMINGUD JA VÄLJALEND	
Kontroll-lehe	kasutamist, lennumeisterlikkust, jäätumisvastaseid ja
jääemaldusprotseduure jmt kohaldatakse kõikides jaotistes.	
a	Lennukäsiraamatu (või samaväärse dokumendi) kasutamine, eelkõige õhusõiduki lennuarvestused, mass ja tasakaal
b	Lennuliiklusteenistuse andmete ja ilmaandmete kasutamine
c	Lennujuhtimiseks lennuplaani koostamine, instrumentaallennureeglite kohase lennuplaani/päeviku koostamine
d	Lennueelne ülevaatus
e	Ilmastikumiinimumid

f	Ruleerimine
g	Stardieelne briifing, start
h	Üleminek instrumentaallennule
i	Instrumentaalväljumise protseduurid, kõrgusmõõduri seadmine
j	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
2. OSA – ÜLDJUHTIMINE	
a	Lennuki juhtimine üksnes lennuinstrumentide näitude järgi, sealhulgas: horisontaallend erinevatel kiirustel, tasakaalustamine
b	Pöörangud tõusul ja laskumisel, pikaajalise 1. astme pööranguga
c	Ebaharilikest asenditest väljatulek, sealhulgas pikaajalised pöörangud 45° kaldega ja sügavad pöörangud laskumisel
d	Varisemislähedusest väljatulek horisontaallennul, tõusu ja laskumisega pöörangutel ning maandumiskonfiguratsioonis – kohaldatav üksnes lennukitele
e	Piloteerimine piiratud instrumendipaneeli põhjal: stabiliseeritud tõus või laskumine, 1. astme horisontaalpöörangud etteantud kurssidele, ebaharilikest asenditest väljatulek – kohaldatav üksnes lennukitele
3. OSA – PROTSEDUURID MARSRUUDIL	
a	Marsruudi jälgimine, sealhulgas välisandmete jälgimine, nt NDB, VOR, RNAV
b	Raadiosidevahendite kasutamine
c	Horisontaallend, kursi, kõrguse ja õhkkiiruse hoidmine, mootori töörežiim, tasakaalustamisvõtted
d	Kõrgusmõõduri seadmine
e	Eeldatavate saabumisaegade arvestamine ja korrigeerimine (vajadusel marsruudil aeglustamisega)

f	Lennu jälgimine, lennupäevik, kütusekulu, süsteemide juhtimine
g	Jäaemaldusprotseduurid, vajadusel imiteerimisega
h	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
4. OSA – TÄPPISLÄHENEMISE PROTSEDUURID	
a	Navigatsiooni abivahendite seadmine ja kontroll, raadiomajakate tuvastamine
b	Saabumisprotseduurid, kõrgusmõõtu kontrollimised
c	Lähenemis- ja maandumisbriifing, sealhulgas laskumis-/lähenemis-/maandumiskontrollid
d	Ooteprotseduur
e	Avaldatud lähenemisprotseduuri järgimine
f	Lähenemisajastus
g	Kõrguse, kiiruse, kursi hoidmine (stabiliseeritud lähenemine)
h+	Kordusringile minek
i+	Katkestatud lähenemise protseduurid ja maandumine
j	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
5. OSA – MITTE-TÄPPISLÄHENEMISE PROTSEDUURID	
a	Navigatsiooni abivahendite seadmine ja kontroll, seadmete tuvastamine
b	Saabumisprotseduurid, kõrgusmõõtu seadmine
c	Lähenemis- ja maandumisbriifing, sealhulgas laskumis-/lähenemis-/maandumiskontrollid
d+	Ooteprotseduur

e	Avaldatud lähenemisprotseduuri järgimine
f	Lähenemisajastus
g	Kõrguse, kiiruse, kursi hoidmine (stabiliseeritud lähenemine)
h+	Kordusringile minek
i+	Katkestatud lähenemise protseduurid ja maandumine
j	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
6. OSA – LEND ÜHE MITTETÖÖTAVA MOOTORIGA (üksnes mitme mootoriga lennukitel)	
a	Imiteeritav mootoririke pärast starti või kordusringil
b	Lähenemine, kordusring ja protseduuriline katkestatud lähenemine ühe mittetöötava mootoriga
c	Lähenemine ja maandumine ühe mittetöötava mootoriga
d	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid

* Võib teha lennu täisimitaatoris, 2./3. taseme lennuelementide imitaatoris või II taseme lennuimitaatoris.

+ Võib teha 4. või 5. jaotise raames.

° Tuleb teha üksnes instrumentide näitude põhjal.

Kopterid

1. OSA – VÄLJUMINE	
Kontroll-lehe kasutamist, lennumeisterlikkust, jäätumisvastaseid ja jääeemaldusprotseduure jmt kohaldatakse kõikides jaotistes.	
a	Lennukäsiraamatu (või samaväärse dokumendi) kasutamine, eelkõige õhusõiduki lennuarvestused; mass ja tasakaal
b	Lennuliiklusteenistuse andmete ja ilmaandmete kasutamine

c	Lennujuhtimiseks lennuplaani koostamine, instrumentaallennureeglite kohase lennuplaani/päeviku koostamine
d	Lennueelne ülevaatus
e	Ilmastikumiinimumid
f	Ruleerimine/ õhus ruleerimine vastavalt lennujuhtimiskeskuse või instruktori juhiste
g	Stardieelne briifing, protseduurid ja kontrollid
h	Üleminek instrumentaallennule
i	Instrumentaalväljumise protseduurid
2. OSA – ÜLDJUHTIMINE	
a	Kopteri juhtimine üksnes instrumentide näitude järgi, sealhulgas:
b	Pöörangud tõusul ja laskumisel, pikaajalise 1. astme pööranguga
c	Ebaharilikest asenditest väljatulek, sealhulgas pikaajalised pöörangud 30° kaldega ja sügavad pöörangud laskumisel
3. OSA – INSTRUMENTAALLENNU PROTSEDUURID MARSRUUDIL	
a	Marsruudi järgimine, sealhulgas välisandmete jälgimine, nt NDB, VOR, RNAV
b	Raadiosidevahendite kasutamine
c	Horisontaallend, kursi, kõrguse ja õhkkiiruse hoidmine, mootori töörežiim
d	Kõrgusmõõtu seadmine
e	Eeldatavate saabumisaegade arvestamine ja korrigeerimine
f	Lennu jälgimine, lennupäevik, kütusekulu, süsteemide juhtimine
g	Jäaemaldusprotseduurid, kui on kohaldatavad, vajadusel imiteerimisega

h	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
4. OSA – TÄPPISLÄHENEMINE	
a	Navigatsiooni abivahendite seadmine ja kontroll, raadiomajakate tuvastamine
b	Saabumisprotseduurid, kõrgusmõõtuuri kontrollimised
c	Lähenemis- ja maandumisbriifing, sealhulgas laskumis-/lähenemis-/maandumiskontrollid
d*	Ooteprotseduur
e	Avaldatud lähenemisprotseduuri järgimine
f	Lähenemisajastus
g	Kõrguse, kiiruse, kursi hoidmine (stabiliseeritud lähenemine)
h	Kordusringile minek
i*	Katkestatud lähenemise protseduurid ja maandumine
j	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
* Teha 4. või 5. jaotise raames.	
5. OSA – MITTE-TÄPPISLÄHENEMINE	
a	Navigatsiooni abivahendite seadmine ja kontroll, raadiomajakate tuvastamine
b	Saabumisprotseduurid, kõrgusmõõtuuri kontrollimised
c	Lähenemis- ja maandumisbriifing, sealhulgas laskumis-/lähenemis-/maandumiskontrollid
d*	Ooteprotseduur
e	Avaldatud lähenemisprotseduuri järgimine

f	Lähenemisajastus
g	Kõrguse, kiiruse, kursi hoidmine (stabiliseeritud lähenemine)
h*	Kordusringile minek
i*	Katkestatud lähenemise protseduurid* ja maandumine
j	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid

* Teha 4. või 5. jaotise raames.

6. OSA – PROTSEDUURID EBATAVALISES JA HÄDAOLUKORRAS

Selle osa võib ühendada osadega 1–5. Eksamil tuleb arvestada kontrolli kopteri üle, mootoririkke tuvastamist, viivitamatuid meetmeid (tegutsemine avarii korral), jätkumeetmeid ning kontrolle ja lennutäpsust järgmistes olukordades:

a	Imiteeritav mootoririke pärast starti ja lähenemisel (ohutul kõrgusel, juhul kui seda ei tehta lennu täisimitaatoris) *Üksnes mitme mootoriga kopterite korral.
b	Lennupüsivusseadmete/hüdraulikasüsteemi rike (kui on kohaldatav)
c	Piloteerimine piiratud arvu lennuinstrumentide järgi
d	Autorotatsioon ja väljumine eelseatud kõrgusele
e	Täppislähenemine käsitsi, suunanäidiku abita* Täppislähenemine käsitsi, suunanäidiku abiga* *Eksamil kasutada neist ühte.

Õhulaevad

1. OSA – LENNUEELSESED TOIMINGUD JA VÄLJUMINE

Kontroll-lehe kasutamist, lennumeisterlikkust, sidepidamist lennujuhtimiskeskusega ja korralduste täitmist, raadiosideprotseduure kohaldatakse kõikides jaotistes.

a	Lennukäsiraamatu (või samaväärse dokumendi) kasutamine, eelkõige õhusõiduki
---	---

	lennuarvestused, mass ja tasakaal
b	Lennuliiklusteenistuse andmete ja ilmaandmete kasutamine
c	Lennujuhtimiseks lennuplaani koostamine, instrumentaallennureeglite kohase lennuplaani/päeviku koostamine
d	Lennueelne ülevaatus
e	Ilmastikumiinimumid
f	Stardieelne briifing, mastist vabastamise protseduur, maapinnal manööverdamine
g	Start
h	Üleminek instrumentaallennule
i	Instrumentaalväljumise protseduurid, kõrgusmõõturi seadmine
j	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
2. OSA – ÜLDJUHTIMINE	
a	Õhulaeva juhtimine üksnes instrumentide näitude järgi
b	Pikaajalised stabiilse pöörangud tõusul ja laskumisel
c	Ebaharilikest asenditest väljatulek
d	Piloteerimine piiratud instrumendipaneeli korral
3. OSA – INSTRUMENTAALLENNU PROTSEDUURID MARSRUUDIL	
a	Marsruudi järgimine, sealhulgas välisandmete jälgimine, nt NDB, VOR, RNAV
b	Raadiosidevahendite kasutamine
c	Horisontaallend, kursi, kõrguse ja õhkkiiruse hoidmine, mootori töörežiim, tasakaalustamisvõtted

d	Kõrgusmõõduri seadmine
e	Eeldatavate saabumisaegade arvestamine ja korrigeerimine
f	Lennu jälgimine, lennupäevik, kütusekulu, süsteemide juhtimine
g	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
4. OSA – TÄPPISLÄHENEMISE PROTSEDUURID	
a	Navigatsiooni abivahendite seadmine ja kontroll, seadmete tuvastamine
b	Saabumisprotseduurid, kõrgusmõõduri kontrollimised
c	Lähenemis- ja maandumisbriifing, sealhulgas laskumis-/lähenemis-/maandumiskontrollid
d+	Ooteprotseduur
e	Avaldatud lähenemisprotseduuri järgimine
f	Lähenemisajastus
g	Stabiliseeritud lähenemine (kõrguse, kiiruse, kursi hoidmine)
h+	Kordusringile minek
i+	Katkestatud lähenemise protseduurid ja maandumine
j	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
5. OSA – MITTE-TÄPPISLÄHENEMISE PROTSEDUURID	
a	Navigatsiooni abivahendite seadmine ja kontroll, raadiomajakate tuvastamine
b	Saabumisprotseduurid, kõrgusmõõduri seadmine
c	Lähenemis- ja maandumisbriifing, sealhulgas laskumis-/lähenemis-/maandumiskontrollid

d+	Ooteprotseduur
e	Avaldatud lähenemisprotseduuri järgimine
f	Lähenemisajastus
g	Stabiliseeritud lähenemine (kõrguse, kiiruse, kursi hoidmine)
h ⁺	Kordusringile minek
i ⁺	Katkestatud lähenemise protseduurid ja maandumine
j	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid
6. OSA – LEND ÜHE MITTETÖÖTAVA MOOTORIGA Selle osa võib ühendada osadega 1–5. Eksamil tuleb arvestada kontrolli õhulaeva üle, mootoririkke tuvastamist, viivitamatuid meetmeid, jätkumeetmeid, kontrolle ja lennutäpsust järgmistes olukordades.	
a	Imiteeritav mootoririke pärast starti või kordusringil
b	Lähenemine ja protseduuriline kordusring ühe mittetöötava mootoriga
c	Lähenemine ja maandumine, katkestatud lähenemise protseduur ühe mittetöötava mootoriga
d	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid

+ Võib teha 4. või 5. jaotise raames.

8. LIIDE

KLASSI- VÕI TÜÜBIPÄDEVUSE LENNUOSKUSTE TASEMEKONTROLLI INSTRUMENTAALLENUPÄDEVUSE OSA RISTARVESTAMINE

A. Lennukid

Arvestamine toimub üksnes juhul, kui pikenduse taotleja soovib pikendada vastavalt kas ühe või mitme mootoriga ühepiloodi- või mitmepiloodilennuki instrumentaallennupädevuse õigusi.

Instrumentaallennupädevust sisaldava lennuoskuste tasemekontrolli läbiviimisel, kui omanikul on kehtiv:	Lennuoskuste tasemekontrollis arvestatakse järgmisi instrumentaallennupädevuse osi:
mitmepiloodilennuki tüübipädevus; kõrgtehnilise keeruka lennuki tüübipädevus	ühe mootoriga lennuki klassi-* ja ühe mootoriga lennuki tüübipädevus* ja mitme mootoriga ühepiloodilennuki klassipädevus ja mitme mootoriga mitte-kõrgtehnilise keeruka ühepiloodilennuki tüübipädevus, 9. liite mitte-kõrgtehnilise keeruka ühepiloodilennuki korral arvestatakse üksnes lennueksami jaotist 3B*
mitme mootoriga mitte-kõrgtehnilise keeruka ühepiloodilennuki tüübipädevus, ühepiloodilennud	mitme mootoriga ühepiloodilennuki klassi-* ja mitme mootoriga mitte-kõrgtehnilise keeruka ühepiloodilennuki tüübipädevus ja ühe mootoriga lennuki klassi- ja tüübipädevus*
mitme mootoriga mitte-kõrgtehnilise keeruka ühepiloodilennuki tüübipädevus, üksnes mitmepiloodilennud	a) mitme mootoriga ühepiloodilennuki klassi-* ja b) mitme mootoriga mitte-kõrgtehnilise keeruka ühepiloodilennuki tüübipädevus* ja c) ühe mootoriga lennuki klassi- ja tüübipädevus*
mitme mootoriga ühepiloodilennuki klassipädevus, üksnes ühepiloodilennud	ühe mootoriga lennuki klassi- ja tüübipädevus ja mitme mootoriga ühepiloodilennuki klassi- ja mitme mootoriga mitte-kõrgtehnilise keeruka ühepiloodilennuki tüübipädevus
mitme mootoriga ühepiloodilennuki klassipädevus, üksnes mitmepiloodilennud	ühe mootoriga lennuki klassi- ja tüübipädevus* ja mitme mootoriga ühepiloodilennuki klassi-* ja mitme mootoriga mitte-kõrgtehnilise keeruka ühepiloodilennuki

	tüübipädevus*
ühe mootoriga ühepiloodilennuki klassipädevus	ühe mootoriga lennuki klassi- ja tüübipädevus
ühe mootoriga ühepiloodilennuki tüübipädevus	ühe mootoriga lennuki klassi- ja tüübipädevus

* Tingimusel, et taotleja on eelnenud 12 kuu jooksul teinud vähemalt kolm instrumentaallennureeglite kohast väljumist ja lähenemist ühepiloodi klassi või tüüpi lennukil ühepiloodilendudel; mitme mootoriga mitte-kõrgtehnilise mittekeeruka lennuki korral peab taotleja olema sooritanud 6. jaotise lennueksami mitte-kõrgtehnilisel mittekeerukal ühepiloodilennukil ühepiloodilennuna üksnes lennuinstrumentide näitude järgi.

B. Kopterid

Arvestada saab üksnes vastavalt kas ühe mootoriga kopterite või mitme mootoriga ühepiloodikopterite instrumentaallennupädevuse õiguste pikendamise korral.

Instrumentaallennupädevust sisaldava lennuoskuste tasemekontrolli läbiviimisel, kui omanikul on kehtiv:	Lennuoskuste tasemekontrollis arvestatakse järgmisi instrumentaallennupädevuse osi:
mitmepiloodikopteri tüübipädevus	ühe mootoriga kopteri tüübipädevus* ja mitme mootoriga ühepiloodikopteri tüübipädevus *
mitme mootoriga ühepiloodikopteri tüübipädevus, üksnes ühepiloodilennud	ühe mootoriga kopteri tüübipädevus*, mitme mootoriga kopteri tüübipädevus.
mitme mootoriga ühepiloodikopteri tüübipädevus, üksnes mitmepiloodilennud	ühe mootoriga kopteri tüübipädevus*, mitme mootoriga kopteri tüübipädevus. *

* Tingimusel, et eelnenud 12 kuu jooksul on tehtud vähemalt kolm instrumentaallennureeglite kohast väljumist ja lähenemist ühepiloodi tüüpi kopteril ühepiloodilendudel.

9. LIIDE

TEISE PILOODI LOA, LIINIPLOODI LOA, TÜÜBI- JA KLASSEPÄDEVUSTE KOOLITUS, LENNUEKSAM JA LENNUOSKUSTE TASEMEKONTROLL NING INSTRUMENTAALLENNUPÄDEVUSE LENNUOSKUSTE TASEMEKONTROLL

A. Üldist

1. Lennueksamile soovija peab olema läbinud eksamil kasutatava õhusõidukiklassi või –tüübi kohta lennuõppe.
2. Kui kahe katsega ei õnnestu eksami kõiki osi edukalt sooritada, tuleb õpet jätkata.
3. Lennueksamit võib püüda sooritada piiramatult arv kordi.

KOOLITUSE, LENNUEKSAMI / LENNUOSKUSTE TASEMEKONTROLLI SISU

4. Kui 21. osa kohaselt kindlaks määratud kasutamissobivuse andmetega ei ole ette nähtud teisiti, peab lennuõppekava vastama käesolevale liitele. Lennuõppekava mahtu võib vähendada, et arvestada varasemat kogemust sarnastel õhusõiduki

tüüpidel, nagu on ette nähtud 21. osa kohaselt kindlaks määratud kasutamissobivuse andmetega.

5. Kui tegemist ei ole liinipiloodi loa väljaandmiseks nõutavate lennueksamitega, võib arvestada ühiseid osi muude tüüpide või variantide lennueksamitest, milles piloot on kvalifitseeritud, juhul kui see on konkreetse tüübi korral ette nähtud 21. osa kohaselt kindlaks määratud kasutamissobivuse andmetega.

EKSAMI/KONTROLLI LÄBIVIIMINE

6. Kontrollpiloot võib valida pädeva asutuse poolt välja töötatud ja kinnitatud erinevate asjaomaste toimingute imitatsioone sisaldavate lennueksami ja lennuoskuste tasemekontrolli skeemide vahel. Lennu täisimitaatoreid ja muid treeningseadmeid, juhul kui neid on ning olenemata nende asukohast, kasutatakse käesoleva osaga ettenähtud viisil. Eksam/kontroll peab kestma vähemalt:
 - a) teise piloodi loa, liinipiloodi loa, mitmepiloodi tüübipädevuste ja kõrgtehniliste keerukate ühepiloodilennukite tüübipädevuste korral 120 minutit ja
 - b) instrumentaallennupädevuse ja ühepiloodi klassi- või tüübipädevuste korral 60 minutit.
7. Lennuoskuste tasemekontrolli käigus peab kontrollpiloot kontrollima, et klassi- või tüübipädevuse omanikul on säilinud nõuetekohane teoreetiliste teadmiste tase.
8. Kui taotleja otsustab lennueksami katkestada põhjustel, mida kontrollpiloot ei pea piisavateks, peab taotleja kogu lennueksami uuesti sooritama. Kui lennueksam katkestatakse põhjustel, mida kontrollpiloot peab piisavateks, tuleb edaspidi läbida üksnes eksami sooritamata jäänud osad.
9. Kontrollpiloot võib eksami käigus nõuda, et taotleja kordaks mis tahes manöövrit või toimingut ühe korra. Kontrollpiloot võib eksami millal tahes lõpetada, kui ta leiab, et taotleja lennuoskusi arvestades tuleb tal eksam sooritada tervikuna uuesti.
10. Taotleja peab õhusõidukit piloteerima kohal, kus on võimalik täita vastavalt vajadusele kas kapteni või teise piloodi ülesandeid, ning ühepiloodilennu eksami/kontrolli korral lähtuma eeldusest, et rohkem meeskonnaliikmeid ei ole. Vastutus lennu eest määratakse siseriiklike eeskirjade kohaselt.
11. Lennueksami lennueelse ettevalmistuse käigus peab taotleja määrama mootori töörežiimi ja kiiruse seaded. Taotleja peab kontrollpiloodile osutama, mida ta parajasti kontrollib ja mis ülesandeid täidab, ning esitama radioseadmete nimetused. Kontrollimised tehakse vastavalt selle õhusõiduki kinnitatud kontroll-lehele, millega eksam sooritatakse, ning vajadusel lennumeeskonna koostöö raames. Taotleja peab välja arvutama stardi, lähenemise ja maandumise lennutehnilised andmed vastavalt kasutatava õhusõiduki käsiraamatule või lennukäsiraamatule. Otsusekõrgused / kõrguse merepinnast, suhtelised laskumiskõrgused maapinnast/merepinnast ja lähenemise katkestamise punkt tuleb kontrollpiloodiga kokku leppida.
12. Kontrollpiloot ei tohi õhusõiduki piloteerimises osaleda, välja arvatud juhul, kui sekkumine on vajalik ohutuse tagamiseks või muu liikluse ebamõistliku viivitamise vältimiseks.

MITMEPILOODIÕHUSÕIDUKITE TÜÜBIPÄDEVUSTE, MITMEPILOODILENNUL KASUTATAVATE ÜHEPILOODILENNUKITE TÜÜBIPÄDEVUSTE, TEISE PILOODI LOA JA LIINIPILOODI LOA LENNUEKSAMI / LENNUOSKUSTE TASEMEKONTROLLI ERINÕUDED

13. Mitmepiloodiõhusõidukite või mitmepiloodilennul kasutatavate ühepiloodilennukite korral tuleb lennueksam korraldada lennumeeskonnaga. Teise piloodina võib tegutseda teine taotleja või teise tüübipädevusega kvalifitseeritud piloot. Õhusõiduki kasutamisel on teine piloot kontrollpiloot või instruktor.
14. Taotleja peab kõikides lennueksami osades tegutsema piloteeriva piloodina, välja arvatud ebatavaliste ja hädaolukordade protseduuride korral, kus ta võib lennumeeskonna koostöö raames tegutseda piloteeriva või jälgiva piloodina. Mitmepiloodiõhusõiduki esmase tüübipädevuse või liinipiloodi loa taotleja peab samuti tõendama piloteeriva piloodina tegutsemise oskust. Taotleja võib lennueksamiks valida vasaku või parema istme, juhul kui valitud istmelt on võimalik sooritada kõiki eksami punkte.
15. Liinipiloodi loa või mitmepiloodiõhusõidukite tüübipädevuse või ühepiloodilennukite kapteni ülesandeid hõlmava mitmepiloodilennu tüübipädevuse taotlejate korral peab eksamineerija eraldi kontrollima järgmisi aspekte, olenemata sellest, kas taotleja tegutseb piloteeriva või jälgiva piloodina:
 - a) meeskonna koostöö juhtimine;
 - b) õhusõiduki käitamisest üldise ülevaate säilitamine asjakohase järelevalve abil ja
 - c) prioriteetide seadmine ja otsustamine kooskõlas olukorraga seonduvate ohutusaspektide ja asjaomaste eeskirjade ja normidega, kaasa arvatud hädaolukordades.
16. Instrumentaallennupädevust hõlmav eksam/kontroll tuleb läbi viia instrumentaallennureeglite kohaselt ja ärilise lennutranspordi keskkonda võimalikult täpselt imiteerides. Üks oluline kontrollitav element on taotleja suutlikkus planeerida ja sooritada lende tavapäraste briifingumaterjalide põhjal.
17. Kui tüübipädevuskursus sisaldas vähem kui kaks tundi lennuõpet õhusõidukiga, võib lennueksami viia läbi lennu täisimitaatoris ning enne lennuõpet õhusõidukiga. Sel juhul saadetakse tüübipädevuskursuse ja õhusõidukiga lennuõppe läbimise tunnistus enne taotleja loale uue pädevuse märkimist pädevale asutusele.

B. Lennukite erinõuded

NÕUDED SOORITUSELE

1. Ühepiloodilennukite korral, välja arvatud kõrgtehnilised keerukad ühepiloodilennukid, peab taotleja sooritama lennueksami või lennuoskuste tasemekontrolli kõik osad. Kui osa mis tahes punkti sooritus ebaõnnestub, loetakse kogu osa sooritus ebaõnnestunuks. Kui enam kui ühe osa sooritus ebaõnnestub, peab taotleja kogu eksami uuesti sooritama. Kui üksnes ühe osa sooritus ebaõnnestub, peab taotleja uuesti sooritama vaid selle osa. Kui korduseksamil mõne osa sooritus ebaõnnestub, sealhulgas need, mille sooritus eelmisel katsel õnnestus, peab taotleja kogu eksami uuesti sooritama. Mitme mootoriga ühepiloodilennukite korral tuleb sooritada vastava eksami või kontrolli asümmeetrilise veojõuga lendu käsitlev 6. osa.
2. Ühepiloodilennukite korral, välja arvatud kõrgtehnilised keerukad ühepiloodilennukid, peab taotleja sooritama lennueksami või lennuoskuste tasemekontrolli kõik osad. Kui sooritus ebaõnnestub rohkem kui viies punktis, peab taotleja kogu eksami või kontrolli uuesti sooritama. Kui taotleja sooritus ebaõnnestub kuni viies punktis, sooritab ta ebaõnnestunud punktid uuesti. Korduseksamil või

korduskontrollis mõne punkti ebaõnnestumise korral, sealhulgas nende punktide, mis on eelmisel katsel õnnestunud, peab taotleja kogu eksami uuesti sooritama. Liinipiloodi või teise piloodi loa lennueksami koosseisu ei kuulu 6. osa. Kui taotleja sooritus ebaõnnestub üksnes 6. osas või ta seda osa ei soorita, antakse tüübipädevus välja ilma CAT II ja CAT III õigusteta. Tüübipädevuse õigustele CAT II või CAT III lisamiseks peab taotleja vastaval õhusõiduki tüübil sooritama 6. osa.

LENNUEKSAMIL LUBATUD HÄLBED

3. Taotleja peab tõendama oskust:
 - a) piloteerida lennukit selle võimaluste piires;
 - b) sooritada kõiki manöövreid sujuvalt ja täpselt;
 - c) rakendada head otsustusvõimet ja lennumeisterlikkust;
 - d) rakendada aeronautikateadmisi;
 - e) säilitada kogu aeg lennuki selline juhitavus, et oleks alati tagatud kõikide protseduuride ja manöövrite edukas lõpuleviimine;
 - f) mõista ja rakendada meeskonna koostöö ja tegevusvõimetuse protseduure, kui need on kohaldatavad ja
 - g) suhelda tõhusalt teiste meeskonnaliikmetega, kui see on kohaldatav.
4. Kehtivad järgmised piirhälbed, mida korrigeeritakse vastavalt turbulentsile ning kasutatava lennuki juhitavus- ja lennuomadustele:

Kõrgus

Üldjuhul ± 100 jalga

Otsusekõrgusel kordusringile minekul $+50$ jalga/ -0 jalga

Minimaalne suhteline laskumiskõrgus $+50$ jalga/ -0 jalga

Marsruudi järgimine

raadio abil $\pm 5^\circ$

Täpsuslähenedamine pool skaalat, asimuut ja glissaad

Kursil püsimine

kõikide mootorite töötades $\pm 5^\circ$

imateeritava mootoririkkega $\pm 10^\circ$

Kiirus

kõikide mootorite töötades ± 5 sõlme

imateeritava mootoririkkega $+10$ sõlme/ -5 sõlme

KOOLITUSE/LENNUEKSAMI / LENNUOSKUSTE TASEMEKONTROLLI SISU

5. Ühepiloodilennukid, välja arvatud kõrgtehnilised keerukad lennukid.
 - a) Sümbolite tähendused:

P = läbitud kapteni või teise piloodi ning piloteeriva ja jälgiva piloodi koolitus

X = Selleks harjutuseks kasutatakse võimaluse korral lennuimitaatoreid, muul juhul aga lennukit, kui see vastava manöövri või protseduuri jaoks sobib.

P# = koolitusele lisandub lennuki ülevaatus järelevalve all

- b) Praktiline õpe tuleb läbi viia vähemalt treeningseadmetega (P) või mis tahes kõrgema taseme seadmetega, mida tähistab nool (---->)

Kasutatavate treeningseadmete kohta kasutatakse järgmisi lühendeid:

A =lennuk

FFS =lennu täisimitaator

FTD =lennuelementide imitaator (sh mitme mootoriga klassipädevuse korral II taseme lennuimitaator)

- c) 3B-osa ja mitme mootori korral 6. osa tärniga (*) märgitud punktides tuleb lennata üksnes instrumentide näitude järgi, juhul kui lennueksam või lennuoskuste tasemekontroll hõlmab instrumentaallennupädevuse pikendamist/taastamist. Kui lennueksami või lennuoskuste tasemekontrolli käigus ei lennata tärniga (*) märgitud punktides üksnes lennuinstrumentide näitude järgi ning instrumentaallennupädevuse õigusi ei arvestata, piiratakse klassi- või tüübipädevus visuaallennureeglitega.
- d) Visuaallennureeglitega piiratud tüübipädevuse või mitme mootoriga klassipädevuse pikendamiseks tuleb läbida 3A-osa, juhul kui eelnenud 12 kuu jooksul ei ole sooritatud kogemusena nõutavat 10 arvestuslikku marsruutlendu. 3B-osa sooritamise korral ei ole 3A-osa nõutav.
- e) Lennueksami või lennuoskuste tasemekontrolli veerus olev täht „M” tähistab, harjutuse kohustuslikkust või kui valikus on mitu harjutust, neist ühe kohustuslikkust.
- f) Tüübipädevuste või mitme mootoriga klassipädevuste praktiliseks õppeks kasutatakse lennu täisimitaatorit või II taseme lennuimitaatorit, juhul kui need moodustavad osa kinnitatud klassi- või tüübipädevuskursusest. Kursuse kinnitamisel võetakse arvesse järgmisi kaalutlusi:
- i) lennu täisimitaatori või II taseme lennuimitaatori kvalifikatsioon vastavalt OR-osale;
 - ii) instruktorite kvalifikatsioon;
 - iii) kursusel lennu täisimitaatori või II taseme lennuimitaatoriga antava õppe maht ja
 - iv) koolitatava piloodi kvalifikatsioon ja varasem kogemus sarnastel tüüpidel.
- g) Kui lennueksam või lennuoskuste tasemekontroll sooritatakse mitmepiloodilennul, piirdub tüübipädevus mitmepiloodilennuga.

ÜHEPILOODILENNUKID, VÄLJA ARVATUD KÕRGTEHNILISED KEERUKAD LENNUKID	PRAKTILINE ÕPE	KLASSI- VÕI TÜÜBIPÄDEVUSE LENNUEKSAM/LENNUOSKUSTE TASEMEKONTROLL
---	-----------------------	---

Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpilo odi initsiaalid eksami läbimise kohta
		FTD	FFS	A		FFS A	
1. OSA							
1	Väljumine						
1.1	Lennueelne tegevus, sealhulgas: Dokumentatsioon Mass ja tasakaal Ilmabriifing NOTAM						
1.2	Stardieelsed kontrollimised						
1.2.1	Välised	P# =		P			
1.2.2	Sisemised			P		M	
1.3	Mootori käivitamine: Normaalne Häiritud	P---->	---->	---->		M	
1.4	Ruleerimine		P---->	---->		M	
1.5	Väljumiseelsed kontrollimised: Mootori suurel võimsusel proovimised (kui on asjakohane)	P---->	---->	---->		M	
1.6	Stardiprotseduurid: Normaalne, tagatiiva lennukäsiraamatu kohase seadega Külgtuulega (kui tingimused seda võimaldavad)		P---->	---->			

ÜHEPILOODILENNUKID, VÄLJA ARVATUD KÕRGTEHNILISED KEERUKAD LENNUKID	PRAKTILINE ÕPE				KLASSI- VÕI TÜÜBIPÄDEVUSE LENNUEKSAM/LENUOSKUSTE TASEMEKONTROLL	
Manöövrid/protseduurid				Instruktori initsiaalid	Läbi viidud	Kontrollpilo odi
	FTD	FFS	A	koolituse läbimise kohta	FFS A	initsiaalid eksami läbimise kohta
1.7 Tõus: V _x /V _y Pöörded kursile Üleminek horisontaallennule		P---- >	---->		M	
1.8 Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid						
2. OSA						
2 Lennutegevus (VMC)						
2.1 Otse- ja horisontaallend erinevatel õhkkiirustel, sealhulgas lend kriitiliselt väikesel õhkkiirusel tagatiibadega ja ilma (sealhulgas lähenemine minimaalsele juhitavust tagavale kiirusele starditõusul (VMCA), kui on kohaldatav)		P---- >	---->			
2.2 Sügavad pöörangud (360° vasakule ja paremale 45° kaldega)		P---- >	---->		M	

ÜHEPILOODILENNUKID, VÄLJA ARVATUD KÕRGTEHNILISED KEERUKAD LENNUKID	PRAKTIINE ÕPE				KLASSI- VÕI TÕÜBIPÄDEVUSE LENNUEKSAM/LENNUSKUSTE TASEMEKONTROLL	
Manöövrid/protseduurid				Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloti initsiaalid eksami läbimise kohta
	FTD	FFS	A		FFS A	
2.3 Varisemised ja väljatulek: i) Puhas varisemine ii) Lähenemine varisemisele laskumispöördel, kaldega, lähenemiskonfiguratsioonis ja -võimsusega iii) Lähenemine varisemisele maandumiskonfiguratsioonis ja -võimsusega iv) Lähenemine varisemisele tõusuga pöördel, stardiasendis tagatiivaga ja tõusu võimsusega (üksnes ühemootorilisel lennukil)		P---->	---->		M	
2.4 Autopiloodi ja suunanäidiku kasutamine (võib sooritada 3. osas), kui on kohaldatav		P---->	---->		M	
2.5 Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid						
3A OSA						
3A Protseduurid marsruudil (VFR) (vt B.5 punktid c ja d) 3A.1 Lennuplaan, kaudne asukoha määramine ja kaardi lugemine						

ÜHEPILOODILENNUKID, VÄLJA ARVATUD KÕRGTEHNILISED KEERUKAD LENNUKID	PRAKTILINE ÕPE				KLASSI- VÕI TÜÜBIPÄDEVUSE LENNUEKSAM/LENNUSKUSTE TASEMEKONTROLL	
Manöövrid/protseduurid				Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpilo odi initsiaalid
	FTD	FFS	A		FFS A	eksami läbimise kohta
3A. Kõrguse, suuna ja kiiruse 2 hoidmine						
3A. Eeldatavate saabumisaegade 3 orienteerimine, arvestamine ja korrigeerimine						
3A. Raadionavigatsioonivahendite 4 kasutamine (kui on kohaldatav)						
3A. Lennu jälgimine (pardapäeviku 5 täitmine, tavakontrollimised, sealhulgas kütuse, süsteemide ja jäätumise kontrollimine)						
3A. Side lennujuhtimiskeskusega – 6 korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid						
3B OSA						
3B Instrumentaallend						
3B.1 Instrumentaallennu reeglid * väljumisel		P---- >	---->		M	
3B.2 Instrumentaallennu reeglid * marsruudil		P---- >	---->		M	

ÜHEPILOODILENNUKID, VÄLJA ARVATUD KÕRGTEHNILISED KEERUKAD LENNUKID	PRAKTILINE ÕPE				KLASSI- VÕI TÜÜBIPÄDEVUSE LENNUEKSAM/LEN NUOSKUSTE TASEMEKONTROL L	
				Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpilo odi initsiaalid eksami läbimise kohta
Manöövrid/protseduurid	FTD	FFS	A		FFS A	
3B.3 * Ooteprotseduurid		P---- >	---->		M	
3B.4 ILS kuni DH/A-ni 200 jalga (60 * m) või protseduurimiinimumini (glissaadikaldele jõudmiseks võib kasutada autopilooti)		P---- >	---->		M	
3B.5 Mitte-täppislähenemine MDH/A * ja MAP-ni		P---- >	---->		M	
3B.6 Lennuharjutused, sh kompassi ja * asendinäidiku imiteeritud rike: 1. järgu pöörangud, ebaharilikest asenditest väljatulek	P---->	---->	---->		M	
3B.7 Kursimajaka või glissaadinäituri * rike	P---->	---->	---->			
3B.8 Side lennujuhtimiskeskusega – * korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid						
Tahtlikult tühjaks jäetud						
4. OSA						

ÜHEPILOODILENNUKID, VÄLJA ARVATUD KÕRGTEHNILISED KEERUKAD LENNUKID		PRAKTILINE ÕPE				KLASSI- VÕI TÜÜBIPÄDEVUSE LENNUEKSAM/LENNUOSKUSTE TASEMEKONTROLL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpilo odi initsiaalid eksami läbimise kohta
		FTD	FFS	A		FFS A	
4	Saabumine ja maandumised						
4.1	Protseduurid lennuväljale saabumisel		P---- >	---->		M	
4.2	Normaalne maandumine		P---- >	---->		M	
4.3	Maandumine tagatiibu kasutamata		P---- >	---->		M	
4.4	Külgtuulega maandumine (sobivate tingimuste korral)		P---- >	---->			
4.5	Lähenemine ja maandumine mootori tühikäigul kõrguselt kuni 2000 jalga lennurajast (üksnes ühe mootoriga lennukiga)		P---- >	---->			
4.6	Miimumikõrguselt kordusringile minek		P---- >	---->		M	
4.7	Öine kordusringile minek ja maandumine (kui on kohaldatav)	P---->	---->	---->			
4.8	Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid						
5. OSA							

ÜHEPILOODILENNUKID, VÄLJA ARVATUD KÕRGTEHNILISED KEERUKAD LENNUKID	PRAKTILINE ÕPE				KLASSI- VÕI TÜÜBIPÄDEVUSE LENNUEKSAM/LEN NUOSKUSTE TASEMEKONTROL L	
				Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpilo odi initsiaalid eksami läbimise kohta
Manöövrid/protseduurid	FTD	FFS	A		FFS A	
5 Protseduurid ebatavalises ja hädaolukorras (Käesoleva osa võib ühendada 1.– 5. osaga)						
5.1 Katkestatud start mõõdukal kiirusel		P---- >	---->		M	
5.2 Imiteeritav mootoririke pärast starti (üksnes ühe mootoriga lennukitel)			P		M	
5.3 Imiteeritud sundmaandumine mootorita (üksnes ühe mootoriga lennukitega)			P		M	
5.4 Imiteeritud hädaolukorrad: i) tulekahju või suits lennu ajal, ii) süsteemide rikked vastavalt vajadusele	P---->	---->	---->			
5.5 Mootori väljalülitamine ja taaskäivitamine (üksnes mitme mootoriga lennueksam) (ohutul kõrgusel, kui sooritatakse õhusõidukil)	P---->	---->	---->			

ÜHEPILOODILENNUKID, VÄLJA ARVATUD KÕRGTEHNILISED KEERUKAD LENNUKID		PRAKTILINE ÕPE				KLASSI- VÕI TÜÜBIPÄDEVUSE LENNUEKSAM/LENUOSKUSTE TASEMEKONTROLL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpilo odi initsiaalid eksami läbimise kohta
		FTD	FFS	A		FFS A	
5.6 Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid							
6. OSA							
6.1* Imiteeritud asümmeetrilise veojõuga lend (Selle osa võib ühendada 1.–5. osaga) Imiteeritud stardiaegne mootoririke (ohutul kõrgusel, kui ei sooritata lennu täisimitaatoris või II taseme lennuimitaatoris)		P---->	---->	--- >X		M	
6.2* Lähenemine asümmeetrilise veojõuga ja kordusringile minek		P---->	---->	---->		M	
6.3* Lähenemine asümmeetrilise veojõuga ja täieliku peatumisega maandumine		P---->	---->	---->		M	
6.4 Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid							

6. Mitmepiloodilennukid ja ühe piloodiga kõrgtehnilised keerukad lennukid

a) Sümbolite tähendused:

P = läbitud kapteni või teise piloodi ning piloteeriva ja jälgiva piloodi tüübipädevuskoolitus, kui on kohaldatav.

X = harjutuseks võib kasutada imitaatoreid, kui neid on; muul juhul kasutatakse õhusõidukit, kui see manöövri või protseduuri jaoks sobib.

P# = koolitusele lisandub lennuki ülevaatus järelevalve all.

- b) Praktiline õpe tuleb läbi viia vähemalt treeningseadmetega (P) või mis tahes kõrgema taseme seadmetega, mida tähistab nool (---->)

Kasutatavate treeningseadmete kohta kasutatakse järgmisi lühendeid:

A =lennuk

FFS =lennu täisimitaator

FTD =lennuelementide imitaator

OTD =muud treeningseadmed

- c) Tärniga (*) märgitud punktides tuleb lennata üksnes lennuinstrumentide näitude järgi. Kui seda tingimust lennueksami või lennuoskuste tasemekontrolli käigus ei täideta, piiratakse tüübipädevus visuaallennureeglitega.
- d) Lennueksami või lennuoskuste tasemekontrolli veerus olev täht „M” tähistab, et harjutus on kohustuslik.
- e) Praktiliseks õppeks ja eksami läbiviimiseks kasutatakse lennu täisimitaatorit, juhul kui see moodustab osa kinnitatud tüübipädevuskursusest. Kursuse kinnitamisel võetakse arvesse järgmisi kaalutlusi:
- i) lennu täisimitaatori või II taseme lennuimitaatori kvalifikatsioon;
 - ii) instruktorite kvalifikatsioon;
 - iii) kursusel lennu täisimitaatori või II taseme lennuimitaatoriga antava õppe maht ja
 - iv) koolitatava piloodi kvalifikatsioon ja varasem kogemus sarnaste tüüpidega.
- f) Mitmepiloodilennukite ja kõrgtehniliste keerukate ühepiloodilennukite mitmepiloodilennu korral peavad manöövrid ja protseduurid hõlmama lennumeeskonna koostööd.
- g) Kõrgtehniliste keerukate ühepiloodilennukite ühepiloodilennul tuleb manöövrid ja protseduurid teha üksikpiloodina.
- h) Kui kõrgtehniliste keerukate ühepiloodilennukitel tehakse lennuksam või lennuoskuste tasemekontroll mitmepiloodilennul, piirdub tüübipädevus mitmepiloodilennuga. Üksikpiloodi õiguste taotlemisel tuleb lisaks sooritada üksikpiloodina punktide 2.5, 3.9.3.4, 4.3 ja 5.5 manöövrid/protseduurid ning vähemalt üks punkti 3.4 manööver/protseduur.

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid eksami läbimise kohta
Manöövrid/protseduurid	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	
1. OSA							
1 Lennu ettevalmistus							
1.1 Lennuarvestused	P						
1.2 Lennuki väline visuaalne ülevaatus; elementide asukohad ja ülevaatus eesmärk	P#			P			
1.3 Kabiini ülevaatus		P----- >	----->	----->			
1.4 Kontroll-lehe kasutamine enne mootorite käivitamist, käivitusprotseduurid, raadio- ja navigatsiooniseadmete kontroll, side- ja navigatsioonisageduste valik ja seadmine	P----- >	----->	----->	----->		M	
1.5 Ruleerimine vastavalt lennujuhtimiskeskuse või instruktori juhiste			P----- >	----->			

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid eksami läbimise kohta
	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	
1.6 Stardieelsed kontrollid		P----- >	----->	----->		M	
2. OSA							
2 Stardid							
2.1 Normaalsed stardid tagatiibade eri asenditega, kaasa arvatud viivituseeta start			P----- >	----->			
2.2* Start lennuinstrumentide näitude järgi; instrumentaallennule tuleb üle minna ninaratta tõstmise ajal või kohe pärast õhkutõusu			P----- >	----->			
2.3 Start külgtuulega			P----- >	----->			
2.4 Start maksimaalse stardimassiga (tegelik või imiteeritud maksimaalne stardimass)			P----- >	----->			

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid
Manöövrid/protseduurid	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	eksami läbimise kohta
2.5 Stardid imiteeritava mootoririkkega: 2.5.1* kohe pärast V2 saavutamist			P----- >	----->			
(Lennukitel, mis sertifikaadi kohaselt ei ole transpordi- või lähiliinilennukid, ei imiteerita mootoririket enne lennuraja lõpust vähemalt 500 jala kõrgusele jõudmist. Lennukitel, mille lennuomadused (stardimass ja tiheduskõrgus) on samad mis transpordilennukitel, võib instruktor imiteerida mootoririket kohe peale kiiruse V2 saavutamist)							
2.5.2* V1 ja V2 vahel			P	X		M, üksnes FFS	
2.6 Katkestatud start mõõdukal kiirusel enne V1 saavutamist			P----- >	----->X		M	

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid
	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	eksami läbimise kohta
3. OSA							
3 Manöövrid ja protseduurid							
3.1 Pöörangud spoileritega ja ilma			P----- >	----->			
3.2 Rullpöörang ja vibratsioonid pärast kriitilise Machi arvuni jõudmist ja lennuki muud spetsiifilised lennuomadused (nt lengerdamine)			P----- >	----->X Selleks harjutus eks ei tohi kasutada õhusõid ukit			
3.3 Süsteemide normaalne käitamine ja inseneri paneeli juhtseadised	P----- >	----->	----->	----->			

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid eksami läbimise kohta
Manöövrid/protseduurid	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	
Järgmiste süsteemide juhtimine normaaltingimustes ja eriolukordades:						M	3.4.0– 3.4.14 hulgast, viimane k.a valida vähemalt 3 kohustusli kku eriolukord a
3.4.0 Mootor (vajadusel ka propeller)	P----- >	----->	----->	----->			
3.4.1 Survestamissüsteem ja kliimaseade	P----- >	----->	----->	----->			
3.4.2 Pitot'/staatiline süsteem	P----- >	----->	----->	----->			
3.4.3 Kütusesüsteem	P----- >	----->	----->	----->			
3.4.4 Elektrisüsteem	P----- >	----->	----->	----->			

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid
Manöövrid/protseduurid	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	eksami läbimise kohta
3.4.5 Hüdraulikasüsteem	P----- >	----->	----->	----->			
3.4.6 Lennujuhtimis- ja tasakaalustussüsteem	P----- >	----->	----->	----->			
3.4.7 Jäätumisvastane/jääeemaldussüsteem, tuuleklaasisoojendus	P----- >	----->	----->	----->			
3.4.8 Autopiloot/suunanäidik	P----- >	----->	----->	----->		M (üksne s ühe piloodi ga)	
3.4.9 Varisemise hoiatusseadmed või varisemise vältimise vahendid ja lennupüsivusseadmed	P----- >	----->	----->	----->			

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid
Manöövrid/protseduurid	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	eksami läbimise kohta
3.4.10 Maapinna läheduse hoiatussüsteem, ilmaradar, raadiokõrgusmõõtur, transponder		P----- >	----->	----->			
3.4.11 Raadiovahendid, navigatsioonivahendid mõõteriistad, lennu automaatsed juhtimissüsteemid	P----- >	----->	----->	----->			
3.4.12 Telik ja pidurid	P----- >	----->	----->	----->			
3.4.13 Ees- ja tagatiivasüsteem	P----- >	----->	----->	----->			
3.4.14 Abijõuseade	P----- >	----->	----->	----->			
Tahtlikult tühjaks jäetud							

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid eksami läbimise kohta
Manöövrid/protseduurid	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	
3.6 Eri- ja hädaolukordade protseduurid						M	Valida 3.6.1–3.6.9 hulgast, viimane k.a vähemalt 3 kohustusli kku punkti
3.6.1 Tegutsemine tulekahju korral, nt mootori, abijõuseadme, salongi, lastiruumi, kabiini, tiiva ja elektrisüsteemide põlengu korral, sh evakueerimine		P----- >	----->	----->			
3.6.2 Suitsutõrje ja suitsu eemaldamine		P----- >	----->	----->			
3.6.3 Mootoririkked, seiskamine ja taaskäivitamine ohutul kõrgusel		P----- >	----->	----->			
3.6.4 Kütuse väljalaskmine (imateeritud)		P----- >	----->	----->			

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid
Manöövrid/protseduurid	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	eksami läbimise kohta
3.6.5 Tuulenihe startimisel/maandumisel			P	X		Üksne s FFS	
3.6.6 Salongi imiteeritav rõhukaotus / imiteeritav avariilaskumine			P----- >	----->			
3.6.7 Lennumeeskonna liikme tegevusvõimetus		P----- >	----->	----->			
3.6.8 Muude hädaolukordade protseduurid vastavalt konkreetsel lennuki lennukäsiraamatule		P----- >	----->	----->			
3.6.9 ACAS-juhtum	P----- >	----->	----->	Ei tohi kasutada õhusõid ukit		Üksne s FFS	
3.7 Sügavad pöörangud 45° kaldega, 180°–360° vasakule ja paremale		P----- >	----->	----->			

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
	Manöövrid/protseduurid				Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid eksami läbimise kohta
	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	
3.8 Varisemisele lähenemise varane tuvastamine ja vastumeetmed (kuni varisemise hoiatusseadme sisselülituseni) stardikonfiguratsioonis (tagatiivad stardiasendis), marsruudi- ja maandumiskonfiguratsioonis (tagatiivad maandumisasendis, väljalastud telikuga) 3.8.1 Väljatulek täisvaringust või olukorrast, kus varisemise hoiatusseade on käivitunud tõusu, horisontaallennu ja lähenemise konfiguratsioonis			P----- >	----->			
3.9 Instrumentaallennu protseduurid			P	X			
3.9.1* Väljumis- ja saabumismarsruutide ning lennujuhi korralduste täpne järgimine		P----- >	----->	----->		M	

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid
Manöövrid/protseduurid	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	eksami läbimise kohta
3.9.2* Ooteprotseduurid		P----- >	----->	----->			
3.9.3* Täppislähenemised kuni otsusekõrguseni, kuid mitte madalamale kui 60 m (200 jalga)							
3.9.3.1* käsitsi, suunanäidiku abita			P----- >	----->		M (üksne s lennue ksamil)	
3.9.3.2* käsitsi, suunanäidiku abiga			P----- >	----->			
3.9.3.3* autopiloodiga			P----- >	----->			
3.9.3.4* käsitsi, ühe mootori imateeritava rikkega; mootoririket tuleb imiteerida lõpplähenemise ajal vahemikus			P----- >	----->		M	

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid
	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	eksami läbimise kohta
enne välismärgist (OM) möödumist kuni raja puudutamiseni või kogu katkestatud lähenemise kestel Lennukitel, mis sertifikaadi kohaselt ei ole transpordilennukid (JAR/FAR 25) või lähiliinilennukid (SFAR 23), alustatakse imiteeritava mootoririkkega lähenemist ja kordusringile minekut koos mitte-täppislähenemisega, nagu on kirjeldatud punktis 3.9.4. Kordusringile minekut alustatakse avaldatud takistusteta kõrguse piirini (OCH/A) jõudmisel, kuid mitte madalamal minimaalsest suhtelisest lahkumiskõrgusest (MDH/A), mis on 500 jalga raja lävest. Lennukitel, mille lennuomadused (stardimass ja tiheduskõrgus) on samad kui transpordilennukitel, võib instruktor imiteerida mootoririket vastavalt punktile 3.9.3.4.							

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid eksami läbimise kohta
Manöövrid/protseduurid	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	
3.9.4* Mitte-täppislähenemine kuni minimaalse suhtelise laskumiskõrguseni			P*--- >	----->		M	
3.9.5 Ringilt lähenemine järgmistel tingimustel: a)* lähenemine asjaomasel lennuväljal lubatud minimaalse ringilt lähenemise kõrguseni vastavalt kohalike instrumentaallähenemisse vahendite võimalustele imateeritava instrumentaallennu tingimustes; millele järgneb: b) punktile a vastaval ringilt lähenemisel suundumine laskumissirgelt vähemalt 90° võrra erinevale maandumisrajale minimaalsel ringilt lähenemise kõrgusel. Märkus. Kui punktid a ja b ei ole lennujuhtimisega seotud põhjustel võimalikud, võib sooritada imiteeritava halva nähtavuse harjutuse.			P*--- >	----->			

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid
	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	eksami läbimise kohta
4. OSA							
4 Katkestatud lähenemise protseduurid			P*--- >	----->			
4.1 Kordusringile minek kõikide töötavate mootoritega* pärast ILS-lähenemist otsusekõrgusele jõudmisel			P*--- >	----->			
4.2 Muud katkestatud lähenemise protseduurid			P*--- >	----->			
4.3* Käsitsi kordusringile minek kriitilise imiteeritava mootoririkkega pärast instrumentaallähenemist otsusekõrgusele (DH, MDH või MAP) jõudmisel			P*---- ->	----->		M	
4.4 Katkestatud maandumine 15 m (50 jala) kõrgusel raja lävest ja kordusringile minek			P----- >	----->			
5. OSA							

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid
Manöövrid/protseduurid	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	eksami läbimise kohta
5 Maandumised							
5.1 Maandumine tavatingimustes*, ka pärast ILS lähenemist üleminekuga visuaallennule otsusekõrgusele jõudmisel			P				
5.2 Maandumine imiteeritava stabilisaatoririkkega mis tahes tasakaalustamata asendis			P----- >	Selleks harjutuse ks ei tohi kasutada õhusõidu kit			
5.3 Maandumised külgtuulega (õhusõidukil, kui võimalik)			P----- >	----->			
5.4 Lähenemisskeemi järgimine ja maandumine väljalaskmata või osaliselt väljalastud esi- ja tagatiibadega			P----- >	----->			
5.5 Maandumine kriitilise imiteeritava mootoririkkega			P----- >	----->		M	

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTIINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid
	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	eksami läbimise kohta
5.6 Maandumine kahe mootori rikkega: – kolme mootoriga lennukitel: keskmise ja ühe välisküljel oleva mootori rike, kui see on lennukäsiraamatu kohaselt võimalik – nelja mootoriga lennukitel: ühe poole mõlema mootori rike			P	X		M Üksne s FFS (üksne s lennue ksamil)	
Üldmärkused. Erinõuded tüübipädevuse laiendamiseks instrumentaallähenemistele madalama otsusekõrguseni kui 200 jalga (60 m), st II/III kategooria lennutegevusele.							
6. OSA							

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid
	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	eksami läbimise kohta
Tüübipädevuse lisavolitus instrumentaallähenemisteks madalama otsusekõrguseni kui 200 jalga (60 m) (II/III kategooria) Allpool loetletud manöövrid ja protseduurid esindavad minimaalseid koolitusnõudeid, mille täitmisel on lubatud instrumentaallähenemised madalama otsusekõrguseni kui 200 jalga (60 m). Esitatud instrumentaal- ja katkestatud lähenemise protseduuride käigus tuleb kasutada kogu varustust, mida nõutakse lennukitüübi sertifitseerimisel instrumentaallähenemiseks madalama otsusekõrguseni kui 200 jalga (60 m).							

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid
Manöövrid/protseduurid	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	eksami läbimise kohta
6.1* Katkestatud start minimaalse lubatud rajanähtavusega (RVR)			P*---- ->	---->X Selleks harjutus eks ei tohi kasutada a õhusõid ukit		M*	
6.2* ILS-lähenemised: imiteeritava instrumentaallennu tingimustes kuni kohaldatava otsusekõrguseni, maandumissüsteemide kasutamise. Järgida meeskonna koostöö standardprotseduure (ülesannete jagamine, korraldustel tehtavad protseduurid, vastastikune järelvalve, teabevahetus ja toetus)			P----- >	----->		M	

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid
	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	eksami läbimise kohta
6.3* Kordusringile minek: pärast punktis 6.2 nimetatud lähenemisi otsusekõrgusele jõudmisel. Õpe peab sisaldama ka kordusringile minekut (imiteeritava) ebapiisava rajanähtavuse (RVR) korral, tuulenihega, lennuki edukaks maandumiseks ette nähtud lähenemispiirangute ületamise korral, ning maapealsete/pardaseadmete rikke tõttu enne otsusekõrgusele jõudmist ja kordusringile minekut pardaseadmete imiteeritavate riketega			P----- >	----->		M*	

KÕRGTEHNILISED KEERUKAD MITMEPILOODI- JA ÜHEPILOODILENNUKID	PRAKTILINE ÕPE					LIINIPILOODI/M EESKONNAPILO ODI/TÜÜBIPÄDE VUSE LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid
	OTD	FTD	FFS	A		FFS A	eksami läbimise kohta
6.4* Maandumine/maandumi sed: visuaalkontakti saavutamise otsusekõrgusel pärast instrumentaallähenemist. Kui konkreetne maandumissüsteem seda võimaldab, tuleb sooritada automaatmaandumine.			P----- >	----->		M	

MÄRKUS. II/III kategooria lennutegevus peab toimuma kooskõlas kehtivate lennutegevusnõuetega.

7. Klassipädevused – vesilend

Mitme mootoriga vesilennuki klassipädevuse pikendamiseks tuleb läbida 6. osa üksnes visuaallennureeglite kohaselt, juhul kui eelnenud 12 kuu jooksul ei ole sooritatud kogemusena nõutavat 10 arvestuslikku marsruutlendu.

VESILENNU KLASSIPÄDEVUS	PRAKTILINE ÕPE	
Manöövrid/protseduurid	Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Kontrollpiloodi initsiaalid eksami läbimise kohta
1. OSA		

VESILENNU KLASSIPÄDEVUS	PRAKTIINE ÖPE	
Manöövrid/protseduurid	Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Kontrollpiloodi initsiaalid eksami läbimise kohta
1 Väljumine 1.1 Lennueelne sealhulgas: tegevus, Dokumentatsioon Mass ja tasakaal Ilmabriifing NOTAM		
1.2 Stardieelsed kontrollimised Välised/sisesed		
1.3 Mootori käivitamine ja seiskamine Tavalised tõrked		
1.4 Ruleerimine		
1.5 Osaruleerimine		
1.6 Kinnitumine: Sadamasillale Poile		
1.7 Väljalülitatud mootoriga liikumine		
1.8 Väljumiseelsed kontrollid: Mootori suurel võimsusel proovimised (vajaduse korral)		
1.9 Stardiprotseduurid: Tavatingimustes, lennukäsiraamatu kohase tagatiibade seadega Külgtuulega (kui tingimused võimaldavad)		

VESILENNU KLASSIPÄDEVUS	PRAKTILINE ÕPE	
Manöövrid/protseduurid	Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Kontrollpiloodi initsiaalid eksami läbimise kohta
1.10 Tõus Pöörangud kurssidele Horisontaallennule üleminek		
1.11 Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid		
2. OSA		
2 Lennutegevus (VFR)		
2.1 Otse- ja horisontaallend erinevatel õhkkiirustel, sealhulgas lend kriitiliselt väikesel õhkkiirusel tagatiibadega ja ilma (sealhulgas lähenemine minimaalsele juhitud tagavale kiirusele starditõusul (VMCA), kui on kohaldatav)		
2.2 Sügavad pöörangud (360° vasakule ja paremale 45° kaldega)		

VESILENNU KLASSIPÄDEVUS	PRAKTIINE ÖPE	
Manöövrid/protseduurid	Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Kontrollpiloodi initsiaalid eksami läbimise kohta
2.3 Varisemised ja väljatulek: i) puhas varisemine; ii) lähenemine varisemisele laskumisega pöördel kaldega lähenemiskonfiguratsioon is ja -võimsusega; iii) lähenemine varisemisele maandumiskonfiguratsioon is ja -võimsusega; iv) lähenemine varisemisele tõusuga pöördel, stardiasendis tagatiivaga ja tõusu võimsusega (üksnes ühemootorilisel lennukil)		
2.4 Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid		
3. OSA		
3 Protseduurid marsruudil (VFR)		
3.1 Lennuplaan, kaudne asukoha määramine ja kaardi lugemine		
3.2 Kõrguse, suuna ja kiiruse hoidmine		
3.3 Eeldatavate saabumisaegade orienteerimine, arvestamine ja korrigeerimine		
3.4 Raadionavigatsiooni vahendite kasutamine (kui on kohaldatav)		

VESILENNU KLASSIPÄDEVUS	PRAKTIINE ÖPE	
Manöövrid/protseuurid	Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Kontrollpiloodi initsiaalid eksami läbimise kohta
3.5 Lennu jälgimine (pardapäeviku täitmine, tavakontrollid, sealhulgas kütuse, süsteemide ja jäätumise kontroll)		
3.6 Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseuurid		
4. OSA		
4 Saabumised ja maandumised		
4.1 Protseuurid lennuväljale saabumisel (üksnes amfiibõhusõidukitel)		
4.2 Normaalne maandumine		
4.3 Maandumine tagatiibu kasutamata		
4.4 Külgtuulega maandumine (sobivate tingimuste korral)		
4.5 Lähenemine ja maandumine mootori tühikäigul kõrguselt kuni 2000 jalga veepinnast (üksnes ühe mootoriga lennukitel)		
4.6 Miinimumkõrguselt kordusringile minek		
Maandumine lainetuseta vette Maandumine lainetavasse vette		

VESILENNU KLASSIPÄDEVUS	PRAKTILINE ÕPE	
Manöövrid/protseduurid	Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Kontrollpiloodi initsiaalid eksami läbimise kohta
4.8 Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid		
5. OSA		
5 Eri- ja hädaolukordade protseduurid (Selle osa võib ühendada 1.–4. osaga)		
5.1 Katkestatud start mõõdukal kiirusel		
5.2 Imiteeritav mootoririke pärast starti (üksnes ühe mootoriga lennukitel)		
5.3 Imiteeritud sundmaandumine mootorita (üksnes ühe mootoriga lennukitel)		
5.4 Imiteeritud hädaolukorrad: i) tulekahju või suits lennu ajal ii) süsteemide rikked vastavalt vajadusele		
5.5 Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid		
6. OSA		

VESILENNU KLASSIPÄDEVUS	PRAKTIINE ÖPE	
Manöövrid/protseduurid	Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Kontrollpiloodi initsiaalid eksami läbimise kohta
6 Imiteeritav lend asümmeetrilise veojõuga (Selle osa võib ühendada 1.–5. osaga)		
6.1 Imiteeritav mootoririke stardi ajal (ohutul kõrgusel, juhul kui ei sooritata lennu täisimitaatoris või II taseme lennuimitaatoris)		
6.2 Mootori seiskamine ja taaskäivitamine (üksnes mitme mootoriga lennueksamil)		
6.3 Lähenemine asümmeetrilise veojõuga ja kordusringile minek		
6.4 Lähenemine asümmeetrilise veojõuga ja täieliku peatumisega maandumine		
6.5 Side lennujuhtimiskeskusega – korralduste täitmine, raadiosideprotseduurid		

C. Kopterite erinõuded

1. Tüübipädevuste ja liinipiloodi loa lennueksamil või lennuoskuste tasemekontrollis peab taotleja sooritama lennueksami või lennuoskuste tasemekontrolli 1.–4. osa ja 6. osa (kui on kohaldatav). Kui sooritus ebaõnnestub rohkem kui viies punktis, peab taotleja kogu eksami või kontrolli uuesti sooritama. Kui taotleja sooritus ebaõnnestub kuni viies punktis, sooritab ta ebaõnnestunud punktid uuesti. Korduseksami või korduskontrolli punktide ebaõnnestumise või muude, eelmisel katsel õnnestunud punktide ebaõnnestumise korral peab taotleja kogu eksami või kontrolli uuesti sooritama. Lennueksami või tasemekontrolli kõik osad tuleb läbida kuue kuu jooksul.
2. Instrumentaallennupädevuse lennuoskuste tasemekontrolli korral peab taotleja sooritama lennuoskuste tasemekontrolli 5. osa. Kui sooritus ebaõnnestub rohkem kui kolmes punktis, peab taotleja kogu 5. osa uuesti sooritama. Kui taotleja sooritus ebaõnnestub kuni kolmes punktis, sooritab ta ebaõnnestunud punktid uuesti. Korduseksami või korduskontrolli punktide ebaõnnestumise või eelnevalt õnnestunud 5. osa punktide ebaõnnestumise korral peab taotleja kogu kontrolli uuesti sooritama.

LENNUEKSAMIL LUBATUD HÄLBED

3. Taotleja peab tõendama oskust:
 - a) piloteerida kopterit selle võimaluste piires;
 - b) sooritada kõiki manöövreid sujuvalt ja täpselt;
 - c) rakendada head otsustusvõimet ja lennumeisterlikkust;
 - d) rakendada aeronautikateadmisi;
 - e) säilitada kogu aeg kopteri selline juhitavus, et ei tekiks kahtlust ühegi protseduuri või manöövri edukas lõpuleviimises.
 - f) mõista ja rakendada meeskonna koostöö ja töövõime kaotuse protseduure, kui need on kohaldatavad ja
 - g) suhelda tõhusalt teiste meeskonnaliikmetega, kui see on kohaldatav.
4. Kehtivad järgmised piirhälbed, mida korrigeeritakse vastavalt turbulentsile ning kasutatava lennuki juhitavus- ja lennuomadustele.

- a) Piirhälbed instrumentaallennureeglite korral

Kõrgus:

Üldjuhul ± 100 jalga

Otsusekõrgusel kordusringile minekul $+50$ jalga/ -0 jalga

Minimaalne suhteline laskumiskõrgus $+50$ jalga/ -0 jalga

Marsruudi järgimine:

raadio abil $\pm 5^\circ$

Täpsuslähenedamine pool skaalat, asimuut ja glissaad

Rubriik:

Lend tavatingimustel $\pm 5^\circ$

Lend ebatavalises/hädaolukorras $\pm 10^\circ$

Kiirus:

Üldjuhul ± 10 sõlme

Imiteeritava mootoririkkega $+10$ sõlme/ -5 sõlme

b) Piirhälbed visuaallennureeglite korral

Kõrgus:

Üldjuhul ± 100 jalga

Kurss:

Lend tavatingimustel $\pm 5^\circ$

Lend ebatavalises/hädaolukorras $\pm 10^\circ$

Kiirus:

Üldjuhul ± 10 sõlme

Imiteeritava mootoririkkega $+10$ sõlme/ -5 sõlme

Pinnatriiv:

pinnaefektiga rippumisel ± 3 jalga

Maandumine ± 2 jalga (0 jalga ette-taha liikumist)

KOOLITUSE/LENNUEKSAMI / LENNUOSKUSTE TASEMEKONTROLI SISU

ÜLDIST

5. Sümbolite tähendused:

P = läbitud ühepiloodikopterite tüübipädevuse väljaandmiseks nõutav kapteni-või teise piloodi koolitus ning mitmepiloodikopterite tüübipädevuse väljaandmiseks nõutav piloteeriva piloodi või jälgiva piloodi koolitus.

6. Praktiline õpe tuleb läbi viia vähemalt treeningseadmetega (P) või mis tahes kõrgema taseme seadmetega, mida tähistab nool (---->)

Kasutatavate treeningseadmete kohta kasutatakse järgmisi lühendeid:

FFS = lennu täisimitaator

FTD = lennuelementide imitaator

H = kopter

7. Tärniga (*) märgitud punktides tuleb lennata reaalse või imiteeritava instrumentaallennuilma tingimustes ning üksnes taotlejatel, kes soovivad kopteri instrumentaallennupädevuse uuendamist või pikendamist või muule tüübile laiendamist.

8. Instrumentaallennu protseduurid (5. osa) tuleb läbida üksnes taotlejatel, kes soovivad kopteri instrumentaallennupädevuse uuendamist või pikendamist või muule tüübile laiendamist. Selleks võib kasutada lennu täisimitaatorit või 2./3. taseme lennuelementide imitaatorit.

9. Lennueksami või lennuoskuste tasemekontrolli veerus olev täht „M” tähistab, et harjutus on kohustuslik.

10. Praktiliseks õppeks ja eksami läbiviimiseks kasutatakse lennutreeningseadet, juhul kui see moodustab osa tüübipädevuskursusest. Kursuse korral võetakse arvesse järgmisi kaalutlusi:
- lennutreeningseadme kvalifikatsioon vastavalt OR-osas sätestatule;
 - instruktori ja kontrollpiloodi kvalifikatsioon;
 - kursusel lennutreeningseadmega antava õppe maht;
 - koolitatava piloodi kvalifikatsioon ja varasem kogemus sarnaste tüüpidega ja
 - pärast uue tüübipädevuse väljaandmist kogutud instruktoriga lennukogemuse maht.

MITMEPILOODIKOPTERID

11. Mitmepiloodikopterite tüübipädevuse ja liinikopteri piloodiloo väljaandmiseks nõutava lennueksami taotlejad peavad läbima üksnes 1.–4. osa ning 6. osa, kui see on kohaldatav.
12. Mitmepiloodikopterite tüübipädevuse pikendamiseks või taastamiseks nõutava lennuoskuste tasemekontrolli taotlejad peavad läbima üksnes 1.–4. osa ning 6. osa, kui see on kohaldatav.

ÜHE- /MITMEPILOODIKOPTERID		PRAKTILINE ÕPE				LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid eksami läbimise kohta
		FTD	FFS	H		FFS H	
1. OSA – Lennueelne ettevalmistus ja kontrollimised							
1.1	Kopteri väline visuaalne ülevaatus; asukohad ja ülevaatusesmärk			P		M (kopterig a sooritami se korral)	
1.2	Kabiini ülevaatus		P	---->		M	

ÜHE- /MITMEPILOODIKOPTERID		PRAKTIINE ÕPE				LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid eksami läbimise kohta
		FTD	FFS	H		FFS H	
1.3	Käivitusprotseduurid, raadio- ja navigatsiooniseadmete kontroll, side- ja navigatsioonisageduste valik ja seadmine	P	---->	---->		M	
1.4	Ruleerimine/ õhus ruleerimine vastavalt lennujuhtimiskeskuse või instruktori juhiste		P	---->		M	
1.5	Stardieelsed protseduurid ja kontrollimised	P	---->	---->		M	
2. OSA – Lennumanöövrid ja -protseduurid							
2.1	Startimised (erinevad profiilid)		P	---->		M	
2.2	Stardid ja maandumised kallakule/kallakult või külgtuulega		P	---->			
2.3	Start stardimassiga maksimaalse (tegelik või imateeritav maksimaalne stardimass)	P	---->	---->			

ÜHE- /MITMEPILOODIKOPTERID		PRAKTILINE ÕPE				LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid eksami läbimise kohta
		FTD	FFS	H		FFS H	
2.4	Start imiteeritava mootoririkkega vahetult enne stardist loobumise otsusepunkti (TDP) või stardi kriitilisse punkti (DPATO) jõudmist		P	---->		M	
2.4.1	Start imiteeritava mootoririkkega vahetult pärast stardist loobumise otsusepunkti (TDP) või stardi kriitilisse punkti (DPATO) jõudmist		P	---->		M	
2.5	Tõusu- ja laskumispöörangud määratud kurssidele	P	---->	---->		M	
2.5.1	30° kaldega pöörangud 180°–360° vasakule ja paremale üksnes instrumentide näitude järgi	P	---->	---->		M	
2.6	Laskumine autorotatsioonis	P	---->	---->		M	
2.6.1	Maandumine autorotatsioonis (üksnes ühe mootoriga kopterid) või võimsuse taastamine		P	---->		M	
2.7	Maandumised (erinevad profiilid)		P	---->		M	

ÜHE- /MITMEPILOODIKOPTERID		PRAKTILINE ÕPE				LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid eksami läbimise kohta
		FTD	FFS	H		FFS H	
2.7.1	Kordusringile minek või maandumine pärast imiteeritavat mootoririket enne maandumise otsusepunkti (LDP) või maandumise kriitilist punkti (DPBL)		P	---->		M	
2.7.2	Maandumine pärast imiteeritavat mootoririket pärast maandumise otsusepunkti (LDP) või maandumise kriitilist punkti (DPBL)		P	---->		M	
3. OSA – Järgmiste süsteemide käitamine ja protseduurid tava- ja eriolukordades							
3	Järgmiste süsteemide käitamine ja protseduurid tava- ja eriolukordades:					M	Valida sellest osast vähemalt 3 punkti
3.1	Mootor	P	---->	---->			
3.2	Kliimaseade (küte/ventilatsioon)	P	---->	---->			
3.3	Pitot ⁷ /staatiline süsteem	P	---->	---->			

ÜHE- /MITMEPILOODIKOPTERID		PRAKTIINE ÕPE				LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid eksami läbimise kohta
		FTD	FFS	H		FFS H	
3.4	Kütusesüsteem	P	---->	---->			
3.5	Elektrisüsteem	P	---->	---->			
3.6	Hüdraulikasüsteem	P	---->	---->			
3.7	Lennujuhtimis- tasakaalustussüsteem	ja P	---->	---->			
3.8	Jäätumisvastane jääemaldussüsteem	ja P	---->	---->			
3.9	Autopiloot/suunanäidik	P	--->	--->			
3.10	Lennupüsivust suurendavad süsteemid	P	---->	---->			
3.11	Ilmaradar, raadiokõrgusmõõtur, transponder	P	---->	---->			
3.12	Piirkondlik navigatsioonisüsteem	P	---->	---->			
3.13	Telikusüsteem	P	----->	----->			
3.14	Abijõuallikas	P	---->	---->			

ÜHE- /MITMEPILOODIKOPTERID		PRAKTILINE ÕPE				LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid eksami läbimise kohta
		FTD	FFS	H		FFS H	
3.15	Raadio, navigatsiooniseadmed, lennujuhtimissüsteemi mõõteriistad	P	---->	---->			
4. OSA – Eri- ja hädaolukordade protseduurid							
4	Eri- ja hädaolukordade protseduurid					M	Valida sellest osast vähemalt 3 punkti
4.1	Tegutsemine tulekahju korral (sealhulgas evakueerimine, kui on kohaldatav)	P	---->	---->			
4.2	Suitsutõrje ja suitsu eemaldamine	P	---->	---->			
4.3	Mootoririkked, seiskamine ja taaskäivitamine ohutul kõrgusel	P	---->	---->			
4.4	Kütuse väljalaskmine (imiteeritav)	P	---->	---->			
4.5	Sabatiiviku juhitamatus rikke tõttu (kui on kohaldatav)	P	---->	---->			

ÜHE- /MITMEPILOODIKOPTERID		PRAKTILINE ÕPE				LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTROLL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloodi initsiaalid eksami läbimise kohta
		FTD	FFS	H		FFS H	
4.5.1	Sabatiiviku kaotus (kui on kohaldatav)	P	---->	Selleks harjutuseks ei tohi kasutada kopterit			
4.6	Meeskonnaliikme tegevusvõimetus – üksnes mitmepiloodikopteritel	P	---->	---->			
4.7	Jõuülekande tõrked	P	---->	---->			
4.8	Muude hädaolukordade protseduurid vastavalt konkreetsele lennukäsiraamatule	P	---->	---->			
5. OSA – Instrumentaallennu protseduurid (tegeliku või imiteeritud instrumentaallennuilma tingimustes sooritamiseks)							
5.1	Start lennuinstrumentide näitude järgi: instrumentaallennule tuleb üle minna esimesel võimalusel pärast õhkutõusu	P*	---->*	---->*			

ÜHE- /MITMEPILOODIKOPTERID		PRAKTIINE ÕPE				LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid eksami läbimise kohta
		FTD	FFS	H		FFS H	
5.1.1	Imiteeritav mootoririke väljumise ajal	P*	---- >*	---->*		M*	
5.2	Väljumis- ja saabumismarsruutide ning lennujuhi korralduste täpne järgimine	P*	---- >*	---->*		M*	
5.3	Ooteprotseduurid	P*	---- >*	---->*			
5.4	ILS-lähenemised kuni I kategooria otsusekõrguseni	P*	---- >*	---->*			
5.4.1	Käsitsi, suunanäidiku abita	P*	---- >*	---->*		M*	
5.4.2	Täppislähenemine käsitsi, suunanäidiku abiga	P*	---- >*	---->*		M*	
5.4.3	Töötava autopiloodiga	P*	---- >*	---->*			

ÜHE- /MITMEPILOODIKOPTERID		PRAKTILINE ÕPE				LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid eksami läbimise kohta
		FTD	FFS	H		FFS H	
5.4.4	Käsitsi, ühe mootori imiteeritava rikkega. (Mootoririket tuleb imiteerida lõpplähenemise ajal vahemikus enne välismärgist (OM) möödumist kuni maandumispinna puudutamiseni või kogu katkestatud lähenemise kestel)	P*	---- >*	---->*		M*	
5.5	Mitte-täppislähenemine kuni kopteri minimaalse laskumiskõrguseni (MDA/H)	P*	---- >*	---->*		M*	
5.6	Kordusringile minek kõikide töötavate mootoritega DA/DH või MDA/MDH kõrgusele jõudmisel	P*	---- >*	---->*			
5.6.1	Muud katkestatud lähenemise protseduurid	P*	---- >*	---->*			
5.6.2	Kordusringile minek ühe mootori imiteeritava rikkega DA/DH-või MDA/MDH-kõrgusele jõudmisel	P*				M*	
5.7	Autorotatsioon instrumentaallennuilma tingimustes koos võimsuse taastamisega	P*	---- >*	---->*		M*	

ÜHE- /MITMEPILOODIKOPTERID		PRAKTILINE ÕPE				LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid					Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpil oodi initsiaalid eksami läbimise kohta
		FTD	FFS	H		FFS H	
5.8	Ebaharilikest asenditest väljatulek	P*	---- >*	---->*		M*	
6. OSA – Lisaseadmete kasutamine							
6	Lisaseadmete kasutamine	P	---->	---->			

D. Vertikaalstardiga õhusõidukite erinõuded

1. Vertikaalstardiga õhusõidukite tüübipädevuste lennueksamitel või lennuoskuste tasemekontrollides peab taotleja sooritama lennueksami või lennuoskuste tasemekontrolli 1.–5. osa ja 6. osa (kui on kohaldatav). Kui sooritus ebaõnnestub rohkem kui viies punktis, peab taotleja kogu eksami või kontrolli uuesti sooritama. Kui taotleja sooritus ebaõnnestub kuni viies punktis, sooritab ta ebaõnnestunud punktid uuesti. Korduseksami või korduskontrolli punktide ebaõnnestumise või muude, eelmisel katsel õnnestunud punktide ebaõnnestumise korral peab taotleja kogu eksami või kontrolli uuesti sooritama. Lennueksami või tasemekontrolli kõik osad tuleb läbida 6 kuu jooksul.

LENNUEKSAMIL LUBATUD HÄLBED

2. Taotleja peab tõendama oskust:
 - a) piloteerida vertikaalstardiga õhusõidukit selle võimaluste piires;
 - b) sooritada kõiki manöövreid sujuvalt ja täpselt;
 - c) rakendada head otsustusvõimet ja lennumeisterlikkust;
 - d) rakendada aeronautikateadmisi;
 - e) säilitada igal ajal piisav kontroll vertikaalstardiga õhusõiduki üle, et ei tekiks kahtlust ühegi protseduuri või manöövri edukas lõpuleviimises;
 - f) mõista ja rakendada meeskonna koostöö ja töövõime kaotuse protseduure ja
 - g) suhelda tõhusalt teiste meeskonnaliikmetega.
3. Kehtivad järgmised piirhälbed, mida korrigeeritakse vastavalt turbulentsile ning kasutatava vertikaalstardiga õhusõiduki juhitavus- ja lennuomadustele.

a) Piirhälbed instrumentaallennureeglite korral

Kõrgus:

Üldjuhul ± 100 jalga

Otsusekõrgusel kordusringile minekul $+50/-0$ jalga

Minimaalne suhteline laskumiskõrgus $+50/-0$ jalga

Marsruudi järgimine:

raadio abil $\pm 5^\circ$

Täpsuslähenedamine pool skaalat, asimuut ja glissaad

Kurss:

Lend tavatingimustel $\pm 5^\circ$

Lend ebatavalises/hädaolukorras $\pm 10^\circ$

Kiirus:

Üldjuhul ± 10 sõlme

Imiteeritava mootoririkkega $+10/-5$ sõlme

b) Piirhälbed visuaallennureeglite korral

Kõrgus:

Üldjuhul ± 100 jalga

Kurss:

Lend tavatingimustel $\pm 5^\circ$

Lend ebatavalises/hädaolukorras $\pm 10^\circ$

Kiirus:

Üldjuhul ± 10 sõlme

Imiteeritava mootoririkkega $+10/-5$ sõlme

Pinnatriiv:

pinnaefektiga rippumisel ± 3 jalga

Maandumine ± 2 jalga (0 jalga ette-taha liikumist)

KOOLITUSE/LENNUEKSAMI / LENNUOSKUSTE TASEMEKONTROLI SISU

4. Sümbolite tähendused:

P = läbitud kapteni või teise piloodi ning piloteeriva ja jälgiva piloodi tüübipädevuskoolitus, kui on kohaldatav.

5. Praktiline õpe tuleb läbi viia vähemalt treeningseadmetega (P) või mis tahes kõrgema taseme seadmetega, mida tähistab nool (---->)

6. Kasutatavate treeningseadmete kohta kasutatakse järgmisi lühendeid:

FFS = lennu täisimitaator

FTD = lennuelementide imitaator

OTD = muu treeningseade

PL = vertikaalstardiga õhusõiduk

- a) Vertikaalstardiga õhusõidukite tüübipädevuse väljaandmiseks nõutava lennueksami taotlejad peavad läbima 1.–5. osa ning 6. osa, kui see on kohaldatav.
 - b) Vertikaalstardiga õhusõidukite tüübipädevuse pikendamiseks või taastamiseks nõutava lennuoskuste tasemekontrolli taotlejad peavad läbima 1.–5. osa ning 6. ja/või 7. osa, kui need on kohaldatavad.
 - c) Tärniga (*) märgitud punktides tuleb lennata üksnes m näitude järgi. Kui seda tingimust lennueksami või lennuoskuste tasemekontrolli käigus ei täideta, piiratakse tüübipädevus visuaallennureeglitega.
7. Lennueksami või lennuoskuste tasemekontrolli veerus olev täht „M” tähistab, et harjutus on kohustuslik.
8. Praktiliseks õppeks ja eksami läbiviimiseks kasutatakse lennutreeningseadmeid, juhul kui need moodustavad osa kinnitatud tüübipädevuskursusest. Kursuse kinnitamisel võetakse arvesse järgmisi kaalutlusi:
- a) lennutreeningseadmete kvalifikatsioon vastavalt OR-osas sätestatule;
 - b) instruktori kvalifikatsioon.

VERTIKAALSTARDIGA ÕHUSÕIDUKITE KATEGORIA		PRAKTILINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloo di initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	PL		FFS PL	
1. OSA – Lennueelne ettevalmistus ja kontrollimised								
1.1	Vertikaalstardiga õhusõiduki väline visuaalne ülevaatus; elementide asukohad ja ülevaatus eesmärk				P			
1.2	Kabiini ülevaatus	P	---->	---->	---->			
1.3	Käivitusprotseduurid, raadio- ja navigatsiooniseadmete kontroll, side- ja navigatsioonisageduste valik ja seadmine	P	---->	---->	---->		M	
1.4	Ruleerimine vastavalt lennujuhtimiskeskuse või instruktori juhiste		P	---->	---->			
1.5	Stardieelsed protseduurid ja kontrollimised, sh võimsuse kontroll	P	---->	---->	---->		M	
2. OSA – Lennumanöövrid ja -protseduurid								

VERTIKAALSTARDIGA ÕHUSÕIDUKITE KATEGORIA		PRAKTIINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloo di initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	PL		FFS PL	
2.1	Tavapärased visuaallennu stardiprofiilid Käitamine lennurajal: lühiraja- ja vertikaalstart ja - maandumine (STOL/VTOL), sealhulgas külgtuulega Kopteriväljakud kõrgel Kopteriväljakud maapinnal		P	---->	---->		M	
2.2	Start maksimaalse stardimassiga (tegelik või imiteeritud maksimaalne stardimass)		P	---->				
2.3. 1	Katkestatud start: lennurajal kõrgel asuval kopteriväljakul maapinnal		P	---->			M	

VERTIKAALSTARDIGA ÕHUSÕIDUKITE KATEGORIA		PRAKTIINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloo di initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	PL		FFS PL	
2.3. 2	Start imiteeritava mootoririkkega pärast otsusepunkti: lennurajal kõrgel asuval kopteriväljakul maapinnal		P	---->			M	
2.4	Autorotatsiooniga laskumine maapinnale kopterirežiimil (selleks harjutuseks ei tohi kasutada õhusõidukit)	P	---->	---->			M Üksne s FFS	
2.4. 1	Autorotatsiooniga laskumine lennukirežiimil (selleks harjutuseks ei tohi kasutada õhusõidukit)		P	---->			M FFS only	
2.5	Tavapärased visuaallennu maandumisprofiilid; käitamine lennurajal: lühiraja- ja vertikaalstart ja - maandumine (STOL/VTOL) kopteriväljakud kõrgel kopteriväljakud maapinnal		P	---->	---->		M	

VERTIKAALSTARDIGA ÕHUSÕIDUKITE KATEGORIA		PRAKTIINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloo di initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	PL		FFS PL	
2.5. 1	Maandumine imateeritava mootoririkkega pärast otsusepunkti: lennurajal kõrgel asuval kopteriväljakul maapinnal							
2.6	Kordusringile minek või maandumine pärast imateeritavat mootoririket enne otsusepunkti		P	---->			M	
3. OSA – Järgmiste süsteemide käitamine ja protseduurid tava- ja eriolukordades								
3	Järgmiste süsteemide käitamine ja protseduurid tava- ja eriolukordades (võib sooritada harjutuseks piisava kvalifikatsiooniga lennutreeningseadmes):						M	Valida sellest osast vähemalt 3 punkti
3.1	Mootor	P	---->	---->				
3.2	Survestamissüsteem ja kliimaseade (küte, ventilatsioon)	P	---->	---->				

VERTIKAALSTARDIGA ÕHUSÕIDUKITE KATEGORIA		PRAKTIINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloo di initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	PL		FFS PL	
3.3	Pitot'/staatiline süsteem	P	---->	---->				
3.4	Kütusesüsteem	P	---->	---->				
3.5	Elektrisüsteem	P	---->	---->				
3.6	Hüdraulikasüsteem	P	---->	---->				
3.7	Lennujuhtimis- ja tasakaalustussüsteem	P	---->	---->				
3.8	Jäätumisvastane/jäaeem aldussüsteem, tuuleklaasisoojendus (kui on olemas)	P	---->	---->				
3.9	Autopiloot/suunanäidik	P	--->	--->				
3.10	Varisemise hoiatusseadmed või varisemise vältimise vahendid ja lennupüsivusseadmed	P	---->	---->				
3.11	Ilmaradar, raadiokõrgusmõõtur, transponder, maapinna läheduse hoiatussüsteem (kui on olemas)	P	---->	---->				

VERTIKAALSTARDIGA ÕHUSÕIDUKITE KATEGORIA		PRAKTILINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloo di initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	PL		FFS PL	
3.12	Telikusüsteem	P	---->	---->				
3.13	Abijõuallikas	P	---->	---->				
3.14	Raadio, navigatsiooniseadmed, mooteriistad ja lennujuhtimissüsteem	P	---->	---->				
3.15	Tagatiivasüsteem	P	---->	---->				
4. OSA – Eri- ja hädaolukordade protseduurid								
4	Eri- ja hädaolukordade protseduurid (võib sooritada harjutuseks piisava kvalifikatsiooniga lennutreeningseadmes)						M	Valida sellest osast vähemalt 3 punkti
4.1	Tegutsemine tulekahju korral, mootori, abijõuseadme, lastiruumi, kabiini ja elektrisüsteemide põlengu korral, sh evakueerimine, kui on kohaldatav	P	---->	---->				
4.2	Suitsutõrje ja suitsu eemaldamine	P	---->	---->				

VERTIKAALSTARDIGA ÕHUSÕIDUKITE KATEGORIA		PRAKTIINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloo di initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	PL		FFS PL	
4.3	Mootoririkked, seiskamine ja taaskäivitamine (selleks harjutuseks ei tohi kasutada õhusõidukit), sealhulgas üleminek hädaolukorras kopterirežiimilt lennukirežiimile ja vastupidi	P	---->	---->			Üksne s FFS	
4.4	Kütuse väljalaskmine (imiteeritud, kui on kohaldatav)	P	---->	---->				
4.5	Tuulenihe stardil ja maandumisel (selleks harjutuseks ei tohi kasutada õhusõidukit)			P			Üksne s FFS	
4.6	Salongi imiteeritav rõhukaotus / hädaolukorras laskumine (selleks harjutuseks ei tohi kasutada õhusõidukit)	P	---->	---->			Üksne s FFS	
4.7	ACAS-juhtum (selleks harjutuseks ei tohi kasutada õhusõidukit)	P	---->	---->			Üksne s FFS	

VERTIKAALSTARDIGA ÕHUSÕIDUKITE KATEGOORIA		PRAKTIINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloo di initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	PL		FFS PL	
4.8	Meeskonnaliikme tegevusvõimetus	P	---->	---->				
4.9	Jõuülekande tõrked	P	---->	---->			Üksne s FFS	
4.10	Väljatulek täisvaringust (mootoriga või ilma) või olukorrast, kus varisemise hoiatusseade on käivitunud tõusu, horisontaallennu ja lähenemise konfiguratsioonis (selleks harjutuseks ei tohi kasutada õhusõidukit)	P	---->	---->			Üksne s FFS	
4.11	Muud hädaprotseduurid vastavalt asjaomases lennukäsiraamatus sätestatule	P	---->	---->				
5. OSA – Instrumentaallennu protseduurid (tegeliku või imiteeritud instrumentaallennuilma tingimustes sooritamiseks)								

VERTIKAALSTARDIGA ÕHUSÕIDUKITE KATEGORIA		PRAKTIINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloo di initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	PL		FFS PL	
5.1	Start lennuinstrumentide näitude järgi: instrumentaallennule tuleb üle minna esimesel võimalusel pärast õhkutõusu	P*	---->*	---->*				
5.1. 1	Imiteeritav mootoririke väljumise ajal, pärast otsusepunkti	P*	---->*	---->*			M*	
5.2	Väljumis- ja saabumismarsruutide ning lennujuhi korralduste täpne järgimine	P*	---->*	---->*			M*	
5.3	Ooteprotseduurid	P*	---->*	---->*				
5.4	Täppislähenemine kuni otsusekõrguseni, kuid mitte madalamale kui 60 m (200 jalga)	P*	---->*	---->*				
5.4. 1	Käsitsi, suunanäidiku abita	P*	---->*	---->*			M* (üksne s lennue ksamil)	

VERTIKAALSTARDIGA ÕHUSÕIDUKITE KATEGORIA		PRAKTIINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloo di initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	PL		FFS PL	
5.4. 2	Käsitsi, suunanäidiku abiga	P*	---->*	---->*				
5.4. 3	Autopiloodiga	P*	---->*	---->*				
5.4. 4	Käsitsi, ühe mootori imateeritava rikkega; mootoririket tuleb imateerida lõpplähenedmise ajal vahemikus enne välismärgist (OM) möödumist kuni raja puudutamiseni, või kogu katkestatud lähenedmise kestel	P*	---->*	---->*			M*	
5.5	Mitte-täppislähenedmine kuni minimaalse laskumiskõrguseni (MDA/H)	P*	---->*	---->*			M*	
5.6	Kordusringile minek kõikide töötavate mootoritega DA/DH või MDA/MDH kõrgusele jõudmisel	P*	---->*	---->*				
5.6. 1	Muud katkestatud lähenedmise protseduurid	P*	---->*	---->*				

VERTIKAALSTARDIGA ÕHUSÕIDUKITE KATEGORIA		PRAKTILINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloo di initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	PL		FFS PL	
5.6. 2	Kordusingile minek ühe mootori imateeritava rikkega DA/DH- või MDA/MDH-kõrgusele jõudmisel	P*					M*	
5.7	Instrumentaallennuilma tingimustes autorotatsiooniga võimsuse taastamisega laskumine maapinnale üksnes kopterirežiimil (selleks harjutuseks ei tohi kasutada õhusõidukit)	P*	---->*	---->*			M* Üksnes FFS	
5.8	Ebaharilikest asenditest väljatulek (sooritatavus oleneb lennu täisimitaatori kvaliteedist)	P*	---->*	---->*			M*	
6. OSA – Tüübipädevuse lisavolitus instrumentaallähenemisteks madalama otsusekõrguseni kui 200 jalga (60 m) (II/III kategooria)								

VERTIKAALSTARDIGA ÕHUSÕIDUKITE KATEGORIA		PRAKTIINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloo di initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	PL		FFS PL	
6	Tüübipädevuse lisavolitus instrumentaallähenemist eks madalama otsusekõrguseni kui 200 jalga (60 m) (II/III kategooria). Allpool loetletud manöövrid ja protseduurid esindavad minimaalseid koolitusnõudeid, mille täitmisel on lubatud instrumentaallähenemised madalama otsusekõrguseni kui 200 jalga (60 m). Esitatud instrumentaal- ja katkestatud lähenemise protseduuride käigus tuleb kasutada kogu varustust, mida nõutakse vertikaalstardiga õhusõiduki tüübi sertifitseerimisel instrumentaallähenemist eks madalama otsusekõrguseni kui 200 jalga (60 m).							
6.1	Katkestatud start minimaalse lubatud rajanähtavusega (RVR)		P	---->			M*	

VERTIKAALSTARDIGA ÕHUSÕIDUKITE KATEGORIA		PRAKTIINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloo di initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	PL		FFS PL	
6.2	ILS-lähenemised imiteeritava instrumentaallennu tingimustes kuni kohaldatava otsusekõrguseni, maandumissüsteemide kasutamisega. Järgida tuleb meeskonna koostöö standardprotseduure (SOP).		P	---->	---->		M*	

VERTIKAALSTARDIGA ÕHUSÕIDUKITE KATEGORIA		PRAKTIINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloo di initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	PL		FFS PL	
6.3	Kordusringile minek pärast punktis 6.2 nimetatud lähenemisi otsusekõrgusele jõudmisel. Õpe peab sisaldama ka kordusringile minekut (imiteeritav) ebapiisava rajanähtavuse (RVR) korral, tuulenihega, õhusõiduki edukaks maandumiseks ette nähtud lähenemispiirangute ületamise korral, ning maapealsete/pardaseadmete rikke tõttu enne otsusekõrgusele jõudmist ja kordusringile minekut pardaseadmete imiteeritavate rikutega		P	---->	---->		M*	
6.4	Maandumine/maandumised visuaalkontakti saavutamise otsusekõrgusel pärast instrumentaallähenemist. Kui konkreetne maandumissüsteem seda võimaldab, tuleb sooritada automaatmaandumine.		P	---->			M*	

VERTIKAALSTARDIGA ÕHUSÕIDUKITE KATEGOORIA		PRAKTILINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTRO LL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpiloo di initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	PL		FFS PL	
7. OSA – Lisaseadmed								
7	Lisaseadmete kasutamine		P	---->	---->			

E. Õhulaevade erinõuded

1. Õhulaeva tüübipädevuse lennueksamitel või lennuoskuste tasemekontrollides peab taotleja sooritama lennueksami või lennuoskuste tasemekontrolli 1.–5. osa ja 6. osa (kui on kohaldatav). Kui sooritus ebaõnnestub rohkem kui viies punktis, peab taotleja kogu eksami/kontrolli uuesti sooritama. Kui taotleja sooritus ebaõnnestub kuni viies punktis, sooritab ta ebaõnnestunud punktid uuesti. Korduseksami või korduskontrolli punktide ebaõnnestumise või muude, eelmisel katsel õnnestunud punktide ebaõnnestumise korral peab taotleja kogu eksami/kontrolli uuesti sooritama. Lennueksami või tasemekontrolli kõik osad tuleb läbida 6 kuu jooksul.

LENNUEKSAMIL LUBATUD HÄLBED

2. Taotleja peab tõendama oskust:
 - a) piloteerida õhulaeva selle võimaluste piires;
 - b) sooritada kõiki manöövreid sujuvalt ja täpselt;
 - c) rakendada head otsustusvõimet ja lennumeisterlikkust;
 - d) rakendada aeronautikateadmisi;
 - e) säilitada kogu aeg õhulaeva selline juhitavus, et ei tekiks kahtlust ühegi protseduuri või manöövri edukas lõpuleviimises.
 - f) mõista ja rakendada meeskonna koostöö ja töövõime kaotuse protseduure ja
 - g) suhelda tõhusalt teiste meeskonnaliikmetega.
3. Kehtivad järgmised piirhälbed, mida korrigeeritakse vastavalt turbulentsile ning kasutatava õhulaeva juhitavus- ja lennuomadustele.
 - a) Piirhälbed instrumentaallennureeglite korral:

Kõrgus:

Üldjuhul ± 100 jalga

Otsusekõrgusel kordusringile minekul $+50/-0$ jalga

Minimaalne suhteline laskumiskõrgus $+50/-0$ jalga

Marsruudi järgimine:

raadio abil $\pm 5^\circ$

Täpsuslähenedamine pool skaalat, asimuut ja
glissaad

Kurss:

Lend tavatingimustel $\pm 5^\circ$

Lend ebatavalises/hädaolukorras $\pm 10^\circ$

b) Piirhälbed visuaallennureeglite korral

Kõrgus:

Üldjuhul ± 100 jalga

Kurss:

Lend tavatingimustel $\pm 5^\circ$

Lend ebatavalises/hädaolukorras $\pm 10^\circ$

KOOLITUSE/LENNUEKSAMI / LENNUOSKUSTE TASEMEKONTROLI SISU

4. Sümbolite tähendused:

P = läbitud kapteni või teise piloodi ning piloteeriva ja jälgiva piloodi
tüübipädevuskoolitus, kui on kohaldatav.

5. Praktiline õpe tuleb läbi viia vähemalt treeningseadmetega (P) või mis tahes kõrgema taseme seadmetega, mida tähistab nool (---->)

6 Kasutatavate treeningseadmete kohta kasutatakse järgmisi lühendeid:

FFS = lennu täisimitaator

FTD = lennuelementide imitaator

OTD = muu treeningseade

As = õhulaev

a) Õhulaevade tüübipädevuse väljaandmiseks nõutava lennueksami taotlejad
peavad läbima 1.–5. osa ning 6. osa, kui see on kohaldatav.

b) Õhulaevade tüübipädevuse pikendamiseks või taastamiseks nõutava
lennuoskuste tasemekontrolli taotlejad peavad läbima üksnes 1.–5. osa ning 6.
osa, kui see on kohaldatav.

c) Tärniga (*) märgitud punktides tuleb lennata üksnes instrumentide näitude
järgi. Kui seda tingimust lennueksami või lennuoskuste tasemekontrolli käigus
ei täideta, piiratakse tüübipädevus visuaallennureeglitega.

7. Lennueksami või lennuoskuste tasemekontrolli veerus olev täht „M” tähistab, et harjutus on kohustuslik.

8. Praktiliseks õppeks ja eksami läbiviimiseks kasutatakse lennutreeningseadmeid, juhul kui need moodustavad osa tüübipädevuskursusest. Kursuse korral võetakse arvesse järgmisi kaalutlusi:
- a) lennutreeningseadmete kvalifikatsioon vastavalt OR-osas sätestatule;
 - b) instruktori kvalifikatsioon.

ÕHULAEVADE KATEGOORIA		PRAKTILINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTROLL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollploodi initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	As		FFS As	
1. OSA – Lennueelne ettevalmistus ja kontrollimised								
1.1	Lennueelne ülevaatus				P			
1.2	Kabiini ülevaatus	P	---->	---->	---->			
1.3	Käivitusprotseduurid, raadio- ja navigatsiooniseadmete kontroll, side- ja navigatsioonisageduste valik ja seadmine		P	---->	---->		M	
1.4	Mastist vabastamise protseduur ja maapinnal manööverdamine			P	---->		M	
1.5	Stardieelsed protseduurid ja kontrollimised	P	---->	---->	---->		M	
2. OSA – Lennumanöövrid ja -protseduurid								

ÕHULAEVADE KATEGORIA		PRAKTILINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpi loodi initsiaalid
		OTD	FTD	FFS	As		FFS As	eksami läbimise kohta
2.1	Tavapärane visuaallennu stardiprofiil			P	---->		M	
2.2	Start imiteeritava mootoririkkega			P	---->		M	
2.3	Start raskusega > 0 (Raske start)			P	---->			
2.4	Start raskusega < 0 (Kerge start)			P	---->			
2.5	Tavapärane tõusuprotseduur			P	---->			
2.6	Tõus rõhukõrgusele			P	---->			
2.7	Rõhukõrguse tuvastamine			P	---->			
2.8	Lend rõhukõrgusel või selle lähedal			P	---->		M	
2.9	Tavapärane laskumine ja lähenemine			P	---->			

ÕHULA EVADE KATEGOORIA		PRAKTILINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTROLL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpi loodi initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	As		FFS As	
2.10	Tavapärane visuaallennu maandumisprofiil			P	---->		M	
2.11	Maandumine raskusega > 0 (Raske maandumine)			P	---->		M	
2.12	Maandumine raskusega < 0 (Kerge maandumine)			P	---->		M	
	Tahtlikult tühjaks jätud							
3. OSA – Järgmiste süsteemide käitamine ja protseduurid tava- ja eriolukordades								
3	Järgmiste süsteemide käitamine ja protseduurid tava- ja eriolukordades (võib sooritada harjutuseks piisava kvalifikatsiooniga lennutreeningseadmes):						M	Valida sellest osast vähemalt 3 punkti
3.1	Mootor	P	---->	---->	---->			
3.2	Kesta rõhusüsteem	P	---->	---->	---->			

ÕHULAEOVADE KATEGOORIA		PRAKTILINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpi loodi initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	As		FFS As	
3.3	Pitot'/staatiline süsteem	P	---->	---->	---->			
3.4	Kütusesüsteem	P	---->	---->	---->			
3.5	Elektrisüsteem	P	---->	---->	---->			
3.6	Hüdraulikasüsteem	P	---->	---->	---->			
3.7	Lennujuhtimis- ja tasakaalustussüsteem	P	---->	---->	---->			
3.8	Ballonetisüsteem	P	---->	---->	---->			
3.9	Autopiloot/suunanäidik	P	--->	--->	---->			
3.10	Lennupüsivust suurendavad süsteemid	P	---->	---->	---->			
3.11	Ilmaradar, raadiokõrgusmõõtur, transponder, maapinna läheduse hoiatussüsteem (kui on olemas)	P	---->	---->	---->			
3.12	Telikusüsteem	P	----->	----->	---->			

ÕHULA EVADE KATEGOORIA		PRAKTILINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpi loodi initsiaalid
		OTD	FTD	FFS	As		FFS As	eksami läbimise kohta
3.13	Abijõuallikas	P	---->	---->	---->			
3.14	Raadio, navigatsiooniseadmed, instrumendid ja lennujuhtimissüsteem	P	---->	---->	---->			
	Tahtlikult tühjaks jätud							
4. OSA – Eri- ja hädaolukordade protseduurid								
4	Eri- ja hädaolukordade protseduurid (võib sooritada harjutuseks piisava kvalifikatsiooniga lennutreeningseadmes)						M	Valida sellest osast vähemalt 3 punkti
4.1	Tegutsemine tulekahju korral, mootori, abijõuseadme, lastiruumi, kabiini ja elektrisüsteemide põlengu korral, sh evakueerimine, kui on kohaldatav	P	---->	---->	---->			
4.2	Suitsutõrje ja suitsu eemaldamine	P	---->	---->	---->			

ÕHULA EVADE KATEGOORIA		PRAKTILINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUSTE TASEMEKONTROLL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpi loodi initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	As		FFS As	
4.3	Mootorite rikked, ja seiskamine taaskäivitamine Erinevatel lennuetappidel, sealhulgas mitme mootori rikked	P	---->	---->	---->			
4.4	Meeskonnaliikme tegevusvõimetus	P	---->	---->	---->			
4.5	Jõuülekande/käigukasti tõrked	P	---->	---->	---->		Üksnes FFS	
4.6	Muude hädaolukordade protseduurid vastavalt konkreetsele lennukäsiraamatule	P	---->	---->	---->			
5. OSA – Instrumentaallennu protseduurid (tegeliku või imiteeritud instrumentaallennuilma tingimustes sooritamiseks)								
5.1	Start lennuinstrumentide näitude järgi: instrumentaallennule tuleb üle minna esimesel võimalusel pärast õhkutõusu	P*	---->*	---->*	---->*			

ÕHULA EVADE KATEGOORIA		PRAKTILINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpi loodi initsiaalid
		OTD	FTD	FFS	As		FFS As	eksami läbimise kohta
5.1.1	Imiteeritav mootoririke väljumise ajal	P*	---->*	---->*	---->*		M*	
5.2	Väljumis- ja saabumismarsruutide ning lennujuhi korralduste täpne järgimine	P*	---->*	---->*	---->*		M*	
5.3	Ooteprotseduurid	P*	---->*	---->*	---->*			
5.4	Täppislähenemine kuni otsusekõrguseni, kuid mitte madalamale kui 60 m (200 jalga)	P*	---->*	---->*	---->*			
5.4.1	Käsitsi, suunanäidiku abita	P*	---->*	---->*	---->*		M* (üksne s lennue ksamil)	
5.4.2	Käsitsi, suunanäidiku abiga	P*	---->*	---->*	---->*			
5.4.3	Autopiloodiga	P*	---->*	---->*	---->*			

ÕHULA EVADE KATEGOORIA		PRAKTILINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpi loodi initsiaalid
		OTD	FTD	FFS	As		FFS As	eksami läbimise kohta
5.4.4	Käsitsi, ühe mootori imiteeritava rikkega; mootoririket tuleb imiteerida lõpplähenemise ajal vahemikus enne välismärgist (OM) möödumist kuni raja puudutamiseni, või kogu katkestatud lähenemise kestel	P*	---->*	---->*	---->*		M*	
5.5	Mitte-täppislähenemine kuni minimaalse laskumiskõrguseni (MDA/H)	P*	---->*	---->*	---->*		M*	
5.6	Kordusringile minek kõikide töötavate mootoritega DA/DH või MDA/MDH kõrgusele jõudmisel	P*	---->*	---->*	---->*			
5.6.1	Muud katkestatud lähenemise protseduurid	P*	---->*	---->*	---->*			

ÕHULA EVADE KATEGOORIA		PRAKTILINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpi loodi initsiaalid
		OTD	FTD	FFS	As		FFS As	eksami läbimise kohta
5.6.2	Kordusringile minek ühe mootori imateeritava rikkega DA/DH- või MDA/MDH-kõrgusele jõudmisel	P*					M*	
5.7	Ebaharilikest asenditest väljatulek (sooritatavus oleneb lennu täisimitaatori kvaliteedist)	P*	---->*	---->*	---->*		M*	
6. OSA – Tüübipädevuse lisavolitus instrumentaallähenemisteks madalama otsusekõrguseni kui 200 jalga (60 m) (II/III kategooria)								

ÕHULA EVADE KATEGOORIA		PRAKTILINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpi loodi initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	As		FFS As	
6	Tüübipädevuse lisavolitus instrumentaallähenemiste ks madalama otsusekõrguseni kui 200 jalga (60 m) (II/III kategooria). Allpool loetletud manöövrid ja protseduurid esindavad minimaalseid koolitusnõudeid, mille täitmisel on lubatud instrumentaallähenemised madalama otsusekõrguseni kui 200 jalga (60 m). Esitatud instrumentaal- ja katkestatud lähenemise protseduuride käigus tuleb kasutada kogu varustust, mida nõutakse õhulaeva tüübi sertifitseerimisel instrumentaallähenemiseks s madalama otsusekõrguseni kui 200 jalga (60 m).							
6.1	Katkestatud start minimaalse lubatud rajanähtavusega (RVR)		P	---->			M*	

ÕHULA EVADE KATEGOORIA		PRAKTILINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpi loodi initsiaalid eksami läbimise kohta
		OTD	FTD	FFS	As		FFS As	
6.2	ILS-lähenemised Imiteeritava instrumentaallennu tingimustes kuni kohaldatava otsusekõrguseni, maandumissüsteemide kasutamisega. Järgida tuleb meeskonna koostöö standardprotseduure (SOP).		P	---->			M*	
6.3	Kordusringile minek Pärast punktis 6.2 nimetatud lähenemisi otsusekõrgusele jõudmisel. Õpe peab sisaldama ka kordusringile minekut (imiteeritav) ebapiisava rajanähtavuse (RVR) korral, tuulenihkega, õhusõiduki edukaks maandumiseks ette nähtud lähenemispiirangute ületamise korral ning maapealsete/pardaseadmet e rikke tõttu enne otsusekõrgusele jõudmist ja kordusringile minekut pardaseadmete imiteeritavate riketega		P	---->			M*	

ÕHULAETVADE KATEGOORIA		PRAKTILINE ÕPE					LENNUEKSAM VÕI LENNUOSKUST E TASEMEKONTR OLL	
Manöövrid/protseduurid						Instruktori initsiaalid koolituse läbimise kohta	Läbi viidud	Kontrollpi loodi initsiaalid
		OTD	FTD	FFS	As		FFS As	eksami läbimise kohta
6.4	Maandumine/maandumise d Visuaalkontakti saavutamise otsusekõrgusel pärast instrumentaallähenemist. Kui konkreetne maandumissüsteem seda võimaldab, tuleb sooritada automaatmaandumine.		P	---->			M*	
7. OSA – Lisaseadmed								
7	Lisaseadmete kasutamine		P	---->				

RAKENDUSMÄÄRUSE
II LISA
LENNUKITE JA KOPTERITE RIIKLIKE LUBADE JA PÄDEVUSTE
KONVERTEERIMISE NÕUDED

A. LENNUKID

1. Piloodiload

Liikmesriigi riiklike nõuete kohaselt välja antud piloodiluba muudetakse FCL-osa kohaseks loaks, juhul kui taotleja täidab järgmised tingimused:

- a) lennuki liinipiloodi loa (ATPL(A)) ja lennuki ametipiloodi loa (CPL(A)) korral täidab lennuoskuste tasemekontrolli asemel asjaomase loa õigustega seonduvad FCL-osa nõuded tüübi/klassipädevuse ja instrumentaallennupädevuse taastamiseks;
- b) tõendab OPS-osa ja FCL-osa asjaomaste osade tundmist;
- c) tõendab FCL.055 kohast keeleoskust;
- d) vastab alljärgnevas tabelis esitatud nõuetele:

Riiklik luba	Kogemus (lennutundide arv)	Muud nõuded	FCL-osa kohane asendusluba ja tingimused (<i>kui on kohaldatav</i>)	Tingimuste kõrvaldamine	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Lennuki liinipiloodi luba	>1500 kaptenina mitmepiloodile nnukitel	Puuduvad	Lennuki liinipiloodi luba	Ei kohaldata	a)
Lennuki liinipiloodi luba	>1500 mitmepiloodile nnukitel	Puuduvad	Vt punkt c alapunkt 4	Vt punkt c alapunkt 5	b)
Lennuki liinipiloodi luba	>500 mitmepiloodile nnukitel	Tõendada teadmisi lendude planeerimisest ja sooritamisest vastavalt FCL.515 nõuetele	Lennuki liinipiloodi luba, tüübipädevus piirdub teise piloodi õigustega	Tõendada kaptenina tegutsemise oskust FCL-osa 9. liite kohaselt	c)

Riiklik luba	Kogemus (lennutundide arv)	Muud nõuded	FCL-osa kohane asendusluba ja tingimused (kui on kohaldatav)	Tingimuste kõrvaldamine	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Ametipiloodi luba / lennuki instrumentaalle nnupädevus, ja loa välja andnud liikmesriigis on läbitud ICAO liinipiloodi loa teooriatest		i) Tõendada teadmisi lendude planeerimisest ja sooritamisest vastavalt FCL.310 ja FCL.615 punkti b nõuetele ii) Täita FCL.720.A punkti c ülejäanud nõuded	Ametipiloodi luba / lennuki instrumentaalle nnupädevus koos liinipiloodi loa teooriaosa arvestamisega	Ei kohaldata	d)
Ametipiloodi luba / lennuki instrumentaalle nnupädevus	>500 lennutundi mitmepiloodile nnukitel või ühepiloodilennu kite mitmepiloodile nnul CS-23 lähiliini- või samaväärses kategoorias vastavalt OPS- osa ärilise lennutranspordi nõuetele	i) Sooritada loa välja andnud liikmesriigis* lennuki liinipiloodi loa teooriaeksam ii) Täita FCL.720.A punkti c ülejäanud nõuded	Ametipiloodi luba / lennuki instrumentaalle nnupädevus koos liinipiloodi loa teooriaosa arvestamisega	Ei kohaldata	e)
Ametipiloodi luba / lennuki instrumentaalle nnupädevus	>500 lennutundi kaptenina ühepiloodilennu kitel	Puuduvad	Ametipiloodi luba / lennuki instrumentaalle nnupädevus, tüübi/klassipäde vus piirdub ühe mootoriga lennukitega		f)

Riiklik luba	Kogemus (lennutundide arv)	Muud nõuded	FCL-osa kohane asendusluba ja tingimused (kui on kohaldatav)	Tingimuste kõrvaldamine	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Ametipiloodi luba / lennuki instrumentaalle nnupädevus	<500 lennutundi kaptenina ühepiloodilennu kitel	Tõendada CPL/IR tasemel lendude planeerimise ja sooritamise teadmisi	Vt punkt 4 alapunkt f	Omandada FCL-osa kohane mitmepiloodi tüübipädevus	g)
Lennuki ametipiloodi luba	>500 lennutundi kaptenina ühepiloodilennu kitel	Öölennupädevu s, kui on kohaldatav	Lennuki ametipiloodi luba , tüübi/klassipäde vus piirdub ühe mootoriga lennukitega		h)
Lennuki ametipiloodi luba	<500 lennutundi kaptenina ühepiloodilennu kitel	i) Öölennupädevu s, kui on kohaldatav; ii) tõendada lendude sooritamise ja planeerimise teadmisi vastavalt FCL.310 nõuetele	Vt punkt 4 alapunkt h		i)
Erapiloodi luba / lennuki instrumentaalle nnupädevus	≥75 instrumentaalle nnureeglite kohast lennutundi	Öölennupädevu s, kui instrumentaalle nnupädevus ei sisalda öölendude õigust	Erapiloodi luba / lennuki instrumentaalle nnupädevus (instrumentaalle nnupädevus piirdub erapiloodiloaga)	Tõendada lendude sooritamise ja planeerimise teadmisi vastavalt FCL.615 punkti b nõuetele	j)

Riiklik luba	Kogemus (lennutundide arv)	Muud nõuded	FCL-osa kohane asendusluba ja tingimused (kui on kohaldatav)	Tingimuste kõrvaldamine	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Lennuki erapiloodi luba	≥70 lennutundi lennukitel	Tõendada raadionavigatsi oonivahendite kasutamise oskust	Lennuki erapiloodi luba		k)

* Ametipiloodi loa (CPL) omanikud, kellel on mitmepiloodilennuki tüübipädevus, ei pea olema sooritanud lennuki liinipiloodi loa (ATPL(A) teooriaeksamit, kuni nad jätkavad sama tüüpi lennukite käitamist, kuid neil FCL-osa kohase loa väljaandmisel lennuki liinipiloodi loa teooriaosa ei arvestata. Kui nad soovivad muud mitmepiloodilennuki tüübipädevust, peavad nad täitma eespool tabeli 3. veeru punkti e alapunkti i nõuded.

2. Instruktoritunnistused

Liikmesriigi riiklike nõuete kohaselt välja antud instruktoritunnistus muudetakse FCL-osa kohaseks tunnistuseks, juhul kui taotleja täidab järgmised tingimused:

Riiklik tunnistus või õigused	Kogemus	Muud nõuded	FCL-osa kohane asendustunnistus
(1)	(2)	(3)	(4)
Lennuki lennuinstruktor / lennuki instrumentaallennu pädevuse instruktor / lennuki tüübipädevuse instruktor / lennuki klassipädevuse instruktor	Vastavalt asjaomase tunnistuse FCL-osa nõuetele	Puuduvad	Lennuki lennuinstruktor / lennuki instrumentaallennu pädevuse instruktor / lennuki tüübipädevuse instruktor / lennuki klassipädevuse instruktor

3. Lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistus

Liikmesriigi riiklike nõuete kohaselt välja antud lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistus muudetakse FCL-osa kohaseks tunnistuseks, juhul kui selle omanik täidab järgmised tingimused:

Riiklik tunnistus	Kogemus	Muud nõuded	FCL-osa kohane asendustunnistus
(1)	(2)	(3)	(4)

Lennuki lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktor	>1500 lennutundi mitmepiloodilennuki piloodina	i) Peab omama või olema omanud vähemalt liikmesriigi välja antud lennuki ametipiloodi, teise piloodi või liinipiloodi luba; ii) peab olema läbinud vastava tüübipädevuse kursuse imitaatoriosad, sealhulgas lennumeeskonna koostöö osad.	Lennuki lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktor
Lennuki lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktor	3 aastat hiljutist kogemust lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktorina	Peab olema läbinud vastava tüübipädevuse kursuse imitaatoriosad, sealhulgas lennumeeskonna koostöö osad.	Lennuki lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktor

Muutmine kehtib kuni 3 aastat. Pikendamiseks tuleb täita FCL-osas sätestatud asjakohased nõuded.

4. Lennutreeningseadme algõppe instruktori tunnistus

Liikmesriigi riiklike nõuete kohaselt välja antud lennutreeningseadme algõppe instruktori tunnistus muudetakse FCL-osa kohaseks tunnistuseks, juhul kui taotleja täidab alljärgnevas tabelis esitatud tingimused:

Riiklik tunnistus	Kogemus	Muud nõuded	Asendustunnistus
(1)	(2)	(3)	(4)

Riiklik tunnistus	Kogemus	Muud nõuded	Asendustunnistus
(1)	(2)	(3)	(4)
Lennuki lennutreeningseadme algõppe instruktor	>500 lennutundi ühepiloodilennuki piloodina	i) Peab omama või olema omanud liikmesriigi välja antud piloodiluba; ii) peab olema lennutreeningseadmega sooritanud kavandatavale õppele vastava FCL-osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli.	Lennuki lennutreeningseadme algõppe instruktor
Lennuki lennutreeningseadme algõppe instruktor	3 aastat hiljutist kogemust lennutreeningseadme algõppe instruktorina	Peab olema lennutreeningseadmel sooritanud kavandatavale õppele vastava FCL-osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli.	Lennuki lennutreeningseadme algõppe instruktor

Tunnistuse kehtivuse pikendamiseks tuleb täita FCL-osas sätestatud asjakohased nõuded.

B. KOPTERID

1. Piloodiload

Liikmesriigi riiklike nõuete kohaselt välja antud piloodiluba muudetakse FCL-osa kohaseks loaks, juhul kui taotleja täidab järgmised tingimused:

- täidab lennuoskuste tasemekontrolli asjaomase loa õigustega seonduvad FCL-osa nõuded tüübipädevuse ja instrumentaallennupädevuse pikendamiseks;
- tõendab OPS-osa ja FCL-osa asjaomaste osade tundmist;
- tõendab FCL.055 kohast keeleoskust;
- vastab alljärgnevas tabelis esitatud nõuetele:

Riiklik luba	Kogemus (lennutundide arv)	Muud nõuded	FCL-osa kohane asendusluba ja tingimused (kui on kohaldatav)	Tingimuste kõrvaldamine	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kopteri liinipiloodiluba ja kehtiv kopteri instrumentaallennupädevus	>1000 kaptenina mitmepiloodikopteritel	Puuduvad	Kopteri liinipiloodiluba aja instrumentaallennupädevus	Ei kohaldata	a)
Kopteri liinipiloodiluba, kopteri instrumentaallennupädevuse õigusteta	>1000 lennutundi kaptenina mitmepiloodikopteritel	Puuduvad	Kopteri liinipiloodiluba		b)
Kopteri liinipiloodiluba ja kehtiv kopteri instrumentaallennupädevus	>1000 lennutundi mitmepiloodikopteritel	Puuduvad	Kopteri liinipiloodiluba aja instrumentaallennupädevus, tüübipädevus piirdub teise piloodi õigustega	Tõendada kaptenina tegutsemise oskust FCL-osa 9. liite kohaselt	c)
Kopteri liinipiloodiluba, kopteri instrumentaallennupädevuse õigusteta	>1000 lennutundi mitmepiloodikopteritel	Puuduvad	Kopteri liinipiloodiluba, tüübipädevus piirdub teise piloodi õigustega	Tõendada kaptenina tegutsemise oskust FCL-osa 9. liite kohaselt	d)

Riiklik luba	Kogemus (lennutundide arv)	Muud nõuded	FCL-osa kohane asendusluba ja tingimused (kui on kohaldatav)	Tingimuste kõrvaldamine	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kopteri liinipiloodiluba ja kehtiv kopteri instrumentaallennupädevus	>500 lennutundi mitmepiloodikopteritel	Tõendada teadmisi lendude planeerimisest ja sooritamisest vastavalt FCL.515 ja FCL.615(b) nõuetele	Vt punkt 4 alapunkt c	Vt punkt 5 alapunkt c	e)
Kopteri liinipiloodiluba, kopteri instrumentaallennupädevuse õigusteta	>500 mitmepiloodikopteritel	Vt punkt 3 alapunkt e	Vt punkt 4 alapunkt d	Vt punkt 5 alapunkt d	f)
Ametipiloodiluba / lennuki instrumentaallennupädevus ja loa välja andnud liikmesriigis läbitud ICAO kopteri liinipiloodi loa teooriatest		i) Tõendada lendude planeerimise ja sooritamise teadmisi vastavalt FCL.310 ja FCL.615 punkti b nõuetele; ii) täita FCL.720.H punkti b ülejäänud nõuded	Ametipiloodiluba / kopteri instrumentaallennupädevus koos kopteri liinipiloodi loa teooriaosa arvestamisega, juhul kui ICAO kopteri liinipiloodi loa teooriatest hinnatakse FCL-osas nõutud liinipiloodi loa tasemele vastavaks	Ei kohaldata	g)

Riiklik luba	Kogemus (lennutundide arv)	Muud nõuded	FCL-osa kohane asendusluba ja tingimused (kui on kohaldatav)	Tingimuste kõrvaldamine	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Ametipiloodi luba / kopteri instrumentaallennupädevus	>500 lennutundi mitmepiloodikopteritel	i) Sooritada loa välja andnud liikmesriigis* FCL-osa kohane kopteri liinipiloodi loa teooriaeksam; ii) täita FCL.720.H punkti b ülejäänud nõuded	Ametipiloodi luba / kopteri instrumentaallennupädevus koos FCL-osa kopteri liinipiloodi loa teooriaosa arvestamisega	Ei kohaldata	(h)
Ametipiloodi luba / kopteri instrumentaallennupädevus	>500 lennutundi kaptenina ühepiloodikopteritel	Puuduvad	CPL/IR(H), tüübipädevused piiratud ühepiloodikopteritega	Omandada FCL-osa kohane mitmepiloodi tüübipädevus	i)
Ametipiloodi luba / kopteri instrumentaallennupädevus	<500 lennutundi kaptenina ühepiloodikopteritel	Tõendada lendude planeerimise ja sooritamise teadmisi vastavalt FCL.310 ja FCL.615 punkti b nõuetele	Vt punkt 4 alapunkt i		j)
Kopteri ametipiloodi luba	>500 lennutundi kaptenina ühepiloodikopteritel	Öölennupädevus	Kopteri ametipiloodi luba, tüübipädevused piirdub ühepiloodikopteritega		k)

Riiklik luba	Kogemus (lennutundide arv)	Muud nõuded	FCL-osa kohane asendusluba ja tingimused (kui on kohaldatav)	Tingimuste kõrvaldamine	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kopteri ametipiloodi luba	<500 lennutundi kaptenina ühepiloodikopteritel	öölennupädevus, tõendada lendude sooritamise ja planeerimise teadmisi vastavalt FCL.310 nõuetele	vt punkt 4 alapunkt k		l)
Kopteri ametipiloodi luba öölennupädevuseta	>500 lennutundi kaptenina ühepiloodikopteritel		Vt punkt 4 alapunkt k, piiratud päevaste visuaallendudega	Omandada FCL-osa kohane mitmepiloodi tüübipädevus ja öölennupädevus	m)
Kopteri ametipiloodi luba öölennupädevuseta	<500 lennutundi kaptenina ühepiloodikopteritel	Tõendada lendude planeerimise ja sooritamise teadmisi vastavalt FCL.310 nõuetele	Vt punkt 4 alapunkt k, piirdub päevaste visuaallendudega	us	n)
Erapiloodi luba / kopteri instrumentaallennupädevus	≥75 lennutundi instrumentaallennureeglite kohaselt	Öölennupädevus; kui instrumentaallennupädevus ei sisalda öölendude õigust	Erapiloodi luba / kopteri instrumentaallennupädevus (instrumentaallennupädevus piirdub erapiloodiloaga)	Tõendada lendude sooritamise ja planeerimise teadmisi vastavalt FCL.615 punkti b nõuetele	o)
Kopteri erapiloodi luba	≥75 lennutundi kopteritel	Tõendada raadionavigatsiooni vahendite kasutamise oskust	Kopteri erapiloodi luba		p)

* Ametipiloodi loa (CPL) omanikud, kellel on mitmepiloodilennuki tüübipädevus, ei pea olema sooritanud lennuki liinipiloodi loa teooriaeksamit, kuni nad jätkavad sama tüüpi lennukite käitamist, kuid FCL-osa kohase loa väljaandmisel kopteri liinipiloodi loa teooriaosa neil ei arvestata. Kui nad soovivad muud mitmepiloodikopteri tüübipädevust, peavad nad täitma eespool tabeli 3. veeru punkti h alapunkti i nõuded.

2. Instruktoritunnistused

Liikmesriigi riiklike nõuete kohaselt välja antud instruktoritunnistus konverteeritakse FCL-osa kohaseks tunnistuseks, juhul kui taotleja täidab järgmised tingimused:

Riiklik tunnistus või õigused	Kogemus	Muud nõuded	Asendustunnistus
(1)	(2)	(3)	(4)
Kopteri lennuinstruktor / kopteri instrumentaallennupädevuse instruktor / kopteri tüübipädevuse instruktor	Vastavalt asjaomase tunnistuse FCL-osa nõuetele		Kopteri lennuinstruktor / kopteri instrumentaallennupädevuse instruktor / kopteri tüübipädevuse instruktor*

Tunnistuse kehtivuse pikendamiseks tuleb täita FCL-osas sätestatud asjakohased nõuded.

3. Lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistus

Liikmesriigi riiklike nõuete kohaselt välja antud lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktori tunnistus muudetakse FCL-osa kohaseks tunnistuseks, juhul kui selle omanik täidab järgmised tingimused:

Riiklik tunnistus	Kogemus	Muud nõuded	Asendustunnistus
(1)	(2)	(3)	(4)

Riiklik tunnistus	Kogemus	Muud nõuded	Asendustunnistus
(1)	(2)	(3)	(4)
Kopteri lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktor	>1000 lennutundi mitmepiloodikopteri piloodina	i) Peab omama või olema omanud vähemalt liikmesriigi välja antud ametipiloodi, teise piloodi või liinipiloodi luba; ii) peab olema läbinud vastava tüübipädevuskursuse imitaatoriosad, sealhulgas lennumeeskonna koostöö osad	Kopteri lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktor
Kopteri lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktor	3 aastat hiljutist kogemust lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktorina	Peab olema läbinud vastava tüübipädevuskursuse imitaatoriosad, sealhulgas lennumeeskonna koostöö osad	Kopteri lennutreeningseadme tüübipädevuse instruktor

Tunnistuse kehtivuse pikendamiseks tuleb täita FCL-osas sätestatud asjakohased nõuded.

4. Lennutreeningseadme algõppe instruktori tunnistus

Liikmesriigi riiklike nõuete kohaselt välja antud lennutreeningseadme algõppe instruktori tunnistus muudetakse FCL-osa kohaseks tunnistuseks, juhul kui taotleja täidab allpool tabelis esitatud tingimused:

Riiklik tunnistus	Kogemus	Muud nõuded	Asendustunnistus
(1)	(2)	(3)	(4)

Riiklik tunnistus	Kogemus	Muud nõuded	Asendustunnistus
(1)	(2)	(3)	(4)
Kopteri lennutreeningseadme algõppe instruktor	>500 lennutundi ühepiloodikopteri piloodina	i) Peab omama või olema omanud liikmesriigi välja antud piloodiluba; ii) peab olema sooritanud lennutreeningseadme kavandatavale õppele vastava FCL-osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli	Kopteri lennutreeningseadme algõppe instruktor
Kopteri lennutreeningseadme algõppe instruktor	3 aastat hiljutist kogemust lennutreeningseadme algõppe instruktorina	Peab olema sooritanud lennutreeningseadme kavandatavale õppele vastava FCL-osa 9. liite kohase lennuoskuste tasemekontrolli	Kopteri lennutreeningseadme algõppe instruktor

Tunnistuse kehtivuse pikendamiseks tuleb täita FCL-osas sätestatud asjakohased nõuded.

RAKENDUSMÄÄRUSE
III LISA
KOLMANDATE RIIKIDE POOLT VÕI NIMEL VÄLJA ANTUD LUBADE
TUNNUSTAMISE NÕUDED

A. LUBADE KEHTIVUSE KINNITAMINE

Üldist

1. liikmesriigi pädev asutus võib kinnitada kolmanda riigi poolt ICAO 1. lisa nõuete kohaselt välja antud piloodiluba kehtivuse.

Piloot peab selleks esitama taotluse elu- või asukohariigi pädevale asutusele või kui ta ei ela liikmesriigi territooriumil, selle riigi pädevale asutusele, kus on tema tööandjaks oleva või saava lennuettevõtja peamine tegevuskoht.

2. Loa kehtivuse võib kinnitada kuni üheks aastaks, juhul kui põhiluba sel ajavahemikul kehtib.

Loa kehtivust kinnitav pädev asutus võib seda tähtaega üksnes ühe korra pikendada, juhul kui piloot kinnitamistähtjal taotleb või läbib koolitust, mis on vajalik FCL-osa kohase loa väljaandmiseks. Pikendus kehtib ajavahemikul, mis kulub FCL-osa kohase loa väljaandmiseks.

Liikmesriigi poolt tunnustatud loa omanik peab oma õiguste kasutamisel järgima FCL-osa nõudeid.

Piloodiload äriliseks lennutranspordiks ja muuks äriliseks tegevuseks

3. Ärilises lennutranspordis ja muus ärilises lennutegevuses kasutatavate piloodilubade omanikud peavad täitma järgmised nõuded:
 - a) täitma lennueksami asemel asjaomase loa õigustega seonduvad FCL-osa nõuded tüübi- või klassipädevuse taastamiseks;
 - b) tõendama OPS-osa ja FCL-osa asjaomaste osade omandamist;
 - c) tõendama FCL.055 kohase inglise keele oskuse omandamist;
 - d) omama kehtivat 1. klassi tervisetõendit, mis on välja antud vastavalt tervisenõuete osale;
 - e) lennukite korral täitma järgmises tabelis sätestatud kogemusenõuded:

Luba	Kogemus (lennutundide arv)	Õigused
------	----------------------------	---------

(1)	(2)	(3)
-----	-----	-----

Lennuki liinipiloodi luba	>1500 lennutundi kaptenina mitmepiloodilennukitel	Äriline lennutransport, mitmepiloodilennukite kapten	a)
Lennuki liinipiloodi luba või lennuki ametipiloodi luba / instrumentaallennupädevus*	>1500 tundi kapteni või teise piloodina mitmepiloodilennukitel vastavalt lennutegevusnõuetele	Äriline lennutransport, mitmepiloodilennukite teine piloot	b)

Lennuki ametipiloodi luba / instrumentaallennupädevus	>1000 lennutundi kaptenina ärilises lennutranspordis pärast instrumentaallennupädevuse saamist	Äriline lennutransport, ühepiloodilennukite kapten	c)
Lennuki ametipiloodi luba / instrumentaallennupädevus	>1000 lennutundi kapteni või teise piloodina ühepiloodilennukitel vastavalt lennutegevusnõuetele	Äriline lennutransport, ühepiloodilennukite teine piloot vastavalt OPS-osal	d)
Lennuki liinipiloodi luba, lennuki ametipiloodi luba / instrumentaallennupädevus, lennuki ametipiloodi luba	>700 lennutundi lennukitel, v.a mittefikseeritava jõuseadmega mootorpurilennukid, sealhulgas 200 tundi rollis, mille tunnustamist taotletakse, ning 50 tundi selles rollis viimase 12 kuu jooksul	Õigus tegutseda lennukitel muus lennutegevuses peale ärilise lennutranspordi	e)

* Mitmepiloodilennukite lennuki ametipiloodi loa / instrumentaallennupädevuse omanikud peavad tunnustamiseks olema tõendanud lennuki liinipiloodi loa teadmiste olemasolu ICAO tasemel.

f) kopterite korral täitma järgmises tabelis sätestatud kogemusenõuded:

Luba	Kogemus (lennutundide arv)	Õigused	
(1)	(2)	(3)	
Kopteri liinipiloodi luba ja kehtiv instrumentaallennupädevus	>1000 lennutundi kaptenina mitmepiloodikopteritel	Äriline lennutransport, mitmepiloodikopterite kapten visuaal- ja instrumentaallendudel	a)
Kopteri liinipiloodi luba, instrumentaallennupädevuse õigusteta	>1000 lennutundi kaptenina mitmepiloodikopteritel	Äriline lennutransport, mitmepiloodikopterite kapten visuaallendudel	b)
Kopteri liinipiloodi luba ja kehtiv instrumentaallennupädevus	>1000 lennutundi piloodina mitmepiloodikopteritel	Äriline lennutransport, mitmepiloodikopterite teine piloot visuaal- ja instrumentaallendudel	c)

Kopteri liinipiloodi luba, instrumentaallennupädevuse õigusteta	>1000 lennutundi piloodina mitmepiloodikopteritel	Äriline lennutransport, mitmepiloodikopterite teine piloot visuaallendudel	d)
Kopteri ametipiloodi luba / instrumentaallennupädevus*	>1000 lennutundi piloodina mitmepiloodikopteritel	Äriline lennutransport, mitmepiloodikopterite teine piloot	e)
Kopteri ametipiloodi luba / instrumentaallennupädevus	>1000 lennutundi kaptenina ärilises lennutranspordis pärast instrumentaallennupädevuse saamist	Äriline lennutransport, ühepiloodikopterite kapten	f)
Kopteri liinipiloodi luba, instrumentaallennupädevuse õigustega või ilma, kopteri ametipiloodi luba / instrumentaallennupädevus, kopteri ametipiloodi luba	>700 lennutundi kopteritel, v.a CS-27/29 kohase või samaväärse sertifikaadiga kopterid, sealhulgas 200 tundi rollis, mille tunnustamist taotletakse, ning 50 tundi selles rollis viimase 12 kuu jooksul	Õigus tegutseda kopteritel muus lennutegevuses peale ärilise lennutranspordi	g)

* Mitmepiloodikopterite CPL(H)/IR omanikud peavad tunnustamiseks olema tõendanud ICAO ATPL taseme teadmiste olemasolu.

Instrumentaallennupädevusega piloodiload mitteäriliseks tegevuseks

4. Erapiloodi instrumentaallennupädevusega loa korral või ametipiloodi või liinipiloodi instrumentaallennupädevusega loa korral kui piloot kavatseb kasutada üksnes erapiloodi õigusi, peab loaomanik täitma järgmised nõuded:
 - a) sooritama instrumentaallennupädevuse lennueksami ning asjaomase loa õigustega seonduvate tüübi- või klassipädevuste lennueksamid vastavalt FCL-osa 7. ja 9. liitele;
 - b) tõendama lennundusõiguse, lennunduse ilmakoodide, instrumentaallendude planeerimise ja sooritamise ning inimvõimete piiridega seotud teadmiste omandamist;
 - c) tõendama inglise keele FCL.055 kohase oskuse omandamist;
 - d) omama vähemalt ICAO 1. lisa kohaselt välja antud kehtivat 2. klassi tervisetõendit;
 - f) omama vähemalt 100 tundi instrumentaallennukogemust kaptenina vastavas õhusõiduki liigis.

Instrumentaallennupädevuseta piloodiload mitteäriliseks tegevuseks

5. Erapiloodi, ametipiloodi või liinipiloodi instrumentaallennupädevuseta loa korral kui piloot kavatseb kasutada üksnes erapiloodi õigusi, peab loaomanik täitma järgmised nõuded:
- a) tõendama lennundusõiguse ja inimeste võimetega seotud teadmiste omandamist;
 - b) sooritama FCL-osa kohase erapiloodiloo lennueksami;
 - c) täitma asjaomase loa õigustega seonduvad FCL-osa nõuded tüübi- või klassipädevuse väljaandmiseks;
 - d) omama vähemalt ICAO 1. lisa kohaselt välja antud kehtivat 2. klassi tervisetõendit;
 - e) tõendama FCL.055 kohase keeleoskuse omandamist;
 - f) omama vähemalt 100 tundi kogemust kaptenina vastavas õhusõiduki liigis.

Piloodilubade valideerimine tähtajalisteks eriülesanneteks

6. Olenemata eelmiste punktide sätetest võivad liikmesriigid tootja lendude korral valideerida ICAO 1. lisa kohaselt kolmanda riigi poolt välja antud loa kuni 12 kuuks, et võimaldada tähtajaliste eriülesannete täitmist, näiteks lennuõpet esmasel kasutuselevõtul, esitlusi, üle- või katselende, juhul kui taotleja vastab järgmistele nõuetele:

- a) omab nõuetekohast luba ja tervisetõendit ning ICAO 1. lisa kohaselt välja antud asjakohaseid pädevusi või kvalifikatsioone;
- b) töötab otseselt või kaudselt lennukitootja heaks.

Sel juhul piirduvad loaomaniku õigused lennuõppe ja eksamitega tüübipädevuste esmasel väljaandmisel, ettevõtja pilootide esmaste liinilendude järelevalve, ülelendude, esmaste liinilendude, lennuesitluste ja katselendudega.

B. LUBADE MUUTMINE

1. Kolmanda riigi poolt ICAO 1. lisa nõuete kohaselt välja antud erapiloodi/õhupallipiloodi/purilennuki piloodiloo, ametipiloodi loa või liinipiloodi loa võib liikmesriigi pädev asutus muuta FCL-osa kohaseks ühe piloodiga klassi- või tüübipädevusega erapiloodi/õhupallipiloodi/purilennuki piloodilooks.

Selleks peab piloot esitama taotluse oma elukohariigi või asukohariigi pädevale asutusele.

2. Loaomanik peab täitma järgmised vastava õhusõidukikategooria miinimumnõuded:
- a) sooritama lennundusõiguse ja inimeste võimete kirjaliku eksami;
 - b) sooritama FCL-osa kohase erapiloodi, õhupallipiloodi või purilennuki piloodiloo lennueksami;
 - c) täitma H-alajao kohased vastava klassi- või tüübipädevuse väljaandmise nõuded;
 - d) omama vähemalt 2. klassi tervisetõendit, mis on välja antud vastavalt tervisenõuete osale;
 - e) tõendama FCL.055 kohast keeleoskust;
 - f) olema piloodina teinud vähemalt 100 lennutundi.

C. KLASSI- JA TÜÜBIPÄDEVUSTE TUNNUSTAMINE

1. Kolmanda riigi poolt välja antud loas sisalduva klassi- või tüübipädevuse võib märkida FCL-osa kohasele loale, juhul kui taotleja:
 - a) täidab FCL-osa kohaselt vastava tüübi- või klassipädevuse väljaandmise kogemusenõuded ja eeltingimused;
 - b) sooritab FCL-osa kohaselt vastava tüübi- või klassipädevuse väljaandmiseks nõutava lennueksami;
 - b) tegeleb praegu lennundusega;
 - c) on kogunud vähemalt:
 - i) lennukite klassipädevuste korral selles klassis 100 tundi lennukogemust piloodina;
 - ii) lennukite tüübipädevuste korral selles klassis 500 tundi lennukogemust piloodina;
 - iii) ühe mootoriga ja kuni 3175 kg maksimaalse sertifitseeritud stardimassiga kopterite korral selles klassis 100 tundi lennukogemust piloodina;
 - iv) muude kopterite korral selles klassis 350 tundi lennukogemust piloodina.